

Sadece CHIP Size Yeter...

Bu ay büyük yeniliklerle ve sürprizlerle yeniden karşınızdayız. İlk sürprizimiz Fun & Education eki. Bu ekle hem eğlenecek hem de öğreneceksiniz. Bu ekteki CD'sindeki uygulamalı örneklerle eğlenerek müzik, multimedia, oyun ve Internet uygulamalarının nasıl kullanıldığını öğreneceksiniz. Sizden gelen talepler doğrultusunda bu yayımlarımızı sürdüreceğiz.

Bu ayki en büyük yeniliğimiz ise CHIP'i hem tasarım olarak hem de içerik olarak yenileyip geliştirmek oldu. Modern çizgisiyle çok daha rahat okuyabileceğiniz yeni CHIP, her düzeyden kullanıcılara hitap etmeye devam ediyor. Yeni başlayanlar için Windows 95, Excel 95 ve Winword 95 kursumuz bu ayki sayımızda başlıyor. Artık herkes bu programları mükemmel şekilde kullanabilecek. Internet eğitim serimiz de üçüncü bölümüyle devam ediyor.

CHIP'te artık çok daha fazla CHIPUCU bulabileceksiniz. Büyük ilgi gören chipuçlarımız her düzeyden kullanıcının ilgisini çekiyor. Bu yüzden de dergimiz sayfalarında bilgisayarla çalışmanızı kolaylaştıracak pratik chipuçlarına daha fazla yer vereceğiz. Bu ayki kapak konumuzla eskiyen Windows'ları eski güçlerine kavuşturuyoruz. Ayrıca kullanıcıların büyük problemler yaşadığı program kaldırma ve sistem dosyalarının temizlenmesini de yine bu bölümde bulacaksınız. Windows'unuzu hızlandırmak, ileride başınıza gelebilecek felaketlerden kurtulmak ve yepyeni bir Windows'a sahip olmak isteyen herkes bu yazıyı mutlaka okumalı.

CHIP okurlarının büyük ilgi gösterdiği Superchipman'e yeni bir rakip geldi: Doktor PC. Doktor PC'de bilgisayarınızla ilgili yaşadığınız tüm problemlere pratik çözümler bulabi-

leceksiniz. Bu yeni köşemize PC'nin kalbi sayılan anakart, BIOS ve RAM'le başlıyoruz. Artık herkes donanım uzmanı olabilecek ve kendi problemlerini artık kendisi çözebilecek.

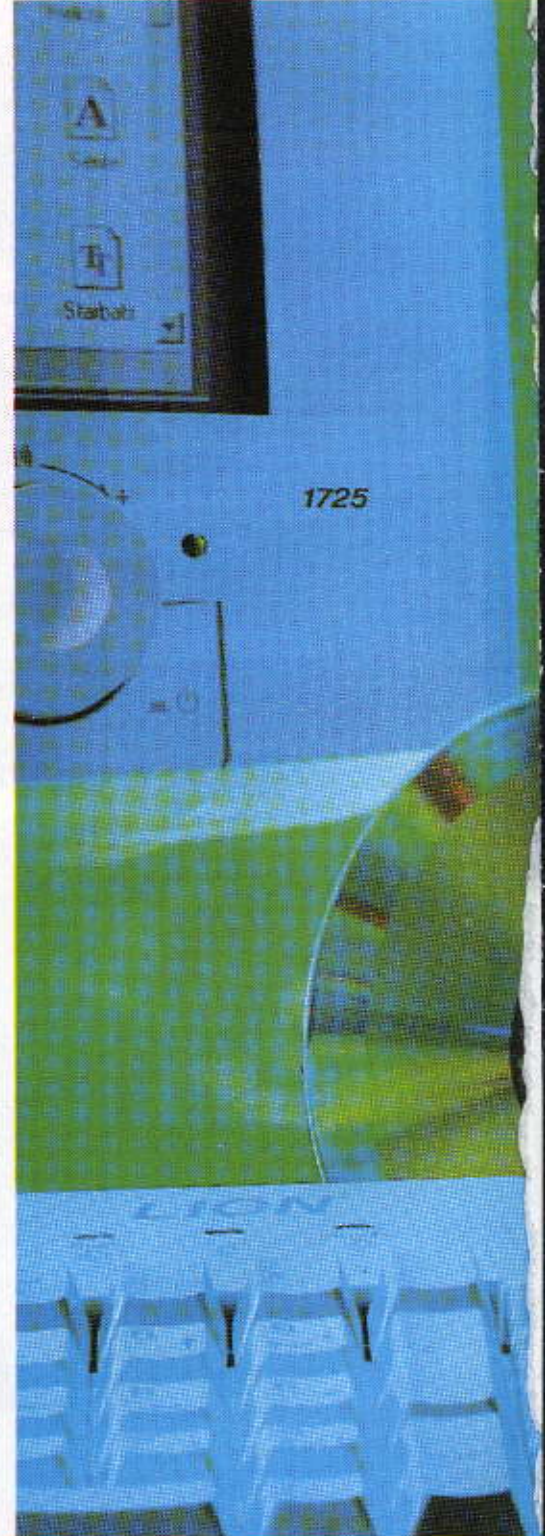
Bir numaralı satın alma danışmanınız olan incelemeleri ve testleri Rehber bölümünde bulabileceksiniz. Bu ay güncel CD-ROM sürücü ve yazıcıları inceledik. Çok ilginç sonuçların çıktığı bu incelememizi mutlaka okuyun ve CD-ROM sürücüsü almadan önce kararınızı buna göre verin, çünkü çok hızlı bir CD-ROM satın aldım deyip başınızı taşlara vurabilirsiniz. 16, 20 ve 24 hız sürücüler arasında ortalama çok önemli bir fark yok. Hatta 20x bir sürücü ortalama 24x bir sürücudan daha hızlı çıkabiliyor. Ayrıca çok önemli bir kriter olan hata düzeltme testlerinde de bazı sürücüler sınıfta kaldı. Windows 95 altında ise bu sürücülerin hiçbirisi 2300 KB/s sınırının üzerine çıkamıyor. Bunun nedeni ise Windows 95'in tüm bu sürücüler için aynı standart sürücülerini kullanması.

İşlemci dünyası son aylarda büyük bir hareketlenme içerisinde. Üreticiler üstüste yeni ürünlerini piyasaya sürüp rekabetteki yerlerini alıyorlar. Hız rallisindeki son randevuyu işlemci testimizde bulabilirsiniz.

Uzmanları ve meraklıları da unutmadık. Meraklısına ve Ötesi bölümümüzün de içeriğini bundan sonra daha geniş tutacağız. Anakart teknolojileri, TCP/IP'nin çalışma prensipleri, yeni bellek teknolojileri ve geleceğin modemleri bu ayın konuları.

CHIP-CD'sini bu ay da elinizden bırakamayacaksınız. Özenle hazırlanan CHIP-CD'leri program, oyun ve film kaynağınız olmaya devam ediyor.

CHIP Yazı İşleri

Gündemdekiler

Intel'de Fiyatlar Düşüyor

Chip üreticisi Intel büyük fiyat indirimleri planlıyor: Pentium işlemcilerde % 57'lere varan ucuzluk olacak. Söylentilere göre Intel CPU'ların fiyatları daha geniş bir cephede düşecek. Böylelikle Pentium II'de 1000 dolardan fazla bir fiyat düşüşü bekleniyor (1940 dolardan 830 dolara). Pentium MMX'in fiyatı da bu durumdan etkilenecek: 233Mhz MMX'in 580 dolardan yaklaşık 380 dolara inmesi bekleniyor. Kasım ayı geldiğinde ise bunu bir fiyat düşüşü daha takip edecek. Gerçi bu o kadar büyük olmayacak, ama nereden bakılırsa bakılıns % 20'lik bir indirim daha fiyata yansıtacak.

Branşı yakından tanıyanların söylediğine göre ucuzlamaların nedeni, Intel'in saldırgan bir fiyat politikası ile ucuz mal satan iki rakibi Advanced Micro Devices (AMD) ve Cyrix için hayatı zorlaştırarak

Pentium II işlemciyi 1998 yılına kadar standart işlemci olarak kabul ettirme isteği. Başka bir neden ise 300 Mhz Pentium II işlemcinin kısa bir süre sonra yeterli sayıda piyasaya sürüleceği.

IDB Kültür Merkezi Açıldı

İstanbul'un İş Merkezi Mecidiyeköy Esentepe Caddesi'nde yeni bir eğitim-seminer-toplantı merkezi açıldı. IDB Kültür Merkezi, 12 kişilik bilgisayar eğitim laboratuvarlarında şirketlere eğitim çözümleri sunuyor. Verilen eğitimler arasında Microsoft

Office, Temel Bilgisayar, Windows 95 gibi genel bilgisayar ve borsa yazılımları yer alıyor. IDB Kültür Merkezi kursların yanı sıra 120 kişilik seminer salonunu her türlü tanıtım ve toplantılarda kullanılmak üzere ses düzeni, multimedia, video gösterim projektörü ve simultane olanaklarıyla hizmete sunuyor.

Bilişim '97'nin İstanbul Çıkartması

Türkiye'nin en büyük etkinliklerinden olan Bilişim'97, "Bilgi ve İletişim Teknolojileri Fuarı" 1-4 Eylül tarihleri arasında İstanbul Beylikdüzü Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi'nde, "TBD 14. Ulusal Bilişim Kurultayı" ise 3-6 Eylül arası Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda gerçekleşecek. Toplam 6 gün 6 gece boyunca sürecek olan etkinlikler İstanbullulara müthiş bir bilişim şöleni yaşatacak. 12.500 metrekaarelik alan üzerinde kurulacak olan Fuar, uluslararası ve ulusal firmaların katılımıyla oluşurken, Interpro ve

Spectrum'un işbirliği ile bu yıl ikinci kez gerçekleştirilecek olan "Spectrum Fırsat Mağazası" Fuarda sergilenen ürünleri çok uygun fiyatlar ile tüketicilerin beğenisine sunacak. TBD 14. Ulusal Bilişim Kurultayı'nda ise akademik ve teknolojik bildiriler, çalışma grupları, mesleki yenileme seminerleri ve paneller 4 binin üzerinde delegenin katılımı ile gerçekleştirilecek. Hacı-midi'97 Bilgisayarla Beste Yarışması bu yıl da yeni yeteneklere kapılarını açıyor. Kurultayın açılış konserini İstanbul Devlet Modern Folk Müzik Topluluğu veriyor.

Ofisler İçin "Ofis" Dergisi

Çalışan insanın hayatını kolaylaştırmaya çalışan "Ofis" dergisinin ikinci sayısı çıktı. Uzman Yayıncılık tarafından yayımlanan "Ofis donatımı ve yönetimi dergisi OFİS'in bu sayısında, bilgisayar ve yazılım teknolojisi, çağdaş iş ortamı, yazı araçlarının yedi yüzyıllık öyküsü, ofis ve insanın içiçeliği, iş dünyası eğitim oyunlarında gibi iş yaşamındaki herkesin ilgisini çekebilecek konular var.

Bilişim Muhabirleri Derneği Kuruluyor

Bilişim muhabirlerinin biraraya toplanarak mesleki gelişme ve dayanışmalarını sağlamak, bilişim sektöründeki insan gücünün verimlilik ve etkinliğini artırmak, insana yapılan yatırımları desteklemek, bilişim konusunda bilimsel araştırma geliştirme çalışmaları ile donanım ve yazılım üretimlerini desteklemek, kalitenin artmasını gözetmek, bilişim konusunda kamusal yaran önde tutan politika ve kararların oluşmasını sağlamak amacıyla bir grup bilişim muhabiri biraraya gelerek BMD kısa adıyla "Bilişim Muhabirleri Derneği" kurmaya karar verdiler. Dernek resmi olarak kurulduktan sonra web sitesi de olacak. Adres şimdiden belirlendi: www.bmd.org.tr. Dernek kendini tanıtmak amacıyla Bilişim'97 Fuarı'nda çeşitli etkinlikler düzenliyor... "Bilişim ile ilgili yayınlardan okur ne kadar yararlanabiliyor?", "Bilişimde Türkçe kullanım sorunu?", "Bilişim Bakanlığı mı, Başbakanlığa bağlı bilişim birimi mi?" başlıkları BMD'nin düzenleyeceği panelde tartışılacak konulardan bazıları.

Koç-Unisys'ten Bir Eğitim Faaliyeti Daha

Koç-Unisys, Microsoft, Sun ve Checkpoint Yetkili Eğitim Merkezi olarak verdiği eğitim faaliyetlerine bir yenisini daha ekledi: "Cisco Sistemleri Eğitim Ortağı" olarak atanan Koç-Unisys, yaklaşık birbuçuk yıldır yabancı bir Cisco Eğitim Ortağı ile birlikte, kendi bünyesinde sürdürdüğü Türkçe Cisco eğitimlerini, artık tam yetkili olarak verebilecek. Bu yıl sonunda ayrıca, Cisco yetkisi ve sertifikası da verilmeye başlanacak.

Gündemdekiler

BBM'den Internet Café'ler

Çok yakında Türkiye'de kiraathanelerin yerini Internet Café'ler almaya başlayacak. BBM Bilgisayar, şu an dünyada da örneği çok az bulunan internet café ağını Türkiye'nin gündemine soktu. BBM yöneticileri bu

café'leri her kesimden insanın rahatlıkla gelip, internete girerken bunu dev ekrandan izleme ve bu sırada içeceğini keyifle yudumlama imkanına sahip olabileceği şekilde tasarlıyor. Canlı müzik yayınının da olduğu internet café'lerde ayrıca profesyonel bir kayıt stüdyosu, istediğiniz filmi dev ekrandan izleyebileceğiniz 3 kişilik salonlar da bulunuyor. İlk etapta İstanbul Yeşilköy ve Kadıköy'de tüm özelliklerine bağlı olarak dekorasyonu yapılmış 2 köşkte açılacak internet cafeleri çok kısa bir zamanda diğerleri de izleyecek.

Leasing'inizi Internet'le Yapın

Vakıf Deniz Leasing, Internet'te de hizmet vermeye başladı. Internet sayfalarında leasing nedir, leasing yapılabilircek yatırım araçları nelerdir, leasing'in avantajları nedir gibi soruların cevaplarını

bulabilirken, isterseniz "Leasing Başvuru Formunu" kendi işyerinizden veya evinizden doldurarak başvuruda bulunabilirsiniz. Vakıf Deniz Leasing'in internet adresi, www.vdl.com.tr.

"İyi Yönetimli" Çözümler

Digital Equipment Corporation, kişisel bilgisayarlarda yönetilebilirliği artırırken toplam mülkiyet maliyetini azaltmayı hedefleyen NetPC girişimine tam destek verdiğini açıkladı. Digital'ın planları arasında, NetPC spesifikasyonunu kişisel bilgisayar ürün hattına entegre etmek de var. Şirket ayrıca Microsoft'un Sıfır Yönetim Kit'i'ni (ZAK) desteklediğini ve geliştirildiğinde Sıfır Yönetim Windows'u (ZAW) da destekleyeceğini belirtti. Digital, bu girişimleriyle müşterilerin zaman tüketimi-

mini, yazılım dağıtımını, sistem kullanımı ve politika kontrolü gibi yönetim ağırlıklı işlerini azaltmayı hedefliyor.

Korsan Yazılıma Karşı Eğitim

Afrika ve Ortadoğu Bölgesi Korsan Yazılımla Mücadele Ödülünü kazanan Business Software Alliance (BSA) Yazılımıcılar Birliği, ülkemizde örgütlendiği 1996 yılından beri korsan yazılımla mücadele ediyor. BSA Türkiye, bu süre içinde satıcı firmaların, kullanıcıların hatta hukuk çevrelerinin

1998 Dünya Kupası Resmi Sponsoru HP

Hewlett Packard, 1998 Dünya Kupası Web sitesi ve bilişim ağına resmi destekleyici ve hizmet sunucusu olarak seçildiğini duyurdu. HP bilgisayar sistemleri Dünya Kupası'nda kredilendirme, barınma, e-mail, medya yönetimi, sonuç ve istatistikler, güvenlik, bilet satışı ve rezervasyon gibi kritik uygulamaları desteklemek için gereken performans, entegrasyon, yönetilebilirlik ve güvenliği sağlayacak. Bu hizmetlerin sağlanması için, 75'in üzerinde farklı tipte HP ürünü hizmet verecek. HP'nin kuracağı ekipman ilk başta 100'ün üzerinde UNIX ve Microsoft Windows NT hizmet birimi, AdvanceStack hub, router ve switch'lerinin desteklediği 100 iletişim ağı, 2.000 Vectra ve OmniBook PC, palmtop PC'ler ve optik yedekleme birimlerinden oluşacak.

Internet'te Türkçe Sörf

Internet'te Türkçe sörf yapmak isteyenler için BİLSAG Ltd. tarafından yeni bir Web Gösterimcisi geliştirildi. Translatör Web Gösterimcisi adıyla kullanıma sunulan bu yazılım setinin en önemli özelliği, HTML sayfasının formatının korunarak, veri alımı sırasında Türkçeleştirilebilmesi. Çeviri işlemi İngilizceden Türkçeye bilgisayar destekli çeviri olanağı veren Translatör/Çeviri Yazılım paketinin HTML formatına uyarlanmış bir versiyonu tarafından yapılıyor. Bu Web Gösterimcisi, çeviri işlemi istenmeden de klasik bir gösterimci olarak kullanabiliyor. Translatör Web Gösterimcisi Windows 95 işletim sisteminde çalışıyor ve HTML 2.0 standartlarını destekliyor.

farklı bir yöntem deniyor. BSA Türkiye, 10.000 adet basarak son kullanıcıya ulaşmayı hedeflediği, kopya yazılım kullanımının mali ve yasal risklerini hatırlatacak uyarıcı materyallerle uzun vadeli bir eğitime ve bilinçlendirme kampanyasına başlıyor.

Gündemdekiler

Türk Sanayii Internet'te

Set Elektronik, Türk sanayii kuruluşlarının internet ortamında tanıtımlarını yapabilecekleri Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanan bir web sitesi oluşturdu.

Sürekli olarak güncelleştirilecek bu katalog, 32 ana sektör ve 160 alt işkolunu bünyesinde barındırıyor. Internet Türkiye Sanayi Kataloğu, Altavista, Yahoo benzeri toplam 10 adet hızlı tarayıcıya kayıtlı. Katalo-

ğa tüm dünyadan sadece konu başlıkları ile ulaşabilmek de mümkün. Firmalar Kataloğa üç ayrı kategoride girabiliyor. Birinci kategori, sadece firma bilgilerini içeriyor. İkinci

kategoride firmalar, ürünlerinin resim ve logolarını da yayınlatabiliyor ve kendilerine e-mail'lere faks yoluyla ulaşabiliyorlar. Üçüncü kategori web sayfası. Bu firmaların Kataloğa web sayfası bulundurdıkları ayrı bir işaretle belirtiliyor. Daha fazla bilgi için Set Elektronik, (0126) 336 85 66 nolu telefona ya da <http://www.setinter.com> adresine başvurabilirsiniz.

SYS, HP'nin Çözüm Ortağı Oldu

Smart Contact adlı Çağrı Merkezi çözümünü Türkiye'ye sunmaya başlayan Hewlett Packard'ın çözüm ortağı artık SYS. SYS, Çağrı Merkezi çözümlerinin satış öncesi ve sonrası desteğinin verilmesi, kuruluş, yazılım geliştirilmesi çalışmalarının gerçekleştirilmesi konusunda çözüm ortağı. Smart Contact çözümü, bankacılık, sigorta ve telekomünikasyon sektörlerinde dünyanın en büyük çağrı merkezlerinin yardım masası, bilgi masası, telepazarlama gibi hizmetleri düşük maliyet ve yüksek kalite ile sunulabilmesini sağlıyor. Hewlett Packard tarafından geliştirilen CCM (Customer Contact Manager), bir çağrı merkezinde-

ki farklı donanım, yazılım ve telekomünikasyon bileşenlerinin birarada uyum içinde çalışmasını sağlayan bir middleware ürün. Hewlett Packard Call Center konusunda ayrıntılı bir seminer Bilişim'97 Fuarı sırasında 4 Eylül 1997 günü saat 14.00'de Lütfi Kırdar salonunda gerçekleşecek. Daha fazla bilgi için (212) 275 26 26 nolu telefon aranabilir.

Likom'dan Factoring Yazılımları

■ Likom Proje ve Danışmanlık A.Ş., iki ayrı factoring firması için özel yazılım üretiyor. Factoring yazılımları, müşteri görüşmeleri, istihbarat, yurt dışı factoring, fon yönetimi, pazarlama ve operasyon modüllerinden oluşuyor. Limit belirleme ve limit kullandırma aşamalarında değişik türdeki belgelerin aynı ekran üzerinden girişine imkan tanıyan program, her birine farklı faiz oranı, komisyon oranı, masraf tutarı ve işlem türü uygulayabiliyor. Net ödenecek tutarlar ve ortalama vadeler otomatik olarak hesaplanıyor, alınan belgeler satın alınan alacaklar ve munzan teminatlar olarak gruplandırılarak değişik hesaplara aktarılabilir. Fon yönetimi modülü, yurtiçi ve yurtdışı bankalarla factoring firması arasındaki kredi, repo, mevduat işlemleri yerine getirirken, banka talimatlarıyla beraber çek/nakit akışının izlenmesine imkan tanıyor.

IBM'den Farklı Bir Rehber

neticiler ve çalışanlar için etkin bir bilgi platformuna dönüştürmesi anlamına gelen "Business Computing" teması işleniyor. Üç bölümden oluşan kitapçığın birinci bölümünde, kuruluşların bölümleri arasında bilgilerin, verimin artıracak şekilde nasıl kullanılacağı anlatılıyor.

İkinci bölümde, elle yapılan işlemlerin bilgisayar ortamına entegre edilerek işletmelere nasıl yarar sağladığı, üçüncü bölümde ise, işletmelerin business computing çözümlerini değerlendirirken kullanabilecekleri araçlar aktarılıyor. Kitapçık ya da daha fazla bilgi almak isteyenler (212) 283 11 66 nolu telefonu arayabilirler.

IBM, "Bilmeye Değer" serisinin ikinci aşamasında, bilgi teknolojisi ile teknik bilgiler yerine iş uygulamalarına bir rehber niteliğinde "Worth Knowing About Business Computing" adlı kitapçığın dağıtımına başladı. Kitapçıkta, bir kuruluşun tüm birimlerini ve işlemlerini elektronik ortama taşıyarak yö-

Teknoloji Ödülü Türk sanayi ürünlerinin dünya pazarlarında rekabet gücünü artırma çabalarına destek vermek amacıyla TÜBİTAK, TGV ve TUSİAD'ın "Teknoloji Ödülü" için başvuru süresi 19 Eylül'de sona eriyor. İki kategoriden oluşan yarışmanın "Teknoloji Büyük Ödülü" adındaki kategorisine büyüklüğüne bakılmaksızın bütün sanayi kuruluşları başvurabilirken, "Teknoloji Ödülleri" kategorisine ise KOBİ'ler aday olabilecek. "Teknoloji Ödülü" hakkında bilgi ve başvuru formu temin edebilmek için www.teknoloji.org.tr internet adresine ya da (212) 249 19 29-249 54 48 nolu telefona ve 249 13 50 nolu faksa başvurabilirsiniz.

"Windows 98" 5 Eylül'de İstanbul'da

Windows 95'in görkemli tanıtımından sonra İstanbul'da bu kez de, 5 Eylül'de İstanbul Lütfi Kırdar'da düzenlenecek etkinlikle tanıtılacak olan Windows 98'le tanışacaklar. Halen beta testleri süren ve bilgisayar dünyasında "Memphis" kod adıyla bilinen geliştirilmiş bu sürüm kurumsal kullanıcılar, mevcut bilgi işlem yatırımlarında kesintiye yol açmadan geçebilecekler. ABD'nin Seattle kentindeki Microsoft Genel Merkezi'nde düzenlenen toplantıda, Windows 98 ve Windows NT Workstation işletim sistemlerine [AT1]yönelik çözümlerle ilgili, Microsoft'un Windows'a ilişkin "sürekli geliştirme" adı verilen stratejisi anlatıldı. "Sürekli geliştirme" stratejisi, bir yandan mevcut donanım ve yazılımlarla uyumluluğu koruyor diğer yandan kullanıcılara daha kolay ve daha entegre bir bilgisayar deneyimi sunmayı ve müşterilere kesintisiz bir gelişmeyi evrimsel bir biçimde sağlamayı amaçlıyor. Bu yeni süreç, Windows platformunun ana

bilgisayar sistemleri, küçük ölçekli işyerleri için sunucular, terminaller ve network'e bağlı kişisel bilgisayarlardan eğlenceye ve tüketicilere yönelik elektronik cihazlara kadar, giderek artan sayı ve çeşitlilikte donanım için ortak bağlantıyı sağlayacak.

Windows 98'de uyumluluk ilkesi ön planda. Windows platformuna yapılan bilgi işlem sistemi yatırımları, kolay ve güvenli bir biçimde güncelleştirilebilecek. Yeni tasarımın sunduğu avantajlar arasında, entegre Internet kullanıcı arabirimi, Universal Serial Bus gibi donanım unsurları ve sistem dosyalarının denetimi gibi gelişmiş yönetilebilirlik özellikleri yer alıyor. Windows 3.1 ve Windows 95 işletim sistemi kullanıcıları, Windows 98'e yumuşak geçiş yapabilecekler. Halen bilgisayar sistemlerinin bazı bölümleri 16 bit'lik uygulama programları ile çalışan firmalar, kolay ve güvenli güncelleştirmenin avantajlarından günlük çalışma düzenini aksatmaksızın yararlanabilecekler.

Akbank AkPc'nin Yeni Kampanyası

■ Akbank bilgisayar kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla, 30 Ekim 1997'ye kadar devam edecek bir kampanya başlattı. Kampanyadan tüm Bilgisa ve Akbank müşterileri yararlanabilecek. Bilgisa, eski bilgisayarını yenilemek ya da yeni bilgisayar almak isteyenlere, AkPc paketini ücretsiz veriyor. Kampanya süresince, Bilgisa'dan 6 saatlik uygulamalı Win'95 eğitimi, List 2000'den Internet bağlantısı ve web sayfası, American Home Sigorta, Döler Sigorta ve Aracılık Hizmetleri A.Ş.'den Ferdi Kaza Sigortası gibi hizmetler ücretsiz sunuluyor. Bilgi için, Bilgisa'nın (212) 211 38 32-33 nolu telefonlarına ya da (212) 272 23 52 nolu faksa başvurabilirsiniz.

Döviz alıp satmak için *lütfen* *aşağıdaki* *adrese gidin.*

www.isbank.com.tr

İnteraktif Bilgisayar: kredi kartı ödemelerinden yatırım hesabı işlemlerine, döviz alım-satımından repoya, havaleden hesap açmaya dek bütün bireysel bankacılık işlemleri için hizmetinizde.

İnteraktif Bilgisayar'ın inanılmaz kolaylığından yararlanmak için, hesabınızın olduğu İş Bankası şubesine bir **İnteraktif Bankacılık** talimatı vermeniz yeterli. Kendinize ait bir bilgisayarınız olmasa da; hatta Türkiye'de değil, yurtdışında olsanız bile **İnteraktif Bilgisayar**'ı kullanabilirsiniz. Tabii hiçbir ücret ödmeden*...

**İNTERAKTİF
BANKACILIK**

TÜRKİYE İŞ BANKASI

*İnteraktif Bilgisayar'ın tümü ücretsiz olan hizmetlerinden yararlanmak için Internet'e bağlanabilen bir kişisel bilgisayar yeterli. Başka hiçbir cihaza ihtiyacınız olmadıktan, ödememiz gereken herhangi bir kira ücreti de yok. Daha ayrıntılı bilgi almak isterseniz, telefonumuz: (0312) 289 85 28 **İnteraktif Bilgisayar İşlemleriniz** Internet'e bağlanmadan yapmak isterseniz, telefonumuz: (0312) 289 82 40

Gündemdekiler

Nihayet Eletronik Elektrik Sayaçları!

Mekatronik tarafından AR-GE'si yapılarak geliştirilen ve prototipleri üretilerek testleri gerçekleştirilen, "Ön Ödemeli Kredi Kartı Dijital Elektronik Elektrik Sayacı"na ait Know How'ların tamamı, sektörle ilgili üretici firmalara satılmaya başlandı. Bu sayaç kullanılmaya başlandığında, Enerji Kredi Kartı'mızla satış işlemlerine gidip, istediğimiz kadar enerji satın alıp, kendi bilgimiz dahilinde evimizin ya da işyerimizin elektrikliğini kullanabileceğiz. Kredi-miz bittiğinde araç bizi sesle ya da ışıkla uyarıyor. Olur da bu arada tatilde falan olursak, Mekatronik buna da bir çözüm bulmuş ve 2-3 günlük bir opsiyon tanımış. Bu durumda, sayaç bizi borçlandırarak enerji sağlamaya devam edi-

yor. Üreticiler Mekatronik'in bu projesi ile, Sayacın ayrıntılı elektronik şemasını ve malzeme listesini, assembler yazılım listesini, kredi kartı programlama cihazı elektronik şema ve malzeme listesini, PC'den kalibrasyon yazılımını almış olacaklar. Eğer isterlerse, uzaktan kumandalı kalibrasyon cihazı elektronik şema, malzeme ve assembler listesi de mevcut. Kontrol ve işleme yazılımı paketi içinde de, sayaç abone ve enerji tüketim takip programı var. Sayaç, 16 bit ADC/DAC/Display Driver/Reference özellikleri içinde bulunan "Single Chip Microcontroller" olarak anılan yalnızca bir tek entegreden oluşan son derece küçük bir devreye sahip.

Okul Öncesi Bilgisayar

Eğitim kurumlarının her düzeyinde olduğu gibi, okul öncesi eğitim kurumlarında da bilgisayar eğitimi oluşturmak çabaları giderek artıyor. Dünya Çocuklar Evi, bilgisayar kullanımının küçük kullanıcılar tarafından sadece bir oyun aracı olarak algılanmaması için programına bilgisayar eğitimi de katıyor. Dünya Çocuklar Evi yetkilisi, "Eğer çocuk sistemli bir eğitim almanussa, bilgisayar bir oyun aracı olmaktan öteye gidemeyecektir," diyor. 3-6 yaş grubundaki çocuklar Dünya Çocuklar Evi'nde, uzman eğitimciler rehberliğinde ikili, üçlü gruplar halinde, bilgisayar başında yazılım ve donan-

ımda en son teknolojiyi kullanarak bilgisayar kullanmayı öğreniyor, eğlenmeli ve eğitici yazılımlarla, farklı uygulama öğelerini çalışarak bilgisayarla tanıyorlar. Çizim ve grafik programlarıyla yaratıcı tasarımlar yaparak, masaüstü yayıncılık yazılımlarında kart, afiş, takvim hazırlıyorlar. Daha fazla bilgi için Dünya Çocuklar Evi'nin telefonu, (216) 411 84 19.

Smartlink Modemleri Türkiye'de

■ Archtek Telecom Corp.'un bir ürünü olan Smartlink Modemlerinin ithalatı Çetinkaya İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti. tarafından yapılmaya başlandı. Böylece, Smartlink'in özellikle yüksek teknoloji ürünü olan normal hatlarda 56000 bps dosya alınmasını sağlayan X2 ve K56flex kodlarındaki iki ayrı modelini çok yakında tanıma imkanı bulacağız. Çetinkaya ayrıca, Smartlink'in Internet üzerinde görüntülü konferans sağlayan renkli kamera, mikrofon ve direkt 56000 bps chipli modem tipi, 33600 bps sesli görüşme standartlarını sağlayan modellerinin de piyasaya sunulması için hazırlık yapıyor. Tüm modeller Türkçe kullanım klavuzlu ve Internet bağlantı seti hediye. Daha ayrıntılı bilgi için (232) 484 54 16 nolu telefonu arayabilirsiniz.

Kesintisiz Güç Kaynakları Tanıtımı

ESCORTenerji, UPS üreticisi Merlin Gerin ürünlerini tanıtmak amacıyla Eylül ayında Türkiye genelini kapsayan "Kesintisiz Güç Kaynakları Tanıtım Günleri" düzenliyor. Türkiye genelindeki ilk 750 firmanın davetli olacağı organizasyon çalışmaları Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir'de gerçekleştirilecek.

BT Sektörünün Durumu

Interpro Pazar Araştırma Merkezi'nin "1996 Türkiye BT Pazarı ve İlk 100 BT Şirketi" araştırmasının sonuçları yayınlandı. 1996 verileri Türkiye BT pazarının bir önceki yıla göre yüzde 26 büyüdüğünü açıklıyor. Gelir dağılımı şeması ise, pazarın yüzde 73.7'sini donanımcılara, geri kalan payın ise yazılımcılarla hizmet verenlerin arasında hemen hemen eşit bir durumda paylaşıldığını gösteriyor. Yazılımın payı yüzde 12.6 iken hizmetin payı yüzde 11.2. Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da donanımda en fazla gelir elde edilen alan kişisel bilgisayarlar. Yazılımda ise uygulama yazılımlarının artışı dikkat çekiyor. Uygulama yazılımları toplam gelirden yüzde 8.3'lük bir pay alıyor. Hizmetlerde ise, teknik servis hizmeti ve donanım bakımı en yüksek paya sahip. Yine çok ilgi çekici bir nokta ise, toplam gelirden hemen hiç pay almayan bölümün eğitim olması.

Mikro'nun Web Adresi Değişti

Mikro Yazılımlar'ın web sayfasının adresi "mye.com.tr" olarak değişti. Web sayfasında kullanıcı ve satıcılara hizmet veren Mikro, yazılım ürünleri hakkında kullanıcılar her türlü tanıtıcı bilgiyi ve fiyat listesini bulabilirken, Mikro satıcıları da siparişlerini artık web üzerinden gönderebilecekler.

Internet Bankacılığı İlgi Çekiyor

Türkiye İş Bankası'nın İnternet bankasını 7 hafta içerisinde 30 bine yakın kişi ziyaret etti. İş Bankası müşterileri 7 haftalık sürede 855 milyar TL hacminde işlem gerçekleştirdiler. Bu işlemlerin % 50 gibi bir oranla çoğunluğunu yatırım fonu alıp satmak oluşturuyor. Bunu sırası-

la havale, virman ve repo takip ediyor. Repo işlemlerinin hacmi 520 milyar TL'ye yaklaşıyor. İnternet Bankacılığı'nda altın, döviz ve menkul kıymet alım satımından, vadeli vadesiz döviz ve vadeli Türk Lirası hesap açmaya, havale, repo ve bilgi sormaya kadar sayısız bireysel bankacılık hizmeti İnternet üzerinden gerçekleştirilebiliyor. İş Bankası'nın İnternet adresi "www.isbank.com.tr".

Elektronik Ticaret İçin Bir Gelişme

■ Oracle ve Firefly, Oracle Web Application Server için ileri bir kişiselleştirme kartuşu geliştirmek üzere bir araya geldiler. Bu karar doğrultusunda geliştirilecek olan Firefly Advanced Personalization Cartridge, güçlü, ölçeklenebilir kişiselleştirme çözümleri sunarak online iş kollarının, müşterilere birey bazında hizmet vermesine ve kişisel gizliliklerini koruyarak daha iyi ilişki kurmasına yardımcı olacak.

Sega'dan 3 Boyutlu Çılgınlık

Her yaşa hitap eden ürünleriyle elektronik eğlence konusunda sürekli yenilikler yaratan Sega'nın, Sega Saturn'u yeni bir çığır açacağı benziyor. Sega oyunseverleri, yetkili servis desteğinden yararlanabilmek için, ürünlerin üzerindeki "Sega" helogramı ve garanti etiketi konusunda uyarıyor. Ayrıca orijinal Sega'yla beraber garanti belgesi ve Türkçe kullanma klavuzu da Sega paketleri içinde mevcut.

**Hisse senedi
alıp satmak
istiyorsanız
lütfen aşağıdaki
adrese gidin.**

www.isbank.com.tr

İnteraktif Bilgisayar; kredi kartı ödemelerinden yatırım hesabı işlemlerine, döviz alım-satımından repoya, havaleden hesap açmaya dek bütün bireysel bankacılık işlemleri için hizmetinizde.

İnteraktif Bilgisayar'ın inanılmaz kolaylığından yararlanmak için, hesabınızın olduğu İş Bankası şubesine bir **İnteraktif Bankacılık** talimatı vermeniz yeterli. Kendinize ait bir bilgisayarınız olmasa da; hatta Türkiye'de değil, yurtdışında olsanız bile **İnteraktif Bilgisayar'ı** kullanabilirsiniz. Tabii hiçbir ücret ödmeden*...

**İNTERAKTİF
BANKACILIK**

TÜRKİYE İŞ BANKASI

*İnteraktif Bilgisayar'ın tümü ücretsiz olan hizmetlerinden yararlanmak için İnternet'e bağlanabildiği bir kişisel bilgisayar yeterli. Başka hiçbir cihazı ihtiyacımız olmadığından, ödememiz gereken herhangi bir kira ücreti de yok. Daha ayrıntılı bilgi almak isterseniz, telefonumuz: (0312) 289 85 28. **İnteraktif Bilgisayar** işlemlerinizi İnternet'e bağlanmadan yapmak isterseniz, telefonumuz: (0312) 289 82 40.

Gündemdekiler

Java Engellilerin Hizmetinde

Engellilerin de Web teknolojisinin tüm imkanlarından faydalanabilmesi için, Sun Microsystems geliştirdiği Java Accessibility API'yi Java geliştiricilerinin hizmetine sundu. Böylece Java geliştiricileri engelliler için yazılım geliştirebilecekler. Java Accessibility API, görüntü okuyucular, ekran

büyütücüler ve Braille terminali (görme engelli alfabesi) gibi engelliler için yardımcı teknolojilerin, Java uygulamalarına ulaşmalarını sağlamak üzere geliştirildi.

Örneğin, görme engelli insanlar için kullanılan ses tanıma sistemlerini geliştirmek için Java Accessibility API kullanmak geliştiricilere, her yere taşınabilen uygulamalar yaratma olanağı tanıyor. Daha fazla bilgi için, <http://java.sun.com/products/jfc/>

Fet Yazılım'dan Ofisinizin Tüm İhtiyaçlarına Cevap

Fet Yazılım Ofisim adı altındaki toplam dört ürününden oluşan paket, genel olarak bilgisayar kullanan insanların günlük ihtiyaçlarını en geniş kapsamda, en kolay şekilde çözmek amacı ile yazıldı.

Kara kaplı defterin, adres ve telefon rehberinin, ajandanın ve iş notlarının yerini alacak olan, bilgisayar teknolojisine göre değil, kullanıcının ihtiyaçlarına göre geliştirilmiş Kasam, Adres Defterim, Ajandam, Masam adlı çok kolay anlaşılır bir Türkçeyle yazılmış Ofisim paketi, fiyat, dil ve işleyiş açısından Türk insanına tam olarak uygun. Bu ürünler isteğe göre ayrı ayrı ya da bir bütün olarak satın alınabiliyor.

Kasam kısaca kara kaplı defterin bilgisayara geçirilmiş hali, Adres Defte-

rim ise, bir şirketin tüm sekreteryaya işlemlerini halletmek üzere tasarlanmış. Excel, Word, Access, ASCII formatlarında data transferi ve text formatta rapor hazırlama imkanına sahip. Ajandam, istenilen sayıda Ajanda Dosyası açabiliyor ve ses ve mesajla ön uyarı veriyor.

Günlük, haftalık, aylık ve yıllık izleme, önem ve tarih sırasına göre sıralama, genel liste, günlük liste, takvim basımı gibi imkanlar da veriyor. Masam ise, özellikle sekreterlerin iş yoğunluğunu hafifletmek ve bürolarda masaların üzerinde kaybolup giden kağıtların işlerini yapmak üzere tasarlanmış ve ofisim'in diğer ürünlerinden data alması ile bir kontrol programı özelliğine burundurulmuş.

Video ve Sound'lu Web Sayfaları

Temsilcisi olduğu Video Servis ürünlerini kullanarak video servisine başlayan SetraNET, web alanında ürün ve servislerini video fragmanları olarak göstermek isteyen şirketlere hizmetlerini sunuyor. SetraNET çözümünde video bilgisi özel bir sıkıştırma yöntemiyle sıkıştırılarak server'dan client'a gönderiliyor ve Client'taki plugin uygulaması ile açılarak, yükleniş anında ve yüklenişten sonra oynatılabilir. Yükleme anında ve sonrasında ses kartı bulunan PC'lere müzik vb. sesli yayın da yapabiliyor. SetraNET'in bu servisini izlemek ve plugin yazılımını yüklemek için <http://www.setra.net.tr/video/pages/download.htm> sayfası izlenebilir ya da (212) 213 08 40 numaralı telefon aranabilir.

CD Kayıtlarında Sınırlar Kalktı

Philips'in son teknolojik yeniliği Türkiye'ye de geldi. Artık dataları CD'de yedeklemek için CD Mastering programının yardımıyla, datalarınızı düzenlemeye, tek bir yere toplamaya, "virtual image" oluşturmaya, kayıt simülasyonu yapmaya, kesintisiz kaydetmeye

ve aynı anda başka bir program çalıştırmaya gerek kalmadı. Adaptec DirectCD, tüm Windows 95 uygulamalarında (Word, Excel, PowerPoint vs.) dosyaların hard disk'e kaydedilir gibi, sürükleyip/bırakmak koşulluyla CD-R'de yedeklenmesine olanak tanıyor. Adaptec DirectCD ile CD'ler ikinci bir hard disk ve floppy disk gibi kullanılabilir.

Internet'te Vivo Active ve Surround Video

■ Internet'te Vivo Active ve Surround Video Internet'te görüntü nakli tekniğinde en son geliştirilen ve şu anda tüm dünyada en başarılı sonuç veren uygulama olan Vivo Active, ilk kez List 2000 Global Bilgi Merkezi'nin tanıtım gecesinde List 2000 Ana Sayfası'nda naklen yayınında kullanıldı. List 2000, Vivo Active tekniğini şimdi de tasarımını yaptığı web sayfalarında kullanıyor. Yükleme sırasında bir defada uzun süre beklemek ve yayını sonradan izlemek yerine, kısa bir yükleme ve sonrasında yüklenen bölümü izlerken aynı anda yüklemenin devam etmesi tekniği ile vakit kaybını ortadan kaldırırken, hareketli görüntü, klip uygulamalarıyla, web sayfalarında görüntü kalitesini artırıyor. Surround Video, internet'i kullanarak seçilen bir alan içerisinde üç boyutlu hareket özgürlüğü sağlıyor. Surround Video tekniğiyle bir bölge 360 derece açıyla taranabiliyor, istenilen noktaya zoom yapılabilir.

Gündemdekiler

Epson Photo PC 500

PC ve Macintosh'lar ile uyumlu çalışan Epson Photo PC 500 isimli dijital kamera, Romar A.Ş. tarafından Türkiye pazarına sunuldu. Klasik fotoğraf makinelerine göre kullanım

kolaylığının yanı sıra üç boyutlu cisimlerin imajlarını tarayıp elektronik ortama aktarma imkânını da sağlıyor. Epson Photo PC 500'ün avantajından, LCD monitörü ve adaptörüyle

birlikte daha fazla faydalanabilirsiniz.

Bilgi için: Romar A.Ş.

Tel: (212) 252 08 09

Fiyatı: LCD monitör ve adaptörle birlikte

1088\$ +KDV

PC Server'ların En Hızlısı

Unisys Bilgisayar Sistem Grubu'nun yaptığı bir açıklamaya göre, Aquanta HS/6 SMP, dünyanın en hızlı PC server sistemi seçildi. TPC-C benchmark sonuçlarına göre endüstride rekor kıran Aquanta HS/6 server sistemi, altı adet Intel Pentium mikroişlemci, Microsoft Windows NT Server 4.0 Enterprise Edition ve SQL Server 6.5 Enterprise Edition ile konfigüre edildiğinde yapılan ölçümlerde 10.665.53 tpmC ve \$53.43 değerlerini gösterdi. Toplam 4GB ECC bellek, dual peer PCI/EISA bus yapısı, 12 adet genişleme slotu ve 15 adet dahili "hot-swappable" SCA RAID yuvası içeren Aquanta HS/6, toplam 4 adet redundant power supply'a sahip.

Bilgi için: Koç-Unisys

Tel: (216) 317 65 00/142

Faks: (216) 317 65 70

Fiyatı: Konfigürasyona göre değişiyor.

Her Eve Bir Bilgisayar

Mirage Bilgisayar, herkesi çok uygun fiyatlarla bilgisayar sahibi yapma kampanyasını başlattı. İstanbul'da başlayan kampanya daha sonra Ankara olmak üzere bütün Türkiye'ye yayılacak. Ben Bir Muhtemim (BBM) adındaki bilgisayar, IBM 166 CPU, 16 MB EDO RAM, 1 MB VGA Ekran Kartı, 14" 0.28 N/LR Monitör, 1.44 3.5" Floppy, Win95 Türkçe Uyumlu, Klavye+Mouse, Mini Tower Kasa özelliklerine sahip.

BBM Economy modeli ile birlikte 6 adet oyun CD'si, 48 dilde yazı yazabilen Accent Express programı, Internet café programı, 40 saat ücretsiz Internet kullanımı ile Smart Suite 97 programı da kullanıcıya ücretsiz olarak veriliyor.

Bilgi için: Mirage Group

Tel: (212) 273 10 21

Faks: (212) 275 74 32

Fiyatı: 499\$ + KDV

Enerji Sorununa Interactive Çözüm

UPS Riello, Interactive teknolojisiyle Dialog Interactive'ı üretti. 5 ayrı modelde üretilen Dialog Interactive, en ciddi boyuttaki enerji sorunlarında bile, tüm bilgisayar ve bilgisayar çevre birimlerine yüksek seviyede koruma sunuyor. Kullanılan interactive mimari, aküden enerji kullanmaksızın gelen dalgalı gerilimi sabit çıkış gerilimi olarak düzenliyor ve akü ömrünü uzatıyor.

Bilgi için: ATP Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti.

Tel: (212) 213 53 80/81

Fiyatı: 436 \$ ile 1246 \$ arası değişiyor.

Armada'dan İkisi Birarada

Armada, Lan Server ve Internet/Intranet Server ile, kullanıcıların internet'e bağlanabilmesini, herkesin kendi intranet'ini kurabilmesini, internet'te web sitesi ve ftp server'ın açılabilmesini, groupwise ile kullanıcılara e-posta hizmeti yanında tüm ofis otomasyon uygulamalarını sağlıyor.

Bilgi için: Armada A.Ş.

Tel: (212) 230 89 80

Fiyatı: Lan Ser. 1819\$,

Int/Intra. Ser. 1998 \$ +KDV

Canon Yazıcıları Konuşturdu!

Canon'un yeni LBP-660 lazer yazıcısı, yaptığı işi ve durumu sesli animasyonlarla kullanıcısına aktarabiliyor. Microsoft Windows Printing System kullanan Canon LBP-660 lazer yazıcı, AIR (Automatic Image Refinement) teknolojisi sayesinde 660 dpi çözünürlükte baskı sunuyor. 100 adetlik kağıt besleme tablası, mektup kağıdından posta kartına kadar her türlü kağıdı alabiliyor. Toner tasarrufu seçeneği ile tonerin ömrünü uzatırken, Overlay baskı seçeneğiyle de profesyonel çalışma olanağı sunuyor. Lazer yazıcı Windows 3.1 ve Windows'95 ile uyumlu. Bilgi için: Hesmak

Text&Data Bölümü

Tel: (212) 296 33 10

Fiyatı: 939 DM (+KDV)

Gündemdekiler

Miniminnacık Güç Kaynağı

Elit Elektro Bilgisayar, sadece bir PC ve bir Printer'ın gereksinmesini karşılayacak şekilde yapılan 15x11,5 x39,5 cm boyutlarındaki

kesintisiz güç kaynağını piyasaya sunuyor. IBT ML (MoonLight) 6V5C-X modelinin 10 ve 25 dakikalık iki tipi, çok kullanıcı ortamlarında bütün sistemin pahalı, hantal ve yer sorunu olan tek kaynaktan beslemenin dezavantajlarına ve tüm sistemin çökme riskine alternatif olarak üretildi.

Bilgi için:

Elit Elektro Bilgisayar

Tel: (312) 417 68 38

Faks: (312) 417 20 08

Fiyatı: 10 dk. 1295, 25 dk.

1495 +KDV

Fare Gidecek Kalem Gelecek

Mouse'ların da modası geçiyor. Bundan böyle PC'lerin seri portuna bağlanan sayısallaştırıcıların kalemeleri kullanılacak. Bu kalemi, kalem ve silgi gibi kullanabilir, el yazısı yazabilir, imza atabilir, karikatür çizebilir, resim, proje çizimleri yapabilirsiniz. Wacom sayısallaştırıcıları, Painter, Dabbler, Photoshop, Canvas, Photostyler, CorelDraw, FreeHand, Illustrator, PC-Paintbrush programlarında çizme ve silme işlevlerinde kullanılabilir ve prezentasyon programlarında (Microsoft PowerPoint vb.) Slide'lara kalem müdahalesini sağlıyor.

Bilgi için: Tel-Pa, Tel: (212) 258 38 02, Faks: (212) 258 02 50

Fiyatı: Modele göre değişiyor

Seagate Backup Exec

Windows NT ağı içerisinde %100 uyum gösteren, backup çözümlerinin de güvenle çalışabildiği Seagate Backup Exec, eski ARCA-DA ailesinin devamı niteliğindeki yazılım geliştirilerek üretildi. Backup işleminin network ortamlarında kusursuz olması gerektiğinden yola çıkan Seagate, Windows NT ortamında sorunsuz çalışan Windows

NT Enterprise'yi geliştirdi. Programın server ve terminal sınırı yok.

Bilgi için: kets

Tel: (212) 232 56 66

Faks: (212) 240 18 28

Fiyatı: 1350 \$ + KDV

İhlas'tan AcerPower 5400

Network'e bağlanmaya hazır iş bilgisayarı AcerPower 5400 piyasaya sunulmaya hazırlanıyor. AcerPower 5400, wake-on-lan desteği veren ve anakart üzerinde bulunan 10/100 Mbps'lik Intel chipsetli ethernet kartına sahip. Bu özellik sayesinde network yöneticisi gece ya da hafta sonu işyerine gelip, gönderdiği bir sinyalle kapalı durumdaki terminalleri açarak gerekli ayarları yapabiliyor ve sonra tekrar kapatabiliyor. Bu da, terminallerin çalışma saatlerinde meşgul edilmesini, dolayısıyla iş gücü kaybını önüyor.

AcerPower 5400'ün bellek kapasitesi, Intel Pentium 233 MHz'e kadar işlemcileri desteklerken, 2 adet SDRAM DIMM slotu sayesinde 256 MB'a kadar çıkabiliyor. 512KB pipelined burst cache'e sahip anakart üzerinde ayrıca AT1264 VKT chipsetli 2MB SGRAM bellekli ekran kartı mevcut.

Bilgi için: İhlas Bilgi İşlem

Tel: (216) 317 96 50

Fiyatı: Konfigürasyona göre değişiyor.

Üç Boyutlu Kavramsal Tasarım

Autodesk'in multimedia bölümü Kinetix tarafından geliştirilen 3 D Studio VIZ, üç boyutlu kavramsal tasarımdan görselleştirmeye kadar her aşamada kullanılabilecek modelleme, kaplama ve canlandırma yazılımı. Ödüllü 3D Studio Max'ın teknolojisi ile hazırlanan 3D Studio VIZ, mimar, mühendis ve tasarımcılar için kavramsal tasarım ve görselleştirmeye ve AutoCAD ile veri paylaşımın-

da, AutoCAD dosyalarını okuma ve yazma konusunda % 100 uyumluluğa yönelik geliştirildi. Tamamı nesne yönelimli olan 3D Studio VIZ'de nesneler ve tüm olaylar parametrik olarak gerçek zamanlı kontrol edilebiliyor. Windows NT ve Windows 95 üzerinde çalışan yazılım, birçok CAD özelliği ile donatıldı.

Bilgi için: Sayısal Grafik

Tel: (212) 293 04 23

Fiyatı: Henüz belirlenmedi

Kurşun Geçirmez Koruma

American Power Conversion (APC), LAN'lar, PC'ler ve evdeki ofis cihazlarını dalgalanmalar ve yıldırımlardan koruyan ProtecNet ailesine katılan üç yeni ürünü piyasa sundu.

PNet1, PSP25 ve P232-4 ProtecNet adındaki ürünler, APC Türkiye Bölge Müdürü Ercan Ay-

din'in da dediği gibi "Güç koruması ve AC hat basırtmasına ek olarak, dışarıdan gelen dalgalanmalara karşı 'Arka Kapıyı Korumak'..." üzere tasarlandı.

Yeni PNet1, 100BaseT, 10BaseT ve token ring için koruma sağlayan bir veri yolu koruyucusu. PSP25, terminalleri, bilgisayarları, modemleri, printer'ları ve plotter'ları, RS232 paralel ve seri portlarındaki dalgalanmalara karşı koruyor. P232-4 ise, dört adet prize kadar koruma sağlayan bir RS232 ProtectNet dalga koruyucusu.

Bilgi için: APC

Tel: (212) 230 71 56

Fiyatı: PNet1 44\$,

PSP25 39\$, P232-4 99\$

Yeni Bir Tarayıcı: Mirage II

Umax tarayıcılarının yeni modeli Mirage II, Boğaziçi Bilgisayar'ın distribütörlüğünde Aidata Shop'larındaki yerini aldı. Mirage II, taranacak resmin ön tarafa görüntüsünü ekranda görüp istediğiniz bölümü işaretleyerek, sadece o alanın taranmasına imkan veriyor. Çift lensli olarak dizayn edilen Mirage II'yle, A3 boyutunu standart çözünürlük modunda tarayabileceğiniz gibi, daha küçük boyutları 2. lens sayesinde yüksek çözünürlükte 1400x2800 dpi'da tarayabilirsiniz. CDS (Correlated Double Sampling) teknolojisi de resim sinyal ve gürültülerini filtreliyerek kaliteli resim elde edilmesine yardımcı ol-

uyor. Mirage II'yle birlikte kullanabileceğiniz Magic Scan&Magic Match, Binuscan PhotoPerfect, Live Picture Full Version/Live Picture XT yazılımları da ücretsiz olarak paketin içinde.

Bilgi için:

Boğaziçi Bilgisayar

Tel: (212) 288 92 92

Faks: (212) 274 38 10

Fiyatı: 6354 \$,

(Aidata Shop. satış fiyatı)

IBM'den NLX standardında yeni PC'ler...

Intel ve IBM tarafından geliştirilen ve üzerinde patent koruması bulunmayan yeni bir tasarım... Bu tasarım sayesinde ana kart, basit bir aksam gibi vidasız olarak sökölüp takılabiliyor. Böylece, hem arıza durumunda, hem de yeni geliştirilmiş başka bir kartın takılması sırasında geçen süre çok kısa oluyor. Ana kart, diğer parçalardan öyle izole edilmiş ki sadece ana kartı değiştirmekle, PC'nizi bir kaç dakika içinde modernize edebiliyorsunuz.

Bu yapının kullanıldığı ilk IBM PC serisi olan IBM PC 300 PL serisinde, sadece Intel'in Pentium/MMX işlemcileri kullanılmış. Üç boyutlu Matrox Mystique 220 grafik kartı 2 MB videoRAM ile

tüm modellerde standart. VideoRAM anakart üzerinde 4 MB'a büyütülebiliyor. 2.5GB ya da 4.3 GB Busmaster Enhanced IDE veya 2.1 GB Ultra Wide SCSI disk kullanan modellerin hepsinde 16 bit ses kartı ve 100 Mb/s ethernet, anakart üzerinde entegre. 4x4 masaüstü ya da 6x6 minikule modellerin bir kısmında 24X CD-ROM bulunuyor.

Tüm modellerde PC'nin kolayca yönetilmesini sağlayan IBM Netfinity, Intel LANdesk Configuration Manager, IBM LAN Client Control Manager, Co-Session yazılımları, virüslere karşı IBM Antivirüs programı, donanım testi yapan QA Plus Pro, yazılım konfigürasyonlarınızı yedekleyen ConfigSafe programı

yüklü geliyor.

PC 300 PL, ağ üzerinde, uzaktan açılıp kapatılabiliyor. SETUP ayarları değiştirilebiliyor, diski yeniden kurulabiliyor, program yükleme yapılabilir, yeni BIOS yüklenebilir. SMART diskler, arızayı ol-

madan haber veriyor. Makinanın tüm değerli parçaları seri numaralandırılmış ve elektronik olarak kayda alınabiliyor.

Bilgi için: IBM

Tel: (212) 280 09 00

Faks: (212) 278 04 37

Fiyatı: Henüz belirlenmedi

Motorola'nın Bir Teklifi Var!

Motorola, LC III'ünü getirene 17"lik renkli monitör ile yeni Motorola'ların alınmasını teklif ediyor. Üç yeni üründen biri olan Motorola Star Max 3200'ün özellikleri şöyle sıralanıyor: PowerPC 630e 200 MHz işlemci, 16 MB standart bellek, 1.2 GB dahili harddisk, 8 hızlı CDROM sürücü, L2 Cache 256K, 1 MB VideoRAM, 1.44 MB disket sürücü (Mac, Dos, Windows okur yazar), 3 PCI genişleme yarığı, 16 bit ses giriş/çıkış mikrofoni ve hoparlör bağlantıları, PS2 klavye ve mouse takılabilmesi için bağlantı girişleri.

Bilgi için: Kök Teknik Hizmetler

Tel: (212) 275 82 92, Faks: (212) 275 55 92

Fiyatı: 2259 \$ + KDV

Gündemdekiler

Interdata'dan Satış Asistanı

Interdata, "Satış Asistanı ile satış yapmak artık daha zevkli" sloganıyla yeni ürününü piyasaya sundu. Satış Asistanı, teklif vererek satış yapan işletme ve kişiler için yeni bir satış aracı. Tüm müşteri aktiviteleri, görüşmeler ve satış üzerine çalışılan teklifler Satış Asistanı ile sistematik olarak düzenleniyor.

Teklifler isteğe göre yarattırılan bir şablonla Microsoft Write (Wordpad), Microsoft Word ve Microsoft Excel içinde otomatik olarak üretiliyor, kayıtlara geçen bu teklifler tüm tarihsel gelişmeleri ile izle-

nip raporlanabiliyor. Yine bu teklifler ile ilgili faks, mektup, memo, çizim ve elektronik postalar otomatikman hazırlanıp, gönderilebilir ve ilerki günlerde bu teklif için gerçekleştirilmiş tüm yazışmalar tek kayıt üzerinde izlenebilir.

Bilgi için: Interdata
Tel: (232) 445 94 70
Faks: (232) 441 89 09
Fiyatı: 149 \$

Surfcam CAM'ın Yeni Versiyonu

İmalat piyasasına sunulmak üzere hazırlanan Surfcam CAM programının yeni versiyonu Versiyon 7.0 (Denali), yeni eklenen birçok işleme yöntemi programıyla birlikte piyasaya çıktı.

Bu yeni programlardan bazıları 3 boyutlu hacimsel parçaların otomatik 2,5 eksen kaba boşaltma ve otomatik 2,5 eksen ince işleme teknikleri ile işlemesi. Diğer eklenen özellikler İşleme Operasyon Editörü, DNC programı, kalıp parçalarının otomatik kalıp ayırma hattının çıkarılması, OpenGL grafik desteği. Bir diğer önemli yenilik de, surfcam-solid ürünü. Bu modül Surfcam 3Axis, 4Axis, 5Axis opsiyonlarıyla çalışıyor ve Solidworks'ün katı modelleme teknolojisini bünyesine dahil ediyor. Full teknik resim, parça montaj ve animasyonları içeren bu yeni sistemle, Surfcam sistemi tek bir veri tabanıyla çalışıyor.

Bilgi için:
3D CAD/CAM Technology
Tel: (216) 346 11 21
Faks: (216) 346 22 46
Fiyatı: Module göre değişiyor.

Brother'ın Yeni Faks'ları

Brother Türkiye mümessili Altındağ, yüksek performanslı, hesaplı ve normal kağıt kullanan Brother Fax 1270 ve Fax 1570MC'yi kullanıcıların hizmetine sunuyor. Brother Fax 1270'in, 20 sayfa metin hafızası, 20 sayfa otomatik kağıt besleme olanağı, 200 sayfa A4 kağıt kapasitesi, 60 adet programlanabilir hızlı arama tuşları ve telefon ve faks için tek telefon hattı kullanma durumlarında da kolay mesaj alma teknolojisini kullanabilme gibi özellikleri var. Fax1270MC ise, 14.4 kbps yüksek modem hızına, 50 sayfa metin hafızasına, 124 adet programlanabilir hızlı arama tuşlarına ve 30 dakika kayıt alabilen dijital telesekretere sahip. Her iki ürünün de boyutları küçük tutulmuş ve her ikisi de çok fonksiyonlu bir bağlantı programıyla da PC'ye bağlanabilme ve yüksek performanslı bir faks, modem, yazıcı ve tarayıcıya dönüşebilme özelliklerinden dolayı ofis kullanıcılarının yanında kişisel kullanıcılar için de alternatif olabiliyor.

Bilgi için: Altındağ
Tel: (212) 501 72 80
Faks: (212) 501 84 81
Fiyatı: 650\$+KDV (1270)
750\$+KDV (1570)

Bol Ödüllü, Genç Bilgisayar Devi Dell Türkiye'de

Endüstri lideri olarak değerlendirilen, ürün kalitesi, performansı ve müşteri memnuniyeti bakımından çok sayıda ödül alan 13 yaşındaki Dell Computer, Sentim Bilgisayar aracılığıyla Optiplex (masaüstü) ve Latitude (dizüstü) serisiyle, Türkiye'ye geldi. Dell'in en önemli özelliği sipariş üzerine üretim yapması. Profesyonel kullanıcılar için ideal bir multimedia notebook olan Dell Latitude LM M166ST, üstün teknolojiyi en uygun fiyatla sunan nadir bir ürün olarak ünlendi. 12.1" ekranı, bileşik CD-ROM'u, 16-bit Sound Blaster-Pro uyumlu sesi, stereo hoparlörleri ve

128-bit grafik hızlandırıcıları yeni 64-bit video denetçisiyle bu ünü haklı çıkarıyor. MMX teknolojiye Intel Pentium işlemci 166MHz ile güçlendirilen Latitude'de'ün, işlemcinin 32-bit bus imkanlarından faydalanılması için özel PCI Bus tasarımı da mevcut.

Bilgi için: Sentim
Tel: (212) 288 14 26
Faks: (212) 213 05 11
Fiyatı: 4130 \$

Gündemdekiler

Geniş Bir Hız ve Fiyat Seçeneği

Escort'tan Yeni Anakart

Escort Computer'ın ATX formatında ve Intel TX chipsetli anakartları, PC'97 testlerini geçti. Bu anakartların kullanılmasıyla üretilen bilgisayarlar Microsoft'un yeni işletim sistemi Windows 98'i destekliyor. ATX formatlı TX chipsetli anakartlar, pentium MMX işlemcilerle multimedya uygulamalarında yüksek performans sağlıyor, daha önceki kuşaklarda yazılım yoluyla yapılan görüntü, ses ve veri iletişim işlemlerini donanım yoluyla yaparak performansı artırıyor. Plug and Play'i tam desteklediği için, bilgisayar çevre birimlerinin tanımlanmasına gerek duymadan, otomatik olarak gören TX chipsetli anakartların, yeni yerleşim biçimi ile anakart üzerindeki genişleme yuvaları daha etkin kullanılmakta ve bakım, onarım, upgrade işlemleri daha kolay yapılmakta.

Bilgi için:
Escort Computer
Tel: (212) 212 07 50
Fiyatı: 205 \$

Intel güncellenebilir ürün ailesini MMX teknoloji 200- ve 180MHz Pentium Overdrive işlemcileri ile genişletiyor. Yeni Pentium Overdrive işlemcileri mevcut yazılım uygulamalarında daha yüksek seviyelerde işlemci performansı sağlarken, bu performans

Intel MMX teknolojisinin avantajını kullanmak için özel olarak dizayn edilmiş medyatik uygulamalarda çok daha belirginleşiyor. Canlı renk, tam ekran vi-

HP Net Vectra

Hewlett Packard, büyük şirket ortamında masaüstü bilgi işlemin kullanımını basitleştirmek ve maliyetini önemli ölçüde düşürmek üzere tasarlanmış yeni HP Net Vectra'ları piyasaya sundu. Net Vectra'lar standart olarak Microsoft Windows NT 4.0'i destekliyor.

Net Vectra'lar kapsamlı bir uzaktan yönetim çözümü, yetkisiz sistem değişikliği yapılmasını engelleyen tasarım sayesinde mevcut en yüksek sistem kullanılabilirliği, uzaktan ve eş zamanlı olarak MIS tarafından konfigüre edilebilen ve artırılmış donanım güvenirliliği, akıllı kart donanımlı klavye aracılığı ile yükselen kullanım ve uygulamalara ağıdan bağımsız erişimle sağlanan yüksek kullanıcı üretkenliği-

deo ve grafik, gerçek zamanlı animasyon ve görüntünün şekillendirilmesi, 3 boyutlu audio özellikleri ile, 200MHz Pentium Overdrive, 100, 133, 160 Pentium işlemcilerinde %75'e yakın performans artışı sağlarken, 180 MHz Pentium Overdrive işlemcisi 90, 120, 150 MHz hızındaki Pentium işlemciler için terfi seçeneği sunuyor.

Bilgi için:
Empa Elektronik
Tel: (212) 599 30 50
Faks: (212) 599 53 53
Fiyatı: 180MHz 299\$,
200MHz 349\$

ne sahip. Yeni Net Vectra PC modelleri üzerinde önceden yüklü olarak gelen HP TopTOOLS, DMI uyumlu tüm PC'ler için bir yönetim çözümü getiriyor. Sistem'de HP tarafından geliştirilmiş olan, basitleştirilmiş bir kullanıcı seviyesi erişim ve güvenlik sistemi var.

Akıllı bir kilitlenme sistemi bir ekran koruyucusu çalıştırarak, PC'nin ön panelindeki bir düğmeyle sistemi kilitliyor. Sistem

Ev-içi Eğlence Dünyası Değişiyor

Ev-içi eğlence dünyasını yeni bir boyuta çıkaracak olan Audio/Video özellikleri ve CD'ye benzetmesine rağmen çok daha büyük saklama kapasitesine sahip DVD, Planet Audio Video aracılığıyla Türkiye'ye geldi. DVD'nin tek bir tarafı bile 2 saat 15 dakikalık bir film ile altı ayrı audio kanalı saklayabiliyor. Daha ince veri izleri yaratan ve audio ile video verilerini daha yoğun olarak saklayan teknolojinin bir ürünü olan DVD'nin, birden çok dildeki konuşmaları, altyazıları ve birden çok açıdan görüntüyü seyredebilme, filmin birden çok sonunu seçebilme, seçilebilir ekran boyutlarıyla çocukların seyretnesinin istenilmeyeceği herhangi bir görüntüyü engelleyen kilit sistemi ile çok değişik avantajları var. DVD bir disk olduğu için geri-ileri sarma derdi de yok. Bilgi için: Planet Audio Video
Tel: (212) 520 21 78-9
Faks: (212) 526 14 94
Fiyatı: Henüz belirlenmedi

standart olarak 16 veya 32MB RAM, 1 ve 1,6GB sabit sürücü, 10 veya 10/100Base-T Ethernet kartı ve PCI adaptörü ile piyasada olacak.

Bilgi için:
Hewlett Packard
Tel: (212) 277 00 77
Faks: (212) 277 85 90
Fiyatı: Henüz belirlenmedi

Kim Korkar Excel'den

Windows 95 için Excel 7'yi öğreten kitap, dört farklı düzey için ayrıntılı içeriğe sahip. Excel'i temelinden başlayarak örnek belgelerle makrolar ve fonksiyonlara kadar anlatan kitabın yanında bir de çalışma disketi bulunmaktadır. Kitap her biri Ankara Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan F. Kemal Sönmez, Ahmet Öztürk ve Halit Apaydın'ın eğitim konusundaki deneyimleri ile kolay anlaşılır, basit fakat ayrıntı açısından doyurucu olmuştur.

Başlangıç, orta, ileri ve profesyonel seviyeleri bulunan kitap, okuyan kişiyi önce Excel ile tanıştırmakta. Excel'i çalıştırıp veri girişi, taşıma, yapıştırma, kopyalama ve dosya işlemlerinden programın kapatılışına kadar, programdan alınmış görüntüler ve kolay anlatımıyla öğretmekte. Bu özelliğini grafiklerin hazırlanması, sayfa çıktısı alma, kullanımı

kolaylaştıran sihirbazların kullanımı gibi konularda da sürdürmekte.

Excel'in öğreniminde faydalı ve dikkat edilmesi gereken konular çeşitli ikonlar eşliğinde belirtilmekte. Kitabın sonlarına yaklaşıldığında dikkat çeken bir bölüm ise makrolar ve fonksiyonların örneklerle anlatılması. Yaklaşık yüz sayfaya varan bu bölümde Excel'in etkin şekilde kullanılması, sıkça kullanılan komutlar, makro kodları örneklerle gösterilmekte. Kitapta bulunan örnekler ve hatta Excel'de yazılmış iki oyun diskette yer almakta. Kısavol tuşlarının listesi ve içeriğin alfabetik dizinine de sahip olan kitabı Pusula Yayıncılık yayımlamakta.

Bilgi için: Pusula Yayıncılık ve İletişim Ltd.

Telefon: (0212) 252 42 80

E-posta: pusula@doruk.com.tr

ACCESS

Veritabanı yazılımları için temel bilgiler, kavramların üzerinde de duran kitap Windows 95 için Access 7'yi öğretmekte. Dilek Oktay'ın 'Kim Korkar Network'ten' sonra yazdığı ikinci kitap olan Access ağırlıklı olarak veritabanlarını, işlevselliklerini anlatmakta. Veritabanı hazırlamadan önce her işte olduğu gibi önce yapılacak işin planlanması gerektiğini vurgulayan kitap tablo, kayıt, alan gibi temel konular ve veritabanı tipleri ile başlamakta. Veritabanlarının özelliği olan anahtar kullanımı, ilişkisel veritabanları, sıralama, arama derken detaylarına

girmeye başlamakta.

Veritabanı yazılımı olan Access açıldığında karşılaşılan kullanıcı arabirimi görsel olarak anlatılmakta. Tablo yaratmak, veri tiplerini belirlemek, alan özellikleri, sorgu yaratmak, formlar ilerleyen bölümlerde detaylı ve tasarım esnasında kullanılan araçlarla beraber öğretilmekte.

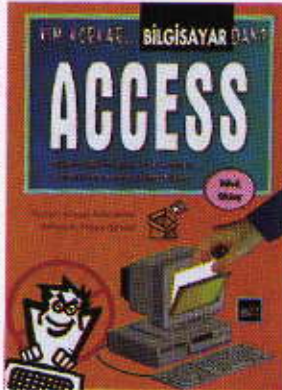
Hayatı kolaylaştıran makrolar ve Excel, Paradox gibi yazılımlarından bilgi almak konularını da işleyen kitap çalışma disketi ile gelmekte. Bilgi için: Pusula Yayıncılık ve İletişim Ltd.

Telefon:

(0212) 252 42 80

E-posta:

pusula@doruk.com.tr

www.bilgisayar.net

☆ SEKTÖRDEN EN DETAYLI HABERLER

☆ BÜTÇENİZE UYGUN ÜRÜNLERİ İÇEREN MARKET SAYFALARI

☆ EN DETAYLI VE TÜRKÇE SHAREWARE BÖLÜMÜ

☆ ALIŞ-VERİŞ'LERİNİZDE YARDIMCI OLABİLECEK ARAŞTIRMA KONULARI

☆ KİŞİSEL WEB ALANLARI

☆ WEB HOSTING HİZMETLERİ

☆ YÜZLERCE SİTENİN ADRESİ

CHIP EYLÜL CD-ROM'u bu kez de aylarca kullanılabilecek en yeni araç programları, daha vizyona girmemiş filmlerin fragmanları, yeni çıkmış oyunlar ve "Tam sürüm" bir Ofis otomasyonu programıyla birlikte çok özel kullanım arşivleri grubuna bir yenisini ekliyor. Eylül ayının CD-ROM'u içinde ayrıca Internet'le ilgili yeni sürümler, çeşitli Astronomi programları, yeni sürüm müzik programlarının demoları var.

Bu ayın CD-ROM içeriği 6 ana başlık altında toplandı. Chip TV bölümünde en son filmler arasından seçilmiş tam on iki adet fragman bulunuyor. Fragmanlar SinemaNet (<http://www.sinema.net>) işbirliği ile hazırlandı. Netscape Communicator ve Internet Explorer 4.0'ın en son beta sürümleri diğer programlardan sadece birkaçı. ARAÇLAR bölümünde onlarca faydalı programın yanı sıra Direct X 5.0'ın Beta sürümü göze çarpıyor. Oyun bölümü yine dopdolu.

Bu ay Demolar bölümünde yer alan "English for children" geçen aylarda verilen 3D Movie Maker ve diğerleri kadar eğlenceli. Göze çarpan diğer demolar

"Compel" den Goldwave de dahil üç ayrı ses ve müzikle ilgili program demosu, Avery' den Label Pro etiket programı ve Melsolt' tan "tam sürüm" Ofis Otomasyon programı.

Cd'nin kullanımına gelince, ekranın sağında yer alan üç tane düğme yoluyla arabirimdeki her türlü işlevi yerine getirmek mümkün. Düğmeler, sırasıyla ANA MENU, YARDIM ve ÇALIŞTIR. Bunlardan birincisi, kullanıcıyı başlangıç ekranına götürüyor. Kendini kaybolmuş hissedenler YARDIM düğmesine basarak rahatlayabilirler. ÇALIŞTIR düğmesi, seçilmiş uygulamanın kurulmasına, ya da uygulama buna izin veriyorsa CD'den çalıştırılmasına yarıyor. CD arabiriminden çıkmak için On/Off düğmesine tıklamak yeterli.

Her bölümdeki uygulamalar listeden seçilerek ve ÇALIŞTIR düğmesine basarak çağrılıyor. Video'ları seyretmek içinse sadece listedeki ismine tıklamak yeterli. Uygulamalardan biri çalıştığında CHIP-CD arabirimi,

Windows'u en az meşgul edeceği "uyku" moduna geçiyor ve kendini küçük görev çubuğuna gizliyor. Bu sistem, hem arabirimden çıkmadan hem de sistem kaynaklarını tüketmeden çalışmayı

mümkün kılıyor. Kullanıcının çalıştırılan uygulamayla işi bittiğinde görev çubuğundaki CHIP CD-ROM düğmesine tıklaması, CD arabirimine dönmesi için yeterli oluyor. Windows 3.1 kullanıcıları ise görev çubuğu yerine ekranda görecekları CHIP CD-ROM simgesine tıklayarak aynı kolaylıktan faydalanabilirler.

Eğer işletim sisteminiz Windows 3.1 ise arabirimi iyi bir performansla kullanabilmek için CD'nin ana dizininde bulunan Win32s (w32s) ve Video For Windows'un (vfw) kurulması gerekmektedir. Windows 3.1'den arabirimi çalıştırmak için ana dizindeki CHIP.EXE'e tıklamanız yeterlidir.

Gerekli konfigürasyon :

MPC 2 standardına uygun bir PC, bir ses kartı, 16 Bit renk derinliği destekleyen bir ekran kartı ve 4 hızlı bir CD-ROM sürücünden oluşan konfigürasyon arabirimin çalışması için yeterlidir.

Programların tümü tanıtım amacı ile CD'de yer almaktadır ve tümü yazan kişi ya da kurumların sorumluluğu altındadır. CD-ROM tüm anti-virüsler ile kontrol edilmiştir.

FUN & EDUCATION CD'si

Chip dergisinin bu ay verdiği Fun & Education CD'si; başta internet ve müzik programları olmak üzere Oyun Tasarımları, Desktop Publishing, Bilgisayarda video, Dijital illüstrasyon ve 3D Animasyon programlarının kullanımlarını örnek demolarla gösteren, ev bilgisayarlarını sadece kullanıcı ortamından alıp, kişisel yaratıcılığı ve eğlenceli yönlerini ortaya çıkaran bir yapıt. Cd'nin kullanımı oldukça kolay: İncelemek istediğiniz kategoriye girip Play butonuna tıklamak yeterli.

Chip Eylül
CD'sine
dönmek için
buraya
tıklayın!

Son Sürat Windows 95

Windows 95 işletim sistemi de, tıpkı arabalar gibi sürekli bakımı yapılmazsa kolayca paslanabilir. Ve yaklaşık iki yıldır kullanıcıların hizmetine sunulan bu işletim sisteminin artık bakımını yapma zamanı geldi. Yıllık bir Windows 95 bakımı ile eskiyen motorunuza güç katabilirsiniz. Türkiye'de ilk defa yayınlanan ve başka hiçbir yerde bulamayacağınız bu bilgilerle Windows 95'inizi tekrar eski gücüne kavuşturmanın yollarını açıklıyoruz.

Arabanızın yıllık bakımını yaptırıyorsunuz. Peki ya işletim sisteminizin? Windows 95'in çıkışının üzerinden yaklaşık iki yıl geçti. Ve bu işletim sisteminin çıkışından beri Microsoft pek bir atılımda bulunmadı. Düzeltilmiş ve geliştirilmiş yeni Windows 95 sürümü Windows 95b ise çok az kullanıcıya erişebildi, zira sadece hazır konfigüre edilmiş yeni bilgisayarlarla birlikte verildi. Bu yüzden de eskiyen Windows 95'lerin bakımını yapma zamanı geldi. Eskimiş bujilere sahip bir Ferrari gibi sisteminiz eski veri ve dosya kalıntılarının yükü altında ezilir. Bunun gerçek nedeni ise kurulan her yazılımla birlikte, ister minimum sürücüler olsun, ister bellek canavarı dev uygulamalar olsun, sabit diskinizde hiçbir işlevi olmayan dosyaların birikmesidir.

Bu dosyaların görünürde bir zararı yoktur, ancak bunlar arkaplanda sistemin performansını düşürürler, zira Windows bunları programın her açılışında yükler veya sistem araçlarıyla bunları sürekli defragmente eder ve başka bir yere yığar. Ve işte asıl problem de buradadır.

İçerik

Eski Programların Silinmesi	S. 38
Registry'nin Bakımı	S. 48
Almanız gereken güvenlik önlemleri	
Sistem Dosyalarının Temizlenmesi	S. 51
Eski Sürücülerin Silinmesi ve Güncellenmesi	S. 52
DLL Dosyaları Temizliği	S. 56

Chipucu

Bu problemi ise gerekli bilgilerle ve basit müdahalelerle ortadan kaldıracabilirsiniz. Bu yazıda iki önemli işi nasıl halledebileceğinizi öğreneceksiniz. Birincisi nerelerde veri çöplüğü oluşur onu öğreneceksiniz, ikincisi bu çöplükten nasıl kurtulabileceğinizi adım adım öğrenebileceksiniz. Tüm bunların sonucunda ise daha küçük sistem veritabanlarına, daha kısa İNI dosyalarına ve optimize edilmiş sürücü konfigürasyonuna sahip, maksimum performansta çalışan bir Windows 95'e sahip olacaksınız. Ve anabelleğiniz gereksiz komutlarla işgal edilmediğinde Windows uyumlu olmayan programlar da tekrar hızlı bir şekilde çalışacaktır. Tüm bu işlemler sırasında sabit diskinizde de önemli ölçüde boş yer açabileceksiniz.

Windows'un iç yapısına yapılan müdahalelerin tümü problemsiz ve güvenli olmadığı için, ayrıca hangi güvenlik önlemleriyle bu tip optimizasyonları sorunsuz gerçekleştirebileceğinizi, kullanılmayan sistem dosyalarını silmeden önce nasıl yedekleyebileceğinizi ve sisteminizin sağlam bir şekilde çalışıp çalışmadığını, yani verilerinizin güvende olup olmadığını, nasıl anlayabileceğinizi de öğrenebileceksiniz. Özel Registry (Sistem Kayıt'ı) bölümünde ise yaptığımız değişikliklerin bilgisayarımızı bozmaması için dikkat etmeniz gereken hususları açıklıyoruz. Windows 95 bakım planımıza adım adım uyanların korkmalarına hiç gerek yok. Ayrıca her ay verdiğimiz CD'deki programları kurup daha sonra bu programları sistemden sorunsuz olarak kaldırmayan birçok okurumuz için de bu yazı çok faydalı olacak. Ve son bir uyarı: Bu yazıyı kutularıyla birlikte sonuna kadar okumadan sisteminizde hiçbir değişiklik yapmayın ve anlatılan işlemleri uygulamayın.

Yağ durumunun düzenli kontrolü her sürücü için kaçınılmaz bir görevdir. Aynı şekilde Windows kurulumunuzu da eski sürücülere ve çoktan silinmiş uygulamalara karşı özenli bir şekilde kontrol etmelisiniz.

Windows 95 için yağ değişimi: Eski uygulamaları ve sürücülerini kaldırmak

Her sürücü arada bir su seviyesini ve her 5000 kilometrede bir motor yağını değiştirmesi gerektiğini iyi bilir. Ancak başarılı bir Windows kurulumundan aylar veya yıllar sonra bu işletim sisteminin de yağlayıcı maddelerinin, yani sistem dosyaları ve sürücülerinin, kirlenebileceğini ve etkilerini giderek yitireceklerini çok az kişi bilir ve gerekli önlemleri alır.

Ayrıca sabit diskinizde de büyük bir ihtimalle hiç kullanmadığınız, sabit disk üzerinde gereksiz yer işgal etmekten başka bir işe yaramayan uygulamalar ve araçlar birikir. Biriken bu uygulamalar ve araçlar şu üç gruba ayrılabilir:

- 32 Bit uygulamalar
- Windows için 16 Bit uygulamalar
- DOS programları

Uygulamaları Neden Kaldırmalı?

Sürekli daha büyük kapasiteli ve daha ucuz fiyatlı sabit disklerin piyasaya çıktığı şu günlerde, eski ve artık kullanılmayan verilerin silinmesinin gerekip gerekmediği sorusu ortaya çıkıyor. Cevap gayet açık: Sürekli ihtiyaç duymadığınız her şeyi sabit diskinizden silin. Temiz bir Uninstall işlemi sizlere sabit disk üzerinde birkaç megabyte boş yerden çok daha fazlasını kazandıracaktır.

■ **Performans.** Windows 95 giderek şişmanlayabilir. Bunun nedeni ise giderek daha fazla uygulamanın sistemde yerini alması ve sisteme DLL dosyalarını doldurmaları ve Registry ve İNI dosyalarını şişirmeleridir. Windows giderek daha yavaş açılacaktır, çünkü daha da büyümüş sistem veritabanını yüklemek zorundadır, bunlara bir de eski uygulamaların sistem dosyaları ve sürücülerini de eklenir.

■ **Belirginlik.** Windows 95'in "Başlat" menüsündeki Programlar klasörüne gözetmek artık mümkün değilse ve sabit diskin root dizini (C:\) dosyalar ve dizinlerle dolup taşmışsa, ortalığı silip süpürmenin zamanı gelmiş demektir. Aksi halde yazılımların kaldırılması esnasında diğer programların önemli sistem dosyalarını silme tehlikesi de mevcuttur.

■ **Güvenlik.** Windows 95 diğer sistemler gibi yabancı uygulamaların küçük birçok eklentileriyle sistem güvenliğini ve sağlamlığından kaybeder. Bu birdenbire çalışmayan dosya ilişkilemleriyle başlar, sistem hatalarına neden olan değiştirilmiş DLL'lerle devam eder ve hatalı fonksiyonlarla, sistem kilitlenmeleri ve Windows'un bir daha çalışmamasıyla son bulur. Windows uygulamaları gizlice DLL dosyalarını, kendi programlarına özgü sürümleriyle üzerine yazıyorlar, bu da nadiren rastlanan bir durum değil. Bu gizli sürüm değişikliği, bu program kütüphanesine başvuran diğer uygulamaları da etkiliyor.

Chipucu

Windows 95'in kendi Deinstall (program kaldırma) fonksiyonu

Windows 95, 32 bit uygulamaların kurulan yazılımlarını düzenli olarak denetim masasına kaydeden ilk Windows sürümü. Bu fonksiyon aynı zamanda Windows'daki Uninstall Shield için arabirimi de oluşturur. Bu Uninstall Shield yazılımların kurulumlarını takip eder, bu yüzden de bir kurulum protokolünden sonra yazılımın kendisini, o yazılımın sistem dosyalarını

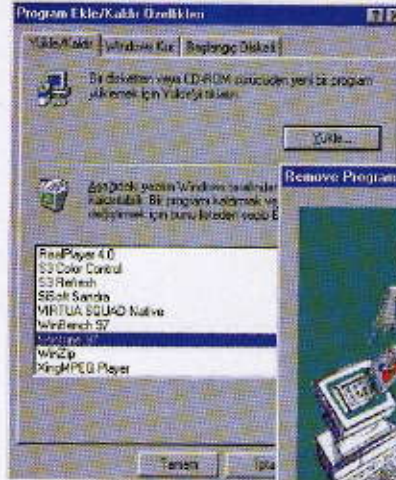
Uninstall Shield'dan Sonra Temizlik

Windows gerçi 32 bit uygulamalarda yazılımın büyük çoğunluğunu otomatik olarak siliyor, ancak çoğunlukla uygulamaların kendi dizinleri halen sabit diskte kalıyor. Bu dizinlerde sadece artıkları kalıyor: buradaki dosyalar çoğunlukla Uninstall programının kendi EXE dosyası ve uygulama programının protokol, metin, sürücü ve DLL dosyaları.

Uninstaller'dan arta kalan bu dosyaları silebilirsiniz, sizin için önemli olmayan diğer dosyaları da aynı şekilde silebilirsiniz. Sistem dosyalarını ise silmeyin, bunlar ilerideki olası bir yeni kurulumu kolaylaştırır. Tereddütte kalırsanız dosyaları "Geri Dönüşüm Kutusu'na" taşıyın. Gelecekteki bir kurulumdaki zaman kaybını hız avantajlarıyla giderebilirsiniz. Program bazı sürücüler veya DLL'leri, başka programlar bunları kullanıyor olabilir düşüncesiyle silmiyor.

Altın kural: Uninstaller kaldırma işlemi sırasında bazı sistem dosyalarını silmemesi gerektiğini sormadıysa, bu artıkları tereddütsüz silebilirsiniz.

Silmek için şunları yapmalısınız: Silinecek dizini işaretleyip sağ fare tuşu ile üzerine tıklayın, menüden "Sil" komutunu seçin. Bu dizindeki bir dosya halen kullanımdaysa, Windows sizi bundan bir mesajla haberdar edecektir. Bu durumda bilgisayarı yeniden başlatıp, yeniden silmeyi deneyin. Windows yine silmemek konusunda ısrar ederse, önemli bir dosyaya tosladınız demektir. Bu dosyadan elinizi uzak tutun.

(DLL'lerini) ve sistem veritabanındaki kayıtlarını tamamen silebilir.

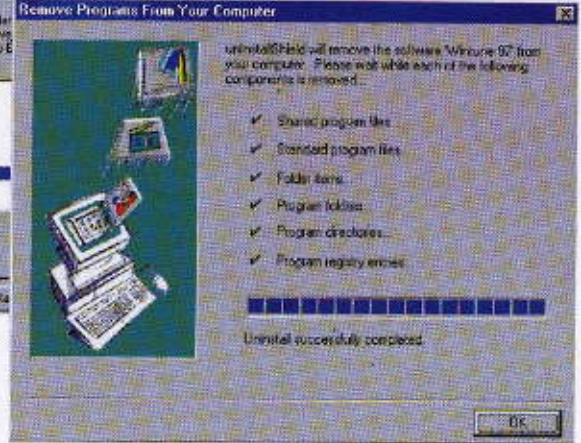
Bu aracı Başlat / Ayarlar / Denetim Masası / Program Ekle/Kaldır ve listeden bir program ve Ekle/Kaldır simgesi üzerine tıklayıp çağırabilirsiniz. Bu mekanizma program gruplarını, bağlantılarıyla (link) birlikte ikonları da sildiği için, Uninstall işlemi için her durumda ilk tercih edilecek seçenektir.

Ancak Uninstall Shield kaldırma işlemi tam olarak başarıyla gerçekleştirilemezse, o zaman işler biraz karışıyor. Bu sırada basit bir program kesintisi ve programdan çıkış zararsızdır. Böyle bir aksaklıkla karşılaşırsanız, bu aracı tekrar çalıştırın, program kaldırma işlemi bu defa çoğunlukla başarıyla gerçekleştirilecektir. Bunun için listede program kaydı seçiliyken tekrar Ekle/Kaldır simgesine tıklamanız yeterli.

Denetim masasındaki sahipsiz kayıtları silmek

Denetim Masası'ndaki Program Ekle/Kaldır seçeneği Yükle/Kaldır bölümünde normalde sadece gerçekten de sabit disk üzerinde bulunan uygulamaları listeler. Bu listede daha önce çoktan sildiğiniz programlar bulunuyorsa bunlara sahipsiz kayıtlar denir. Gerçi bunlar bilgisayarınızı rahatsız etmez, ancak bunlar insanı sinirlendirebiliyor. Bu kayıtları silmek için Başlat / Çalıştır ile açılan iletişim kutusunda regedit girip Kayıt Düzenleyici'yi çalıştırmanız gerekiyor. Windows 95, sis-

temden başarıyla kaldırabilirdi. İlgili araç tüm aşamaları başarıyla gerçekleştiriyor. Ancak bu istisnai bir durum: kaldırma işlemi çoğunlukla yarıda kalır.

tem kayıt defterindeki (Registry) kayıtları HKEY_LOCAL_MACHINE/SOFTWARE/Microsoft/Windows/CurrentVersion/Uninstall anahtarı altında tutar. Şimdi aslında sabit diskinizde artık bulunmayan bir programın kaydını, klasörü üzerine tıklayıp daha sonra [Delete] tuşuna basarak silebilirsiniz. Ayrıca bu anahtarla ilgili Uninstall programının çalıştırılma parametrelerini de bulabilirsiniz. Böylece ilgili araçların sabit disk üzerinde nerede bulunduklarını da görebilirsiniz.

Programlara özel Uninstall programları

Çoğu uygulama kendi Uninstaller programı ile birlikte gelir. Bu araçları ya klasörlerinde ya da Başlat / Programlar altında bir menü kaydı olarak bulursunuz. Bu uygulamayı sistemden kaldırmak istediğinizde, bu aracı da yine buradan çalıştırmalısınız. Ancak bu Uninstall programları mutlaka tek başlarına bir uygulama olmak zorunda değildir: mesela ünlü Winzip 6.2 sıkıştırma programı komut satırından girilen winzip32.exe /uninstall komutuyla siliniyor.

Kullanıcıya olan etkisi açısından düşünüldüğünde ise her iki sistem arasında bir fark yoktur. Daha önce bahsettiğimiz Registry'deki anahtar ya Windows'daki eklentilere veya birlikte gelen Uninstaller'a işaret eder. Bu yüz-

Chipucu

den prensipte, uygulamayı Denetim Masası'ndaki Program Ekle/Kaldır" veya "Başlat" menüsündeki kendi aracundan kaldırmanız arasında hiçbir fark yoktur. Her iki yolu da kullanabilirsiniz. Ancak maalesef çoğu uygulama bu mekanizmalarla tamamen sistemden kaldırılamıyor - çoğunlukla sabit diskte artık izinler veya dosyalar kalıyor. Bunlar da çoğunlukla son kurulumun konfigürasyonunu, kullanıcı adı, kurulum izinleri, seri numaraları ve kullanıcı bilgileri gibi küçük veriler içeriyorlar. Bu uygulama ile artık çalışmak istemiyorsanız bu izinleri ve dosyaları kendiniz tamamen silebilirsiniz. Bunun için bu sayfadaki "Uninstall Shield'dan sonra temizlik" başlıklı kutuyu okumanız faydalı olacaktır.

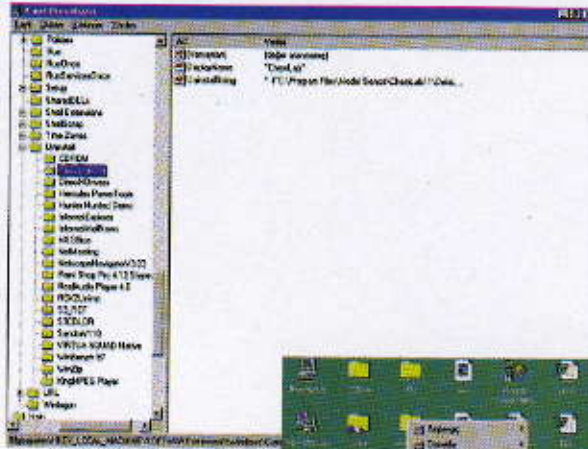
MS-Office 97'nin Setup'ı

Microsoft uygulamaları, mesela ofis paketlerindeki her bir uygulama, özel bir Setup biçimiyle çalışır: kurulum programının en önemli bölümü ya CD'de ya da Server üzerindeki kaynak dizinde bulunur. Yani lokal sabit disk üzerinde bu dosyaları bulamazsınız. Bunun da bu programların kaldırılması ve kurulması üzerinde olumsuz bir etkisi var: kurulum CD'si veya ağdaki sunucunun kaynak dizini olmadıkça Office bileşenlerini yükleyip kaldırmak mümkün değildir. MS-Office 97'yi sistemden kaldırmak için şunları yapmanız gerekiyor: Office 97 kurulum CD'sini CD-ROM sürücünüze yerleştirin. Şimdi Denetim Masası'nda "Program Ekle/Kaldır" simgesi üzerine çift tıklayın. Şimdi listedeki Microsoft Office üzerine tıklayın ve "Ekle/Kaldır" düğmesini tıklayın. Böylece Office paketinin Setup'ına ulaşmış olursunuz. Ayrıca aynı şekilde Office klasöründeki SETUP.EXE ile de kurulum programını çalıştırabilirsiniz.

Setup penceresinde en üstteki "Ekle/Kaldır" düğmesine tıklayın. Şimdi kurulu bileşenlerin listelendiği bir pencere çıkacaktır...

Windows 95'den 16-Bit yazılımları kaldırmak

Windows 95 ve NT'deki 16 bitlik uygulamaların kaldırılması biraz daha

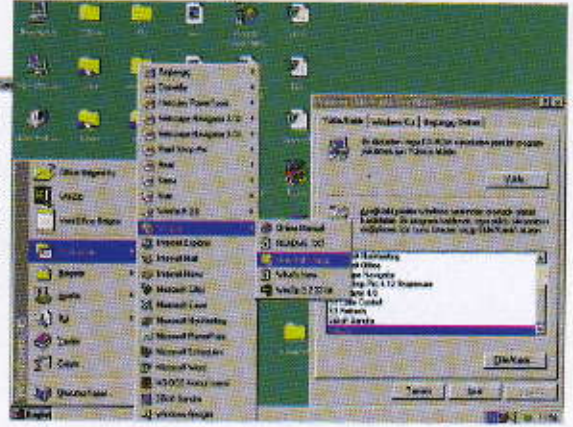
Çoğu uygulama alternatif Uninstall araçlarıyla birlikte geliyor: Resimde Denetim Masası'ndaki ve Başlat menüsündeki kayıtlarıyla Winzip 6.2 sıkıştırma programını görüyorsunuz. Her iki yol arhasında aynı Uninstall parametreleri bulunduğu için kaldırma işlemi için hangi yolu seçtiğinizin bir önemi yok.

karmaşık: bu uygulamalar kurulumları esnasında sistem veritabanına herhangi bir kayıt eklemiyorlar, bunun yerine uyumluluk nedenleri yüzünden 32 bitlik bu işletim sistemlerinde halen bulunan SYSTEM.INI ve WIN.INI gibi INI dosyalarına kendilerini kaydediyorlar. Bu da şu demek: bu tip yazılımlarda 32 bit uygulamalardaki gibi menü yönetimli bir çözüm mevcut değil. Yani bu programların otomatik olarak kaldırmasını sağlamak mümkün değil.

Bu yüzden kaldırma işlemi Explorer (Windows Gezgin) penceresinde, silinecek programın izinlerini ve/veya dosyalarını işaretleyip kısayol menüsünden (sağ tuş ile tıklayınca açılan menü) "Sil" komutunu seçmekle sınırlı. Böylece ulaşabildiğiniz sistem dosyaların ve diğer bazı izinleri silebilirsiniz. Uygulama programına ait, Windows'un SYSTEM dizinindeki diğer DLL dosyalarını nasıl bulup silebileceğinizi ise 56. Sayfada bulabilirsiniz.

Uygulamanın "Başlat" menüsündeki kayıtlarını silmek için "Başlat" düğmesi üzerine sağ tuşla ve çıkan kutudan "Araştır" simgesi üzerine sol fare tuşu ile tıklayın. Şimdi sol pencere bölü-

Denetim Masası'ndaki Program Ekle/Kaldır penceresi, kurulu olmayan uygulamalarla ilgili kayıtlara sahipse, bunları sistem veritabanındaki bu anahtardan silebilirsiniz.

mündeki "Start Menu'nün altındaki "Programlar" klasörünü çift tıklayarak açın. Şimdi sağ pencere bölümünde istediğiniz program kayıtlarını silebilirsiniz. Windows'daki 16 bitlik uygulamalar için ne geçerliyse, aynı şeyler DOS uygulamaları için de geçerli: gerçi bu programları menü yönetimli olarak sistemden kaldırmak mümkün değil, ancak bunları manuel olarak kaldırmak çok kolay. DOS programları Windows'un INI dosyalarına genelde hiçbir şey eklemeyiz. Ancak mutlaka bu uygulamaların AUTOEXEC.BAT ve CONFIG.SYS dosyalarında kayıtları bulunup bulunmadığını kontrol etmelisiniz. Böyle bir durumda bu kayıtları da hemen silmelisiniz, zira aksi halde bilgisayar açılırken hata mesajlarıyla uğraşmak zorunda kalırsınız.

Temiz Windows kurulumunu yedeklemek ve geri yüklemek

Bilgisayar kullanıcıları arasında herhalde bazı "aksiliklerden" dolayı Windows'u baştan kurmak zorunda kalmayan biri yoktur. Bazen de sistem ve donanım uyumsuzlukları yüzünden veya arızalı donanımlardan dolayı kullanıcılar Windows'u sürekli baştan

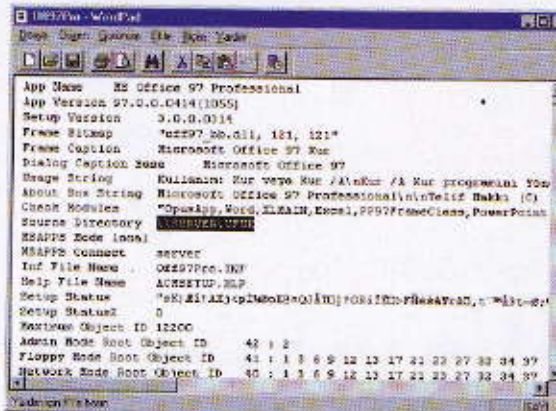
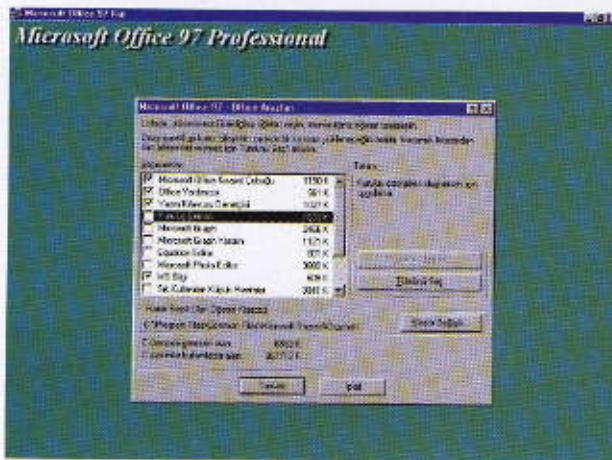

Chipucu

kurmak zorunda kalabiliyorlar. Bu durumda da insanın aklına ister istemez şu soru geliyor: "Bunun daha kolay bir yolu yok mu?". Bir de kurduğunuz programları tekrar yüklemeniz gerekiyor ki, bu da çok zahmetli bir iş, ve kurulan programların disketleri veya CD'leri her zaman el altında bulunamayabiliyor. Bu problemlerin çözümü aslında çok basit. Sihirli sözün adı yedekleme, daha doğrusu düzenli ve doğru yedekleme. Windows 95'i yedekleyeceğinizi kayıt ortamına, ileride Windows'unuz sorunlar çıkardığında ve açılmadığında, kolayca erişebilmeniz ve aldığınız yedeği geri yükleyebilmeniz gerekir. Bu da aslında hiç de o kadar zor değil. Yedekleme için en uygun medyalar ikinci bir sabit disk veya CD-ROM'dur. Bu bölümde en basit yollardan birini öğreneceksiniz. Varsayalım Windows C: sabit disk sürücüsüne kurulu olsun ve yeterli büyüklükte diğer bir D: sabit diske veya Partition'a sahipsiniz.

- **1. Adım:** D: sürücüsünde D:\BACKUP adlı bir dizin oluşturun.
- **2. Adım:** C: ana dizinindeki tüm dizinleri ve dosyaları, C:\WINDOWS alt-dizini ve IO.SYS dosyası hariç, D:\BACKUP dizinine kopyalayın.
- **3. Adım:** Windows 95 kurulum CD'si yardımıyla D: sürücüsü üzerinde minimum bir Windows kurulumu gerçekleştirin. İlgili seçeneği (D: sürücüsüne Windows kurma) Windows Kur'un hemen başında bulacaksınız. Alternatif olarak bu kurulumu D: uze-

Office paketindeki bileşenleri sistemden kaldırırken dikkatli olmalısınız ve sadece kaldırmak istediğiniz bileşenleri kaldırmalısınız. Kur gerekli tüm detayları açıklıyor.

Kur Bağlantı Hatası

Kur, sürünü yüklemiş olduğunuz yedeki 'MSERVER\UFUK' alanında dosyaları bulamadı. Bu bir ağ sürücüsü mi, sürücünün hala kullanılabildiğinden emin olun. Program veya seçenekleri eklemek/kaldırmak için, CD veya Disket'ten Kur programını çalıştırın. Ağ konumundan yüklediyseniz, Kur'u, Kur programını içeren ağ konumundan çalıştırın.

Şansınıza kusan: Office 97'nin kaynak dizini veya CD'si mevcut değil, bu yüzden de bileşenlerin kaldırılması mümkün değil. Bu durumda OFF197PRO.STF dosyasında küçük bir değişiklik yapmak gerekiyor.

rindeki bir dizinden de gerçekleştirebilirsiniz. Bunun için CD'nin \WIN95 dizinindeki kurulum dosyalarını bu dizine kopyalamış olmanız gerekli. Böylece CD-ROM sürücüsü ile ilgili olası problemlerden de (CD'yi görme-mesi gibi) kurtulmuş olursunuz.

- **4. Adım:** Şimdi D: sürücüsüne kurmuş olduğunuz ikinci Windows 95'i açmanız gerekiyor. Bunun için bilgisayarın normal bir şekilde C: sürücüsünden boot edin ve ekranda "Windows 95 başlıyor" yazısı belirdiği an [F8] tuşuna basın ve menüden "Sadece Komut İstemini" seçin. Şimdi komut sa-

Silmeden Önce Küçük Bir Test

Dosyaları ve dizinleri Geri Dönüşüm Kutusu'na taşıdınız. Bu çöp kutusunu da simgesine sağ tuşla tıklayıp menüden Geri Dönüşüm Kutusunu Boşalt komutu ile boşaltabilirsiniz. Ancak acele etmeyin. Önce bilgisayarı yeniden bir başlatın. Açılış sırasında problemler çıkarsa çöp kutusundaki dosyaları geri alabilir ve adım adım sistem probleminin nedenini tespit edebilirsiniz.

Silinmiş 16 bit uygulamaların yüklenmeye çalışılması ise büyük problemlere neden olmaz. Bu tip bir hata mesajıyla karşılaşırsanız (programın yüklenememesi) Başlat düğmesine sağ tuşla tıklayın ve Araştır komutunu seçin, şimdi de uygulamanın Programlar - Başlangıç klasörü altında bir kaydı bulunup bulunmadığını kontrol edin. Burada bu programla ilgili bir kayıt varsa bunu silin.

Buna rağmen bu hata mesajı yineleniyorsa Başlat - Bul - Dosyalar veya Klasörler ile WIN.INI dosyasını aratın. Bu dosya bulunduktan sonra üzerine çift tıklayın ve run= ve load= satırlarının boş olmasına dikkat edin. Burada silinmiş dosyalar yüklenmeye çalışılıyorsa bu kayıtları silin ve dosyayı kaydedip çıkın.

Bu işlemlerden sonra çöp kutunuzu güvenle boşaltabilirsiniz.

EYLÜL 1997

Chipucu

Windows 95 için motor temizliği Registry'yi temizleyip toparlamak

Tıpkı yüksek devirde çalışan bir motor gibi Registry veritabanı da düzenli bir bakıma ihtiyaç duyar. Aksi halde çabuk kirlenir ve paslanmaya başlar.

Yeni 32 bit yazılımların kurulumu beraberinde çoğunlukla beraberinde sistem kayıt defterinde (Registry veritabanı) bir dizi kayıtlar da getirir. Ve programın kaldırılması da her zaman Registry'deki o programa ait tüm kayıtları gerçekten silebilecek durumda değildir. Bu yazının ilk bölümünde bununla ilgili bir problem açıklanmıştı: sistemden kaldırılmış bir uygulamanın Denetim Masası'ndaki "Program Ekle/Kaldır" altındaki, bu uygulamanın Uninstall programının sistem kayıt defterinden silmediği sahipsiz bir kayıt.

Bu bölümde bu tip sahipsiz kayıtları nasıl bulup silebileceğiniz anlatılıyor. Ancak bu sırada çok dikkatli olmanız gerekiyor. Mutlaka Registry'nin yedeklenmesi ile ilgili tavsiyeleri dikkate alın ve sistem kaydındaki, nereden geldiğini ve anlamını bilmediğiniz anahtarlar ve değerlerle oynamayın. Aksi halde Windows kurulumunuza zarar verebilir ve Windows'u baştan kurmak zorunda kalabilirsiniz.

Regedit

İçinizden bazıları "Başlat / Çalıştır" ile regedit girip "Kayıt Düzenleyici'yi" çalıştırmıştır. Registry'de değişiklikler yapabileceğiniz bu editör ilk bakışta ikiye bölünmüş bir pencere görünümüyle Windows Gezgin'i'ne benzer.

Kayıt Düzenleyici, sol pencere bölümünde sistem kayıt veritabanındaki kayıtların "Ağaçlarını" ve "Dallarını" gösterir. Bu dalların sonunda ise sağ pencere bölümündeki anahtarlar ve değerler bulunur. Bu düzenleyici bir dizi fonksiyona sahip, ancak bunlardan sadece 3 tanesi önemli:

➤ **Arama (Bul):** Sistem kayıt veritabanındaki bir kaydı, [Ctrl]+[F] tuş kombinasyonu ile aratabilirsiniz. Aranılacak ifadeyi girdikten sonra "Sonrakini Bul" düğmesine tıkladığınızda Kayıt Düzenleyici Registry'yi tarayacaktır. Ancak çoğunlukla bir tek değil birçok isabet sağlıyor. Bulunan diğer kayıtlara (anahtarlara) ulaşmak için [F3] tuşuna basmanız yeterlidir.

➤ **Düzenleme:** Arama işlemi sonunda istediğiniz anahtara ve ilgili değerine ulaştıysanız, sağ pencere bölümündeki bu kaydı üzerine çift tıklayın. Windows şimdi o kaydı değeri üzerinde ilgili formda (binary (0,1) veya text) değişiklikler yapabileceğiniz bir editör açacaktır. Değeri doğrudan değiştirebilirsiniz. Editörü kapattığınızda Registry yeni değeri ve kaydı kaydedecektir. Bir anahtarın adını değiştirmek isterseniz, sağ pencere bölümünde anahtarın kaydı üzerine bir defa tıklayın ve yeni adı girin.

➤ **Silme:** Registry'deki sahipsiz kayıtları silmek demek, bir anahtarı veya tüm bir dalı silmek demektir. Bunu ise nesne üzerine sağ fare tuşu ile tıklayıp menüden "Sil" komutunu seçerek yapabilirsiniz.

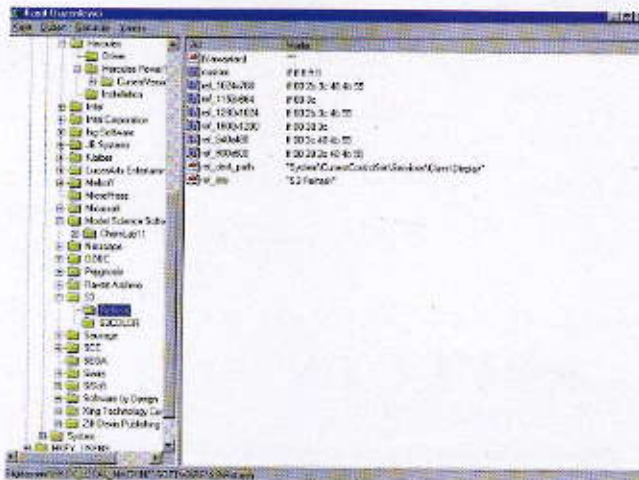
Registry yazılımların verilerini nerede saklar?

Sistem veritabanı, Kayıt Düzenleyici'deki altı kökten de kolayca görülebileceğiniz gibi değişik bölümlerden oluşur. Bazı kökler, editörün görünümünü kolaylaştırmak amacıyla o şekilde gösterdiği güncel veri yapılarından alınırlar. Sahipsiz program kayıtlarını ise HKEY_LOCAL_MACHINE anahtarı ile arayabilirsiniz.

Sistem burada sadece donanım ile ilgili bilgileri tutmuyor, aynı zamanda yazılımların kurulum verilerini de kaydediyor. Kurulu tüm 32 bit uygulamaları Software dalında bulabilirsiniz.

Bu alandaki anahtarlar ve değerler o an sistemde mevcut olan kullanıcılara bağlı değildir. Zira bunlar bilgisayarı tüm kullanıcı profilleriyle

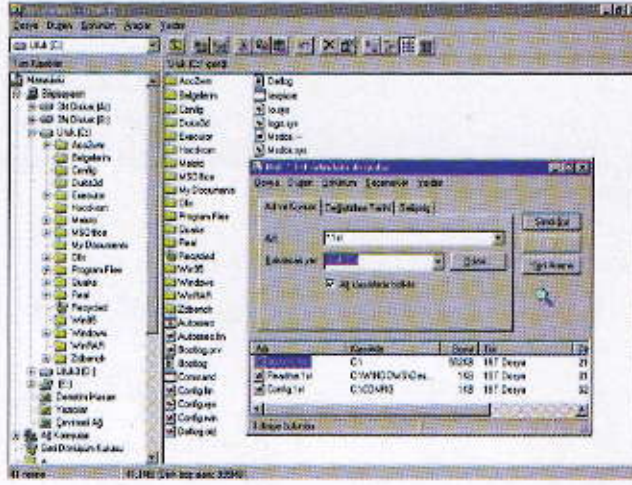
Regedit editörü:
Soldaki dallar
ihtiyaçınıza göre
silip
değiştirebileceğiniz
anahtarlar ve
değerler
veriyorlar. Bu da
kurulu yazılımlar
ve sistem
veritabanı
açısından "hayati"
bir önem
arzediyor.

Chipucu

SYSTEM.IST, SYSTEM.DAT dosyasının bir kopyasıdır, bu dosya Windows 95'in ilk kurulumundan sonra otomatik olarak oluşturulur ve ilk kurulum bilgilerini içerir. Bu programı aktif hale getirirseniz (SYSTEM.DAT dosyasının üzerine yazarak) Programlar altındaki uygulamalar çoğunlukla artık bir daha çalışmazlar.

birlikte, eğer kurmuşlarsa, tüm yazılımların dikkate alırlar. Bu da bu alanda yapacağımız değişikliklerin sadece aktüel profili etkilemesi değil, Windows 95'i global olarak etkilemesi (yani tüm kullanıcıları birden) demektir.

Sahipsiz kayıtlar nasıl bulunur?

Kural olarak Registry'nin bu alanındaki anahtarlardan, yazılımları mevcut olmayanları sahipsizdir. Bunun için basit ama çok karşılaşılan bir örnek: 32 bitlik bir uygulamayı Windows'un Uninstall Shield'i veya kendi Uninstaller programı ile değil, sadece sabit diskten kurulu olduğu dizini silerek sistemden kaldır(ama)dınız. Bu sırada zaten Windows sizi bu işlemin kayıtlı programlar üzerinde etkileri olabileceği konusunda uyardı. Siz de bu uyarı mesajını dikkate almayıp

silme işlemini onayladınız. Bunun sonucu da Registry'nin bu uygulamayı halen içermeye devam etmesi, ama ilgili yazılımın sistemde mevcut olmamasıdır.

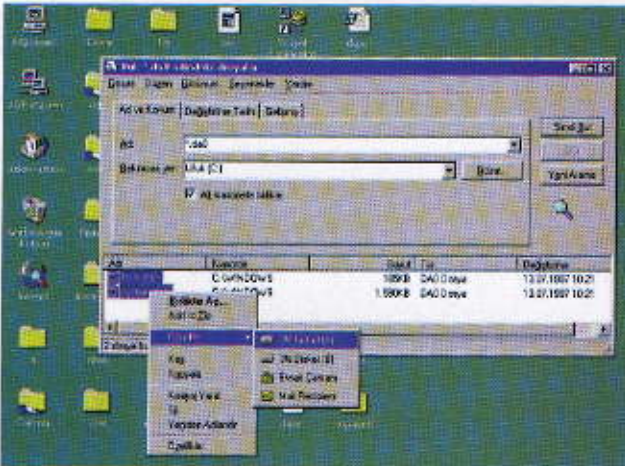
Windows'un kendisi bu tip kayıtların artık geçerli olup olmadığını kontrol edemiyor. Ancak bunu kendiniz yapabilirsiniz. Mesela bu alanda Netscape Navigator Gold adlı bir dal varsa, ve bu dal da daha önce sildiğiniz 3.01 sürümüne dayanıyorsa, sol penceredeki bu dala sağ tuş ile tıklayıp menüden "Sil" komutunu seçebilirsiniz. Bu şekilde kayıtlı tüm yazılımları kontrol edebilirsiniz. Ancak burada Denetim Masası'ndaki "Program Ekle/Kaldır" bölümünde listelenen programları dikkate almayın. Zira daha önce de gördüğünüz gibi buradaki kayıtlar da sahipsiz olabilir. Denemek için Windows Gezgini'ni açıp, kayıtlı yazılımların ger-

Çalışan Registry'yi Geri Yükleme

Windows, Registry veritabanının iki bileşeninin (SYSTEM.DAT ve USER.DAT) güvenlik kopyalarını oluşturur. Bu iki dosya SYSTEM.DAT ve USER.DAT'dır. Registry'de önemli değişiklikler yapmadan önce bu dosyaları yedeklemelisiniz. Bu çok basit: Başlat - Bul - Dosyalar veya Klasörler ile arama kriteri olarak *.DAT girin. Bulunan her iki dosyayı işaretleyin. Daha sonra işaretli dosyalar üzerine sağ fare tuşu ile tıklayın ve kısayol menüsünden Gönder - Disket komutlarını seçin. Sürücüdeki diskete dosyalar kopyalancaktır. Bu iki dosyanın büyüklüğü bir diskete sığmayacak kadar büyükse bunları Explorer'da yarattığınız C:\ YEDEK adlı bir dizine kopyalayabilirsiniz.

Windows 95 problemler çıkardığında veya bir daha çalışmadığında önce bu güvenlik kopyalarını aktif hale getirin: DOS altında Windows dizinine geçin ve orijinal DAT dosyalarının güvenlik özelliklerini ATTRIB -H -R -S DOSYAADI.DAT komutu ile kaldırın. Daha sonra güvenlik kopyalarını COPY DOSYAADI.DAT DOSYAADI.DAT komutu ile bozuk orijinallerinin üzerine kopyalayın. Windows sizi bu sırada uyaracaktır, bu uyarıyı dikkate almayın. Daha sonra bilgisayarı yeniden başlatın. Bir ihtimal Windows yine sorunsuz olarak çalışmaya devam edecektir. Ancak problemler yine devam ederse diskete veya kendi yarattığınız YEDEK dizinine kopyaladığınız dosyalarla aynı işlemleri tekrarlayın.

DAO uzantılı dosyalar Registry'nin güvenlik kopyalarıdır. Bu dosyaları Windows'un arama fonksiyonuyla kolayca bulabilir ve disketlere yedekleyebilirsiniz.

çekten de sabit disk üzerinde bulunup bulunmadığını kontrol edebilirsiniz.

SYSTEM.IST ile Registry'yi geri yükleme

Registry'yi tekrar düzene koymanın daha radikal bir çözümü de var: SYSTEM.IST dosyasını kullanmak. Bu dosya Registry dosyalarından biri olan SYSTEM.DAT'ın bir kopyasıdır, ancak bu dosya sadece ilk kurulum bilgilerini içerir. Windows bu dosyayı Windows 95'in kurulumundan

sonra kendisi oluşturur. Windows 95 bu dosyada kurulum sırasında varolan yazılımları ve donanımları kaydederek. Bu da şu demektir:

➤ Yabancı uygulamalar yoktur. Windows kurulumundan hemen sonra işletim sistemine yabancı bir uygulama kuramazsınız. Yani SYSTEM.1ST dosyasını aktif hale getirip SYSTEM.DAT dosyasının üzerine yazarsanız, sonradan kurduğunuz hiçbir uygulama bu Registry'de yeralmaz. Windows'unuz ilk kurduğunuz durumuna geri döner. Sabit diskinizde sonradan kurduğunuz ve yeni sistemde yeralmayan uygulamaları kullanmaya devam etmek istiyorsanız, bu programların kendi dizinlerinde bulunan .REG uzantılı dosyalarını çift tıklayıp, ya da daha iyisi Setup programları ile yeniden kurarak sistem veritabanına kaydedebilirsiniz veya kurabilirsiniz.

➤ İlk donanım. SYSTEM.1ST dosyasını aktif hale getirmenin en büyük dezavantajı ise ilk kurulumdan sonra eklediğiniz donanım ve sürücülerin tanınmaması ve çalışmamasıdır. Bu durumda bunları tekrar kurmanız ve tanıtmamız gerekir.

Yani bu dosyayı SYSTEM.DAT dosyasının üzerine yazmadan önce iyice bir düşünmenizde fayda var. Ve bu işlemten önce mutlaka DAT ve DAO uzantılı sistem dosyalarının bir yedeğini almalısınız (yandaki kutuya bakınız). Çünkü bu kopyalar yardımıyla her zaman yaptığımız işlemleri geri alabilirsiniz. Bu prosedürlerden sonra bilgisayarınız açılırken [F8] tuşuna basıp menüden "Sadece Komut İstemi" komutunu seçin ve bilgisayarını DOS modunda açın. Daha sonra C:\WINDOWS dizinine geçin. Burada "ATTRIB -H -R -S SYSTEM.DAT" komutunu girin. Daha sonra CD\ ile root (kök) dizine geçip "COPY SYSTEM.1ST C:\WINDOWS SYSTEM.DAT" girin.

Bilgisayarınızı yeniden başlattığınızda ilk Windows'unuza sahip olduğunuzu göreceksiniz. Windows hiç açılmazsa SYSTEM.DAT dosyasının güvenlik kopyasını tekrar Windows dizinine kopyalayın.

Sistem Dosyalarının Bakımı

Eski INI ve DOS başlangıç dosyalarını temizleyerek Windows'unuzu hızlandırabilirsiniz.

Windows 95'te program artıkları sadece sistem veritabanında değil, INI dosyalarında da kahyor. Eski uygulamaların ve sürücülerin bu artıkları ise küçümsenmeyecek bir "ağırığa" sahipler, çünkü bunlar da istenmeyen sürücülerin yüklenmesine, hatalara ve RAM'in çabucak tükenmesine neden oluyorlar.

INI dosyalarının temizlenmesinin bir başka nedeni ise DOS'un başlangıç menüsünün en iyi şekilde kullanılmasıdır. AUTOEXEC.BAT ve CONFIG.SYS dosyalarında bilgisayarınız ve işletim sisteminiz için önemli olmayan, ancak bilgisayarın açılmasını yavaşlatan sürücüler ve programlar yükleniyor olabilir.

Son olarak da dokümanların geçici dosya formundaki (tmp) artıklarını, güvenlik kopyalarını ve benzer dosyaları temizlemenizde fayda var.

Sysedit: Başarılı bir sistem dosyası editörü

Windows 3.x'ten tanıdığımız Sysedit editörü (Windows 95'te "Sistem Yapılandırma Düzenleyicisi" adını almış) Windows'un \SYSTEM dizininde bulunuyor ve 16 bitlik dünyanın tüm önemli konfigürasyon dosyaları üzerinde çalışma imkanı tanıyor. Bu dosyaların (WIN.INI, SYSTEM.INI, CONFIG.SYS, AUTOEXEC.BAT) her biri için ayrı bir pencere açılıyor ve bunları Notepad'den alışık olduğumuz gibi text formatında düzenlemek mümkün.

Bu aracı en kolay şekilde Başlat / Çalıştır ile sysedit girerek çalıştırabilirsiniz.

WIN.INI dosyasının temizlenmesi

Daha önce bahsedilen üç grup 16 bitlik yazılımları kolayca belirleyebilirsiniz: Sysedit'i çalıştırın ve önce WIN.INI penceresine göz atın. Bunun için bu pencerenin başlık çubuğuna tıklamanız yeterli. Burada hemen, [Windows] bölümündeki load= ve run= kayıtlarının mümkünse hiçbir sürücü ya da programı çağırmasına, veya sadece gerçekten de bilgisayarınızda çalışan ve ihtiyaç duyduğunuz yazılımları yüklemelerine dikkat edin. En geç [Extensions] bölümünde tekrar bir yığın uygulama kaydı bulacaksınız. Burada 16 bitlik yazılımlar hangi dosya uzantılarını çalıştırabileceklerini (hangilerine tepki vereceklerini) belirlerler. Bu uzantılar veya programlar çok fazla olabilir, bu yüzden bu uygulamalardan artık bulunmayanların kayıtlarını silin. Çoğu uygulama WIN.INI dosyasında bazı kayıtlar bırakıyor. Bunları açık bir metin olarak yazılmış programın adından anlayabilirsiniz. İlgili uygulamalar artık sabit diskinizde bulunmuyorsa bunları da silebilirsiniz. Ancak burada gerçekten de o programa ait bölümleri silmelisiniz, portlardaki veya benzer alanlardaki benzer kayıtları silmemeye dikkat edin. WIN.INI dosyasındaki bu program bölümleri bir zaman süre bu alanda birikecektir, çünkü hiçbir Uninstall programı bunları silemiyor. Burada da tıpkı Registry'deki gibi hareket etmelisiniz - her kayıta, Explorer'dan ilgili uygulamanın halen mevcut olup olmadığını kontrol edin. Sildiğiniz programın bu dosyadaki artıklarını da silebilirsiniz.

Chipucu

SYSTEM.INI'ye ince rötüş

SYSTEM.INI ağırlıklı olarak 16 bit sürücüler ve Windows'un iç sistem ayarlarıyla ilgilidir. Eski uygulamalar buraya yönelirler, buradaki kurallara uymak zorundadırlar. Diğer yandan da [boot] bölümünde oldukça uzun yükleme sürelerine ve belleğe ihtiyaç duyan ilk araçlar birikmeye başlar.

Mesela Adobe Type Manager: Bu yazı tipi yöneticisini kurduysanız ve bu programa artık ihtiyaç duymuyorsanız, atm.system.driv=system.driv ve system.driv=atmsys.driv satırlarını silerek bu programı sistemden kaldırabilirsiniz. Ancak son satırı ise hemen system.driv=system.driv olarak değiştirebilirsiniz, zira SYSTEM.INI dosyası bu orijinal satıra ihtiyaç duyar.

drivers=, display.driv=, keyboard.driv= ve sound.driv= gibi kayıtları ise değiştirmeniz gerekir. Bu kayıtlardaki parametreler, eski 16 bit uygulamaların, ilgili sürücüler 32 bit sürümlerinde çalışmalarına rağmen, Windows 95'in kaynaklarını kullanabilmelerine imkan sağlar.

AUTOEXEC.BAT ve CONFIG.SYS dosyalarının temizlenmesi

DOS'un başlangıç dosyalarının Windows 95 için bir anlamı yoktur, bu dosyaları silebilir ve böylece sistemin daha hızlı açılmasını sağlayabilirsiniz.

Gereksiz Dosyaları Silmek

Windows ve uygulamaları sabit diskte, aktif dokümanların kopyaları olan birçok dosya oluştururlar. Aşağıdaki liste en çok rastlayacağınız dosya türlerini açıklıyor.

■ **TMP:** Geçici dosyalar, bir program çalışırken bu dosyalar oluşturulur, Windows bunları daha sonra kendiliğinden siler. Ancak program kilitlenirse bu dosyaları sizin silmeniz gerekir.

■ **WBK:** Winword'deki metinlerin güvenlik kopyaları.

■ **BAK:** Değişik dokümanların güvenlik kopyaları.

■ **TEXT:** Bir Windows kurulumunda, başka uygulamalarla birlikte 50 ve 200 arasında text dosyası bulunabilir. Bunlarda sürücüler, fonksiyonlar ve yenilikler hakkında açıklamalar bulunur. Ancak bunların Windows'ta başka bir fonksiyonları yoktur. Bazı sabit disk düşkünü kullanıcılar bu dosyaları hiç düşünmeden siliyorlar.

Bu dosyaları silmek için şunları yapmanız gerekiyor: Başlat - Bul - Dosyalar veya Klasörler ile dosya türü olarak *.WBK girin. Daha sonra Şimdi Bul düğmesine tıklayın. Arama işlemi tamamlandığında [Ctrl]+[A] tuş kombinasyonu ile tüm dosyaları işaretleyin ve son olarak da [Delete] tuşuna basın.

Ancak bazı istisnai durumlar da olabilir. Mesela Windows 95 için uygun sürücüler olmadığı için DOS sürücülerine çalışan bir donanım kullanıyor olabilirsiniz (ses kartı gibi). Bu bağlamda DOS altında Türkçe karakter seti için de bu iki dosya önemlidir.

İlk problemi, Windows dizini altındaki DOSSTART.BAT adlı bir dosya ile çözebilirsiniz: Windows 95 bu dosyada yüklenen sürücüler DOS için bir altistem çalıştırmadan dönüştürür.

DOSSTART.BAT dosyasında yüklenen sürücülerin çalışıp çalışmadığını kontrol etmelisiniz: Windows Gezgin'i açın ve AUTOEXEC.BAT dosyası üzerine sağ tuşla tıklayın, menüden "Düzenle" komutunu seçin ve sürücünün ilgili satırını işaretleyip [Ctrl]+

[C] tuş kombinasyonu ile panoya yapıştırın. Daha sonra bu sürücünün başına REM ifadesini ekleyip değişiklikleri kaydedin ve çıkın. Şimdi de DOSSTART.BAT dosyasını arayın ve sağ fare tuşu ile üzerine tıklayın. Böyle bir dosya bulunmuyorsa bir editör yardımıyla bu dosyayı yaratın. Kısayol menüsünden yine Düzenle komutunu seçin. Editör penceresinde imleci son boş satırın başına getirin ve [Ctrl]+[V] tuşlarına birlikte basın, böylece ilgili sürücünün satırı kopyalanacaktır. Dosyayı kaydedip bilgisayarı yeniden başlatın. Aygıt veya bu dosya üzerinden yüklenen araç sorunsuz çalışırsa, AUTOEXEC.BAT dosyasında başına REM kelimesini eklediğiniz ilgili sürücü satırlarını silebilirsiniz.

Sürücülerin Temizlenmesi: Buji Değişikliği Gibi Önemli

Donanımların ateşleyici güçlerini sürücülerini sağlar. Sürekli güncellenen sürümleri olduğu için, Windows dizininde zamanla eskimiş ve etkisiz dosyalar birikecektir.

Sürücüler Windows ve donanım arasındaki bağıdır. Yazılım mimarisine bağlı olarak iki değişik sürücü türü mevcuttur: DRV uzantılı 16 bitlik Aygıt Sürücüler ve VXD ve 386 uzantılı 32 bitlik sürücüler, yani Sanal Aygıt Sürücüler. Bu dosyaların çoğunu C:\WINDOWSSYSTEM dizini altında bulabilirsiniz. Ancak bazı istisnalar da yok değildir. Windows'un arama fonksiyonu yardımıyla Windows altındaki uygulama dizinlerinde de bazı sürücüler keşfedebilirsiniz.

Ne zaman temizlemeli?

Özellikle ki bilgisayar konfigüre edilirken sabit diske kopyalanan ve hiçbir fonksiyonu olmayan sürücüler de yok değildir. Ancak sürücü temizliği asıl, konfigürasyonu yıllar önce yapılmış bilgisayarlar

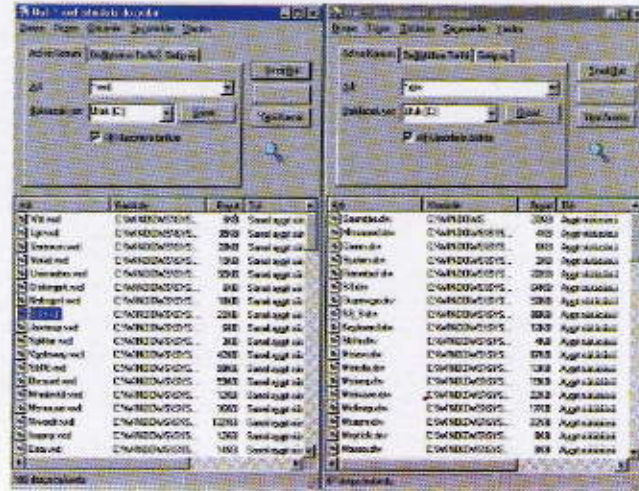

için çok daha önemlidir: bu bilgisayarlarda bir yığın sürücü birikir ve bu sürücüler ya çoktan sistemden kaldırılmış aygıtlara aittir veya güncellemeler ve yeni uygulamalar tarafından devre dışı bırakılmışlardır.

Eski sürücülerin silinmesi

Sürücüleriniz ve donanımınız eskimiş kurulumlara sahipse işiniz var demektir. Sahipsiz sürücüler bulmak. Sadece bu sürücülerin tarihlerine bakarak da eski 16 bitlik sürücüler bulabilir ve ilgili aygıtın bulunup bulunmadığını kontrol edebilirsiniz. Ancak burada da bazı zorluklar mevcut. Buna en iyi örnek ise oldukça yeni bir ses kartı olmasına rağmen, Soundblaster AWE64'nin 1994 yılından kalma bazı sürücülerle birlikte gelmesi. 32 bit sürücülerde de benzer problemler var. Bu yüzden şöyle bir giriş yapmanız daha doğru olacaktır:

➤ **DOS Sürücüler.** AUTOEXEC.BAT, CONFIG.SYS ve DOSSTART.BAT dosyalarının, kullanmadığınız aygıtlarla ilgili kayıtlara sahip olup olmadıklarını kontrol edin. Bu dosyalarda çoğunlukla, Windows 95'in hiç ihtiyaç duymadığı, CD-ROM'lar için DOS sürücülerini bulacaksınız. Ayrıca eski uygulamaların çalışması için ihtiyaç duydukları DOS sistem dosyaları da bu dosyalarda bulunabilir. Ancak siz büyük bir ihtimalle bu DOS programları yerine çoktan bunların Windows

Solda bir Win 95 sistemin 32 bit sürücülerini, sağda ise 16 bitlik sürücüler. Arama penceresi ile Windows'un o an kullandığı sürücülerini tespit edebilirsiniz.

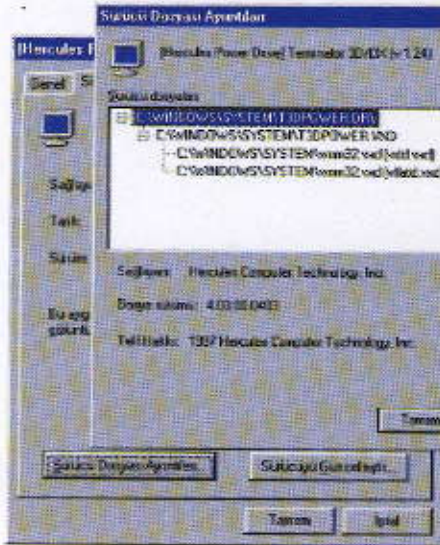
sürümleleriyle çalışıyorsunuzdur. Sürücüler için de aynı şey geçerlidir: Sadece Windows'la çalışıyorsanız ve tüm aygıtlarınızı Windows sürücülerini kullanıyorsanız (DOS altında Türkçe karakterlere ihtiyaç duymuyorsanız) AUTOEXEC.BAT ve CONFIG.SYS dosyalarınıza ihtiyacınız yok demektir, bunları silebilirsiniz. Ancak bunu düzenli olarak yapmanız gerekebilir, çünkü yeni ses kartları ve diğer aygıtlar bu başlangıç dosyalarını otomatik olarak yeniden yaratabiliyorlar, bunun nedeni ise bir gün bir DOS uygulaması (oyun vs.) ile çalışabileceğinizi "düşünmeleri" ve buna göre önlem almaları.

➤ **16 Bit Sürücüler (DRV).** Bu türün faydasız sürücülerini tespit etmek biraz daha zor. Windows'un kendisi bile

kendilerine dokunmamanız gereken bir yığın DRV sürücüsü yüklüyor. En basit durumda kendi kurduğunuz aygıtlarla uğraşmanız gerekiyor. Burada da söz konusu olan standart kartlar olan grafik ve ses kartlarından ziyade, çeşitli sürücüler için eskimiş denetleyiciler, eski modem ve yazıcı sürücüler. Bu sürücülerin çoğu tek başlarına gelmiyorlar, beraberlerinde kendi dizinlerinde bulunan bir yığın yazılım da yüklüyorlar. Daha önce açıklandığı gibi önce WIN.INI ve SYSTEM.INI dosyalarının içeriklerini inceleyin: burada halen mevcut olmayan aygıtların kayıtlarını analiz edin, bunlar sizlere hangi dosya adını aramanız gerektiğini açıkça belirtirler. Bu kayıtları INI dosyalarından silmeyi de unutmayın. Aksi halde Windows, sildiğiniz sürücüler (INI dosyalarındaki kayıtlar yüzünden) yüklemeye çalışacaktır ve hata mesajları verecektir. Daha sonra bu kayıtlarda geçen dosya adlarını (sürücüler) bulup sabit diskten temizlemeniz gerekiyor. Son olarak da sırada ilgili yazılımların yüklendiği dizinler var.

➤ **32 Bit Sürücüler.** Bu sürücü ailesinin fertlerinden biriyle yollarınızı ayırmadan önce iyice bir düşünmenizde fayda var: çünkü DLL dosyalarında olduğu gibi, yanlış bir sürücü silerek sisteminizin bir daha çalışmamasına neden olabilirsiniz.

Ancak yaptığımız işten kesinlikle eminseniz, en iyisi Windows 95'in öğördüğü kaldırma işlemini uygulamak: masaüstündeki Bilgisayarım simgesine sağ fare tuşu ile daha sonra da Özellikler simgesine tıklayın. Burada da Aygıt Yöneticisi bölümüne tıklayın

Sürücü Dosyası Ayrıntıları ile sadece bir sürücünün sürümünü öğrenmekle kalmazsınız, aynı zamanda bu dosyaların bulundukları dizinleri de görebilirsiniz. Sürücüyü Güncelleştir ile yeni sürücülerinizi sisteme dahil edebilirsiniz.

Chipucu

ve listeden sistemden kaldırmak istediğiniz aygıt türünü bulun.

Küçük bir örnek: ikinci SCSI denetleyicinizi ve sürücüsünü sistemden kaldırmak istiyorsunuz. Bunun için Aygıt Yönetici'sinde SCSI Denetleyicileri'ne çift tıklayın. Burada önemli olan bir husus da kaldırılacak kartın markasını ve modelini biliyor olmanız. Gerekirse PC'nin kasasını kaldırıp kartın üzerine bakabilirsiniz. Şimdi kaldırılacak aygıt üzerine çift tıklayın ve Sürücü bölümüne tıklayın. Burada güncel sürücüler ya listelenmiş olarak bulacaksınız veya Sürücü Dosyası Ayrıntıları düğmesine tıklamanız gerekecek. Şimdi listelenen sürücülerin adlarını ve konumlarını bir yere not edin ve pencereyi kapatın. Daha sonra tekrar kaldırılacak aygıt üzerine tıklayın ve Kaldır düğmesine basın. Bir uyarı mesajından sonra Windows sistem veritabanından bu sürücüyü kaldıracaktır. Daha sonra bilgisayarı kapatıp, kasayı

açın ve kartı sökün. Bilgisayarı yeniden başlatın. Şimdi not aldığımız dosyaları silin. Kartı çıkarmanız şu açıdan önemli: Windows yeniden başladığında otomatik donanım algılama fonksiyonu devreye girecek ve bir önceki oturumda kaldırdığımız kart, büyük bir ihtimalle yeniden algılanacak ve sisteme tanıtılacaktır. Bu yüzden kartı sökmeniz gerekiyor.

Bu şemaya her zaman uymalısınız; zira Explorer'daki manuel yapacağımız silme işlemleri oldukça tehlikelidir ve bir dizi probleme yolaçabilir. Sonuçta aygıt silinmiş sürücülerine rağmen çalışacaktır, Windows bu kartı tekrar tanıyacaktır, ancak çok daha yavaş ve standart bir sürücü kuracaktır.

Eski Sürücüler Güncellemek

Sürücü güncellemesi büyük bir ihtimalle her kullanıcının bir kere gerçekleştirdiği Windows mekanizmasına bir müdahaledir. Güncellenmesi en çok

sevilen donanımlar grafik, ses ve SCSI kartları, Busmaster için sürücülerdir. Bu güncellemeler 32 bit sürücülerde genellikle iki değişik varyasyonda gerçekleşir:

► **Üreticiye özgü Setup.** İnternet'ten veya başka kaynaklardan bir EXE dosyası temin ediyorsunuz ve size sadece bu dosyayı Windows 95 altında çalıştırmak kalıyor. Windows bu durumda bir Setup programı çalıştırır ve her şeyi kendisi halleder: gerekli sürücüler sisteme kopyalar ve yeniden tanıtır. Eski sürücülerin ise çoğunlukla üzerine yazılır - bu sırada eski sürücü dosyaları da çoğunlukla C:\WINDOWS\SYSDIR\ dizinine kopyalanır. Bu Setup türüne iyi bir örnek Intel'in Windows 95 için 2.64 ve NT 4.0 için 1.65 sürümleri bulunan Busmaster sürücüleridir.

► **Windows'a özgü Setup.** Çoğu durumda sürücü dosyaları paketlenmiş olarak (VXD/386/DRV) ve INF uzantı-

Net2Phone Internet

%85'e varan indirimle dünyayı konuşturuyoruz!

A.B.D. %85, Japonya %77, İngiltere %66, Fransa %53, Almanya %51

Sürücü Sürümünü Nasıl Öğrenirsiniz?

lı bir dosya ile gelir. Bu INF dosyasında sürücü parametreleri, mesela o sürücünün hangi aygıtlar için tasarlandığı, bulunur. Bu tip bir güncelleme esnasında Windows'un otomatik donanım algılama fonksiyonu bir işinize yaramaz. Yani sürücülerinizi güncellemeniz gerekiyor, en iyisi de Aygıt Yöneticisi'ni kullanmak. Aygıt Yöneticisi'ni daha önce de açıklandığı gibi Bilgisayarım simgesine sağ fare tuşu ile tıklayıp menüden Özellikler komutunu seçerek açabilirsiniz. Aygıt Yöneticisi bölümünde iki defa sürücü güncellemesi yapılacak donanımın üzerine çift tıklayın. Şimdi de Sürücü bölümünden Disketi Var veya Sürücüyü Güncelleştir ile yeni sürücülerin bulunduğu sürücüyü ve dizini belirtebilirsiniz. Windows şimdi INF dosyasını okuyacaktır, ve çoğunlukla bir kere daha (mesela sürücü, birden fazla, neredeyse aynı aygıtlar için yazılmışsa) ilgili aygıtı soracaktır ve sürücüyü

32 bit sürücülerde, diğer sürücülere oranla bir sürücünün güncel sürümünü belirleme daha kolaydır: arama fonksiyonu yardımıyla VXD uzantılı sürücü dosyasını aratın veya Explorer'da bulun ve üzerine sağ tuşla tıklayın. Daha sonra menüden Özellikler komutunu seçin ve sonra da Sürüm bölümüne tıklayın. Windows şimdi dosya sürümünü, üretici adını ve sürücünün hangi aygıta ait olduğunu gösterecektir. Diğer Sürüm Bilgileri alanında ise gerçek Ürün Sürümünü bulabilirsiniz.

DRV uzantılı çoğu sürücüde bu sorgulama da aynen işliyor. Sürüm bölümü bu tip dosyalarda bulunmuyorsa Hızlı Bakış'ı deneyin. Bu seçeneği sürücü dosyası üzerine sağ tuşla tıkladığınızda menüde bulabilmek için şunları yapmalısınız: Arama penceresinde ve Windows Gezgin'i'nde sürücü dosyasının üzerine sağ tuşla tıklayın ve Birlikte Aç komutunu seçin. Listeden daha sonra quickview'ı seçin ve "Bu dosyayı açmak için hep bu programı kullan." seçeneğini işaretleyin. Daha sonra bu DRV dosyasının üzerine sağ tuşla tıkladığınızda kısayol menüsünde Aç adlı bir seçenek bulunacak. Bu komutu seçtiğinizde küçük bir uyan mesajından sonra sürücü ile ilgili bazı bilgilere ulaşacaksınız. Mesela hangi Windows sürümü için programlandığı gibi.

güncelleyecektir. Bilgisayarı yeniden başlattığınızda her şeyin normal bir şekilde çalışması gerekir. Windows bu işlem sırasında da çoğu durumda eski sürücülerini Backup dizinine kopyalar.

Gerçi bu iki güncelleme türü eski sürücülerin sabit diskten silinmelerini garantilemez, ancak eski sürücülerini kendiniz C:\WINDOWSSYSBACKUP

dizininin silebilirsiniz. Windows bu güncellemeler ile yeni sürücüyü güvenli bir şekilde sisteme tanıttak ve eski sürücüyü de güvenli bir şekilde sistemden kaldıracaktır. Windows 95'in ilk çıkışından sonraki aylarda bu her zaman başarıyla gerçekleşmiyordu, ancak üreticiler şimdi bu durumu düzelttiler.

Telefonu ile...

bu kadar konuşun

bu kadar ödeyin

Net2Phone, Internet kullanıcılarını dünyanın her yerinde en ucuza konuşturuyor, özellikle sürekli uluslararası görüşmeler yapan işyerlerini yüksek telefon faturalarından kurtarıyor, inanılmaz bir indirim sağlıyor. Türkiye'yi %85'e varan indirimle dünyayla konuşturuyor. Multimedia ses özelliği olan bir bilgisayarınız varsa, Internet'e bağlıysa, **Net2Phone** tarafından ücretsiz sağlanan programla dilediğiniz ülkeyle konuşacak, dünyanın en ucuz telefon faturasını ödeyeceksiniz! Bir ek donanıma ihtiyacınız yok, üstelik aradığınız tarafta bilgisayar olması da gerekmiyor. Hemen **Net2Phone**'u arayın!

**Internet'ten Internet'e değil,
Internet'ten dilediğiniz telefona!**

NET2PHONE

Dünyanın en ucuz telefon sistemi

Türkiye

Tel: 0216 467 38 29 <http://www.net2phone-tr.com>

Önce Güvenlik: DLL Dosyalarını Temizlemek

Sistem kilitlenmelerinden çoğunlukla eski DLL dosyaları sorumludur. Sürücüler için emniyet kemeri neyse, Windows için de bu dosyaların doğru kullanımı o kadar önemlidir.

Dynamic Link Libraries (DLL'ler) Windows'ta çok büyük bir rol oynarlar: Çoğu uygulama ve işletim sisteminin kendisi bu dosyaları açılışları sırasında belleğe yüklerler.

Ancak bu dosyalar aynı zamanda çoğunlukla sabit diske de artı bir yük getirirler: burada söz konusu olan Windows'un sistem dizininde veya başka yerlerde biriken ve ait oldukları uygulama sistemden kaldırıldığı için artık hiçbir fonksiyona sahip olmayan DLL dosyalarıdır.

➤ **Eski DLL'leri tarihlerinden tespit etme.** Başlat - Bul - Dosyalar veya Klasörler ile arama penceresini açın ve arama kriteri olarak *.DLL girin. Windows şimdi sabit diskinizde bulunan DLL dosyalarını listeleyecektir. Şimdi pencerenin genişliğini biraz daha artırıp iki defa Değiştirilme simgesine tıklayın. Böylece arama penceresinde bu dosyalar yaratılma tarihlerine göre listelenecektir - ikinci tıklama ile dosyalar yaratılma tarihlerine göre eskiden yeniye doğru sıralanacaktır.

Şimdi şunu düşünmelisiniz: 1992, 1993 ve 1994 yılına ait DLL'ler Windows 95'e veya onun için programlanmış 32 bitlik bir uygulamaya ait olamazlar. Bu eski uygulamaları çoktandır sildiyseniz, bu eski DLL dosyalarını da hiç düşünmeden backup dizinine taşıyabilirsiniz.

➤ **Eski DLL'leri dosya adlarından belirlemek.** Visual Basic ile yazılmış uygulamalar VBRUN***.DLL adlı bir dosya kullanırlar. Yıldızlar

yerine 300 gibi bir string numarası bulunur. Bir Windows konfigürasyonunda zamanla bu dosyaların bir yığın değişik sürümleri birikebilir. Genel olarak VBRUN sürümleri daha önceki versiyonlarıyla uyumlu değildir. Yani bir VBRUN300 .DLL dosyası VBRUN 200.DLL dosyasının fonksiyonlarını yerine getiremez. Her zaman programın yazarının hangi Visual Basic sürümünü (1'den 5'e) kullandığı belirlenemediği için C:\WINDOWS\SYSTEM dizinindeki bu dosyalara dokunmamamız gerekir.

Microsoft Sistem Bilgisi ile temizlik

Microsoft Office 95 ve 97'deki uygulamalar, sahipsiz DLL dosyalarını ve diğer kullanılmayan sistem dosyalarını çabucak bulabilmenizi sağlayan bir araç sunuyor: Microsoft Sistem Bilgisi. Bu aracı yüklemek için Office Kur sırasında Office Araçları altında MS Info bileşeninin seçilip yüklenmiş olması gerekiyor. Programı kurduktan sonra herhangi bir Office uygulamasında, mesela Winword'de menü çubuğundaki Yardım menüsüne tıklayın ve "Microsoft Word Hakkında" seçeneğini tıklayın. Şimdi "Sistem Bilgisi" adlı düğmeye basın. Öncelikle bilgisayarınızın donanımını gösteren bir pencere açılacaktır. Ancak bizi asıl ilgilendiren şu iki bölüm:

➤ **Sistem DLL'leri.** Sistem DLL'leri liste kaydına tıklayın. Şimdi biraz sabretmeniz gerekecek, zira Windows C:\WINDOWS\SYSTEM altındaki tüm DLL dosyalarının durumlarını kontrol

eder. Böylece bu DLL dosyalarının sürümlerini ve o an bellekte yüklü olup olmadıklarını öğrenebilirsiniz. Böylece silmek istediğiniz DLL'lerin kullanılıp kullanılmadığını öğrenebilirsiniz. İlgili dosyada Yüklü

Silerken Dikkat!

DLL dosyalarının silinmesinin, Registry'deki yanlış kayıtların silinmesi kadar vahim sonuçları olabilir: Windows'un kendisi KERNEL 32.DLL, USER32.DLL ve GDI32.DLL dosyalarını açabilmesi için kullanır. Bu ve benzer dosyalar eksik olduğunda hiçbir şey çalışmaz.

Ancak sabit diskteki uygulamalar da alerjik reaksiyonlara neden olabilirler. Çünkü değişik uygulamalar sıkça bir DLL dosyasını ortak kullanırlar.

Güvenlik Kopyaları

Windows, uygulamaların veya güncellemelerin değiştirdiği DLL'ler için kendine ait bir dizine sahip C:\WINDOWS\SYSDIR\BACKUP. Bu dizini Explorer yardımıyla açın ve ne kadar dolu olduğunu kontrol edin. Bu dizinde megabytalarca DLL dosyası ve başka sistem dosyası bulacaksınız. Bu dizini, büyük güncellemelerin veya program paketlerinin kurulumundan hemen sonra boşaltmayın. Windows'un birkaç defa yeniden başlamasına izin verin: İşletim sistemi, yeni bir sistem dosyası ile anlaşamadığında eski dosya sürümlerini otomatik olarak geri alacaktır.

sütununda Evet kaydı bulunuyorsa bu DLL dosyasına dokunmamalısınız.

➤ **Etkin Modüller.** Bu alanda Windows 95'in o an bellekte tuttuğu tüm DLL'leri, sürücülerini, yazıtlarını ve çalıştırılabilir dosyaları bulabilirsiniz. Bu pencerede ayrıca 16 Bit adlı bir sütun da mevcut. Bu sütun yardımıyla ilgili modülün hangi mimariye (16-32 bit) ait olduğunu da belirleyebilirsiniz. Bu listeyi de Tarih sütununa tıklayıp tarih sırasına göre listeleyebilirsiniz. Böylece sisteminizde daha önce varlıktan haberdar olmadığımız, mesela 16 bit araçlar bulunup bulunmadığını veya eski sürücülerin aktif olup olmadığını da öğrenebilirsiniz.

Derleyen Ufuk Yamankılıçoğlu

Anakart, BIOS ve RAM

Bilgisayarınız ile yaşadığınız ve yaşayacağınız problemler sona eriyor, çünkü artık Doktor PC var. Bilgisayarınızda bir problem varsa, doğru düzgün çalışmıyorsa, tüm bunların değişik çözüm yolları olabilir. Bu yazı dizisindeki chipuçlarıyla ve pratik bilgilerle bilgisayarınızın tamirini ve bakımını kendiniz yapabileceksiniz. Bir problemi adım adım nasıl analiz edebileceğinizi ve çözüm yollarını öğrenebileceksiniz. Ayrıca ileride başınıza gelmesi muhtemel arızalardan da korunmuş olacaksınız.

Böyle durumlarda bazı kullanıcılar değişik yazılım seçenekleri veya yeni donanım sürücülerıyla makinelerini hayatta tutmaya çalışıyor, bazıları ise "büyük çözümlü" tercih ediyor ve hemen donanımlarını değiştiriyor veya Upgrade ediyorlar.

En uygun çözüm ise her zaman bu iki kutup arasında bulunuyor: Mesela Windows 95'te grafikleri, sesleri veya sabit disk parametrelerini ayarlayabileceğiniz seçeneklere bir bakın. Sistemdeki bu sihirli noktalar çoğu durumda ilgili donanımın tekrar çalışmasını veya bu donanım elemanının nihayet ilk defa çalışmasını sağla-

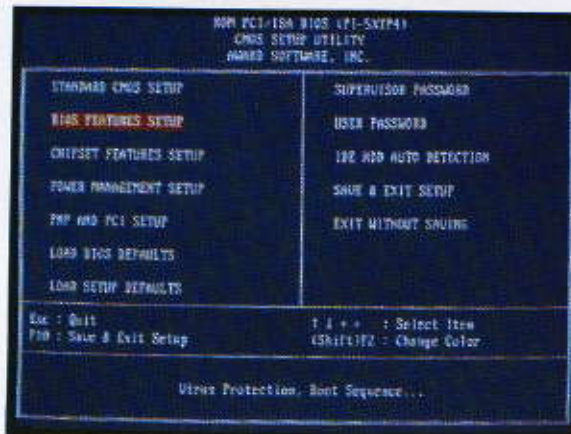
yabiliyor. Donanımınız gerçekten de bozuksa veya bozulmaya başladıysa işler biraz zorlaşıyor. Bu durumda da tüm sistem tamamen çalışmaz duruma gelmeden, önlemler almak, veri kayıplarını en aza indirmek ve gerektiğinde bozuk parçayı değiştirmek gerekir.

Bu yeni yazı dizimizin ilk bölümünde bilgisayarların kalbi sayılan ve çoğunlukla problemlerin merkezi olan anakart, RAM ve BIOS problemlerini çözmeye çalışacağız. Bu bölümdeki chipuçları ve temel bilgilerle vahim sonuçlar doğurabilecek sistem kilitlenmelerinin önüne geçebileceksiniz.

Güncel teknolojinin gerisinde kalmak istemeyen kullanıcılar en azından bir defa anakartı işlemcisiyle birlikte terfi ettiriyorlar, RAM'ini yükseltiyor ve BIOS'ta daha ince ve iyi ayarlar yapıyorlar, veya BIOS sürümünü yenisiyle değiştiriyorlar. Bu tip operasyonlar tecrübeli PC kullanıcıları için hiç problem değildir, ancak amatör kullanıcılar bu sırada bilgisayarı tamamen çöktecek hatalar yapıyorlar, bilgisayar açılmamaya başlıyor, ekran karanlık kalıyor, Windows 95 açılıyor, ancak sürekli çöküyor...

Ancak bu tip sorunlar bilgisayarın kasasını açmaktan korkanların ve

Award'ın BIOS Setup'ında çoğunlukla bu anamenu ile karşılaşsınız. BIOS Feature Setup ve Chipset Feature Setup menülerinde PC problemlerinde veya yavaş çalışan bilgisayarlarda size yardımcı olabilecek seçenekler mevcut.

Yeni bir anakarta sahipseniz bellek yapıtaşlarının algılamasını ve Burst ayarlarını anakarta bırakın. Manuel olarak bu parametrelerin optimize edilmesi pek mümkün değildir.

"bilgisayarım takır takır çalışıyor", diyenlerin de başına gelebilir. Bu bölümde anakart, BIOS ve RAM problemlerinize çözümler buluyoruz. Bu çözümler için genelde basit bir tornavida ve biraz sabıra ihtiyacınız var.

Yeni işlemciye rağmen bilgisayarım halen yavaş

Çok sinir bozucu bir problem: Yüklü miktarda bir parayı gözden çıkarıp bilgisayarınızı terfi ettirmeye karar verdiniz ve daha hızlı bir işlemci satın aldınız, bu arada bari anakartı da değiştireyim dediniz. Buna rağmen yeni anakart ve işlemcinin getirdiği ek bir performans olmadı, her şey eski tas eski hamam. Windows'un açılması halen çok uzun sürüyor, ayrıca çoğu uygulama da eski bilgisayarınızdaki gibi yavaş çalışıyor. Böyle bir durumla karşı karşıyaysanız, şu üç çözüm yolundan biri üzerinde düşünmelisiniz:

➤ **BIOS:** BIOS'taki ayarlar doğru değil, zira yeni CPU eski sistemin saat hızında çalışıyordur, asıl çalışması gereken maksimum hızda değil.

➤ **Anakart:** Çoğu durumda anakart üzerindeki ayarlar doğru değildir,

bunları Jumper'ları doğru yerlerine takarak düzeltebilirsiniz. Jumper'sız çok yeni anakartları (Asus gibi) saymazsak, her anakart bu tip jumperlara sahiptir, bunları doğru yerleştirmeniz gerekir. Bunun için anakartınızın kitapçığına bakmanız gerekir.

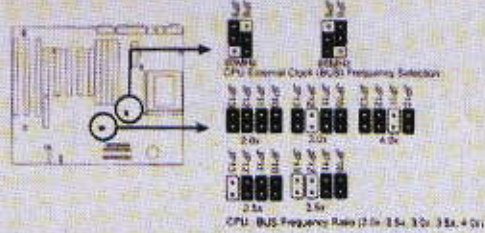
➤ **RAM:** Yeni anakartlar ve chipsetler anabeliği daha iyi yönetip kullanabiliyorlar, ancak bu sadece gerekli ayarları doğru yaptığınızda mümkün olabiliyor.

Bilgisayarınız yeni CPU'ya rağmen bekle-diginizden daha yavaş çalışıyorsa BIOS'ta "BIOS Feature Setup'u" çağırmalı ve "Boot Up System Speed'in" "High" olmasına dikkat etmelisiniz. Aksi halde işlemciniz 60 veya 66 MHz'lik harici frekans yerine sadece 8 MHz'lik çok düşük bir saat frekansında çalışacaktır.

Aynı şekilde daha fazla performans

6. CPU to BUS Frequency Ratio (JP10, JP11, JP12, JP13)

These jumpers set the frequency ratio between the internal frequency of the CPU and the External frequency (called the BUS Clock) within the CPU. These must be set together with the above jumpers CPU External Clock (BUS) Frequency Selection.

Set the jumpers by the Internal speed of the Intel CPU as follows:

Internal	Ratio	External	JP10	JP11	JP12	JP13	JP14	JP15
33MHz	2.5x	82.5MHz	(2-3)	(1-2)	(short)	(open)	(short)	(short)
66MHz	3.0x	198MHz	(1-2)	(2-3)	(short)	(open)	(short)	(short)
66MHz	2.5x	165MHz	(2-3)	(1-2)	(open)	(short)	(short)	(short)
100MHz	2.5x	250MHz	(1-2)	(2-3)	(open)	(short)	(short)	(short)

Anakart kitapçıkları (bu örnekte Asus) harici saat frekansı ve dahili işlemci frekansı için Jumper'lar hakkında bilgi verirler. Ancak doğru ayarlarla bir CPU maksimum performansta çalışır.

için Cache de çok önemlidir. Pentium Pro'da CPU Level 1 Cache ve CPU Level 2 Cache mutlaka Enabled olmalıdır. Aynı şeyler normal Pentium için de geçerlidir, karşılık gelen seçenekler ise CPU Internal Cache ve External Cache.

Bu ayarlardan sonra Chipset Featu-

BIOS'a girmek

BIOS'u çağırmak için bilgisayar açılırken ya da yeniden başlatılırken (reset) bir tuşa veya tuş kombinasyonuna basmanız gerekiyor. Award'ın yaygın olarak kullanılan BIOS'unda bu tuş geleneksel olarak [Del] tuşudur, diğer BIOS üreticileri ise [Ctrl][Esc] ve benzeri tuş kombinasyonlarını kullanabiliyorlar. Bunun için bilgisayarınızın kitapçığına bakabilirsiniz. Normalde bilgisayar açılırken BIOS ayarlarına nasıl ulaşabileceğinizi bildiren bir mesaj da ekranda belirir. BIOS'ta çoğunlukla şu seçenekler bulunur:

■ **Standard CMOS Setup:** Burada IDE sabit disklerin, disket sürücülerin, tarih ve saatin parametrelerini belirleyebilirsiniz. Sabit disk parametrelerini çoğunlukla sizin girmeniz gerekmiyor, IDE HDD Auto Detection adlı başka bir seçenek yeni sabit disklerin BIOS'undan bu parametreleri okur.

■ **BIOS Feature Setup:** Burada çoğunlukla CPU, Shadow-RAM ve Boot seçenekleriyle ilgili ayarlar bulunur.

■ **Chipset Feature Setup:** Yeni bilgisayarların chipsetleri sadece anabeliği yönetmekle kalmıyorlar, aynı zamanda veri yollarının (ISA/PCI) ortalama veri transfer hızlarını, genişleme kartlarıyla olan ilişkii, ve hangi denetleyicilerin (arabirimler, Floppy, IDE) aktif olduğunun sorusunu düzenlerler.

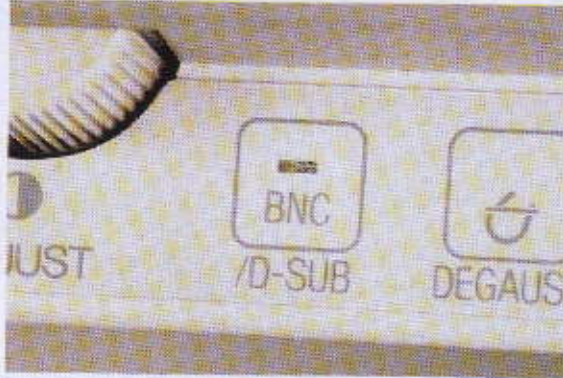
■ **Power Management Setup:** Birkaç yıldır anakartlar, sabit diskleri ve grafik kartlarını, bu donanım elemanları belli bir süre hiç kullanılmadığı zamanı iptal edebiliyorlar veya CPU'nun frekansını düşürebiliyorlar. Böylece bilgisayara bağlı olarak epey bir elektrikten tasarruf etmek mümkün oluyor. Bu tip enerji tasarruf mekanizmasının ne zaman devreye gireceğini buradan belirleyebilirsiniz.

■ **PNP And PCI Setup:** Bir Plug & Play BIOS'la ve Windows'la çalışanlar, ilgili donanımın neden olduğu muhtemel problemleri bu noktadan düzenleyebilirler. Çoğunlukla belirli donanımlar için Interrupt'ları öyle bir ayarlamanız gerekiyor ki, hiç bir çakışma meydana gelmesin.

Diğer fonksiyonlar ise bilgisayarın açılması ve BIOS'a girilebilmesi için şifreleri düzenliyorlar ve BIOS'un ana ayarlarını tekrar geri yükleyebiliyorlar. Bu iki seçeneği de acil bir durum olmadıkça kullanmayın.

Monitör kablosunda bir problem olduğunda yedek bir kablo ve alternatif bir giriş (D-Sub) deneyin. Kablodaki kırıklar genelde monitör taşınırken meydana gelir.

FLASH Memory Update Utility

Version 3.2

© Copyright 1991 Intel Corporation
All Rights Reserved
Patent Pending

<ENTER> to Continue

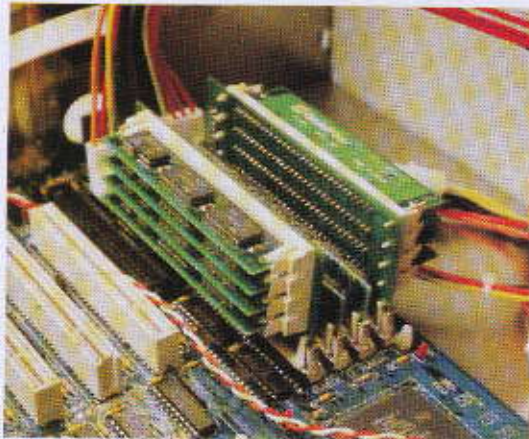
Bu tip Flash Utility'ler ile yeni BIOS'u uygun chiplere yükleyebilirsiniz. Bilgisayarınız BIOS güncellemesinden sonra çalışmazsa anakartınızla birlikte gelen disketteki eski BIOS sürümünü geri yükleyin.

Clear CMOS Data ile modern Asus anakartlarda CMOS-RAM'ın içeriğini ve böylece varolan şifreleri de silebilirsiniz.

4. CMOS RAM (JP12)

This clears the user-entered information stored in the Dallas Chip such as hard disk information and passwords. To clear the CMOS data: (1) Turn off the PC, (2) Short this jumper, (3) Power on the PC, (4) Turn off the PC, (5) Remove this jumper, (6) Power on the PC, (7) Hold down <Delete> during bootup and enter BIOS setup to re-enter user information.

Selection	JP12
Normal	[open] (Default)
Clear CMOS	[short] (momentarily)

Bu tip bir "Shuttle" eski SIMM'lerinizi yeni PS/2 modüllerinde kullanabilmeyi sağlar. Shuttle'ları karışık olarak kullanmayın, simetrik olarak donatılmış (resimdeki gibi) bellek bankalarına dikkat edin ve Jumper'ları doğru yerlerine takın.

re Setup'a girin, burada Cache stratejisini belirlemeniz gerekiyor. CPU, anabelleğe adres ve veri okumak için erişmek istediğinde, Cache denetleyicisi (Controller) bu erişim isteğini önce Cache'e aktarır. Cache statik RAM'lerden oluşur, bu RAM'ler anabellekteki dinamik RAM'lerden çok daha hızlı çalışırlar. Cache denetleyicisi, CPU'nun büyük bir ihtimalle bir sonra isteyeceği verileri anabellekten temin eder ve daha hızlı olan Cache'de ön bellekler.

Write Trough ve Write Back modları, CPU anabelleğe veri yazdığı anda izlenecek Cache stratejilerini tanımlar. Write Trough modunda Cache, yazma erişimini hemen tekrar anabelleğe verir. Write Back ise biraz bekler ve daha sonra Cache içeriğini anabelleğe yazar. Her gecikme zamanından büyük bir tasarruf sağlayabilir. CPU, yazma isteğinden sonra tekrar o an Cache'e yazılan verilere erişmek istediğinde, her gecikme zamanından büyük ölçüde tasarruf edilmesini ve işlemlerin daha hızlı gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bu durumda Cache denetleyicisi, çok zahmetli bir iş olan Cache'deki verilerin RAM'e transfer edilmesinden tasarruf edebilir, sonuçta Cache içeriğini güncelleyecektir, bu da çok daha hızlı gerçekleşir.

Chipset Feature Setup'ta Auto Configuration seçeneğini kapatabilir ve bellek tipine bağlı olarak hızlandırılmış bellek erişimini (Burst) ayarlayabilirsiniz, burada daha düşük olan değerler daha uygundur. Ancak burada ince ayar yapmaktan kaçının, zira BIOS bu konuda çoğunlukla çok daha iyidir ve standart ayarları en uygun ayarlardır. Dikkat etmeniz gereken tek şey, Auto Configuration'da doğru bellek tipinin ayarlanmış olmasıdır, mesela 60ns DRAM. Anakart üzerindeki Jumper ayarları da oldukça basittir: anakartınızın kitapçığına bakıp uygun ayarları bulun. Bunun için ayrıca işlemcinizin dahili saat frekansını ve anakartın harici frekansını bilmeniz gerekiyor.

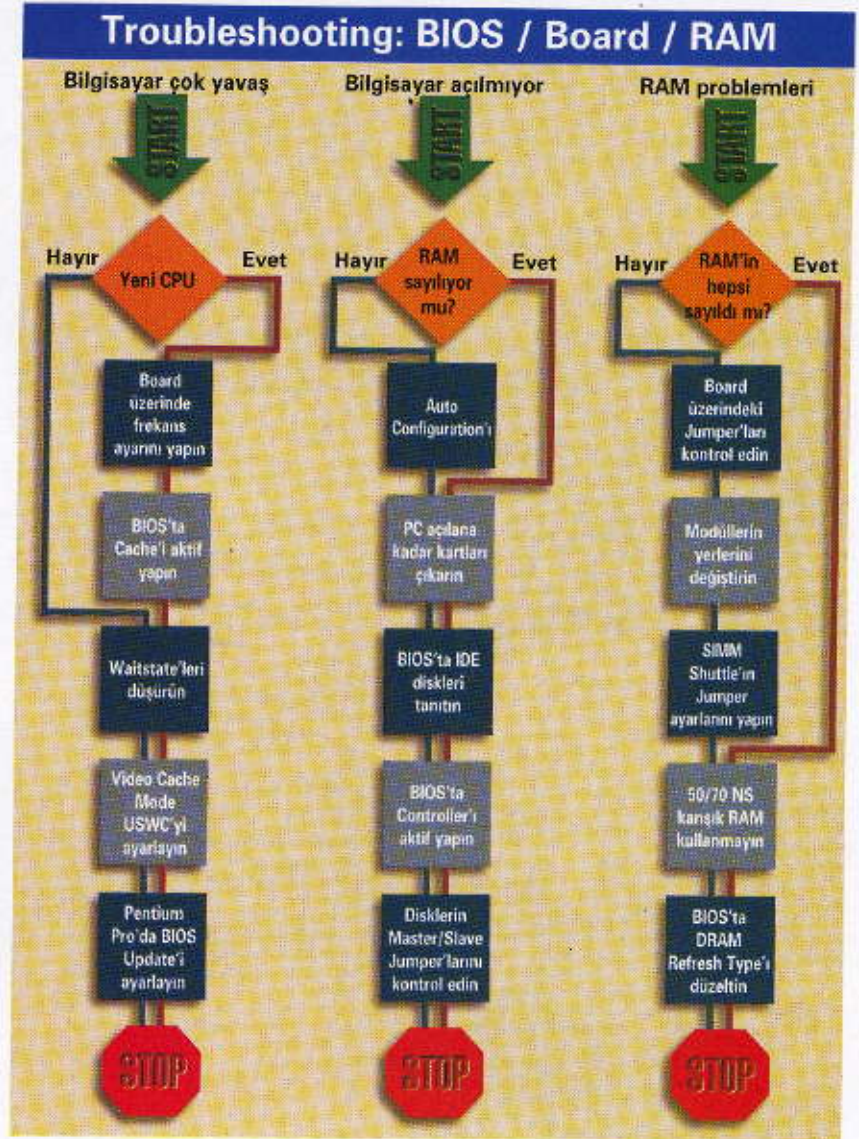
Bir örnek: Anakartınıza yeni bir Pentium 200 taktınız, daha önce sokette bir Pentium 120 bulunuyordu. Pentium 120, 60 MHz harici saat frekansı ile, Pentium 200 ise 66 MHz harici frekansla çalışır, bu yüzden önce harici saat frekansını değiştirmeniz gerekiyor. Daha sonra işlemcinin dahili (internal) saat frekansını ayarlamamız gerekiyor, ancak burada 200 MHz diye bir seçenek yok, zira sadece harici saat frekansı x3 (yani dahili 198 MHz yapar) için bir Jumper mevcut, bu da yeni işlemcinizdeki harici frekansın üçe katlanması demektir. Bu iki Jumper'ı doğru olarak yerleştirdiğinizde işlemciniz maksimum performansında çalışacaktır. Bu Jumper ayarları için de anakartınızın kitapçığına bakmanız gerekiyor.

Bilgisayarım açılmıyor

Bu problemin çok çeşitli nedenleri olabilir. Bu nedenleri değişik aramalarla ortaya çıkartabilirsiniz. Önce basit olanlarından başlayalım.

➤ **Elektrik beslemesi:** Bilgisayarınızın güç kaynağındaki fanın çalışıp çalışmadığını kontrol edin. Fan çalışmıyorsa bilgisayarınız büyük bir ihtimalle elektrikle beslenemiyordur. Bu basit hatayla sıkça karşılaşmak mümkün, zira kasa her açıldığında, o büyük kablo karmaşasında çok kolayca bazı kabloların söküldükten sonra tekrar yerlerine takılması unutuluyor.

➤ **Monitör:** Bazen monitör kablosundaki damarlardan bazıları kırılabilir veya monitörün kendisi hiç çalışmayabiliyor. Bu yüzden önce monitörünüzün gerçekten çalışıp çalışmadığını kontrol etmelisiniz, monitör ledlerinden en az birinin yanması gerekir. On Screen Display (OSD) özelliğine sahip monitörlerde önce bu fonksiyonlardan birini çağırın. Menüler ve fonksiyonlar normalde görünür olmalıdır. Monitörünüzde halen hiçbir şey belirmediyse monitörünüzün grafik kartına bağlanan kablusunda arızalar olabilir. Özellikle ol-

dukça sert ve bükülmesi zor kablolarla bu tip arızalar, monitörünüzü sağa sola çevirip, yerini değiştirdiğinizde kolayca ortaya çıkabilir. Ayrıca monitörünüzde doğru girişin aktif olup olmadığını da kontrol etmelisiniz: Çoğu monitörler iki değişik girişe sahiptir (BNC ve D-Sub), bu girişler arasında geçiş yapabilirsiniz.

➤ **Çakışmalar:** Anakarta takılan kartlar çoğunlukla karşılıklı olarak birbirlerini bloke edebiliyorlar. Böylece bozuk bir Ethernet kartı bilgisayarın açılmasına engel olabilir, modem kartı grafik kartını frenleyebilir vs. Bir kartın bozuk olup olmadığını grafik kartı dışında tüm kartları sökerek ve daha sonra söktüğünüz kartları teker te-

ker takarak ve her bir kart takışınızda bilgisayarınızı tekrar boot ederek belirleyebilirsiniz. Bilgisayarınız sadece grafik kartı takılı haldeyken boot etmiyorsa, grafik kartında bir sorun var demektir. Mesela ses kartını taktuktan sonra sorunlar başladıysa ses kartında bir sorun var demektir. Bu adımları son karta kadar uygulayıp bozuk kartı belirleyebilirsiniz.

➤ **BIOS sinyalleri:** Bilgisayarınız nadiren bip sesleriyle bilgisayarın açılmasına engel olan hatayı sinyalle eder. Bilgisayar çoğunlukla grafik kartı ve RAM'lerden biri slotuna tam olarak oturmadiği için açılmaz. Kartları ve RAM modüllerini kontrol edin ve gevşek olanları tekrar sıkıca yer-

lerine oturtun, bilgisayarınız çoğu durumda bu işlemden sonra tekrar sorunsuz çalışmaya devam edecektir.

► **BIOS'ta yanlış ayarlar:** Bilgisayar açılışta anabelleği eksik sayıyorsa veya hiç saymıyorsa, BIOS'ta bazı ayarlar yanlış demektir. Bu yazının ilk bölümünde anabellek ve anakart ayarlarıyla ilgili bilgiler bulacaksınız. Tüm bilgiler ve ayarlamalar bir işe yaramadıysa BIOS ayarlarındaki Load BIOS Defaults ve Load Setup Defaults fonksiyonlarını kullanmayı denemelisiniz. Böylece bilgisayarınızın doğru ayarlanmamış ana ayarlarını tekrar aktif hale getirebilirsiniz, bilgisayarınız çoğunlukla çalışmaya devam edecektir.

BIOS Update'den sonra bilgisayarım bozuldu

Bir BIOS güncellemesi mucizeler yaratabilir: Windows daha önce hiç

görmediği, Advanced Power Management ve BUS Master sürücülerini gibi elemanları tanıyıp kurabilir. BIOS ayrıca yeni sürümüyle birlikte çoğunlukla yeni fonksiyonlara da sahip olur, ve bazı hatalar da giderilir. Bilgisayarınız BIOS güncellemesinden sonra artık çalışmamaya başladıysa, ki bu çok ender rastlanan bir durumdur, bir Boot disketi ve BIOS yazma programı yardımıyla Flash chiplere, varolan bir eski BIOS sürümünü tekrar yüklemeniz gerekir.

Mesela başka bir anakart versiyonu veya chipseti için tasarlanmış, yanlış bir yeni BIOS sürümünü yüklemiş olabilirsiniz. Bu durumda eski BIOS'u geri yükleyip (bilgisayarınızı veya anakartınızı satın alırken disketiyle birlikte verilir), tekrar bilgisayarınıza uygun yeni BIOS sürümlerini öğrenin.

CMOS pili doğru çalışmıyor

Bilgisayarın teknik Setup'ü sistem saati ile birlikte bir bellek yapıtaşı üzerinde bulunur, buna da enerji tasarruflu yarı iletken teknolojiesinden ötürü CMOS adı verilir. Bu bellek, ancak ve ancak bir pil ile beslenirse çalışabilir. Bu küçük pil (çoğunlukla lityum) doğrudan anakart üzerine takılmıştır ve en azından 5 senelik bir ömrü vardır. Ancak daha eski bilgisayarlarda ise bu pilin ömrü bitebiliyor. Bilgisayar bu durumda açılışta hiçbir sürücüyü göremez ve diğer tüm ayarları da "unutur".

Çoğu eski anakart pilin yanında iki tane bağlantı noktasına sahiptir, bu-
raya harici ek bir pil takabilirsiniz. Bu pilleri bilgisayar satıcılarında bulabilirsiniz. Ancak eski pili yenisiyle değiştirmek çoğunlukla pek bir işe yaramaz çünkü üreticiler çoğunlukla bu pilleri anakarta lehimliyorlar ve

Satış şirketlerinde yılın elemanı

Satış Asistanı

Satış Yönetim Yazılımı

ST - \$ 149 / C/S - \$ 399

EYLÜL'DE ÇIKIYOR

- Satış ve teklif takibi
- Otomatik teklif oluşturma
- Satış tarihçeleri, aksiyonlar
- Döküman yönetimi
- Raporlama
- Yapılacak işlerin takibi
- Teklif şablonu hazırlama
- E-Mail (elektronik posta)
- Microsoft Excel'e veri aktarımı
- Ürün kartları ve veri tabanı
- Veri alma (transfer) modülü
- Ekrandan ve yazıcıdan listeler
- Otomatik telefon çevirme
- Mektup etiketleri hazırlama
- Şifre, yedekleme, Windows yardım

[AYRINTILI BİLGİ İÇİN]

Interdata

İşletim Sistemleri San. ve Tic. A.Ş.

INTERDATA BİLİŞİM SİSTEMLERİ SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
1347 SOK. NO: 8 / 302 PASAPORT - İZMİR
TEL: (232) 445 95 13 FAX: (232) 483 84 56

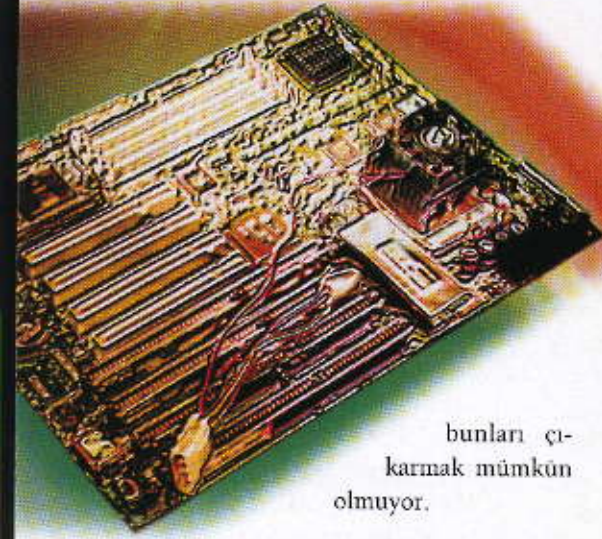
Ücretsiz
demo

www.interdata.com.tr'i ziyaret ediniz.

Chipucu

bunları çıkarmak mümkün olmuyor.

Setup şifresini bilmiyorum

Bazı bilgisayarlarda güvenlik gereğiyle bu tip bir BIOS şifresini bilgisayarın açılışına ve BIOS ayarlarına girişte koymak kaçınılmazdır. Bu şifreleri unuttuysanız veya kaybettiyseniz, anakartınızın kitapçığına bakmalısınız. Çoğu yeni anakartta CMOS Clear Data adlı bir jumper bulunur, bu jumper yardımıyla BIOS içeriğini ve böylece şifreleri de silebilirsiniz. Ancak bu işlemden sonra bilgisayarınıza özel çoğu ayarı yeniden yapmanız gerekir.

Bilgisayarım zaman zaman kilitleniyor

Bilgisayarınız arada bir kilitleniyorsa büyük bir ihtimalle aşırı ısınmıyor demektir. Bu da çoğunlukla sabit diskten kaynaklanır. Ancak kilitlenmenin asıl nedeni, Pentium işlemci üzerindeki fanın çalışmamasıdır. Bu da bu tip bir fanın durarken çıkardığı tipik bir sesle kendini belli eder.

Böyle bir durumda kasayı açın ve bilgisayarın biraz soğumasını bekleyin ve bilgisayarı yeniden açın. Fanın durmasının da termik nedenleri vardır, bu yüzden bu olay birkaç dakika sonra gerçekleşir. Daha sonra CPU artık çalışmamaya başlayıncaya dek ısınır. CPU'nuzda ısınma sorunları mevcutsa yeni bir CPU fanı işinizi görecektir.

Waitstate'lerin düşürülmesi

Waitstate'ler, PC'nin verileri RAM'e yazarken bir CPU çevriminde yerleştirebilen bekleme döngüleridir. Bu, anabellek yazma erişimleri için CPU'dan daha fazla süreye ihtiyaç duyduğu her sefer için gereklidir. Bilgisayarınız 50 veya 60 nanosaniyelik SIMM'lerle donatılmışsa hızlı bir yazma erişimini, yani 0 Waitstates deneyebilirsiniz. Chipset Feature BIOS'ta Waitstate değerini 0 yapın. BIOS'tan çıkıp bilgisayarınızı yeniden başlattığınızda boot etmiyorsa yeniden BIOS'a girin ve Waitstate'i tekrar eski değerinin bir eksikine getirin. Böylece hangi değer kadar bilgisayarın sağlam çalışabildiğini tespit edebilirsiniz. Bu ayarlarla oynanmaz bilgisayarınıza hiçbir zarar vermez.

■ RAM problemlerine son

Upgrade edilmesi en sevilen donanım bileşenlerinden biri ve çoğu problemin kaynağı da RAM'dir. Ancak aşağıdaki problemlerin üstesinden kolayca gelebilirsiniz:

■ PC RAM terfisini tanıtmıyor

Anabelleği artırdıktan sonra eski bilgisayarlarda (286, 386, ve bazı 486'larda) BIOS'a girmek gerekir. Bilgisayar bu durumda yeni RAM miktarını tarayacak ve büyük bir ihtimalle tanıyacaktır. Oldukça yeni bir bilgisayara sahipseniz ve bilgisayarınız buna rağmen yeni RAM'leri görmüyorsa ya yanlış bir chip türü takmışsınızdır ya da bellek bankalarını yanlış donatmışsınız demektir. Bir Pentium bilgisayarda mesela bankalar simetrik olarak doldurulmalıdır: 16 MB RAM'e iki sekizlik modüle, 32 MB RAM'e de iki tane 16'lık RAM'le çıkmanız daha doğrudur.

■ Tek bir RAM modülü çalışmıyor

Bilgisayar dükkanında satıcının reklamından önce düşündüğünüz RAM terfisinin anakartınızla mümkün olup olmadığını kontrol edin. Anakartınızın kitapçığı size gerekli bilgiyi verecektir. Bir önceki chipucunda olduğu gibi terfi için mutlaka iki modüle ihtiyacınız olup olmadığına dikkat edin. Bu tip bir durumda tek tek modüller çalışmıyorsa, o modül gerçekten de bozuk olabilir. Bunu, o RAM modülünü "Bank 0" bellek bankasının ilk slotuna takarak anlayabilirsiniz. Bilgisayarınızı yeniden açtığınızda, o modüle gerçekten de bir arıza varsa bilgisayar hemen kilitlenir, RAM'i saymaya devam edemez.

■ Farklı tipteki RAM'ler PC'yi yavaşlatır

Çoğu bilgisayarlar sadece tek bir erişim süresi ile çalışabilirler, bu da en yavaş bellek modülünün sahip olduğu erişim süresidir. Yani 50 nanosaniye hızındaki modüllerle ucuz diye 70 ns'lik SIMM'leri birlikte kullanmanın hiçbir anlamı yoktur. Böyle bir durumda bellek terfisi için 50 ns'lik RAM'leri tercih etmelisiniz. Bilgisayarın 70 ns'lik RAM'ler yüzünden daha yavaş çalışmasını hiçbir seçenek veya ayarla engelleyemezsiniz.

■ Eski SIMM'ler PS/2-Shuttle'larda çalışmıyor

Halen bir yığın 30 pinlik eski SIMM modüllerine sahipseniz, bunları yeni PS/2 slotlara uymadıkları için, RAM Shuttle'lar ile kullanmaya devam edebilirsiniz. Bu adaptörlere eski SIMM'leri takabilirsiniz. Ancak burada dikkat etmeniz gereken bir şey var: Bir Shuttle'a takacağınız modüller kural olarak aynı tipteki bellek yapıtaşlarından oluşmak zorunda ve yine burada da bellek bankalarının simetrik olarak doldurulmasına dikkat edilmesi gerekiyor. Ancak Shuttle kullanımı genelde sorunlara da yol açabiliyor. Bunlardan iki tane takmanız durumunda aynı tipteki Shuttle'ları yan yana takmak mümkün değil, birinin sağa birinin de sola bakması gerekiyor.

DRAG and FILE 3.52b

Özellikle kapsamlı sistemlerde tüm sabit disklerin ve sürücülerin kontrolünü sağlayan iyi bir dosya yöneticisine ihtiyaç duyulur. Drag and File bu eksikliği fazlasıyla gideriyor. Üstelik sıkıştırma özelliği arşivleme sırasında büyük kolaylık sağlıyor. Programı CHIP CD'sinde ARAÇLAR bölümünde bulabilirsiniz.

Windows 95'in dosya yöneticisi oldukça iyi olmasına karşın zaman zaman yetersiz kalıyor. Drag and File birçok yonden Windows 95'in eksiklerini kapatıyor.

Görünüş olarak Windows 95'in dosya yöneticisine (Windows Gezgini) benzeyen programın en önemli özelliklerinden biri çok gelişmiş bir filtreleme yöntemine sahip olması. ACTIONS menüsünde FILTER seçeneğini tıklayarak filtreleme işlemini gerçekleştirebilirsiniz. FILE SPEC kısmında bulunan "File Specification" alanına gösterilme-

sini istediğiniz dosya türünü yazmanız gerekiyor (örneğin *.BMP). TAMAM'ı tıkladığınızda aktif dizinde sadece belirttiğiniz uzantıya sahip olan dosyalar listelenir. Bu pencerede bulunan "Show Directories" seçeneğini iptal ederek alt dizinlerin gösterilmelerini engelleyebilirsiniz. Aynı şekilde Attribute kısmındaki seçeneklerden birini pasif duruma getirerek bu Attribute'a sahip olan dosyaların listelenmemelerini sağlayabilirsiniz. FILTER SET kısmında yeni bir filtre tanımlamanız mümkün. Böylece ACTIONS - FILTER SET bölümündeki

listeden bu filtreyi seçerek daha hızlı filtreleme yapabilirsiniz. Filtre tanımlamak için ADD seçeneğini tıkladıktan sonra bir isim ve bir dosya uzantısı belirtmeniz gerekiyor. Bu kısımda ayrıca tarihe ve boyuta göre de filtreleme yapabilirsiniz.

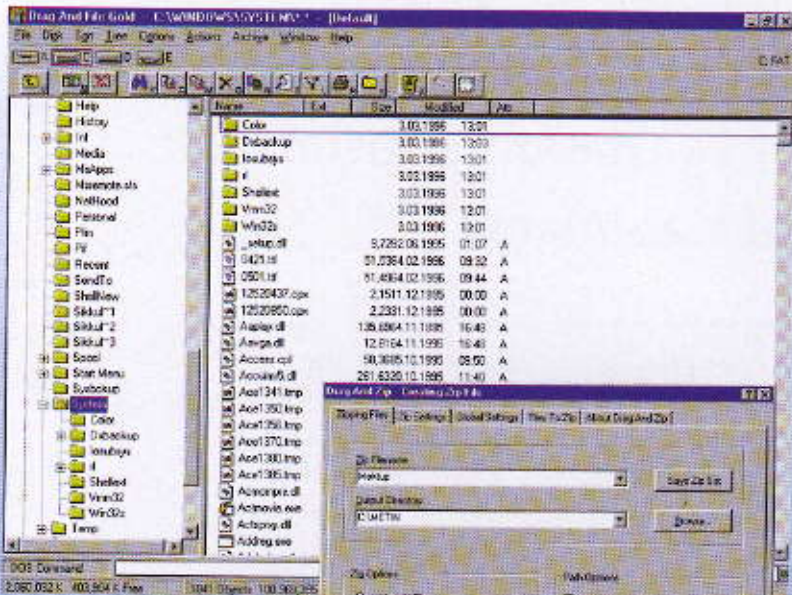
SORT menüsü ile çeşitli sıralamalar yapma imkanı tanıyan programın en önemli özelliklerinden biri de izin ve dosya listelerini yazdırması. ACTIONS menüsünde "Print Dir List" ve "Print File List" seçeneklerini tıklayarak izin ve dosya listelerini yazdırabilirsiniz.

Drag and File Gold'u kurduğunuzda sisteminize Drag and Zip isimli bir program daha kuruyor. Drag and Zip isminden de anlaşıldığı gibi bir sıkıştırma programı ve çok çeşitli seçenekler sunuyor. ARCHIVE menüsünden CREATE ARCHIVE'i seçerek ya da araç çubuğunda gerekli simgeyi tıklayarak sıkıştırma programını çalıştırmanız mümkün. İlk olarak program penceresinde bulunan "File To Zip" kısmında sıkıştırmak istediğiniz dosyaları seçmeniz gerekiyor. Daha sonra "Zipping Files" bölümünde arşiv ismini ve hedef dizini belirtip CREATE ZIP seçeneğini tıklayarak bu dosyaları sıkıştırabilirsiniz. Ancak bu işlemlerden önce "Global Settings" kısmında kullanacağınız sıkıştırma programının (örneğin Pkzip.exe) yolunu belirtmeniz gerekli.

"Zip Settings" altında bulunan COMPRESSION kısmında sıkıştırma oranını belirlemeniz mümkün. Ayrıca bu bölümde, sıkıştırılan dosyalarla kendi kendini açan bir EXE arşivi oluşturulmasını sağlayabilirsiniz. Alt kısımdaki "Password Protect" seçeneği ise arşive bir şifre vermenizi sağlıyor.

Drag and File programının en ilginç özelliklerinden biri ise DOS komutlarını yazabileceğiniz bir satıra sahip olması. OPTIONS menüsünde "Show DOS Command Line" seçeneğini tıkladığınızda pencerenin en altında DOS COMMAND isimli bir satır beliriyor. Bu satırda tüm DOS komutlarını girebilirsiniz. Bir DOS komutu (örneğin bir alt dizine geçiş) yazıp Enter'e bastığınızda sonuç hemen Drag and File programının penceresine yansıyor.

Drag and File'i mutlaka deneyin...

Drag and File tüm sisteminizdeki tüm sürücülerin kontrolünüz altında olmalarını sağlıyor.

Sıkıştırılacak dosyaları seçtikten sonra arşiv ismi ile birlikte hedef dizini belirtmeniz gerekiyor.

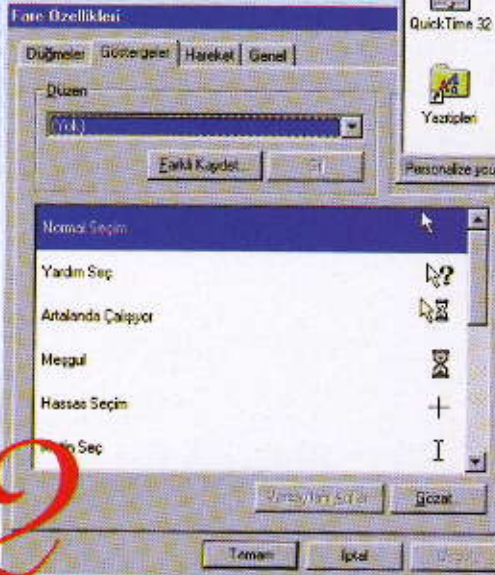

Masaüstü'nüze

Plus Pack Windows 95'e çok çeşitli sesler, canlı duvar kağıtları ve değişik fare imleçleri ekliyor. CHIP Plus Pack'in sunduğu Desktop-Theme'lerini nasıl kullanacağınızı ve kendi Theme'minizi nasıl oluşturacağınızı gösteriyor.

Renk Katın

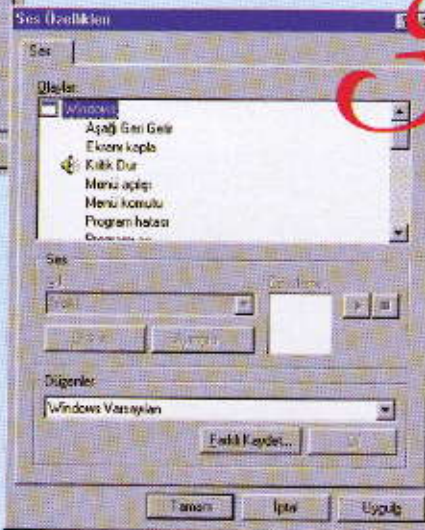

Yeni Desktop Theme'in özel bir fare imlecine sahip olması gerekiyorsa, DENETİM MASASI'nı açın ve fare simgesini çift tıklayın. Açılan pencerede göstergeler kısmına geçin. Bu bölümde 14 farklı imleç hareketinin özelliklerini değiştirebilirsiniz. İstediğiniz imleç hareketini seçin ve GÖZAT'ı tıklayın. Açılan pencerede daha önce kullanmak istediğiniz fare imleçlerini kopyalamış olduğunuz dizini açın. Şimdi, seçtiğiniz imleç hareketi için geçerli olmasını istediğiniz imleç dosyasını işaretleyin. Son olarak AÇ seçeneğini tıklayın ve aynı işlemi diğer imleç hareketleri için de tekrarlayın.

İlk olarak bir Theme dosyası oluşturmanız gerekiyor. Bunun için DENETİM MASASI'nı açın ve DESKTOP THEMES simgesini çift tıklayın (bu simge sadece Plus Pack kurulu olduğunda bulunur). Açılan pencerede "Current Windows settings"i seçin. Şimdi SAVE AS seçeneğini tıklayın ve Theme'minize bir isim vererek KAYDET'i seçin. Bu işlemten sonra

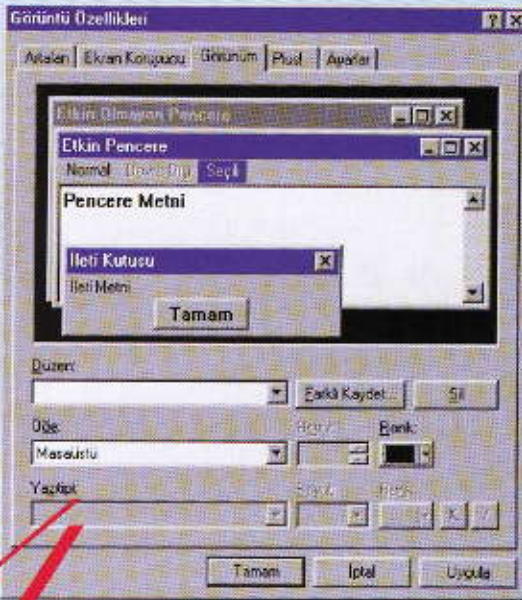
Windows Gezgini'ni açın ve C:\PROGRAM FILES\PLUS\THEMES dizinine geçerek burada kendi Desktop-Theme'minizin ismini taşıyan bir dizin oluşturun. Daha sonra bu Theme için kullanmak istediğiniz tüm sesleri, imleçleri, simgeleri, duvar kağıtlarını ve ekran koruyucularını yeni oluşturduğunuz dizine kopyalayın.

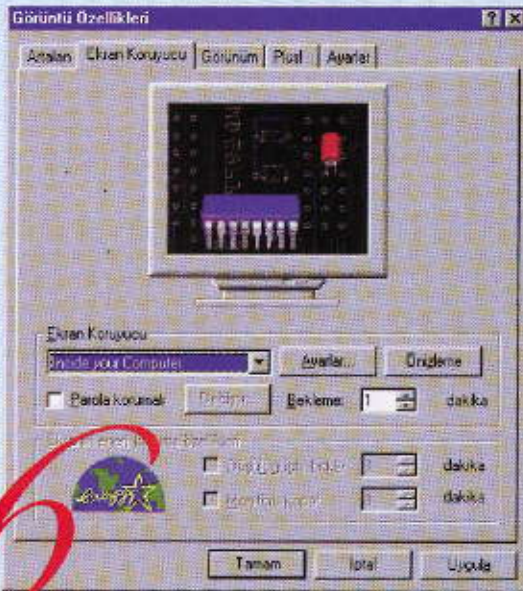
Sesleri ayarlamak için DENETİM MASASI'nı açın ve SES simgesini çift tıklayın. Açılan pencere ses eklemenin mümkün olduğu sistem olaylarını gösterir. Bir sesi değiştirmek için, ifadeyi işaretledikten sonra GÖZAT seçeneğini tıklamanız gerekiyor. Bir sonraki pencerede, kullanmak istediğiniz seslerin bulunduğu dizini açın. Belirlediğiniz sistem olayı ile ilişkilendirmek

istediğiniz ses dosyasını bu dizinden seçin. Daha sonra TAMAM'ı seçin. Bu işlemleri, bir ses dosyası ile ilişkilendirmek istediğiniz tüm sistem olayları için tekrarlayın.

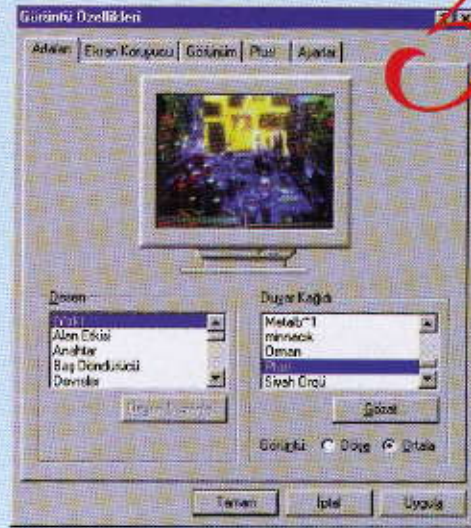

Masaüstü'ne size özel bir görünüm kazandırmak için ilk olarak Windows 95'in Masaüstü'nde boş bir alana farenin sağ tuşu ile tıklayın. Açılan menüde son sırada bulunan **ÖZELLİKLER**'i seçin. Bir sonraki pencerede **GÖRÜNÜM** kısmına geçin. Metinleri ve renkleri ayarlamak için **ÖGE**, **YAZITIPİ** ve **RENK** bölümlerinde bulunan menülerden yararlanın. Özikleme penceresinde gösterilen isteklerinize uygun hale gelene kadar değişik kombinasyonlar deneyin.

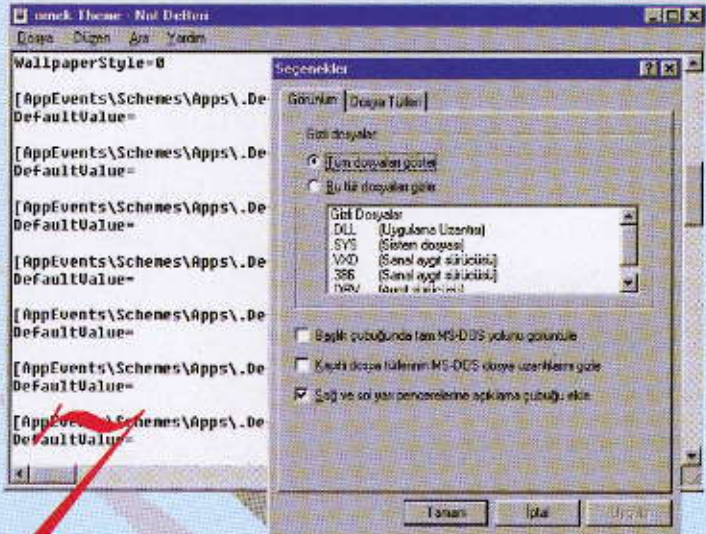

Desktop-Theme'minize bir ekran koruyucu eklemek istiyorsanız, Masaüstü'nde boş bir bölüme farenin sağ tuşu ile tıklayın ve açılan menüden **ÖZELLİKLER**'i seçin. Bu seçenek ile açılan **GÖRÜNTÜ ÖZELLİKLERİ** penceresinde **EKRAN KORUYUCU** bölümüne geçin. Bu pencerede bulunan listeden istediğiniz ekran koruyucuyu seçebilirsiniz. Ayrıca ekran koruyucunun kaç dakika sonra devreye gireceğini belirlemeniz ve ekran koruyucudan çıkış için bir şifre belirtmeniz mümkün. Son olarak Desktop-Theme'i birinci adımda anlatıldığı gibi kaydetmeniz gerekiyor.

Masaüstü'ne bir duvar kağıdı eklemek için ilk olarak Masaüstü'nde boş bir alana farenin sağ tuşu ile tıklayın. Menüden **ÖZELLİKLER**'i seçin. **GÖRÜNTÜ ÖZELLİKLERİ** penceresinde bulunan ve duvar kağıtlarının listesini içeren **ARTALAN** bölümüne geçin.

Burada **DUVAR KAĞIDI** kısmında **GÖZAT**'i tıklayın ve kullanmak istediğiniz duvar kağıtlarını kopyalamış olduğunuz dizini açın. İsteddiğiniz duvar kağıdını seçtikten sonra **TAMAM**'i tıklayarak bunun Masaüstü'nde gösterilmesini sağlayın. Şimdi Desktop-Theme'minizi birinci adımda anlatıldığı gibi kaydedin.

Desktop-Theme'minizi başka bilgisayarlarda da kullanabilmek için Theme dosyanızda değişiklikler yapmanız gerekiyor. Bunun için **WINDOWS GEZGİNİ**'ni çalıştırın ve **GÖRÜNÜM** menüsünden **SEÇENEKLER**'i seçin. Bir sonraki pencerede **TÜM DOSYALARI GÖSTER** seçeneğini işaretleyin ve **TAMAM**'i tıklayın. Şimdi **C:\PROGRAM FILES\PLUS\THEMES** dizinine geçin ve Theme dosyanızı bulun. [Shift] tuşuna basarak dosyayı sağ tuşla tıklayın. Açılan menüden **BİRLİKTE AÇ** seçin. Sonraki pencerede **NOTEPAD**'i seçin ve **TAMAM**'i tıklayın. Şimdi Theme dosyasında değişiklikler yapmanız gerekiyor. [Control Panel\Desktop] bölümünde "Wallpaper=" ifadesini bulun ve bu ifadenin yanındaki yol tanımını "%ThemeDir%\[Theme-İsmi]\[ResimDosyası]" şeklinde değiştirin. Köşeli parantezlerin içine dizin ismini ve resim dosyanızın adını yazmanız gerekiyor. Daha sonra **DOSYA** menüsünden **KAYDET**'i seçerek değişiklikleri kaydedin.

Chipucu Katalogu

İşinizi görecektir bir makro mu arıyorsunuz? İşletim sisteminizin derinliklerinde kayboldunuz ve pratik çözümlere mi ihtiyacınız var? O halde doğru yerdesiniz. Chipucu Katalogu'nda PC'lerle birlikte yaşamayı kolaylaştıran her şey var. Kesip biriktirebileceğiniz sayfalar kısa sürede kocaman, ciltli bir kataloga dönüşecek. Ve biz sizin yerinizde olsak Chipucu Katalogu'nu PC'mizin yanından hiç ayırmazdık.

İ N D E K S

WINDOWS 95

- 1 **SİSTEM:** WINDOWS'UN ÇİFT TIKLAYARAK YA DA BİR TUŞA BASILARAK KAPATILMASI
AĞ: ZAMANIN BİR NETWARE SERVER'İ İLE SENKRONİZE EDİLMESİ
EXCHANGE: FAKSLAR İÇİN PROBLEMSİZ KAPAK SAYFASI
- 2 **MS-DOS KOMUT İSTEMİ:** DOS PENCERESİNİN KOD SAYFASININ DEĞİŞTİRİLMESİ
MASAÜSTÜ: GELEN KUTUSU'NUN SİLİNMESİ
- 3 **SİSTEM:** AÇILIŞTA REGISTRY DOSYASI İLE İLGİLİ PROBLEMLERİN ENGELLENMESİ
GÖREV ÇUBUĞU: MODEM SİMGESİNİN KALDIRILMASI

WINDOWS 3.1

- 4 **MASAÜSTÜ:** ZARAR GÖRMÜŞ PROGRAM GRUPLARININ YENİDEN OLUŞTURULMASI
GÖREV LİSTESİ: WINDOWS 3.1 İÇİN FARKLI GÖREV LİSTESİ
BASILANGIÇTA: PROGRAMLARIN SIRASININ BELİRLENMESİ
DOSYA YÖNETİCİSİ: SİMGELERİN FONKSİYONLARININ ÖĞRENİLMESİ

DOS

- 5 **KLAVYE:** FONKSİYON TUŞLARINA KOMUT YÜKLENMESİ
ZAMAN VE TARİH: YENİ GİRİŞ BEKLENMEDEN ZAMANIN VE TARİHİN GÖSTERİLMESİ
DOSYA ARAMA: BATCH DOSYASI SADECE İSMİNİN BİR PARÇASI BELLİ OLAN DOSYALARI ARIYOR

UYGULAMALAR

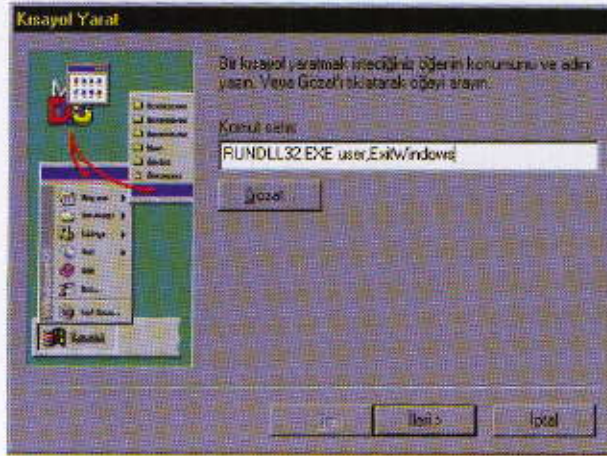
- 6 **WORD 7.0:** MAKROLARIN FARENİN SAĞ TUŞU İLE ÇALIŞTIRILMASI
EXCEL: İSTEĞE UYGUN SİMGELER
NETSCAPE NAVIGATOR: NETSCAPE ALTINDA ÖZEL ADRESLER

SİSTEM:**WINDOWS'UN ÇİFT
TIKLAYARAK YA DA
BİR TUŞA BASILARAK
KAPATILMASI**

Windows 95'in kapatılması için normalde BAŞLAT - OTURUMU KAPAT - BİLGİSAYAR OTURUMUNU KAPAT seçilir. Ancak bir kısayol sayesinde çift tıklama ile ya da klavyede bir tuşa basarak Windows'u kapatmak mümkün.

Bunun için ilk olarak Masaüstü'ne sağ tuşa tıklayarak yeni bir kısayol oluşturun. KOMUT SATIRI kısmına yazmanız gereken satırı resimde bulabilirsiniz. Komutu yazdıktan sonra İLERİ'yi tıklayın ve kısayola bir isim verin (örneğin "Windows'u Kapat"). SON seçeneğini tıkladığınızda Windows 95'in

Bu kısayol sayesinde Windows 95'i direkt kapatabiliyorsunuz.

Masaüstü'nde yeni bir kısayol oluşturulur.

"Windows'u Kapat" simgesini tıkladığınızda Windows hemen kapatılır. Bununla birlikte kısayolun klavyeden çalışmasını da sağlayabilirsiniz. Bunun için yeni kısayolu sağ tuşa tıklayın ve menüden ÖZELLİKLER'i seçin. Kl-

SAYOL bölümünde uygun tuş kombinasyonunu belirtebilirsiniz. Bunu yaparken [F12] gibi bir fonksiyon tuşunu tek başına kullanmak yerine, bu tuşu [Shift], [Alt] ya da [Ctrl] tuşları ile kombine edin. Böylece bir yanlışlık sonucunda sistemin kapanmasını engellemiş olursunuz.

AĞ:**ZAMANIN BİR
NETWARE SERVER'I
İLE SENKRONİZE
EDİLMESİ**

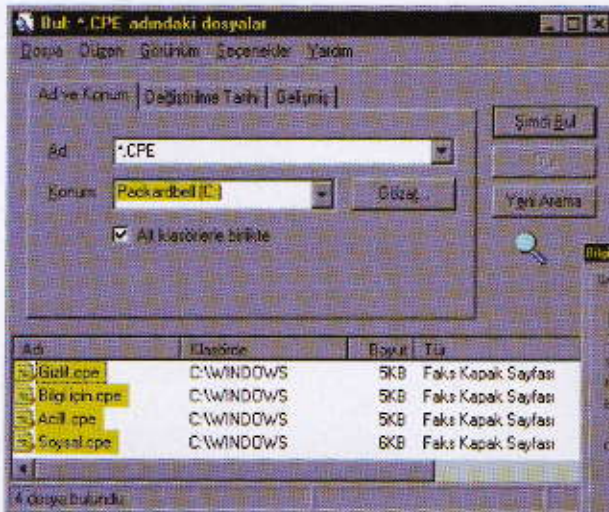
Microsoft Netware Ağları için İstemci, zamanı belirlenen bir Server ile otomatik olarak senkronize etmiyor. Client'ın zamanını Server'ınki ile senkronize etmek için aşağıdaki satırı Login Script'ine ya da BAŞLANGIÇ grubuna ekleyeceğimiz bir Batch dosyasına yazmalıyız. Komut şöyle:

<NET TIME -S \\Netware Server /Y>

MS-DOS Komut İstemci'nde yazacağınız <NET TIME /?> ifadesi size bu komutun yapısı hakkında ayrıntılı bilgi verir.

EXCHANGE:**FAKSLAR İÇİN
PROBLEMSİZ KAPAK
SAYFASI**

Exchange altında faks için kapak sayfası seçmek mümkün olmuyorsa, bunun sorumlusu kapak sayfası dosyalarının Attribut'ları ya da dosya uzantıları olabilir. Bu dosyaları CPE dosya uzantısından tanıyabilirsiniz. Ancak yanlış bir dosya uzantısı da belirtilen probleme yol açabilir. Bu nedenle ilk olarak tüm kapak sayfası dosyalarının CPE uzantısına sahip olup olmadıklarını kontrol edin ve gerekiyorsa düzeltin. Daha sonra CPE uzantılı dosyaların Attribut'larını kontrol etmeniz gerekiyor. Bunun için BAŞLAT - BUL - DOSYALAR

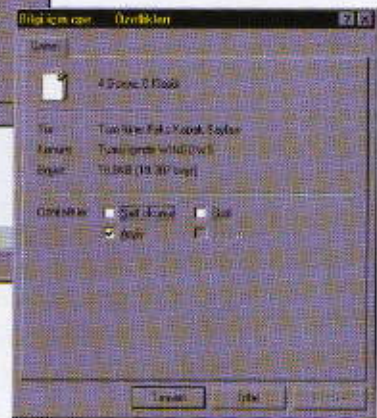

VEYA KLASÖRLER'i seçin. Açılan "BUL: Tüm Dosyalar" penceresindeki AD kısmına "*.CPE" yazın. KODUM bölümünde ise Windows 95'in kurulu olduğu dizini belirtin. Şimdi "Şimdi Bul" seçeneğini tıklayarak arama işlemini başlatın.

Arşiv seçili değilse
problemlerle
karşılaşabilirsiniz.

CPE uzantılı dosyalar bulunduğundan sonra DÜZEN SEÇ'i tıklayın ya da [Ctrl] [A] tuşlarına basın. Seçilen

dosyaların üzerine farenin sağ tuşu ile tıklayın ve menüden ÖZELLİKLER'i seçin. Açılan penceredeki ÖZNETELİKLER kısmında gerekli kutucuğu tıklayarak tüm CPE dosyaları için AR-

ŞİV Attribut'unu seçebilirsiniz. Bu düzeltmelerden sonra Exchange altında tekrar faks kapak sayfalarını seçebilirsiniz.

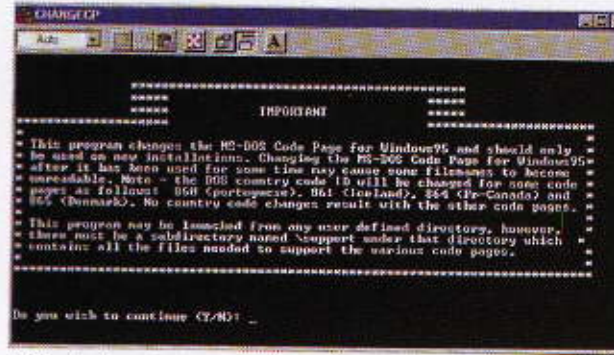

MS-DOS KOMUT İSTEMİ: DOS PENCERESİNİN KOD SAYFASININ DEĞİŞTİRİLMESİ

DENETİM MASASI'nda bulunan BÖLGESEL AYARLAR kısmında yapacağımız bir değişiklik ile MS-DOS KOMUT İSTEMİ'nin kod sayfasını değiştirmek istiyorsanız, bunda başarılı olamazsınız. Windows 95'in Denetim Masası'ndaki BÖLGESEL AYARLAR sadece Windows programlarının kod sayfaları için geçerlidir.

MS-DOS uygulamaları ve MS-DOS KOMUT İSTEMİ için Windows'un kurulumu sırasında yüklenen kod sayfası kullanılır. Windows 95 MS-DOS tarafından kullanılan kod sayfasının değiştirilebilmesi için bir imkan sunmaz.

Buna karşılık CHANGECP.EXE programını DOS uygulamaları için kod sayfasını değiştirmek üzere MS-DOS Komut İstemi'nde kullanabilirsiniz. Bu program yazıtları ile ilgili tüm değişiklikleri Registry'e ve diğer konfigürasyon dosyalarına

Dikkatli olun: CHANGECP yardımcı programı çalışmadan önce uyarıda bulunuyor.

rına taşır. CHANGECP .EXE programını ve gerekli diğer dosyaları Windows 95 CD-ROM'unda OTHER\CHANGECP dizininde bulabilirsiniz.

CHANGECP programı özellikle Windows 95 tarafından standart olarak kullanılan karakter tablosu dışında bir tablo kullanmak istediğinizde yararlı oluyor. Ayrıca Windows 95 kurulduktan sonra DOS tabanlı programlarda ekrana yanlış karakterler çıkıyorsa farklı bir kod sayfasının kullanılması gerekiyor.

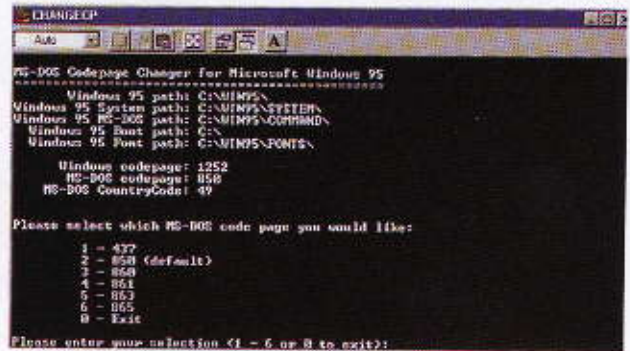
Tüm bu faydalara karşın CHANGECP programını kullanmak biraz riskli. Bu nedenle, programı çalıştırmadan önce önemli dosyala-

rı mutlaka yedeklemeniz gerekiyor.

MS-DOS uygulamaları için kod sayfasını değiştirmeden önce, CD-ROM üzerinde OTHER\CHANGECP dizininde bulunan CHANGECP.EXE dosyasını ve yine CD'deki OTHER\CHAN-

GECP\SUPPORT dizinindeki dosyaları sabit diskinizde Windows 95'in bulunduğu dizine (normalde C:\Windows) kopyalayın. Daha sonra MS-DOS Komut İstemi'nde CHANGECP komutunu girin. Gösterilen listeden istediğiniz kod sayfasını seçebilirsiniz.

Sececeğiniz kod sayfasının numarasını biliyorsanız, bunu direkt olarak komut satırından seçebilirsiniz. Yazmanız gereken komut şöyle: <CHANGECP Kod-Sayfası-Numarası>. Böylece program belirtilen sistem değişikliğini otomatik olarak yapar. Windows 95'i yeniden başlattığınızda yeni kod sayfası tüm DOS pencereleri için kullanılır.

HANGECP sayesinde MS-DOS penceresinin aktif kod sayfasını değiştirebilirsiniz.

MASAÜSTÜ: GELEN KUTUSU'NUN SİLİNMESİ

Gelen Kutusu'nu kullanmıyorsanız Masaüstü'nüzde gereksiz yere bulunuyor demektir. Bu simgeyi [DEL] tuşu ile ya da Geri Dönüşüm Kutusu'na taşıyarak silmek istediğinizde bir sonuç elde edemezsiniz. Bu gereksiz simgeden kurtulmak için işletim sisteminin derinliklerine inmeniz gerekir.

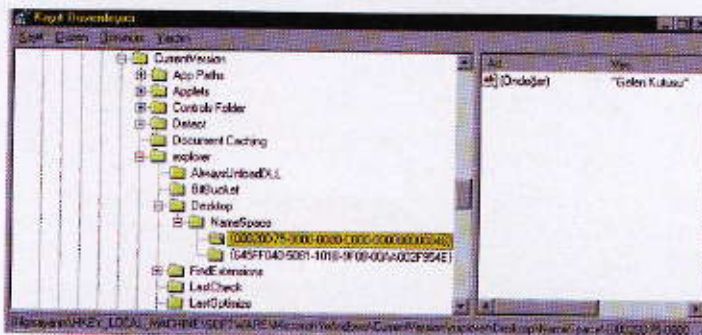
BAŞLAT - ÇALIŞTIR -

REGEDIT ile Kayıt Düzenleyici'yi çalıştırın ve <HKEY_LOCAL_MACHINE \ SOFTWARE \ Microsoft \ Windows \ Current-

Version \ explorer \ Desktop \ NameSpace> kısmına geçin. Burada diğerlerinin yanında <{00020D75-0000-0000-C000-000000000000}

46)> isimli bir dizin bulacaksınız. Bu dizini silin (sadece sağ bölümdaki "Standart" ifadesini değil) ve farenin sol tuşu ile Masaüstü'ne tıklayın. [F5] tuşuna bastığınızda "Gelen Kutusu" simgesi kaybolacaktır.

Gelen Kutusu işinize yaramıyorsa Registry sayesinde silebilirsiniz.

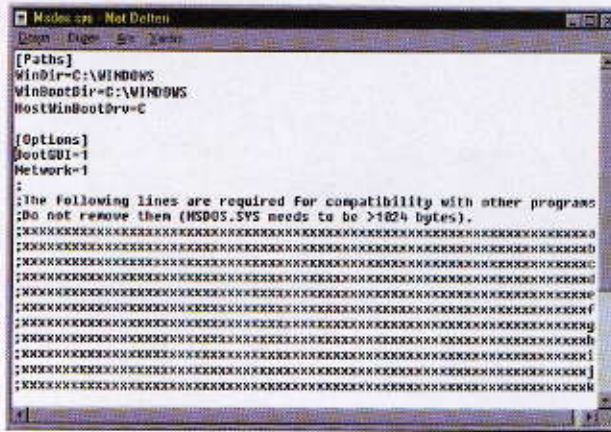

SİSTEM:**AÇILIŞTA REGISTRY
DOSYASI İLE İLGİLİ
PROBLEMLERİN
ENGELLENMESİ**

Windows 95'in açılışı sırasında Registry dosyasının bulunamadığını belirten bir hata mesajı veriliyorsa, bu SYSTEM.DAT isimli Registry dosyasında bir problem olduğunu gösterir. Bu durumda ya dosya zarar görmüştür, ya da Windows 95 dizininden silinmiştir.

Dosya Windows dizininde yerli yerinde duruyorsa, bu problemin sorumlusu ana dizinde bulunan MSDOS.SYS dosyası da olabilir. İlk olarak dosyadaki ifadeleri kontrol edin. Bunun için dosyanın bazı Attribut'larını değiştirmeniz gerekir. Bu amaçla DOS ortamında yazmanız gereken komut şöyle: <ATTRIB -S -H -R MSDOS.SYS>. Daha sonra <EDIT MSDOS.SYS> komutu ile dosyanın içeriğini görebilirsiniz.

MSDOS.SYS dosyasında [Paths] bölümü bulunmu-

Bu bölüm MSDOS.SYS'de bulunmuyorsa açılışta problemler çıkabilir.

yorsa, bunu dosyanın başına ekleyin. Dosyanın ilk paragrafı şu şekilde olmalı:

```
WinDir=C:\WINDOWS
WinBootDir=C:\WINDOWS
HostWinBootDrv=C
```

Windows 95 sisteminizde C:\WINDOWS dizininden farklı bir dizinde bulunuyorsa, satırları uygun şekilde değiştirmelisiniz. Değişiklikleri kaydettikten ve Edit programını kapatıktan sonra MSDOS.SYS dosyasına tekrar eski Attribut'larını vermelisiniz. Bunun için aşağıdaki komutu yazın:

```
ATTRIB +S +H +R MSDOS.SYS
```

SYSTEM.DAT dosyasının bulunmaması ya da zarar görmesi durumu için ise ilk olarak Windows 95'in bulunduğu dizinde <DIR SYSTEM.DAT /A> komutunu girin. Bulunduğu takdirde dosyanın ve Windows 95 tarafından otomatik olarak oluşturulan güvenlik kopyasının "System", "Hidden" (gizli) ve "Read only" (yazma korumalı) Attribut'larını kaldırın. Bunun için <ATTRIB -S -H -R SYSTEM.DAT> ve <ATTRIB -S -H -R SYSTEM.DAT0> komutlarını

kullanmalısınız.

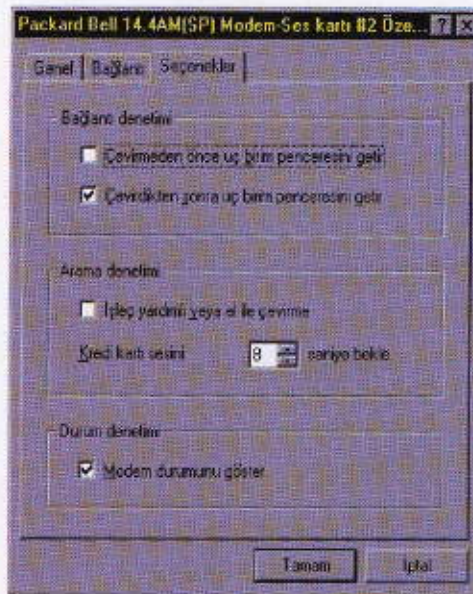
Daha sonra <COPY SYSTEM.DAT0 SYSTEM.DAT> komutunu girerek, zarar görmüş Registry dosyasını güvenlik kopyası ile değiştirin. <ATTRIB +S +H +R SYSTEM.DAT> komutu dosyaya tekrar eski Attribut'ların verilmesini sağlar. SYSTEM.DAT dosyası bulunamıyorsa yukarıda gösterilen <ATTRIB -S -H -R SYSTEM.DAT> komutunu yazmadan diğer iki komutu girin.

SYSTEM.DAT ve USER.DAT dosyalarını siz yedeklediyseniz, bu dosyaları Windows 95'in bulunduğu dizine kopyalayarak Registry'yi tamir edebilirsiniz. Ancak daha önce, Windows dizininde bulunan SYSTEM.DAT ve USER.DAT dosyalarının Attribut'larını yukarıda açıklanan şekilde kaldırmalısınız. Registry dosyasını güvenlik kopyası ile değiştirdikten sonra sistemi yeniden başlatın. Aynı hata mesajı ile tekrar karşılaşsanız Windows 95'i tekrar kurmadan başka çareniz kalmıyor.

GÖREV ÇUBUĞU:**MODEM SİMGESİNİN
KALDIRILMASI**

"Çevirmeli Ağ" ya da "HyperTerminal" üzerinden bir bağlantı yapıldığında Görev Çubuğu'nda modemimin durumunu gösteren bir simge belirir. Bu simgeyi kaldırmak istiyorsanız ilk olarak BAŞLAT - PROGRAMLAR - DONATILAR kısmında "Çevirmeli Ağ" ya da "HyperTerminal" üzerine tıklayın. Şimdi, kullanımı sırasında modem simgesinin kaldırılacağı bağlantı üzerine sağ tuşla tıklayın ve

ÖZELLİKLER'i seçin. Modem simgesinin tüm bağlantılar için kaldırılmasını istiyorsanız aşağıdaki işlemi her bağlantı için yürütmelisiniz. Yapılan işlemin tüm bağlantılar için geçerli olmasını sağlayacak bir imkan yok. YAPILANDIR seçeneğini tıkladıktan sonra SEÇENEKLER bölümüne geçin. Şimdi pencerenin alt kısmında "Modem durumunu göster" seçeneğini görebilirsiniz. Bu seçeneği pasif duruma getirirseniz bağlantı sırasında Görev Çubuğu'nda modem simgesi gösterilmez.

Modem simgesinin gösterilmesini istemiyorsanız bu kutucuğu işaretlemeyin.

MASAÜSTÜ: ZARAR GÖRMÜŞ PROGRAM GRUPLARININ YENİDEN OLUŞTURULMASI

Windows 3.1 altında program grupları kısmen ya da tamamen ortadan kalkarlarsa, bu mutlaka grup dosyalarının (*.GRP) zarar gördüğü anlamına gelmez. Genelde bu dosyalar yerli yerinde dururlar ve bu dosyaları gösteren PROGMAN.INI dosyası da sadece karmaşık karakter dizileri içerir.

Bu tür bir problemle karşılaşarsanız Windows 3.1 altında grupları tekrar oluşturabilirsiniz. İlk olarak "Dosya Yöneticisi" bölümünde Windows dizininde bulunan GRP uzantılı tüm dosyaların gösterilmesini sağlayın. Bunun için DOSYA me-

Grup dosyalarını DOS penceresinde ararsanız, dosya isimlerini kopyalayabilirsiniz.

nüsünden ARA'yı seçin ve "*.GRP" ifadesini aratın.

Fazla sayıda grup oluşturduysanız ve liste not almak için çok uzunsa, dosya isimlerini kopyalamanız da mümkündür. Bunun için MS-DOS Bilgi İstemi'ni çalıştırın ve Windows dizininde <DIR *.GRP> komutunu girin. Şimdi [Alt] [Enter] tuşları ile pencere moduna geçin ve sistem menüsünde DÜZENLE - İŞARETLE'yi seçin. Bu sayede gerekli dosya isimlerini fare ile işa-

retleyebilir ve [Enter] tuşuna basarak Pano Görüntüleyici'ye kopyalayabilirsiniz. Şimdi EDIT komutu ile Windows dizininde bulunan PROGMAN.INI dosyasını açın. Burada [Groups] kısmında zarar görmüş bölümü silin ve satırları yeniden yazın. Dosya Yöneticisi'nde görmek istediğiniz grup dosyalarının yolunu <Groupx=c:\Windows\Dos-

yaAdı.grp> şeklinde belirtin. Burada x grup numarasını belirtiyor.

Dosya isimlerini kopyaladıysanız [Ctrl] [V] tuşları ile Pano Görüntüleyici'nin içerikliğini yapıştırabilir ve satırların ilk bölümlerini yol tanımı ile birlikte bunların önlerine kopyalayabilirsiniz. Windows'u tekrar çalıştırdığımızda gruplar yine eski hallerine dönecekler.

GÖREV LİSTESİ: WINDOWS 3.1 İÇİN FARKLI GÖREV LİSTESİ

[Ctrl] [Esc] tuşları sayesinde ya da Masaüstü'ne çift tıkladığında "Görev Listesi" gösterilir. Bunun sayesinde aktif uygulamalar arasında geçiş yapmak mümkün olur. Başka bir Görev Listesi (örneğin SpeedTask) kullanmak istiyorsanız, Windows dizininde bulunan SYSTEM.INI dosyasındaki bir satırda değişiklik yapmanız gerekir. Bu dosyadaki [Boot] bölü-

münde bulunan <Taskman.exe=Taskman.exe> ifadesini <Taskman.exe=spedtask.exe> şeklinde değiştirin. Kullanmak istediğiniz Görev Listesi farklı bir isme sahipse, eşitlik işaretinden sonra uygun ismi yazmalısınız. Bu noktada, belirttiğiniz dosyanın ve gerekli DLL (Dynamic Link Library) dosyasının Windows dizininde bulunmasına dikkat edin. Speedtask için gerekli olan DLL dosyasının ismi SPED3D16.DLL.Windows'u tekrar çalıştırdığımızda eski

Görev Listesi yerine yenisi hizmetinize sunulur.

Farklı bir Görev Listesi kullanmanız mümkün.

BAŞLANGIÇTA: PROGRAMLARIN SIRASININ BELİRLENMESİ

Windows çalıştıktan sonra Başlangıçta grubunda bulunan programlardan birinin ön planda bulunmasını istiyorsanız, Başlangıçta grubundaki simgelerin sırasını değiştirmelisiniz. Windows bu sırayı takip eder ve programları arka arkaya çalıştırır. Örneğin Dosya Yöneticisi'nin (Winfile) Win-

dows başladıktan sonra ön planda olmasını istiyorsanız, simgesini Başlangıçta grubunda en sona kaydırmanızdır. Resim: WINDOWS. BMP Dosya Yöneticisi son çalıştırılan program olduğu için, Windows çalıştıktan sonra diğer programların üzerinde olacaktır.

DOSYA YÖNETİCİSİ: SIMGELERİN FONKSİYONLARININ ÖĞRENİLMESİ

Dosya Yöneticisi'ndeki simgelerin ne işe yaradıkları ilk bakışta pek kolay anlaşılabilir. Bir simgenin hangi fonksiyona sahip olduğunu anlamak için üzerine tıklamak gerekir. Böylece Du-

rum Çubuğu'nda bu simgenin ne işe yaradığı açıklanır.

Gerekli fonksiyonu çalıştırmadan sadece bilgi almak istiyorsanız, Durum Çubuğu'ndaki metni okumak için simge üzerine tıklayın ve farenin tuşunu basılı tutun. Daha sonra fare imlecini tuşa basılı tutarak simgeden uzaklaştırın.

KLAVYE:

FONKSİYON TUŞLARINA KOMUT YÜKLENMESİ

MS-DOS [F1]'den [F12]'ye kadar olan fonksiyon tuşlarını minimum düzeyde kullanıyor. Ancak Prompt komutları ve Escape kodları sayesinde bu fonksiyon tuşlarına çeşitli görevler yükleyebilirsiniz. Bunun için AUTO-EXEC.BAT dosyasındaki PROMPT satırını değiştirmeniz gerekiyor. Böylece yeni fonksiyonlar sürekli olarak hizmetinize sunulur.

Fonksiyon tuşlarına yüklediğiniz komutları sadece belli durumlarda kullanmak istiyorsanız, yeni PROMPT komutunu içeren bir Batch dosyası da oluşturabilirsiniz. Böylece her seferinde uzun komut satırını tekrar yazmanız gerekmez. Fonksiyon tuşlarına komut yüklenmesi için tek koşul CONFIG.SYS dosyasında ANSI.SYS sürücüsünün yüklenmesi.

EDIT programı ile AUTO-EXEC.BAT dosyasını açın. Dosya içerisinde PROMPT ile başlayan ifadeyi bulun. PROMPT komutu ile devamında gelen karakterler (genelde "SP\$G") arasına fonksiyon tuşlarına komut yüklenmesini sağlayan Escape kodlarını yazın.

[F1] ile [F10] arasındaki fonksiyon tuşları "59" ile "68" arasındaki kodları kullanırlar. Bu durumda [F1] "59", [F2] "60" kodunu kullanır ve sıra bu şekilde devam eder. "133" kodu ile [F11]'e, "134" kodu ile de [F12]'ye ulaşırsınız. Fonksiyon tuşlarını [Shift], [Ctrl] ve [Alt] tuşları ile kombine etmeniz de mümkün. Uygun kodları MS-DOS'un yardım

dosyasında bulabilirsiniz
(HELP ANSISYS).

Örneğin aktif dizinin içeriğinin sıralanmış formda ekrana getirilmesini ve ekran her dolduğunda akışın durdurulmasını istiyorsanız şu komutu kullanmalısınız: <DIR /O/P>. Aşağıdaki Escape kodu ile [F5] tuşuna bu komutu yükleyebilirsiniz:

<\$e[0;63;"DIR /O/P";13p>

[F6] tuşuna basıldığında
A: sürücüsündeki disketin
formatlanması için gerekli
komut şöyle:

<Se[0;64;"FORMAT A:";
13p>.

Bu durumda AUTOEXEC.BAT dosyasına yazılması gereken komut satırı şu şekilde olacaktır:

```
<PROMPT $e[0;63;"DIR  
/O /P";13p$e[0;64;"FOR-  
MATA: ";13p$P$G>
```

Bu komutun çalıştırılması sırasında yeterli bellek bulunmadığını belirten bir hata mesajı verilirse, CONFIG.SYS dosyasına

```
<SHELL=C:\DOS\COM-  
MAND.COM C:\DOS /E:  
1024 /P>
```

komutunu eklemelisiniz. Bu komut MS-DOS tarafından standart olarak sunulandan daha fazla bellek sağlar.

MS-DOS'un yardımcı programı olan DOSKEY'i kullanıyorsanız [F7], [F8] ve [F9] tuşlarına komut yüklemeyin, çünkü bu tuşlar DOSKEY tarafından kullanılıyor.

ZAMAN VE TARİH:

**YENİ GİRİŞ
BEKLENMEDEN
ZAMANIN VE TARİHİN
GÖSTERİLMESİ**

MS-DOS'a ait TIME ve DATE komutları çağırıldıktan sonra yeni zamanın ya da yeni tarihin girilme-

**Tarih ve Zamanı Gösteren
Batch Dosyası**

```
@echo off
rem Zamanın Gösterilmesi
echo | more | time | find /V "Yeni"
rem Tarihin Gösterilmesi
echo | more | date | find /V "Yeni"
```

sini beklerler. Giriş yapılmayacaksa [Enter] tuşuna basmak gerekir. Ancak sadece bilgi edinmek amacıyla bu komutlar kullanıldığında sorular gereksiz hale gelir.

TIMESHOW.BAT isimli küçük Batch dosyası zamanın ve tarihin ekranda gösterilmelerini sağlıyor. "Yeni saati girin" ve "Yeni tarihi girin" satırları /V parametresi ile bağlantılı olarak FIND komutu sayesinde kaldırılıyorlar.

DOSYA ARAMA:

**BATCH DOSYASI
SADECE İSMİNİN BİR
PARÇASI BELLİ OLAN
DOSYALARI ARIYOR**

İsminin sadece bir kısmını hatırlayabildiğiniz dosyaları aradığınız olmuştur. Örneğin sadece dosyanın isminde (başta, sonda ya da ortada) FIND ifadesinin bulunduğunu biliyorsunuz. Bu durumda arama yapmak gerçekten zor olacaktır. Wildcard ve yer tutucular ile birlikte DIR komutunu kullanmak da bir yarar sağlamaz, çünkü FIND ifadesinin isim içindeki yeri bilinmiyor. Ancak kutucuk-

ta listesi verilen JO-KER.BAT sayesinde bu dosyayı kolayca bulabilirsiniz. Program, aktif sürücü içeriğinde isminde belirtilen ifadeyi barındıran tüm dosyaları buluyor ve sonucu TMP.TMP dosyasına yazıyor. Daha sonra bu dosyanın içeriği sayfa sayfa ekrana yansıtılıyor ve oluşturulan dosya sabit diskten siliniyor.

Arama Yapmak İçin Kullanılan JOKER.BAT Dosyası

```
@echo off
if (%1)==t goto Hata
echo Sabirli olun, arıyorum...
echo Bulunan:>tmp.tmp
echo ----->>tmp.tmp
dir \*. * /b/s | find /i "%1">>tmp.tmp
type tmp.tmp | more
del tmp.tmp
goto End

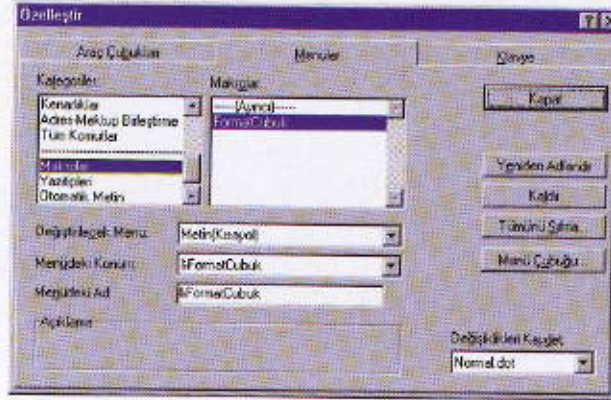
:Hata
echo ifadeyi yazin!
:End
```

JOKER.BAT, isminde belirtilen ifadeyi barındıran tüm dosyaları buluyor ve listeliyor.

WORD 7.0:**MAKROLARIN
FARENİN SAĞ TUŞU
İLE ÇALIŞTIRILMASI**

Birçok kullanıcı sık kullanılan makrolar için araç çubuklarına yeni simgeler ekler. Bu simgeler kullanımda olan araç çubuklarına eklendiğinde bunlar kalabalıklaşır ve kontrol zorlaşır. Buna karşılık kullanıcı tarafından tanımlanan yeni araç çubukları eklendiğinde ise doküman penceresi gittikçe küçülür. Bu durumda sık kullanılan makrolar için yeni araç çubukları oluşturmak yerine, bu makroları sağ tuşla doküman üzerine tıklandığında açılan menüye eklemek daha doğru olacaktır. Doküman penceresinde yer açmanın bir yolu da bazı araç çubuklarını gizlemek ve ihtiyaç duyulduğunda bunları farenin sağ tuşu üzerinden bir makro ile aktif duruma getirmek. Bunun için ilk olarak sağ tuşla çağırmak istediğiniz her a-

Makrolarınızı dokümana sağ tuşla tıkladığınızda açılan menüye ekleyebilir ve tek bir tıklama ile çalıştırabilirsiniz.

raç çubuğu için bir makro yazmalısınız. Örneğin BİÇİMLENDİRME araç çubuğunu sağ tuş üzerinden pencere formunda çağırmak için, makro kaydına başlamadan önce GÖRÜNÜM menüsünden ARAÇ ÇUBUKLARI'ni seçerek bu araç çubuğunu gizlemelisiniz.

ARAÇLAR menüsünden MAKRO'yu seçerek bir makro ismi belirleyin (örneğin "FormatCubuk"). Şimdi KAYDET üzerine tıklayın. Kayıt sırasında GÖRÜNÜM menüsünden ARAÇ ÇU-

BUKLARI'ni seçin ve BİÇİMLENDİRME seçeneğinin yanındaki kutucuğu işaretleyin. Daha sonra TAMAMI tıklayın ve ekranda beliren yeni araç çubuğunu ekran üzerinde herhangi bir yere taşıyın. Böylece araç çubuğu küçük bir pencereye dönüşür. Makro penceresinde MAKROYU DURDUR'u tıklayarak kaydı durdurun. Araç çubuğuna ait pencereyi tekrar kapatın ve ARAÇLAR - MAKRO - ÇALIŞTIR seçeneği ile yeni makroyu test edin. Aynı şekilde diğer araç

çubukları için de makrolar oluşturabilirsiniz.

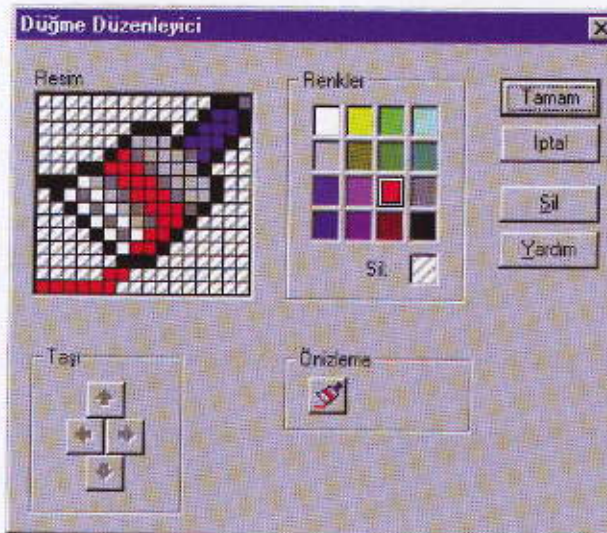
Makroyu menüye eklemek için ilk olarak ARAÇLAR menüsünden ÖZELLEŞTİR'i seçin. Daha sonra MENÜLER kısmına geçin ve KATEGORİLER kısmında MAKROLAR'ı seçerek daha önce oluşturduğunuz makrolardan birini işaretleyin. DEĞİŞTİRİLECEK MENÜ bölümünde "Metin(kısayol)"u seçin ve MENÜDEKİ KONUM kısmında uygun bir yer belirleyin. EKLE seçeneği ile makroyu sağ tuşla tıkladığınızda açılan menüye aktarabilirsiniz.

Diğer makroları da menüye eklemek için bunları işaretleyin ve EKLE'yi tıklayarak menüde herhangi bir yere aktarın. İsteddiğiniz tüm makroları menüye aktardıktan KAPAT'ı tıklayın. Artık doküman üzerinde sağ tuşla tıklayarak makrolarınıza direkt olarak ulaşabilir ve gerektiğinde tek bir tıklama ile araç çubuklarını aktif duruma getirebilirsiniz.

EXCEL:**İSTEĞE UYGUN
SİMGELER**

Excel'in bir ya da birkaç simgesi hoşunuza gitmiyor mu? Problem değil, bu simgeleri istediğiniz gibi değiştirebilirsiniz.

Bunun için bir araç çubuğuna sağ tuşla tıklayın ve menüden ÖZELLEŞTİR'i seçin. ÖZELLEŞTİR penceresi aktifken biçimi hoşunuza gitmeyen simgeyi sağ tuşla tıklayın ve açılan menüde DÜĞME RESMİNİ DÜZENLE'yi seçin. Böylece simge editörü açılır. Bu editör sayesinde seçtiğiniz simge üzerinde istediğiniz de-

şiklikleri yapabilirsiniz. ÖNİZLEME kısmında simgenin orjinal boyutunu görmeniz mümkün.

Yeni dizayn: Standart simgeler üzerinde editör yardımı ile çeşitli değişiklikler yapmanız mümkün.

**NETSCAPE NAVIGATOR:
NETSCAPE
ALTINDA ÖZEL
ADRESLER**

Netscape Navigator'da adres olarak <about:global> ifadesini yazar ve [Enter] tuşuna basarsanız, ekranda şimdiye kadar ziyaret edilmiş tüm sayfaların listesi gösterilir.

Bununla birlikte <about:authors> ifadesi programcılar hakkında bilgi verilmesini sağlar. Son olarak <about:mozilla> ifadesi Browser penceresine oldukça ilginç bir ahnı getiriyor.

WACOM ArtPad II

Bilgisayar üzerinde grafiklerle uğraşanlar, özellikle illüstrasyonlar yapanların işini oldukça kolaylaştıracak olan bu çizim kalem ve tablet ikilisi, Wacom firması tarafından geliştirilmiş bir ürün. Grafik tabletlerinde öncü firmalardan biri olan Wacom'un bu yeni ürünü tamamen ev kullanıcılarına yönelik olarak tasarlanmış uygun fiyatlı bir ürün.

Profesyonel amaçlı kullanılan diğer tabletlerden teknik olarak bir eksiği olmayan ArtPad II sadece boyut olarak onlardan biraz küçük. Kurulumu çok kolay bir şekilde sorunsuz gerçekleşiyor.

Plug&Play özelliği ile bilgisayara bağlandıktan sonra otomatik olarak tanınıyor ve disketinden kurulum yapılıyor. Elektrik dışardan bir adaptörden alıyor. Adaptör tabletin bilgisayara bağlandığı com port'u üzerinden takılıyor. Böylece tabletin yer sınırlanması ortadan kaldırılmış oluyor.

Tabletle birlikte kullanılan kalem de diğer birçok markadan farklı olarak tablete bir kablo ile bağlı değil. Bu da aynı şekilde ele tam bir öz-

gürlük veriyor. Kalem bir başka artı yanı ise arkasında silgi özelliği gösteren bir başka tuşun daha olması.

Böylece gerektiği durumlarda ister grafik programlarında olsun isterse de kelime işlemcilerde kalem arkası ile belirli bir yerin veya metin grubunun silinmesi mümkün oluyor. Kalem üzerinde başparmağınızla kullanabileceğiniz iki adet tuş daha mevcut.

Ayrıca bu tuşların fonksiyonlarının da çift tıklama gibi yeniden ayarlanması da mümkün. Belir-

li yüksekliğe kadar algılama kabiliyeti var. Böylece kullanışlılık da artmış oluyor. 256 seviye basınca da duyarlı olması ile gerçeğe çok yakın çizimler yapılabilir. Paketin içinde ayrıca kalem ucunun eskimesi durumunda değiştirmek için ek uçlar da bulunuyor.

Yaklaşık olarak 13 cm'e 10 cm'lik kullanılabilir alana sahip olmasına rağmen ölçeklenebilir olma özelliği ile ekrana tam hakimiyet sağlanabiliyor. ArtPad'i Dos altından kullanmak için de ayrıca fare emülasyonu programları bulunuyor. Daha önce fare kullananlar için tıklama ve kontrol olayları biraz zor gibi gelse de insan yapısına daha uygun olan kaleme alışıldığı zaman vazgeçilmez bir işaretleme aygıtı haline geliyor. Windows güvenli modda açıldığı zaman devre dışı kalması tek eksi yanı olarak belirtilebilir.

Fiyatı ile de genel olarak amatör olarak çizimler yapan, ev kullanıcılarına yönelik bir ürün.

Bilgi için: 3P

Tel: (0.212) 212 36 57

Faks: (0.212) 212 36 63

Fiyat: 378 DM

**ARTIK
İSTEKLERİNİZİ
AŞACAKSINIZ...**

Bu Marka Size

Çok Şey Kazandıracak

Bilgisayarda Genç Kuşak...

SC

Junior

SYSTEMS

PRODEM

güvencesiyle...

PRODEM LTD. ŞTİ

BİLGİSAYAR HİZMETLERİ

Söğütözü Cad. Tel: 0 216 414 33 73-418 66 27
No: 73/3 Kadıköy-İST. Fax: 0 216 414 33 74

TÜRKİYE GENELİNDE
BAYİLİKLER VERİLECEKTİR.

TOSHIBA - LIBRETTO 50CT

Avuç-ıç bilgisayarlarla notebook'ların özelliklerinin birleştiği yepyeni bir bilgisayar geldi Toshiba'dan. Libretto 50CT. Büyük bir avuç-ıç veya küçük bir notebook bilgisayar olarak düşünülebilir bu model.

Toshiba, bu modeli mini-notebook olarak sunuyor. Libretto 50CT, Windows95 ile çalışıyor. Standard bir notebook'taki bütün fonksiyonları bünyesinde toplamış.

Toshiba, yıllardır kaliteli notebook bilgisayarları üreten bir firma olarak biliniyor. Standart boyutlardaki birçok notebook'u zaten piyasada satılmakta. Bu model ise notebook ailesinin en ufak bireyi.

Libretto 50CT, ağır notebook'ları kullanmak istemeyen veya Windows-CE işletim sistemli bilgisayarlarda aradıklarını bulamayanlar için ideal bir bilgisayar gibi görünüyor. Bilgisayar her cebe kolaylıkla girecek kadar küçük değil ama çoğu zaman taşınabilecek boyut ve ağırlıkta. Bu özelliğiyle özellikle bilgisayarlarını yanlarından ayırmak istemeyenler için iyi bir alternatif olarak görünüyor.

Ağırlık ve boyuttan tasarruf etmek için disket sürücü harici olarak tasarlanmış. İhtiyacınız olmadığı zaman taşınmayabiliyorsunuz. Port Replicator ise birçok bağlantıyı sağlayan bir is-

tasyon görevi görüyor.

Windows95 uyumlu kelime işlem ve diğer programlarla çalışabiliyor.

Libretto 50CT, Windows95'in çalıştığı en ufak bilgisayar olarak birçok kullanıcıyı memnun edecek bir ürün olarak düşünüyor. Hızı, kapasitesi ve boyutları düşünüldüğünde çok ilgi çekecek bir bilgisayar olmaya aday Libretto.

Ahmet G. Özişik
aazisik@ibm.net

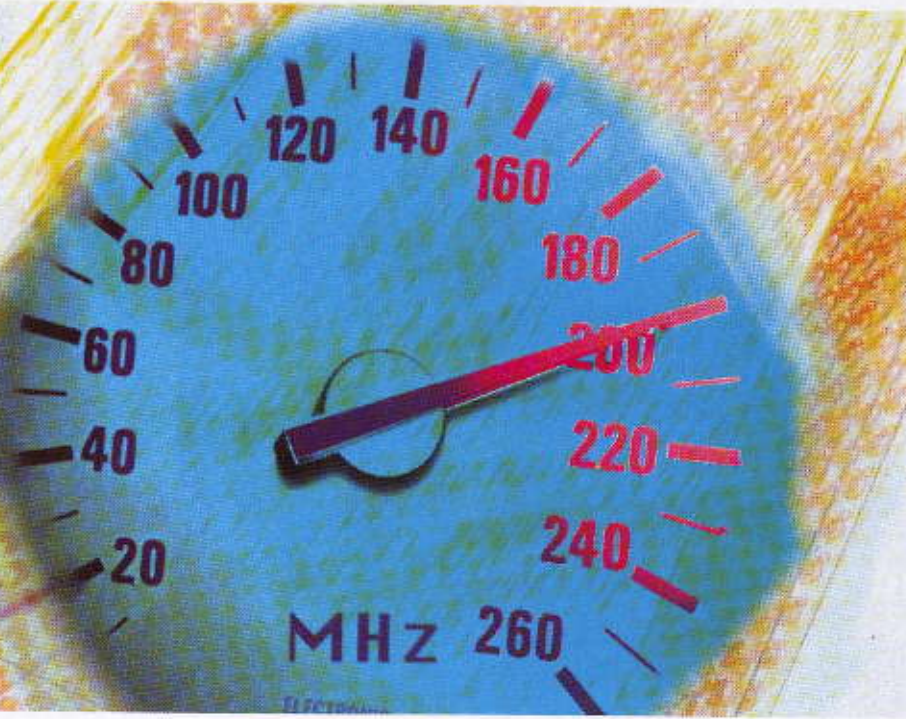

Özellikleri

Hız	75 MHz	destegi
İşlemci	Pentium (2.9V) Entegre 16KB Dahili Cache	Dahili hoparlör ve kulaklık girişi Chipset Yamaha OPL3-SA2
Hard disk	772 MB enhanced IDE	Programlar
Floppy	1.44 MB Harici 3.5" (PC Card üzerinden kullanım)	Puma TranXit(r), Microsoft(r) Internet Explorer, Toshiba Utilities and Accessories, Hypertext online doküman, ve Run-time Video for Windows
RAM	16 MB EDO RAM (32 MB'a genişleyebilir)	Aksesuarlar
Ekran	6.1" TFT Renkli 16 milyon renk 640 x 480 çözünürlükte	Harici CD ROM sürücü High Capacity Lithium Ion battery (3-4 hours) Voice/data/fax modem kartı (33.6Kbps v.34) Port Replicator (harici mouse, klavye, printer, monitör, RS-232C bağlantılı cihazlar, standard PC Card Type II veya III için) 8MB hafıza artışı 16MB hafıza artışı Battery charger AC adaptor Libretto deri çanta
Video hafıza	1 MB EDO DRAM	Garanti
Ağırlık	yaklaşık 850 gram	1 yıl
Ölçüler	210 x 115 x 34 mm	Fiyat
Giriş/çıkış	Tip II - PCMCIA kart girişi IrDA infrared port (115.2Kbps) 1 Type III PC Card slot 1 serial port 1 ECP parallel port Harici monitör, klavye ve mouse çıkışları	ABD için \$1,999
Klavye	82 tuş Windows(r) 95 "APP" ve "Win" tuşları	Bilgi için
Mouse	AccuPoint(r) tip	Bekom Bilgisayar Sis. San. ve Tic. A.Ş. Tel: 212+ 288 47 00 Faks: 212+ 288 47 50 http://computers.toshiba.com
Enerji	Lithium Ion pil (1.5-2 saat)	
Diğer	Built-in audio Sound Blaster(r) Pro	

Bugünlerde işlemci terfisi yapmayı düşünenler için her zamankinden daha çok seçenek mevcut. İşlemci devi Intel, Pentium MMX, Pentium Pro ve Pentium II ile pazarda... Tabi bu arada rakipleri de boş durmuyor. AMD, K6 kod adlı işlemcisi ile Intel için ciddi bir tehlike olma yolunda...

200 Megahertz'de yarış

Pazarda bulunan dört işlemci son kullanıcıyı seçim konusunda bayağı zorluyor. Geleneksel bir kriter olan donanım testleri halen seçim yapmadan önce başvurulacak bir kaynak olarak kullanılabilir. Ama genellikle testler sonucunda elde edilen değerler günlük sorunların değil, tamamen sterilize edilmiş laboratuvarların sonuçları. Oysa günlük kullanım pek de o kadar saf değil.

Von-Neumann Darboğazı

Bir bilgisayarın ana sorunlarından biri onu oluşturan parçaların hepsinin aynı hızda çalışmaması. İşlemci, hafızadan gelen verileri gelme hızlarından daha çabuk bir şekilde işleyebilirken, sabit diskten hafızaya veri iletimi ise çok daha yavaş. Tüm sistem en yavaş çalışan parçayı beklemek zorunda. Macar matematikçi Von-Neumann'ın adı verilen bu darboğazın aşılması için tasarımcılar önbellek denilen bir tampon bellek geliştirmişler.

Bunlardan ilk ikisi arka arkaya iş-

lemci ile hafıza arasına yerleştirilmiş. Level-1 (birincil) denilen bellek doğrudan işlemcinin içine konmuş. Tüm önbellekler arasında en fazla performans artışı sağlayan bu ilki. Ancak işlemcinin maliyetini de inanılmaz bir şekilde artırıyor. Daha sonra Level-2 önbellek (ikincil) geliyor ki, bu eski anakartlarda kartın üzerinde. Pentium II ve Pentium Pro'da ise işlemci ile aynı "kutlu" içinde bulunuyor.

Darboğazı aşmanın diğer bir yolu da "Dallanma Tahmini (Branch Prediction)". İşlemci komutları arka arkaya işlerken bir yandan da olasılık yasalarına göre dallanma komutlarının gelişini tahmin etmeye çalışıyor. Eğer tahmini tutarsa bayağı bir hızlanma gözleniyor, hata durumunda ise hemen düzeltmeye gidiyor. Tahminle olur mu diye düşünülenler için mevcut işlemcilerde doğru tahmin oranının % 95 civarlarında olduğunu söyleyebiliriz. Teste dahil olan dört modelde önbellek miktarları farklı ve bu da test sonuçlarını oldukça etkiliyor.

TESTE KATILANLAR

Bir Klasik: Pentium MMX

Temeli Pentium olduğu için teste katılan en eski işlemci diyebiliriz MMX için. PC pazarında Pentium işlemciler senelerdir önemli bir yer tutuyor. Tüm tanınmış modelleri Socket 7 için tasarlanmış durumda. Intel MMX ismi ile Pentium'a oldukça fazla bir ek güç getirdi. Asıl gücü getiren ise yeni MMX komutları değil; genişletilmiş birincil önbellek ve yeni paralel komut işleme mimarisi.

Server'lar için: Pentium Pro

Pentium Pro'lar ile Intel ilk 32-bit yazılım destekleyen işlemciyi piyasaya sunmuş oldu. İşlemci içinde bulunan "Dallanma Tahmini Modülü" de bu yüzden 32-bit yazılımlar için optimize edilmiş durumda. Windows 95 içinde bulunan birçok 16-bit bileşen yüzünden Pentium Pro Windows 95 altında oldukça yavaş çalışıyormuş gibi algılanıyor. Tamamı 32-bit olan Windows NT ile Pen-

tium Pro'lar gerçek performanslarını sergileyebiliyorlar. Socket-8 standartı Intel'in tüm Pro işlemcileri için geçerli.

Dikdörtgen şeklinde olmasının sebebi ise üzerine entegre edilmiş ikincil önbellek. İşlemci ile aynı frekansta çalışan bu önbellek performans kadar işlemcinin fiyatını da arttırıyor.

Intel'in En Yenisi: Pentium II

Pentium II'de de işlemci ve önbellek aynı kutunun içinde bulunuyor. Bu işlemcide diğerlerinde olduğu gibi bacaklar yok. Onların yerine kartlar gibi bir slota girecek şekilde tasarlanmış ve yine yeni olan Slot 1'e dik bir şekilde takılıyor. Karakteristik ve etkili olarak dizayn edilmiş soğutucu yüksek frekanslarda sıcaklığı en iyi düşürecek şekilde.

Pentium II'de bulunan ve işlemcinin temel birimi olan "çekirdek" Pentium Pro'lardaki ile aynı. Pro'ların zayıf kaldığı 16-bit uygulamalarında Pentium II daha başarılı ve MMX eklentisi de yapılarak bir nevi Pro MMX işlemci elde edilmiş. İkincil önbellek Pro'lardakinin yarı hızında çalışıyor ve bu hızdaki azalmayla birlikte performansta da azalma oluyor. Tabii maliyet fiyatı da düşüyor.

Pentium II yeni geliştirilen ve patenti alınan bir veri iletim yolu ile çalışıyor ve bu yeni sistem gerçek performansını çok yüksek saat hızlarında gösteriyor.

Zorlu Rakip: AMD K6

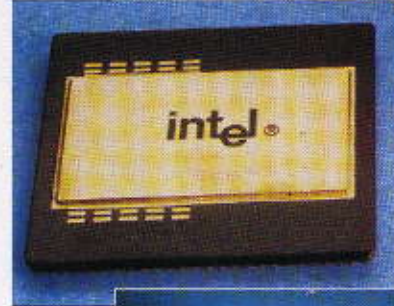
Reklam kampanyalarından anlaşıldığı kadarıyla AMD bile yeni işlemcisinin performansından hayrete düşmüş durumda. Gerçekten de Pentium'un hiçbir modelinden geri değil. Pentium II'nin içindeki 7.5 milyon veya Pentium MMX'in içindeki "sadece" 4.5 milyon olan transistör sayısına karşılık K6'nın içinde 8.8 milyon transistör bulunuyor. 64 kilobaytlık birincil önbelleği ile en yakın rakibinin iki katı fazla önbelleğe sahip. Hatta bu rakam Pentium Pro'nun dört katı. Hepsinin yanısıra çok yaygın olan Socket 7'ye de sorunsuz uyum sağlıyor.

AMD'nin katlanmak zorunda olduğu durum ise işlemcinin beraber çalışmak zorunda olduğu "chipset"ler. Popüler tüm setlerin yaratıcısı ve üreticisi Intel... Bu da tümünün Pentium işlemcileri için optimize edilmiş olduğu manasına geliyor. Yakında VIA'dan aldığı bir chip setini pazara sürecek olan AMD Intel'i bayagi zorlayacağı benziyor.

Intel-Pentium MMX

Pentium Pro

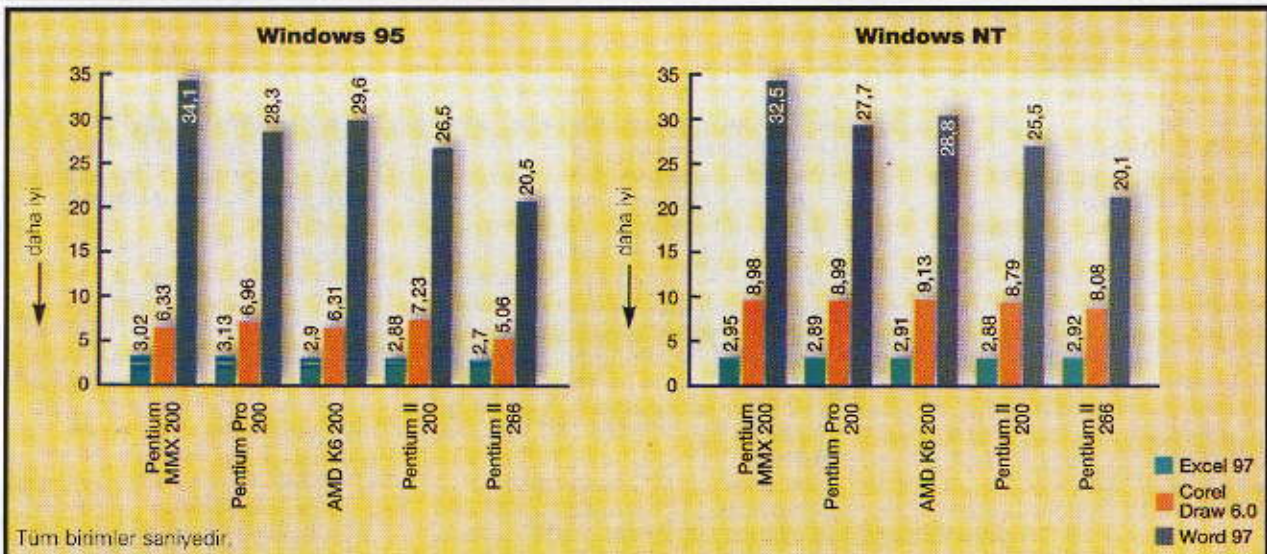

Pazarm en yenisi: Pentium II

Intel'in sıkı rakibi: AMD K6

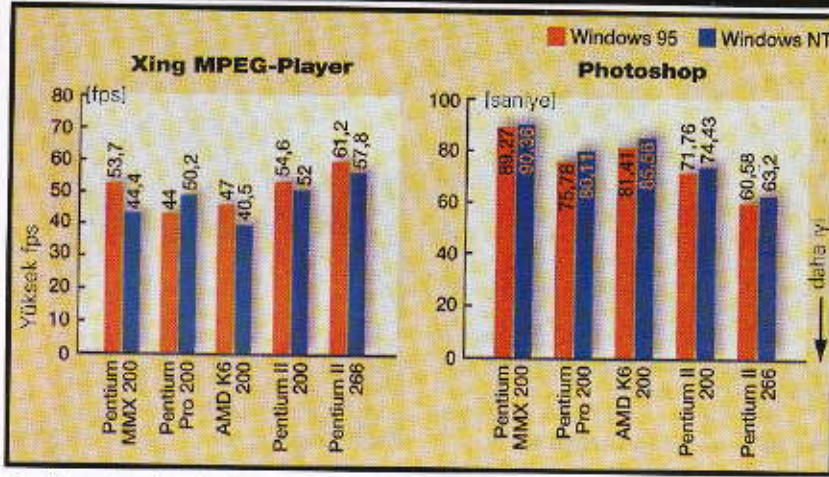
Office Testi

Hemen hemen tüm uygulamalarda Pentium II önde. Fiyat olarak da...

Grafik Testi

Grafik uygulamalarında da Pentium II önde.

TEST SONUÇLARI

Office Testi

Office testi büro kullanımı için gerçek manada bir kriter olarak alınabilir. Test sırasında işlemciler Windows 97'de çalıştırıldılar ve Excel'de karışık ve oldukça zor tablolarla boğuşmak zorunda kaldılar. Üçüncü olarak da vektör grafikler ve sunumların beraber kullanıldığı Corel Draw 6 kullanıldı. Corel Draw'un 6 no'lu sürümünün seçilme nedeni ise yeni jenerasyona ait olmayan bir program olması. Böylece yeni işlemcilerin eski yazılımlarla da testi mümkün oldu.

300 sayfalık bir dökümanın toparlanması için yüksek işlemci gücüne ihtiyaç var. Pentium II bu konuda açık farkla önde, Pentium MMX ise oldukça gerilerde. Yarışmacılar Windows NT altında Windows 95 altında çalışanlarından daha yüksek performansla çalışıyorlar. Excel gibi tablo hesaplama işlemlerinde işlemciler arasında fazla bir fark görülüyor. Corel Draw testinde de tüm işlemciler başarılı olurken Pentium II'nin diğerlerine göre biraz daha yavaş kaldığı görülüyor. Windows NT altında, Corel Draw 6'nın 32-bit için optimizasyonu yapılmadığı için belirli bir performans düşüklüğü var.

Sonuçlar gösteriyor ki, büro kullanımında işlemciler arasında kullanıcıların çıplak gözle farkedebileceği

kadar bir hız farkı yok. Farklar milisaniyelerle ölçülebilecek kadar az. Eger hız konusunda çok hassassanız tablolardan da anlayabileceğiniz gibi Pentium II en iyileri. Ama fiyatları oranlarsanız K6'nın açık bir farkla önde olacağı da kesin...

Grafik Testi

Grafik testinde hızlı ve piksel bazlı bir resim işleme önemli. Adobe'un Photoshop yazılımı bu test için uygun özelliklere sahip. 4.0 sürümünden itibaren MMX için bazı filtrelerle sahip zaten. Grafik testi yaparken videoları da unutmamak lazım. Xing'in son MPEG oynatıcısı da MMX'i destekleyen kodlar içeriyor. Her iki testte de multimedya eklentisi olan işlemcilerin farkı hemen anlaşılıyor.

Photoshop testinde Pentium II ve Pentium Pro diğer işlemcilerin önündeler. Pentium MMX ise bazı filtreleme işlemlerinde, özellikle kendi için optimize edilmiş komutların bulunmasına rağmen, en geride kalan işlemci. Windows NT altında da aynı sonuçlar elde ediliyor. AMD'nin K6'sı ortalamalarda iyi görünüyor.

Windows 95 altında MPEG oynatımı sırasında Pentium Pro en kötü değerleri veriyor. Beklenmeyen ise K6'nın bu kadar kötü bir sonuç vermesi. Kısa bir analiz ile hemen anlaşılıyor ki, suç işlemcinin değil, işlemci ile uyumsuz çalışan veri yolu ve ta-

Nasıl Test Ettik?

Şu anda Pentium Pro, Pentium MMX, Pentium II ve AMD K6'nın herbirinin 200 MHz hızlarındaki sürümlerinin bulunabilmesi sebebiyle hız olarak 200 MHz seçildi.

Çalışma hızının ön planda olmaması için de Pentium II iki ayrı hızda test edildi. 266 MHz'de, yani normal hızıyla çalıştırdığımız işlemciyi daha sonra da 200 MHz hızına düşürüp böyle teste soktuk.

Test için kullanılan makinelerde diğer parçalar da özenle seçildi. İki adet Seagate'in ST34572W tipi sabit disk Adaptec'in 2940UW modeli SCSI kontrol kartı ile sürüldü. Ekran kartı olarak henüz yeni pazara sürülen Matrox'un Millennium II'si kullanıldı. Pentium MMX ve K6 Asus-TX97 anakart (430TX) üzerine takılırken Pentium Pro için yine Asus'un P6NP5 modeli seçildi. Pentium II için ise OEM bir kart kullanıldı. Chipset olarak son iki kartta da Intel'in 440FX'i bulunuyordu ve tüm konfigürasyonlara 64 megabayt RAM eklendi.

Office ve grafik testlerinde süre normal bir kronometre ile ölçülerek saptandı. Xing-MPEG zaten menüleri arasında bir performans testi barındırıyor. Seçilen oyunlar da kendi işlerinde bir test programına yer verenler arasından seçildi. "Monster Truck Madness"te arka arkaya F, R, A, M, E tuşlarına basılırsa resim tekrar hızla ekranda görünür hale gelebiliyor. MDK'da da "Performance" menüsü altında bir test programı mevcut.

Cyrix ve IBM: 6x86MX

6x86MX (Kod adı: M2) maalesef teste yetişemedi. Serinin en hızlısı olan 6x86MX-PR233 içsel olarak 187 MHz'de çalışıyor. Ancak iddialara göre 187 MHz'de çalışan herhangi bir işlemciden daha hızlı olduğu belirtiliyor. Zaten PR233 olarak kısaltılan Pentium-Rating-233 (Pentium bazında 233 MHz) adının sonuna üreticileri tarafından bu amaçla eklenmiş. Eğer iddia doğruysa "Ne kadar yüksek çalışma frekansı, o kadar hızlı işlemci." kuralı değişecek.

bi Intel'in yarattığı "chipset" in. "Chipset" in de yardımıyla Pentium Pro bile, MMX eklentisi olmamasına rağmen Windows NT altında AMD'nin K6'sını geçebiliyor.

Bu testte bariz farkla önde olan Pentium II. Anlaşılan o ki, işlemcinin modern veri iletim yolu tasarımı onun performansını bayağı etkiliyor.

Açılış Aynı Sürde

Tüm sistemlere Windows 95 kuruldu ve sistemlerin açılma sürelerinin hepsinde aynı olduğu gözlemlendi. Bu da şunu ortaya çıkarıyor ki, açılış için işlemci değil, sabit disk ve RAM önemli.

Oyun Testi

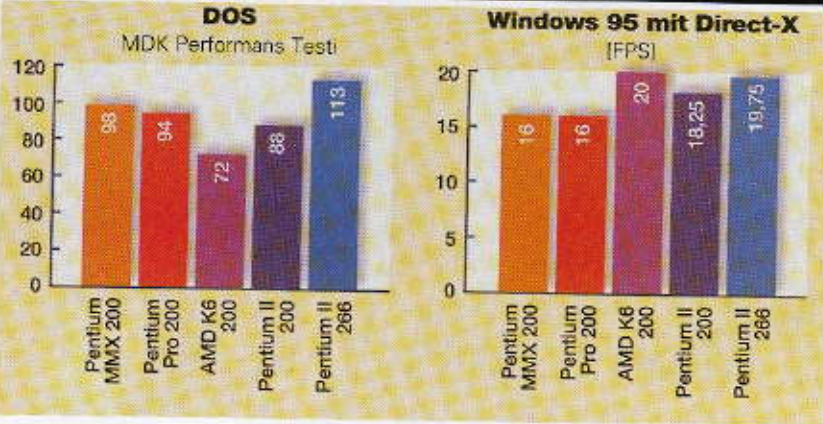
Her ne kadar herkes tarafından inkar da edilse, işlemci terfisinin temel sebeplerinden biri hergün hızla gelişen oyunlar. Birçok yerde bazı oyunlar test amaçlı olarak bile kullanılabilir. 3 boyutlu grafikler her ne kadar yeni grafik kartlarında üzerindeki işlemciler tarafından halledilse de hala işlemciye çok iş düşüyor. Direct-X'i destekleyen "Monster Truck Madness" ve hala oyun pazarında en çok desteklenen platform olan Dos için yazılan "MDK" işlemcileri gerçekten sınırlarına kadar zorluyor.

Tabloda "Monster Truck Madness" oyununda işlemcilerin saniyede gösterebildiği en fazla resim sayıları görülüyor. Pentium MMX ve Pentium Pro aynı değerleri elde edebilirken, K6'nın 266 MHz ile çalışan Pentium II'nin üstünde bir performans göstermesi gerçekten şaşırtıcı.

MDK'da ise K6'nın durumu kötü. Pentium MMX ise en önde. Belli ki bu oyun Pentium MMX'ler için optimize edilmiş ve Pentium'ların özelliklerini kullanan MDK gibi bazı DOS oyunları K6 için gerçek bir şanssızlık olarak değerlendirilebilir.

Ancak AMD de işlemcileri içindeki FPU'yu (Kayan nokta birimi) geliştirerek bu sorunu çözmeli. Yeni grafik kartlarındaki 3D özellikleri maalesef DOS'tan kontrol edilemiyor ve bu da AMD'nin işlemcilerinin zararına oluyor. Tablolardan da anlaşılacağı gibi Windows 95 altında böyle bir sorun yok.

Oyun Testi

Pentium II'nin oyuncular için lüks olduğu görülüyor. Windows altı oyunlarda K6, DOS altında olanlarda ise MMX lider.

VE KAZANAN...

Hiçbiri... Hatta 266 MHz'de çalışan Pentium II'nin bile birçok artısı olduğu kadar eksileri de vardı.

Pentium MMX

Multimedya eklentileri olmasa bile büyük olan dahili önbelleği sayesinde oldukça yüksek bir performans sergiliyor. Eğlence yazılımlarının hala büyük bir kısmı olan DOS tabanlı oyunlarda birinci.

Dos tabanlı oyunlar dışındaki testlerde eski jenerasyona ait bir işlemci olduğu izlenimini uyandırdı. Fiyatı her ne kadar düşmüş olsa da hala fazla.

Pentium Pro

Pro'lar normal Pentium'lara göre daha hızlılar. Özellikle de Windows NT gibi 32-bit olan sistemlerde... Bilgisayar ağlarında, kendine rakip olarak gelen Pentium II sayesinde düşecek olan fiyatı sebebiyle uzunca bir süre daha tercih edilecek gibi görünüyor.

Windows 95 altında, multimedya uygulamalarında ve oyunlarda Pentium Pro'lar oldukça başarılı. Intel MMX eklentili Pro'lar üretmeyeceğini de açıkladı. Pro'ların eksik bir yanı da standart Pentium anakartlarına uymamaları.

Pentium II

Birçok hız testinde Intel'in bu işlemci modeli beklendiği şekilde birinci oldu. Gücü şimdilik yüksek çalışma frekansına da bağlı olsa bu ileride kendine uygun parçalar üretildiğinde daha da hızlanacağı kesin.

Karşılaştırmanın sağlıklı olabilmesi amacıyla yavaş çalıştırdığımız Pentium II rakiplerinden pek de önde değildi. Hatta bazı testlerde MMX destekli Pentium'a ve K6'ya boyun eğmek zorunda kaldı. En büyük handikapı ise Intel'in her yeni çıkardığı işlemciye biçtiği yüksek fiyat. Yeni bir sokete ve dolayısıyla yeni bir anakarta ihtiyaç duyması Pentium II'ye geçiş masraflarını daha da artırıyor.

AMD K6

AMD'nin bu modeli gerçekten şaşırtıcı sonuçlar verdi. Yüksek temposu (Direct-X testinde birinci) ve eski soketlerle uyumluluğu en uygun işlemci olduğuna karar vermemize sebep oldu. Hele bir de yüksek hız ve güç için fazla para ödeme-yi de göze almyorsanız ideal.

K6'nın MMX eklentisi orjinallerinden biraz daha ağır kalıyor. Bu yüzden grafik ve oyun testlerinde tam performans sağlayamadı. Özellikle MMX için üretilmiş yazılımları kullanacaklar için ilk seçilecek işlemci olmamalı.

Artan Hız, Değişmeyen Performans

Eskiden pahalı ve profesyonellik gerektiren bir iş olan cd yazma işlemi artık evlerde yapılmaya başlandı bile. Bu değişimin sebebi yazıcı cihazların fiyatlarının düşmesi, boyutlarının küçülmesi ve tabii yazılımların artık amatör kullanıcılara da yönelik hazırlanması.

Cd sürücülerin evlerimize girmesinden bu yana pek de fazla bir zaman geçtiğini söyleyemeyiz. Önce iki hızlılar geldi. Cazip olan cd'lerin yüksek depolama kapasiteleri ve bu yüzden yavaş yavaş yayılmaya başladılar. Ancak hızlanmaları yayılmalarından daha hızlı oldu. Çoğu bilgisayar sahibi CD sürücülerle ilk olarak altı hatta sekiz hızlı oldukları zaman tanıştı. Hızın da cazip hale gelmesiyle artık neredeyse her bilgisayarda bir tane de cd sürücü var. Özellikle multimedia uygulamalarında büyük ihtiyaç olan cd sürücüler ile şimdilik sadece okuma işlemleri yapılabilir. Yani yaygın olarak kullanılan cd sürücülerin tek işlevi daha önce-

den yazılmış olan ve silinemeyen cd'leri okumak. Tabi piyasada cd'ye yazabilecek cihazlar da mevcut, ancak henüz her eve girecek kadar ucuz değiller. Fakat yakında ucuzlayacaklarını ve evlere yayılmaya başlayacaklarını söylemek pek de desteksiz yapılmış bir tahmin olmaz.

Bu ayki test konumuzu yeni cd sürücülerine ayırdık. 12 ve daha üstü hızlarda çalışan cd sürücülerini test etmek amacıyla yola çıktık; ancak görüşmelerimiz sırasında ilginç olacağına karar verdiğimiz cd yazıcıları ve bir adet de "cd changer"ı da teste dahil ettik.

12 ve daha hızlı sürücüler için yeni dememizin sebebi teknolojilerinin değişmiş olması. Bu değişim aslında 8 hızlılardan sonra yaşandı. 8 hızlılardan sonraki "yeni" cd sürücülerde daha düşük erişim sürelerine ve daha hızlı veri transfer hızlarına ulaşabilmek için yeni bir teknik kullanılmaya başlandı.

PCAV (Partial Constant Angular Velocity-Kısmi Sabit Açısal Hız) adı verilen bu yeni teknik CAV(Constant Angular Velocity-Sabit Açısal Hız) ve CLV(Constant Linear Velocity-Sabit Doğrusal Hız) adı verilen iki tekniğin beraber kullanılması sonucu elde edilen bir teknik. Mümkün olan en düşük erişim süresini elde etmek için CAV ve mümkün olan en hızlı veri transfer hızını elde etmek için CLV tekniğinin otomatik olarak seçilmesi sonucu elde ediliyor. Eskiden tek başına kullanılan CLV tekniğinde okuma kafasının altından geçen veriler her zaman sabitti. Bu da cd yüzeyinin farklı bölgeleri için cd'nin farklı hızlarda dönmesi demekti. Cd'nin merkezine yakın yerler için daha yüksek dönüş hızı ve cd'nin kenarına yaklaştıkça belirgin bir yavaşlama. CAV ise cd'nin belli bölgeleri için sabit bir dönüş hızı manasına geliyor ki, bu da okumadan önceki işlem olan okunacak yeri aramada cd sürücüyü çok fazla zaman kazandırıyor.

Cd sürücülerin kalitesini belirle-

mede okuma hızını arttıran ve erişim süresini azaltan teknikler dışında önemli olan bazı başka etkenler de var. Lazerin üzerinde bulunduğu motorun binlerce kez cd'nin yarıçapı boyunca ilerleyip gerilediğini ve bu hareketi çok hızlı bir şekilde yaptığını düşünürsek motorun kalitesinin de ne kadar önemli olduğunu anlayabiliriz. Her seferinde aniden ve tam gerektiği yerde durduğunu da hesaba katarsak lazer kafayı taşıyan motorun önemi daha da artıyor.

Lazer mekanizması, dahili önbel- lek, hata düzeltme teknikleri, arabirimin çeşidi ve devresi ve sürücü (driver) yazılımlarından her birinin ayrı ayrı cd sürücünün hızında etkisi var. Bütün bunları göz önüne alırsak cd sürücülerin ne kadar hassas olduklarını daha iyi anlayabiliriz.

Özellikle multimedya uygulamalarında performansın önemi çok fazla olduğundan cd sürücülerin hatasız çalışması gerekiyor. Erişim süresi çok fazla olan veya veri transfer hızı düşük olan cd sürücülerde oynatılan multimedya cd'lerde ses veya video kalitesinde düşme gözlemleniyor. (Çoğu zaman görüntünün teklemesi veya sesin kesik kesik gelmesi.) Bu kalite kaybının sebebi bilgisayarın cd sürücüdenden gelecek olan veri bloğunu beklemek zorunda kalması.

Bazen video ve ses arasındaki veya veri ve grafik arasındaki senkronizasyonun kaybına kadar gidebiliyor bu gecikmenin sonucu. Cd sürücülerin bir önemli özelliği de hata tesbit ve düzeltme yetenekleri. Üstü hafif çizik olan cd'lerin işe yaramaz hale gelmesi hiç de hoş değil. Bu yüzden testlerimiz sırasında bir cd'yi hafifçe çizerek hata testi de yaptık.

Hata testinde çok ilginç sonuçlar elde ettik. Birçok sürücü hatayı tesbit ettikten sonra yavaşlayıp hatalı

CD Formatları

■ **Track at Once:** Bir seferde bir track yazılıyor ve bu şekilde yazılan bir cd sadece cd yazıcılarda okunabiliyor. Son kayıt yapıldıktan sonra da cd sürücülerde okunması mümkün olmuyor.

■ **Multisession:** Bir seferde bir track yazılabilir ve diğer kayıtlar yapılmadan da normal cd sürücülerde okunabiliyor.

■ **Disc at Once:** Yazılım tarafından desteklenmesi gereken bir mod. Tüm cd bir seferde yazılıyor.

■ **Session at Once:** Yine yazılım tarafından desteklenmesi gereken bir mod. Bir seferde bir session yazılması manasına geliyor.

■ **Packet Writing:** Yazılımın desteklenmesi gereken bir mod. Özellikle yedeklemeler için faydalı. Küçük dilimlere halinde daha öncekilere ekleme yapılabilir.

bölgeyi okudu. Ancak hızlarını tekrar arttırmadılar. Çoğu dört hatta bazen iki hız seviyesine kadar düştü ve bu hızda kaldı.

Testler sırasında çok ilginç bir sonuç daha elde ettik. Lite-On 24 hızlı cd sürücünün sürücülerini kurup da başka marka bir cd sürücüyü çalıştırdığımızda, sürücünün kendi sürücülerini ile çalıştığından daha hızlı çalıştığını tesbit ettik. Lite-On'un sürücülerini ile tüm cd sürücülerini çalıştıramadık, ama çalışanlar da baygı hızla çalıştılar. Chip Test Merkezi olarak buradan yazılımın da çok önemli olduğu sonucunu çıkardık ki; görülen Lite-On'un bu işi çok iyi yaptığı...

Testlerimizin hepsini Ms-Dos 6.22 işletim sistemi ile yaptık. Çok

Rehber

kullanılan Windows 95'i tercih etmememizin sebebi cd sürücüler için kendi standart sürücüsünü kullanması ve bu sürücünün de belli bir hızı aşamaması. Yani bir sürücünün gerçek performansını elde etmek için onun yanında gelen sürücü yazılımını kullanmak gerekiyor. Bu da ancak DOS ile mümkün.

Cd sürücülerini testimizin sonuçları gerçekten bugüne kadar yaptığımız testlere göre çok farklı çıktı. Çok hassas olan bu aletlerin üreticilerinin iddia ettikleri gibi yüksek hızlara çıktıklarını gözlemledik, ancak bir cd sürücü hiçbir zaman düz okumak için kullanılmadığından almadan önce bazı farklı kriterlerin de karşılaştırılmasında fayda var. Chip Test Merkezi olarak biz de çok sık karşılaşılan çizik cd sorunu ile ilgili bir testi ilginize sunuyoruz. Bu çarpıcı sonuçlar ışığında cd sürücünüzü gönül rahatlığı ile seçebilirsiniz. (Bak. s.110/113)

Yazıcılar

Eskiden pahalı ve profesyonellik gerektiren bir iş olan cd yazma işlemi artık evlerde yapılmaya başlandı bile. Bu değişimin sebebi yazıcı cihaz-

ların fiyatlarının düşmesi, boyutlarının küçülmesi ve tabii yazılımların artık amatör kullanıcılara da yönelik hazırlanması.

Testimize katılan tüm yazıcılar kitapçıklarında belirtilen değerlere ulaştılar. Okuma işlemini en fazla altı hızda yapabilen yazıcıların yazma hızları da iki veya dört olabiliyor. Yazım işlemi sırasında cd'nin yüzeyi çok ısındığından testlerimiz bittiğinde test odamız kaloriferler yanıyormuş kadar sıcaktı ve tüm dergiyi bir yanık kokusu kaplamıştı. Tüm yazıcılar yazma işlemini hatasız tamamladılar. Mitsumi'nin yazıcısı hariç hepsi SCSI arabirimini kullanıyordu ve hepsi ile beraber cd hazırlama yazılımları da geldi. Tüm yazılımların artık sürükleyip bırak mantığıyla çalışması istediğiniz cd'yi hazırlama işlemini çok hızlandırıyor. Desteklenen formatlar ise hepsinde aynıydı ve yine hepsi ev kullanımına yönelik formatlardı. Bazı formatların açıklamasını kutunun içinde bulabilirsiniz.

Son anda...

Testlerimizi bitirdiğimiz sırada Almanya'daki Chip Test Merkezi'nden

bir haber geldi. Yaptıkları cd sürücülerini test sırasında sürücülerin belirtilenlerden çok yavaş çalıştığını farkederek meslektaşlarımız yaptıkları uzun süren bir araştırma sonucunda sebebi bulmuşlar. Testler sırasında SCSI sabit disk ve IDE CD sürücüsü kullanan Alman Chip Test Merkezi'nin bu araştırması BIOS programcılarının kadar uzanmış. Belirttiklerine göre IDE olarak bağlı bir sabit disk yine IDE arabirimi olan cd sürücüyü hızlandırıyor. Tabii bu hızlandırma doğrudan olmuyor. Intel'in chipset'leri içerisinde yer alan IDE kontrol birimi hem 16 hem de 32 bit olarak çalışabiliyor. Boot işlemi sırasında BIOS birincil IDE portuna geçerli partiyonu olan bir sabit disk bağlı mı diye bakıyor ve eğer sonuç olumluysa 32 bit moduna geçiyor.

Eğer IDE portu boş veya beklenmeyen formatta bir cihaz ile doluyorsa o zaman 16 bit moduna geçiyor ve tabii bu da tüm performansı düşürüyor. Dolayısıyla SCSI kartı ile sürülen bir sabit disk yüzünden tüm IDE arabirimi 16 bit modunda çalışıyor ve ikincil IDE porta bağlı cd sürücünün de hızı düşüyor.

Bizim yaptığımız testlerde IDE sabit diskler ve IDE sürücüler kullandığımız için böyle bir sorun yaşamadık. Ancak bu önemli ayrıntıyı da dergideki yazıya dahil etmeye karar verdik.

Sonuç

Cd sürücü testimiz yeni cd sürücü alacaklar için iyi bir kaynak olabilecek nitelikte sonuçlar verdi. Bu ayki testimizde donanım ve ergonomiye yer vermedik. Bunun sebebi tüm sürücülerin dış görünüş olarak aynı olması. Farklılıkları da zaten yazılarda tek tek belirttik. Bir cd sürücüde önemli olan hız faktörü, hata tesbit oranı ve hata düzeltme oranlarını da grafiklerden bakarak sonuçları karşılaştırabilirsiniz. Bizim şahsi kanaatimiz 24 hızlı cd sürücülerin fiyat/performans ilişkisi gözönüne alındığında bekleneni veremediği...

Lite-On 24X Max

Firma: Escort
Multimedia
Tel: 0 212-212 07 50
Son Kullanıcı Fiyatı:
116 \$

Kutusunun üzerinde Atapi/E-İde uyumlu olduğu yazan bu cd sürücü için yine kutusunun üzerinde veri transfer hızı için 3600 KB/s yazılmış. Erişim süresinin de 100 ms'nin altında olduğu belirtilmiş. Tüm formatları okuyabilen bu sürücünün ayrıca enerji koruma özelliği de bulunuyor. Dos, tüm Windows sürümleri ve OS/2 Warp işletim sistemleri tarafından sorunsuz tanınıyor. Tayvan yapımı ve ön panelde içindeki cd'yi çıkarmak ve eğer müzik cd'si ise çalmak için iki adet tuş bulunuyor. Kulaklık çıkışı, hemen yanında ses ayar düğmesi, bir adet LED ve cd'yi acil çıkarma deliği de yine ön panelde bulunuyor. Kutunun içinden hızlı

kurulum kağıdı, kitapçık, montaj vidaları, sürücü disketi ve ses kartına bağlantı yapılmasını sağlayan ses kablosu çıkıyor. Kitapçığında MTBF, yani oluşacak ilk hataya kadar geçecek süre olarak 120 bin saat belirtilmiş. PIO 4 ve DMA Mode 2'yi destekleyen bu sürücü için ayrıca kitapçıkta bir de not düşülmüş. Veri transfer hızının cd üzerinde okunan bölgeye göre değiştiği söylenmiş ve cd'nin iç kısımlarında hızın 12X olduğu dışarılarında ise 24X olduğu belirtilmiş. Bu teknik olaya P-CAV adı verilmiş. Ayrıca bu cd sürücünün yanında gelen disketten kurdugumuz sürücü ile farklı markalardaki cd sürücülerin kendi sürücüleri ile elde ettigimiz sonuçlardan daha iyi sonuçlar elde ettik. Yani sürücüsünü özellikle temin etmenizi tavsiye ederiz.

Lite-On 20X Max

Firma: Escort
Multimedia
Tel: 0 212-212 07 50
Son Kullanıcı Fiyatı:
101 \$

Kutusunun üzerinde Atapi/E-İde uyumlu olduğu yazılan bu sürücü için de saniyedeki veri transfer hızı olarak 3000 KB belirtilmiş. Enerji koruma özelliği olduğu ve tüm cd formatlarını desteklediği de yine kutu üzerine yazılmış bilgiler arasında. DOS, windows'un tüm sürümleri ve OS/2 Warp desteklenen işletim sistemleri. Tayvan yapımı olan bu cihazın ön panelinde kulaklık için giriş, hemen yanında ses ayar düğmesi, cd'nin durumunu bildiren bir LED, ses cd'leri için çalma tuşu ve içerideki cd'yi çıkarmak için bir tuş bulunuyor. Çalma tuşu aynı zamanda bir sonraki

parçaya geçmeye ve cd çıkarma tuşu da çalan parçayı durdurmaya yarıyor. Kutudan cd sürücünün yanı sıra sürücü disketi, teknik verilerin ve kurulumun ayrıntılı olarak anlatıldığı bir kitapçık, hız kurulum referans kartı, vidalar ve ses kartına bağlantı kablosu çıkıyor. Erişim süresinin 110 ms'nin altında olduğu yazılmış ve veri transfer hızının da cd'nin okunan yerine göre 1800 KB/s ile 3000 KB/s arasında değiştiği ve bunun da 12X ile 20X arasında olduğu belirtilmiş. MTBF'sinin 120 bin saat olduğu ve PIO 4 ile DMA Mode 2'yi desteklediği de verilen bilgiler arasında. Bu cd sürücü içinden çıkan disketteki sürücüler de oldukça yüksek performans sergilediler.

Cyber Drive CD240D 24X

Firma: Karma Donanım
Yazılım San. ve Tic.
A.Ş.
Tel: 0 212-233 30 30
Son Kullanıcı Fiyatı:
119 \$

Ide/Atapi uyumlu olduğu kutusunun üzerinde belirtilen bu cd sürücü tüm Windows sürümleri, Dos ve OS/2 Warp işletim sistemleri tarafından destekleniyor. Ön panelinde ses cd'si çalma/bir sonraki parçaya atlama, parçayı durdurma/cd'yi çıkarma tuşları, kulaklık çıkışı, kulaklık ses şiddeti ayar düğmesi, cd'nin durumunu belirten bir LED bulunuyor. Yine ön panelde ve tam kapak üzerinde bulunan bir delik aracılığı ile içeride sıkışan cd'yi acil durumlarda çıkarabiliyorsunuz. Arka panelde ise IDE bağlantı noktası, analog ve dijital ses çıkış konnektörleri, elektrik bağlantı noktası ve jumper ayarları bulunuyor. Kutunun içinden sürücü diske-

ti, montaj için gerekli dört adet vida, ses kartına bağlantı kablosu ve tabi beş ayrı dilde yazılmış kitapçığı çıkıyor. MPC level 3 destekleyen bu sürücünün kitapçığı maalesef detaydan oldukça uzak. Sadece bir bilgisayara nasıl monte edilebileceği ve sürücü yazılımının nasıl kurulabileceği kısaca ve basit şemalarla anlatılmış. Tayvan'da üretilen bu sürücünün ön panelinin oldukça güzel olan tasarımına rağmen sadece "24X" yazması onu markasız bir ürün görüntüsünden kurtaramamış. MTBF olarak kutu üzerinde 100 bin saat değeri verilmiş. Ayrıca hata testlerimiz sırasında bu sürücünün hatalı olan yerden sonra tek hızlı cd sürücü hızında çalıştığını gözlemledik. Yükleme programının 5 ayrı dilde olması ise bu sürücü için artı bir puan.

Goldstar CRD-8160 16X

Firma: Karma Donanım
Yazılım San. ve Tic.
A.Ş.
Tel: 0 212-233 30 30
Son Kullanıcı Fiyatı: 93 \$

Saniyede 2400 KB veri transfer hızına eriştiği kutusu üzerinde belirtilen 16 hızlı bu cd sürücünün erişim süresinin de 100 ms olduğu belirtilmiş. MPC Level 3 uyumlu olan bu cd sürücünün en önemli özelliği dikey olarak da kullanılabilmesi. E-Id/Atapi arabirimi bulunan LG'nin bu modeli tüm Windows sürümleri, Dos, Os/2 Warp, Linux ve Solaris işletim sistemleri altında sorunsuzca kullanılabilir. Diğerlerinde olduğu gibi bu sürücüde de ön panel üzerinde dört ayrı işlevi gerçekleştiren iki tuş, kulaklık çıkışı, kulaklık preamplifikatörü için ses şiddeti ayarı düğmesi, cd durum göstergesi ledi ve acil durumlarda içeride kalan cd'yi çıkarmak için

bir delik bulunuyor. Bu sürücü 128 kilobaytlık bir tampon belleğe sahip. Kutusunun içinden cd sürücü ile beraber gelen montaj vidaları, kurulum ve kullanımın anlatıldığı kitapçık, ses kartına bağlantı kablosu çıkıyor. Kitapçık oldukça detaylı hazırlanmış. İlk sayfada verilen teknik bilgilere göre 8X'dan daha hızlı olan cd sürücülerin motorları çok fazla titreşime ve veri yollarında sinyallere gürültü karışmasına sebep oluyor. LG Electronics firmasının CLV (Constant Linear Velocity-Sabit doğrusal hız) ve CAV (Constant Angular Velocity-Sabit Açısal Hız) tekniklerini birleştirerek sabit bir hız elde edebildiği de kitapçıkta bilgi olarak verilmiş. MTBF olarak 120 bin saat verilmiş ve 128 kilobaytlık bir tampon bellek de cd sürücüye dahil edilmiş.

Toshiba XM6002B 16X

Firma: Escort
Multimedia
Tel: 0 212-212 07 50
Son Kullanıcı Fiyatı:
94 \$

Toshiba'nın 16 hızlı bu cd sürücüsü de CAV ve CLV tekniklerini beraber kullanıyor. Bu iki tekniğin karışımı olan PCAV ile oldukça iyi erişim süresi ve veri transfer hızı değerlerine sahip. E-Id/Atapi arabirimine sahip bu sürücünün bazı eski IDE arabirimleri ile de sürülebilmesi kitabında belirtilmiş ancak performansının düşük olacağı da hemen arkasından eklenmiş. Kutusunun içinden ses kartına bağlantı kablosu, sürücünün bulunduğu disket ve iki adet kitapçık çıktı. Tüm formatları okuyabilen Toshiba'nın bu modelinin ön paneli teste katılan diğer sürücülere göre biraz daha zayıf. Tuş olarak

sadece içerideki cd'yi çıkarmaya yarayan bir tuş bulunuyor. Ancak ses cd'lerini çalarken kullanabileceğiniz bir kulaklık çıkışı ve ses ayar düğmesi mevcut. Köşeli bir yapısı var ve ön panelde marka veya hızla ilgili bir işaret yok. Tabii acil cd çıkarma deliği ve cd durum göstergesi LED'i ihmal edilmemiş. 256 kilobaytlık dahili tampon bellek bu sürücüye oldukça performans artışı sağlıyor. Kitapçıkta MTBF olarak da 100 bin saat verilmiş. En hızlı anında içerideki cd'yi saniyede 6360 tura kadar çevirebiliyor. Ortalama erişim süresi ise 100 ms kadar. Kurulum programı ise yedi ayrı dilde hazırlanmış. Hata testimizde çıkan sonuç ise hatalı bölgeden sonra hızlı çalışmaya devam etmiş olması.

Panasonic CR-585-B 24X

Firma: Pancom
Tel: 0 212-274 47 55
Son Kullanıcı Fiyatı:
120 \$

Panasonic'in bu modelinin ön paneli de diğer sürücülerin yanında biraz sönük kaldı. Kulaklık çıkışı, yanında ses şiddeti ayarı, cd durumunu belirten LED ve cd'yi çıkarma tuşu ön panelin tüm elemanları. Acil cd çıkarma deliğini de unutmamak gerek tabii. Ancak bu deliğin yanısıra bir de kapağın alt tarafında bırakılan boşluk aracılığıyla içeride sıkışan cd'yi çıkarabilirsiniz. Ses şiddeti ayar düğmesi üzerinde sayılar kullanılarak bir ölçeklendirme yapılmış. 128 kilobaytlık tampon belleği bulunan Panasonic de okuma ve erişim sırasında CAV ve CLV tekniklerini karıştırarak kullanıyor. İlk hatasını yapmadan geçecek süre ola-

rak 125 bin saat belirlenmiş. Dos, tüm Windows sürümleri ve OS/2 Warp 2'yi destekleyen sürücünün yanında ses kartına bağlantı kablosu, içinde sürücülerin bulunduğu bir disket ve tüm teknik verilerin yer aldığı bir kitapçık geliyor. 85 ms gibi iyi bir erişim süresine sahip. Enerji koruma özelliği sayesinde eğer beş dakika boyunca bilgisayardan bir komut gelmezse dönme ve lazer kafasını taşıyan motorları durdurarak enerji tasarrufu sağlıyor ve kendi ömrünü uzatıyor. Bu beş dakika olan süre istenirse yazılım aracılığı ile değiştirilebiliyor. Hata testimiz sırasında bu sürücü de hatayı tesbit ettikten sonra eski çalışma hızına dönmedi ve yaklaşık olarak 3 hızlı bir cd sürücü hızında çalışmaya devam etti.

Cyber Drive CD160D 16X

Firma: Karma Donanım
Yazılım San. ve Tic.
A.Ş.
Tel: 0 212-233 30 30
Son Kullanıcı Fiyatı: 78 \$

Kutusunun üzerinde Ide/Atapi arabirimi-ne sahip olduğu yazan bu cd sürücü MPC level 3 standartlarına uyacak şekilde üretilmiş. Dış görünüş olarak 24 hızlısından bir farkı bulunmuyor ve bunun da ön yüzünde hızı veya markası ile ilgili bir bilgi yok. Toplam dört işlevi olan iki tuş, kulaklık çıkışı, ses şiddeti ayarı için düğme, cd'nin durumunu gösteren led ve cd'yi acil olarak çıkarabilmek için bir delik bulunuyor. Sürücü ile beraber kutunun içinden bilgisayar kasasına montaj için gerekli vidalar, ses cd'lerini dinleyebilmek için ses kartına

bağlantı kablosu, içinde sürücülerin bulunduğu disket ve bir de ince kullanım kitapçığı çıkıyor. Kitapçık çok ince ve bu inceliğe rağmen kitapçığın içinde beş ayrı lisanda talimatlar yer alıyor. Windows 3.1, Windows 95, Dos, Os/2 Warp işletim sistemleri ile uyumluluk gösterdiği de kitapçıkta belirtilmiş. MTBF olarak 100 bin saat verilmiş. Dış görünüş olarak çok iyi olan bu cd sürücünün ön panelinde markasının bulunmaması onun için eksi bir puan olarak kabul edebiliriz. Hata testimiz sırasında cd'nin hatalı olan bölümünde çok uzun süre bekledi. Sonra normal hızında okuma işlemine devam etti.

Philips PCA162CD 16X

Firma: Genpa
Tel: 0 212-288 10 78
Son Kullanıcı Fiyatı: 98 \$

Ön panelinde markası yazan bu cd sürücüye bakıldığında ilk dikkat çeken ses şiddeti ayarı düğmesi. Diğer sürücülerinkinden farklı olarak Philips'in bu modelinde ayarlar dijital. İki adet tuş aracılığıyla ses şiddeti seviyesi artırılıp azaltılabiliyor. Bu iki tuşun yanı sıra yine her sürücüde olduğu gibi bu modelde de kulaklık çıkışı, iki adet fonksiyon tuşu, bir adet cd durumunu gösteren led ve acil durumlar için kullanılabilen bir delik bulunuyor. Cd'nin konduğu yerin tasarımı da biraz farklı yapılmış. Önce bir kapak açılıyor ve içeriden cd'yi taşıyan çekmece çıkıyor. Cd sürü-

cü ile beraber kalınca bir kitapçık, ide kablosu, ses kartına bağlantıyı sağlayan kablo, sürücü disketi ve montaj vidaları geliyor. Kitapçıkta erişim süresi olarak 110 ms ve veri transfer hızı olarak da 1500 KB/s ile 2400 KB/s arası verilmiş. 128 kilobaytlık tampon bellek ve enerji koruma fonksiyonu Philips'te de mevcut. Atapi Ide arabirimine sahip bu sürücü tüm Windows sürümleri ve OS/2 Warp ile uyumluluk gösteriyor. Ayrıca cd sürücü ile birlikte gelen orjinal bir de garanti belgesi mevcut. Philips de teknoloji olarak rakiplerinden geri kalmamış ve CAV ve CLV tekniklerini beraber kullanarak yüksek hızlar elde etmeyi başarmış.

Creative 24X

Firma: Genpa
Tel: 0 212-288 10 78
Son Kullanıcı Fiyatı: 120 \$
Firma: Empa
Tel: 0 212-599 30 50
Son Kullanıcı Fiyatı: 115 \$

Creative tüm ürünlerinde olduğu gibi bu cd sürücü modelinde de tasarıma önem vermiş. Oldukça sık bir görünümü olan cd sürücü 24 hızlı ve ön paneli yuvarlak hatlara sahip. Ön panel üzerinde kulaklık çıkışı, ses şiddetini ayarlamayı sağlayan bir düğme, iki adet tuş ve bir adet içerideki cd'nin durumunu gösteren led bulunuyor. Açılan bir kapak ile içeriden cd'yi taşıyan çekmecenin çıkması mümkün oluyor. Tam kapığın yanında bulunan delik sayesinde cd'nin içeride sıkıştığı zamanlarda ince bir araç ile müdahale etmek ve kapığı açmak mümkün. 100 ms'nin altında erişim süresine ve 3600 KB/s civarında bir veri transfer hızına sahip olan cd sürücünün MTBF'si 125 bin saat olarak verilmiş. Cd sürücü ile beraber gelen disketten Creative firması tarafından hazırlanmış çok güzel prog-

ramlar çıkıyor. Kitapçıklar da çok düzenli bir şekilde hazırlanmış. Bir kitap teknik konuları kapsarken diğerinde daha çok kurulum ve sorunların giderilmesi ile yazılımların açıklaması yapılmış. Windows'un tüm sürümleri ve OS/2 Warp ile uyum gösteren sürücünün tampon belleği ise 512 kilobayt. MPC level 2 standartlarına uygun ve enerji koruma fonksiyonu da var. Hemen hemen tüm cd formatlarını tanıyabiliyor ve bu sürücü de diğerleri gibi içinden çıkan bir kablo aracılığı ile ses kartına bağlanarak ses cd'lerini dinlemeyi mümkün hale getiriyor. Özellikle sürücü ile beraber gelen dos için yazılmış bir müzik cd'si çalma programı bu sürücüye artı puan kazandırıyor. Bir artı puan da yine yanında gelen bir yazılım ile donanım çakışması sorunlarını çözmeye çalışması. Hata testinde ise hatayı tesbit ettikten sonra önce sekiz hızlı olarak çalıştı ancak bir süre sonra eski hızına döndü.

Creative Infra 2400

Firma: Genpa
Tel: 0 212-288 10 78
Son Kullanıcı Fiyatı:
144 \$

Creative'in bu modeli testimize katılan tüm sürücüler arasında en zengin aksesuara ve en farklı ön panele sahip olan cd sürücüdür. Ön panelde kulaklık çıkışı, dijital ses şiddeti ayar tuşları, cd durum göstergesi ledinin yanı sıra bir sonraki ve bir önceki parçaya alma tuşları, cd'yi çıkarma tuşu, Mode tuşu ve bir adet infrared alıcı bulunuyor. Kutudan çıkan uzaktan kumanda aletinin alıcısı olan bu alıcı ön panelin tam ortasında. Cd'yi çıkarmak için yine önden kapagın açılıp içeriden cd'yi taşıyan çekmecenin çıkması gerekiyor. Cd'yi taşıyan çekmece yaylı bir mekanizmaya sahip. Kutu içinden çıkan aksesuarlar arasında ide kablosu, ses kartına

bağlantı kablosu, uzaktan kumanda aleti ve pili, kitapçıkları, garanti kartı, program cd'si, sürücü disketi, montaj için gerekli olan vidalar ve Microsoft'un Encarta'sını sayabiliriz. 140 ms erişim süresi, 2400 KB/s'lik veri transfer hızı ile testlerimizde oldukça başarılı sonuçlar sağlayan Creative'in 16 hızlı sürücüsünün kitapçıkta verilen MTBF'si 60 bin saat. İçinden çıkan yazılımlar aracılığı ile uzaktan kumandayı klavye, mouse gibi parçalar yerine kullanarak tamamen uzaktan bilgisayarı kumanda etmek mümkün. Titreşime karşı özel yerleştirilen bir mekanizma ve içindeki cd'nin her yerinden aynı hızda veri okuması Creative'in bu modeline has özelliklerden. Hata testimiz sırasında hatayı tesbit ettikten sonra 8 hızlı çalışıp sonuna kadar öyle devam etti.

Teac CD-C68E

Firma: Sky
Tel: 0 212-232 89 24
Son Kullanıcı Fiyatı: 270 \$

Testimize katılan en ilginç cd sürücü(ler) Teac'ın bu modeliydi. İçine altı adet cd koyabildiğiniz bu sürücü ile istediğiniz herhangi bir cd'ye kısa sürede ulaşabiliyorsunuz. Tek bir lazer kafası var ve içeride cd'lerin yerleri değiştirilerek kafa önüne getiriliyorlar. 190 ms tekli cd sürücüler için çok yavaşken böyle bir cihaz için oldukça iyi bir erişim süresi. 1200KB/s veri transfer hızı olan bu modelin üzerinde her cd için ayrı bir tuş bulunuyor. Bu tuşlar aracılığı ile istediğiniz cd'yi çıkarabiliyorsunuz. Tabii kaçınıcı

cd olarak koyduğunuzu da yine önceden tuşlardan birine basarak belirliyorsunuz. Ancak müzik cd'lerini doğrudan çalmak için gerekli olan tuş ön panelde yer almıyor. Kulaklık çıkışı ve ses ayar düğmesi ise mevcut. Cd'nin içeride sıkışması durumunda kullanılabilecek bir acil durum deliği malesef yok. Kutunun içinden montaj vidaları, sürücü disketleri ve bir ucu ses kartına takılan kablo çıkıyor. Sürücüler ise Dos, Windows 3.1, Windows 95 için. Enerji koruma opsiyonu da bulunan Teac-C68E'nin tasarımı da oldukça özenli bir şekilde yapılmış.

Teac CD-516SK

Firma: Sky
Tel: 0 212-232 89 24
Son Kullanıcı Fiyatı:
220 \$

Bu cd sürücünün diğerlerinden farkı ise SCSI bağlantı noktasına sahip olması. Dahili bir SCSI cd sürücüsü olan Teac'ın bu modeli 16 hızlı. Kutusunun içinden vidaları, SCSI kablosu, ses kartına bağlantı kablosu, kullanım kitapçığı ve garanti belgesi çıkıyor. Yani bu sürücüyü kullanabilmek için bir SCSI kartına ihtiyacınız var. Kitapçığında erişim süresi olarak 150 ms yazılmış; veri transfer hızı ise 2300 KB/s olarak belirtilmiş. İçerisinde tampon bellek olarak 512 KB bulunuyor. Yine teknik verilere göre cd'nin merkezine yakın yerlerden okuma yaparken

12 hızlı, kenarlara yakın yerlerden okuma yaparken de 16 hızlı dönüyor. Çok sade bir dış tasarımı olan cd sürücüsünün ön panelinde cd'yi çıkarma tuşu var. Bu tuşun yanı sıra ön panelde kulaklık çıkışı, ses şiddeti ayar düğmesi ve acil durumlar için kullanılabilecek bir delik bulunuyor. MTBF'si 100 bin saat olarak belirtilmiş. Arka panelde SCSI bağlantı noktasının yanında elektrik girişi, analog ses çıkışı ve SCSI ile ilgili ayarların yapılabileceği bir jumper serisi var. Bu cd sürücüsü dikey olarak da cd'leri okuyabiliyor. Ancak bunun için önce içinden bir takım kolları ayarlamak gerekiyor. İki adet klipsin kaydırılması ile bu ayar yapılabiliyor.

Yamaha CDR400t

Firma: Sky
Tel: 0 212-232 89 24
Son Kullanıcı Fiyatı:
820 \$

SCSI arabirimli bu cd yazıcının okuma hızı altı yazma hızı ise dört. Dahili yazıcıyı bir kutu içine koyarak harici hale getirmek de mümkün oluyor. CD-ROM, CD-ROM XA, CD-I, CD-DA, CD-Bridge(multisession), CD-Extra ve Video CD formatlarını okuyabiliyor ve bu formatlarda kayıt yapabiliyor. SCSI 2 arabirimini kullandığı için oldukça hızlı ve Tak&Çalıştır özelliğine sahip. Böylece ID ayarı yapmaya gerek kalmıyor ve otomatik olarak bir ID numarası veriliyor. Tabii bu Tak&Çalıştır destekleyen işletim sistemleri için geçerli. Aksi takdirde jumper ayarları ile istenen id numarasının cihaza verilmesi mümkün olabiliyor. Track at Once, Multisession, Disc at Once, Ses-

sion at Once ve Packet Writing yazma modlarını destekliyor. Ön panelde iki adet led ve bir adet cd çıkarma düğmesi bulunuyor. Ledlerin farklı yanma çeşitlerine göre farklı anlamları var. Bu cd yazıcı bünyesinde 2megabayt tampon bellek bulunduruyor. Cd yazıcı ile beraber bir adet cd yazma programı ve iki adet de boş CD-R geliyor. Opsiyonel olarak bir SCSI kart da pakete eklenebiliyor. Paketten çıkan programın adı Nero-Burning Rom. Program çalıştırıldığında Windows Explorer'a benzer bir pencere açılıyor ve buradan Sürük&Bırak özelliğiyle bir cd'yi hazırlayabiliyorsunuz. Yazacağınız cd'nin çeşidini baştan belirleyebildiğiniz gibi daha sonra yeni bir "proje"ye de başlayabiliyorsunuz. Önce bir proje hazırlayıp hardiskinizde saklayabilir ve daha sonra yazma işlemi- ni gerçekleştirebilirsiniz.

Philips CDD2600

Firma: Sky
Tel: 0 212-232 89 24
Son Kullanıcı Fiyatı: 444 \$
Firma: Gonpa
Tel: 0 212-288 10 78
Son Kullanıcı Fiyatı: 510 \$
(Kit+SCSI Kartı+3 boş CD)

Dahili ve SCSI arabirimli olan Philips'in bu modelinde okuma hızı 6 ve yazma hızı 2. Ön panelde açma kapama düğmesinin yanısıra kulaklık girişi ve iki adet de led bulunuyor. Kapağın ve açma kapama düğmesinin farklı renkte olması hep aynı renk donanımdan bık- mış olanların ilgisini çekebilir. Yazarken maksimum saniyede 352,8 kilobaytken okurken bu hız 1145 kilobayt/s'ye kadar çıkabiliyor. Dahili tampon bellek 1 megabayt. Arabirim olarak SCSI 2 kullanıldığı için cd yazıcı oldukça hızlı. Kutusu içinde iki adet boş CD-R ve Easy-CD Pro ile Adaptec DirectCd yazılımları geliyor. Her iki yazılım da oldukça başarılı. Cd içinden çıkan diğer programlar da özenle

seçilmiş. Gear MM adlı program İngilizce, Almanca, İspanyolca, Fransızca dillerini destekliyor. Bu program ayrıca teyp desteği veriyor. Web Grabber adlı başka bir program da Netscape Navigator 3.0 ile beraber geliyor. Acrobat Reader'in 2.1 sürümü de cd'ye dahil edilmiş. Ayrıca Avery'nin bir etiket basma programı da cd'de bulabileceğinizler arasında. Cd yazıcının sağlıklı bir şekilde çalışabilmesi için cd'lerin otomatik çalışmasını sağlayan özelliğin kapatılması gerekiyor. Kayıt işlemi hem 120 mm'lik hem de 80 mm'lik cd'lere yapılabiliyor. 120 mm'lik cd'lerin kapasitesi 600megabyt ile 700 megabayt arasında değişirken 80 mm'lik cd'lerin kapasitesi 200 megabayt. Ayrıca cd yazıcının ömrü kitapçığında 30 bin saat olarak belirtilmiştir.

Mitsumi CR-2600TE

Firma: Empa
Tel: 0 212-599 30 50
Son Kullanıcı Fiyatı:
447 \$

Mitsumi'nin bu cd yazıcısı testimize katılan diğer cd yazıcılardan oldukça farklı. Farkın sebebi de IDE arabirimini kullanması. Yani herhangi bir SCSI ek donanıma gerek kalmadan bu yazıcıyı bilgisayarda kullanabiliyorsunuz. Diğer yazıcılar gibi bu modelin ön panelinde de iki adet led bulunuyor. Biri cd'nin durumunu gösterirken diğeri de okuma veya yazma yapıp yapılmadığını belirtiyor. Cd yazıcının ön yüzünde kulaklık çıkışı ve ses şiddetini ayarlamaya yarayan bir düğme bulunuyor. Arka tarafı ise aynı cd sürücülerdeki gibi. Bir adet IDE çıkışı, elektrik girişi,

ses kartına bağlanmasını sağlayan çıkış ve dijital ses çıkışı var. Jumper ayarları ile master veya slave olarak tanımlamak da mümkün. Mitsumi'nin bu modeli ile 6 hızlı okumak ve 2 hızlı yazmak mümkün. Kutunun içinde cd sürücüsü ile birlikte ses kartına bağlantıyı sağlayan kablo, vidalar, sürücü disketi, 3 adet yazılabilir boş cd, bir adet IDE kablosu, kullanım kılavuzu ve bir adet yazılım cd'si geliyor. Cd içinde Mitsumi tarafından yazılmış ToGo! programının 4.0 sürümü geliyor. Bu cd hazırlama yazılımı kullanımı kolaylığı olması açısından çok kolay atışılan bir arabirime sahip. Basit mouse hareketleri ile çok hızlı bir şekilde basılacak cd'nin hazırlığı yapılabilir.

Teac CD-R50SK

Firma: Sky
Tel: 0 212-232 89 24
Son Kullanıcı Fiyatı:
790 \$

Teach'in bu yazıcısı da bize harici bir kutu içinde geldi, ancak kutusu içinden çıkarıp dahili olarak da kullanılabilir. Yazıcı ile birlikte ses kartına bağlantı kablosu, vidalar, ara kablo, kullanım kitapçığı, garanti kartları ve yazılım cd'si ile beraber sürücüler geliyor. Ayrıca kutu içinden iki tane de boş cd çıktı. Ön yüz yine klasik olarak bir cd sürücüyü benziyor. Kulaklık çıkışı, ses şiddeti ayar düğmesi, LED'ler hepsinin ön panelinde bulunan ortak kontroller. Arka tarafında ise SCSI2 arabirimini kullanması yüzünden sesi bağlantı noktası ve SCSI seçimlerinin yapıldığı jumper serisi, analog ses çıkışı ve güç girişi için bağlantı noktası bulunuyor. Yanında SCSI

kartı gelmediği için kartı ayrıca temin etmeniz gerekiyor. 12 cm çaplı tüm marka CD-R'lara yazım yapabiliyor. Yanında gelen bir kitapçıkta hangi marka cd'lerin kaç hızla yazılabileceği listelenmiş. Erişim süresi 220 ms olarak belirtilmiş ve tampon bellek 1 megabayt olarak içine yerleştirilmiş. MTBF'si 30 bin çalışma saati olarak yine kitapçıkta belirtilenler arasında. Yazıcı sadece yatay pozisyonunda çalışabildiği için montaj sırasında da buna dikkat edilmeli. Yoksa birçok boş cd'yi yakıp çöpe atmak zorunda kalabilirsiniz. Yanında gelen yazılım cd'si içinden Windows (tüm sürümleri) ve Macintosh için birer cd hazırlama programları çıkıyor. Bizim kullandığımız Windows 95 altında çalışan CeQuadrat WinOnCD yazılımı özellikle çok kullanışlı bir yazılım.

Ricoh MP-6200S CD-RW

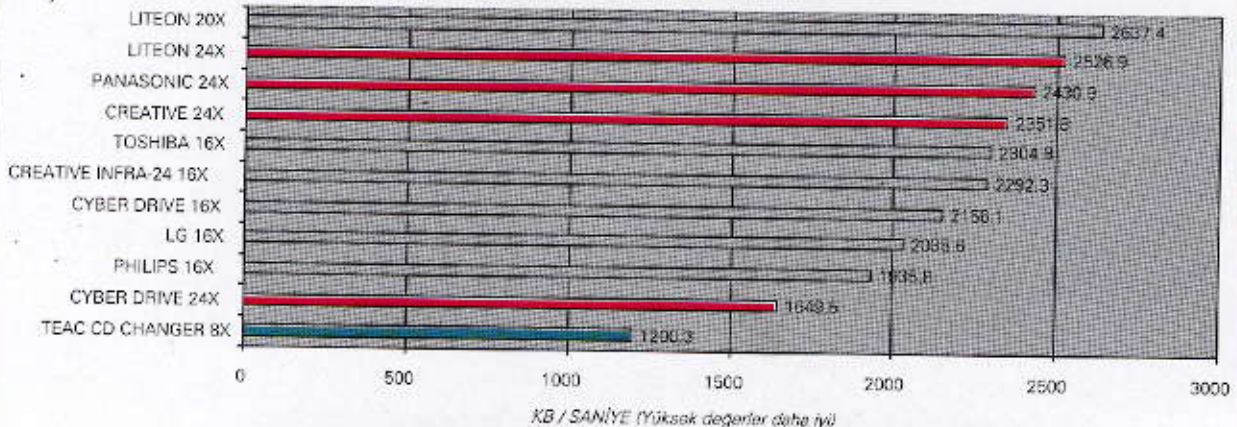

Firma: Sky
Tel: 0 212-232 89 24
Son Kullanıcı Fiyatı:
820 \$

Ricoh'un bu cd yazıcı modeli diğer modellerden farklı. Rewritable olarak geçen bu model ile özel yeniden yazılabilir cd'lere üstüste kayıt yapmak mümkün. Yani normal bir manyetik ortam gibi cd üzerindeki verileri silip değiştirmek mümkün. SCSI 2 arabirimini kullanan bu "yeniden yazıcı"nın ön ve arka paneli normal yazıcılarınkinden farksız. Ön paneldeki ses şiddeti ayar düğmelerinin dokunmatik olması belki diğer yazıcılardan minik bir fark olarak algılanabilir. 1 megabaytlık bir tampon belleğe sahip olan yazıcı altı hızlı okuyup iki hızlı yazabiliyor. Ortalama erişim süresi 350 ms. MTBF'si oldukça fazla:100 bin saat. Yeni-

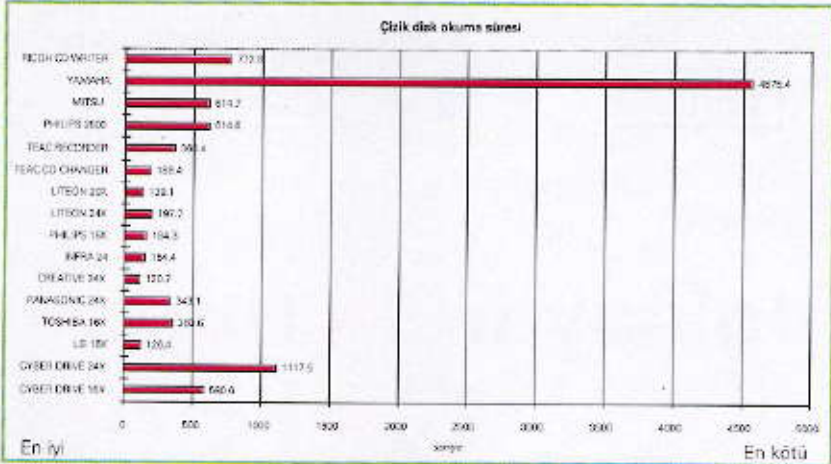
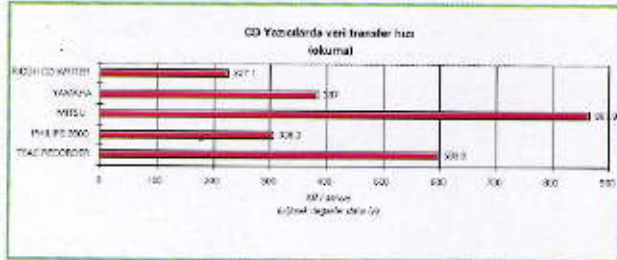
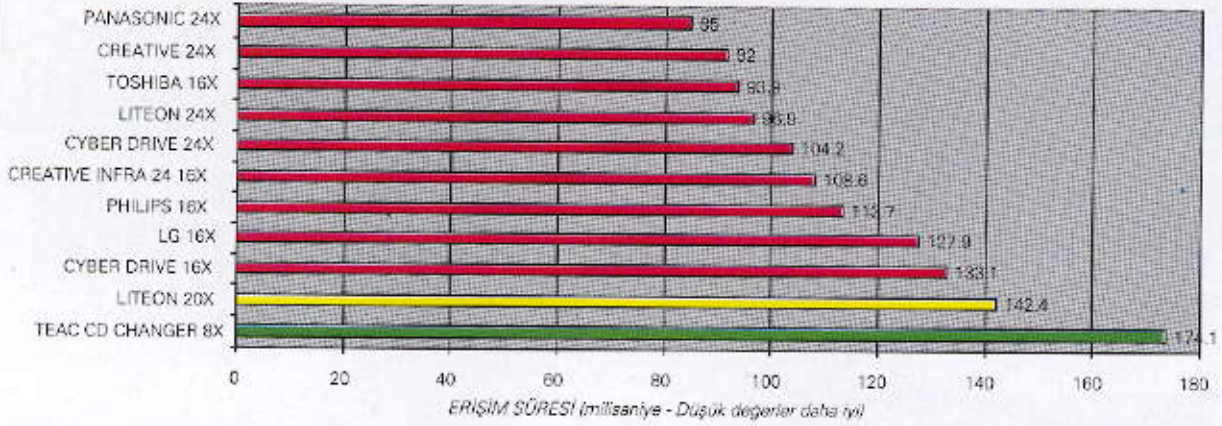
den yazılabilen cd'ler standart olarak 74 dakika veya 650 Mb kapasiteye sahipler. 1000 defadan daha fazla baştan yazılabilirler. Normal cd'lerin saklama kapasitesi 10 yıl iken yeniden yazılabilen cd'lerdeki verilerin ömrü 30 yıla kadar uzuyor. Bu tip cd'leri kullanırken dikkat edilmesi gereken husus cd'nin yazılım aracılığı ile yazmaya karşı koruma durumuna geçirilmemesi. Eğer böyle yapılırsa bir daha aynı cd üzerine kayıt mümkün olmuyor. Direct CD adlı yazılımının beraber geldiği bu yazıcı sisteme tanıtıldığı zaman Windows 95 içinden cd'nin otomatik tanınmasını sağlayan özelliğin kapatılması gerekiyor. Aksi takdirde yazım işlemi sırasında bazen cd'nin çıkarılıp baştan takılması durumunda problemler olabiliyor.

IDE CD-ROM SÜRÜCÜLERİN TRANSFER HIZI

IDE CD-ROM SÜRÜCÜLERİN ERİŞİM SÜRELERİ

Nasıl Bir Konfigürasyon Tavsiye Edersiniz?

Dergimize gelen mektup, faks ve telefonların çoğu aynı konu üzerine... Yeni bir bilgisayar, donanım veya yazılım almak isteyen bir okuyucumuz neye yatırım yapmasının en doğrusu olacağını soruyor. Özellikle son aylarda, aynı tip sorulardaki bu artış için biz iki tane sebep bulduk. Birincisi, bilgisayar ve yan ürünlerine yatırım yapanların artık bilinçlendiği ve ih-

tiyaçlarına göre en iyisini seçmek istemeleri. Bu yüzden tüketici bir ürünü satın almadan önce bu konuda uzman kişilere danışıyor.

Bulduğumuz ikinci sebep ise dergimiz bünyesindeki Chip Test Merkezi'nin güvenilirliğinin yaygınlaşması. Bunun sebebi de ürünleri sadece test amaçlı olarak değil, günlük kullanımda karşılaşılan sorunları veya kullanılan uygulamaları

bazı olarak bütüncü altına yatırma-mız olmalı.

Sorunumu çözmüyorlar

Telefonların bir kısmı da tüketicilerin satıcı ile yaşadıkları problemleri kapsıyor. Haksızlığa uğradığını düşünen okuyucularımız ve hatta bazen dergimizi okumayan tüketiciler bile haksızlık karşısında başvurulacak bir merci olarak CHIP dergisini görüyor-

lar. Bugüne kadar yaptığımız uygulama tüketici aracılığıyla satıcıya veya üreticiye arayıp konuşmak ve bir uzlaşma sağlamaya çalışmaktı. Ancak sorunu çözeceğimize dair bir garanti veremiyorduk. Ve çoğu zaman da yaptığımız telefon görüşmeleri sonucu sadece sorunların gideri-

leceğine dair sözler alıyorduk. İşin takibini yapamıyorduk. Bu gelişmeler ışığında biz de Test Merkezi'mizin yetkilerini genişletmeyi uygun gördük.

Chip'in Garantisi

Avrupa ve Amerika'da senelerdir olduğu gibi ülkemizde de artık tüketici markaya önem veriyor. Kaliteyi mar-

kanın altında bulacağımı düşünen insanlar bir ürünü satın alırken yanında o ürünle ilgili hizmeti ve bazı hakları da satın aldıklarını biliyorlar. Ancak yine gelişmiş ülkelerde çözümlenmiş olan bir sorun ortaya çıkıyor ki, o da birçok marka arasında seçim yapma gerekliliği. Tüm üreticiler/satıcıların kendi ürünleri için savun-dukuları "en iyi ürün" olma iddiası tū-

CD Sürücü ve Yazıcıların Teknik Bilgileri

	Lite-On	Lite-On	Gakstar 16X	Cyber Drive 24X	Testdata 16X	Panasonic 24X	Cyber Drive 16X	Philips 16X
Model	24X Max	20X Max	CRD-6160B	CD240D	XM6002B	CR-585-B	CD160D	PXA162CD
Firma	Esport Multimedia	Esport Multimedia	Karma	Karma	Karma	Pancom	Karma	Genpa
Telefon	(212) 212 07 50	(212) 212 07 50	(212) 233 30 30	(212) 233 30 30	(212) 233 30 30	(212) 274 47 55	(212) 233 30 30	(212) 288 10 78
Faks	(212) 213 66 67	(212) 213 66 67	(212) 296 18 29	(212) 296 18 29	(212) 296 18 29	(212) 274 71 90	(212) 296 18 29	(212) 275 50 24
Son kullanıcı fiyatı	116 \$	101 \$	83 \$	119 \$	94 \$	120 \$	78 \$	93 \$
Garanti süresi	1 yıl	1 yıl	1 yıl	1 yıl	1 yıl	Belirtilmemiş	1 yıl	Belirtilmemiş
Dehi/Handi	Dehi	Dehi	Dehi	Dehi	Dehi	Dehi	Dehi	Dehi
Maksimum veri transfer hızı	3600 KB/s	2000 KB/s	2400 KB/s	3600 KB/s	2400 KB/s	3600 KB/s	2400 KB/s	2400 KB/s
Ortalama erişim süresi	100 ms	110 ms	100 ms	85 ms	100 ms	85 ms	110 ms	110 ms
Arayıcı	E-IDE	E-IDE	E-IDE	E-IDE	E-IDE	E-IDE	E-IDE	E-IDE
MTBF	120.000 saat	120.000 saat	125.000 saat	100.000 saat	100.000 saat	125.000 saat	100.000 saat	100.000 saat
Windows 95	x	x	x	x	x	x	x	x
Windows 3.1	x	x	x	x	x	x	x	x
Windows NT	x	x	x	x	x	x	x	x
Dos	x	x	x	x	x	x	x	x
Os/2 Warp	x	x	x	x	x	x	x	x
Diger								
Ön panel	x	x	x	x	x	x	x	x
Ses güdünü ayarlama	x	x	x	x	x	x	x	x
Kısaıkıpişi	x	x	x	x	x	x	x	x
Çıkma tuşu	x	x	x	x	x	x	x	x
Durdurma tuşu	x	x	x	x	x	x	x	x
Çıkama tuşu	x	x	x	x	x	x	x	x
Adama tuşu	x	x	x	x	x	x	x	x
Açıl durum klidi	x	x	x	x	x	x	x	x
Arka panel	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları	Ida, güç, analog ve dijital ses çıkışları
Beraber gelen yazılımlar	Sürücüler	Sürücüler	Sürücüler	Sürücüler	Sürücüler	Sürücüler	Sürücüler	Sürücüler
Beraber gelen parçalar	Vida, ses kablosu	Vida, ses kablosu	Vida, ses kablosu	Vida, ses kablosu	Vida, ses kablosu	Vida, ses kablosu	Vida, ses kablosu	Vida, ses kablosu
Enerji koruma opsiyonu	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Var	Var
Diger	Hızlı kurulum kartı	Hızlı kurulum kartı	Dikev kullanılabılır					

Faxmaker for Networks 6

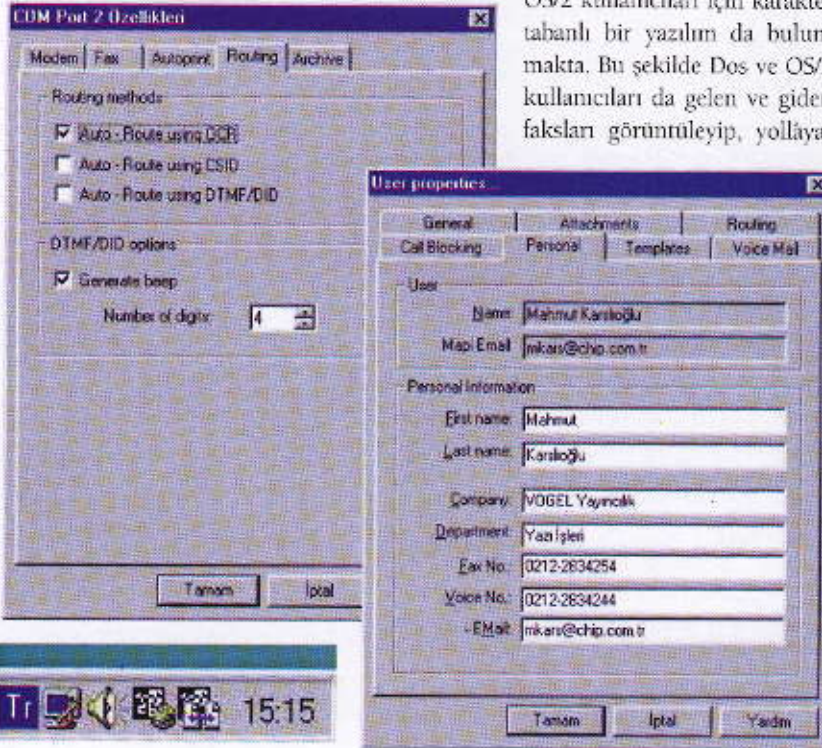
GFI Fax & Voice Ltd. tarafından hazırlanan e-mail sistemleri ve ağıyla tamamen entegre olarak çalışabilecek ağ bağımlı faks yönetim programı Faxmaker, Türkiye'de SEA Yazılım tarafından piyasaya sunuluyor. Windows NT üzerinde de çalışan bu program bu özelliği ile de bir dedicated server gerektirmiyor. Standart faks modemler kullanılabilirken, serverınız 32 hat ve 250 kullanıcıyı destekle-

mamen server üzerinde yapıldığı için kullanıcı bilgisayarlarına herhangi bir yük binmemiş oluyor. Program tarafından hazırlanan telefon rehberlerinin ağ üzerinde Windows ve Dos kullanıcıları tarafından ortak kullanılabilmesi ve paylaşılabilmesi de mümkün. Böylece yaratılan faks eklemeleri ve kapak sayfaları ortak bir yerde saklanarak aynı faksın birden fazla kopyası olmasının da önüne geçilmiş oluyor. Yine Dos ve OS/2 kullanıcıları için karakter tabanlı bir yazılım da bulunmakta. Bu şekilde Dos ve OS/2 kullanıcıları da gelen ve giden faksları görüntüleyip, yollaya-

sayesinde herhangi bir veritabanı içinden istenilen faks numarası kolayca Faxmaker'a iletilebiliyor.

Windows NT veya 95 üzerinde bir uygulama gibi çalışabilen program istenildiği zaman Windows NT Server üzerinde bir servis olarak da çalışabilmekte. Faxmaker'da gelen faksların yönlendirilmesi için ise üç yöntem kullanılıyor. İlkinde kullanıcı belli bir ID ile tanınmakta. İkincisinde PBX kullanılarak yönlendirme yapılmakta ve sonucunda ise OCR kullanılmakta. Oldukça ilginç olan son metod ise faks OCR ile taranarak anahtar kelime aranmakta ve ilgili kişiye yönlendirilmekte. DDE kullanılarak faks numaralarının programa otomatik olarak yollayabilen bir makro hazırlamak da mümkün. Faks arşivleme yazılımı sayesinde gelen ve giden bütün fakslar sıkıştırılıp, istek üzerine gönderen, alıcı, tarih, zaman ve faks numarası gibi kriterlerle arama yapılabilir. Bu yöntemle önemli fakslar kolayca bulunup yazdırılabilir. Arşivlenen faksların ayrı bir dizinde tutulup istenirse CD veya kartuşlara yedeklenmesi de mümkün.

Sonuç olarak fax client'larda wysiwyg faksalama, faks arşivleme, faks yönlendirme, gelen faksın haber verme, MAPI E-mail sistemleri ile haberleşme, fax server'larda ise yüksek hızlı faksalama, gelen fakslarda hata düzeltme, non dedicated olma, akıllı tekrar deneme özelliği ile çok iyi bir faks yönetim yazılımı. Yenilenen arabirimi de kullanışlılığını artırıyor. Faks server için minimum 486 dx2-66, 8 Mb Ram'li bir bilgisayar, Class 2 uyumlu faks modem ve 15 Mb sabit disk yeri yeterli oluyor.

yebiliyor. Fakslar Windows altında çalışılan yazılımlardan Faxmaker'ın yazıcı sürücüsüne gönderildiği zaman oldukça kullanıcı dostu menüler sayesinde istenilen kişilere gönderilebiliyor. Fakslar gönderilmeden önce ekranda görüntülenebiliyor ve istenilen bir dokümanı faks ekleyerek göndermeniz de mümkün. Programın bir önceki sürümüne göre daha da gelişmiş bir arayüzü var. Böylece kullanıcıların faks alışverişi oldukça kolaylaşıyor. Yollanan faksların durumu Windows 95 ve NT 4.0'da yeralan görev çubuğunda Faxmaker posta kutusu vasıtası ile kolayca öğrenilebiliyor. Faks dönüşümleri ta-

biliyor ve yazıcıdan çıktı alabiliyorlar. Ağ üzerinden dağıtılan mesajlar sayesinde de kullanıcı giden ve gelen faks-lardan haberdar olabiliyor. Faxmaker, MS Exchange gibi MAPI uyumlu herhangi bir yazılımla çalışarak gelen faks-ları kullanıcının posta kutusuna yönlendirebiliyor. Böylece kullanıcı posta kutusundan hem e-mail'larını hem de fakslarını kontrol etme şansı buluyor ve yeni fakslarını da e-mail gibi yollayabiliyor. Faxmaker eğer mevcutsa 4 hatlı aynı anda kullanarak faksları toplu şekilde yollayabiliyor. Her kişiye bir kişisel kapak sayfası da yollamak mümkün. Anlaşılması kolay bir DDE arayüz

Bilgi için

SEA Yazılım

Tel : 0212-267 1163

Faks : 0212-267 2473

E-Mail: coliks@mag.net.tr

Fiyat : 412\$ (5 kullanıcı)

Corel WordPerfect Suite 8

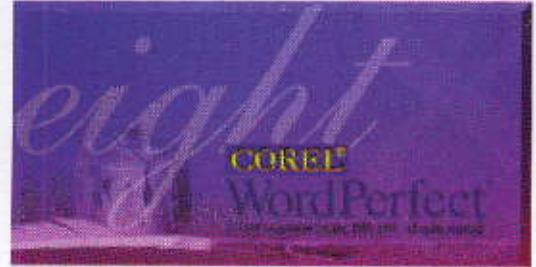
Corel Wordperfect Suite 8, küçük işletmeler ve ev kullanıcılarına yönelik olarak, Corel Wordperfect 8 Professional ise daha çok profesyonel kullanıcılar veya büyük işletmeler için piyasaya sürülmüş bir yazılım paketi. Paket, Corel Wordperfect 8, Quattro Pro 8, Presentations 8, CorelCENTRAL, Photo House 1.1, Barista, Netscape Navigator, Envoy 7 View, Bitstream Font Navigator 2.0, yüksek kaliteli fontlar, 10000'den fazla clipart resmi ve 30 gün bedava internet bağlantısı gibi oldukça geniş bir arşivle geliyor.

Bir önceki sürümlere göre oldukça fazla artı değişime uğrayan program paketinin ön plana çıkan birçok özel-

lik çeşitli dizaynlar yaratabiliyorsunuz. Bunları yaparken 3D eklentisini kullanarak ışık, derinlik ve dönme efektleri kullanılabiliyor. Corel Wordperfect 8'de yeni çizim düzeyi ile yazılar üzerine objeler yerleştirmek, renk geçişleri ve paternler eklemek de mümkün. Corel Versions özelliği ile çalışma grupları üzerinde bir dokümanda yapılan değişiklik takip edilebiliyor. Yeni SGML ile yapıli dosyalar hazırlamak için bir grafik arabirim de sağlanmakta. Yazı içinde www, ftp, http veya mailto anahtar kelimeleri geçtiğinde bunları otomatik olarak Link haline dönüştürebiliyor.

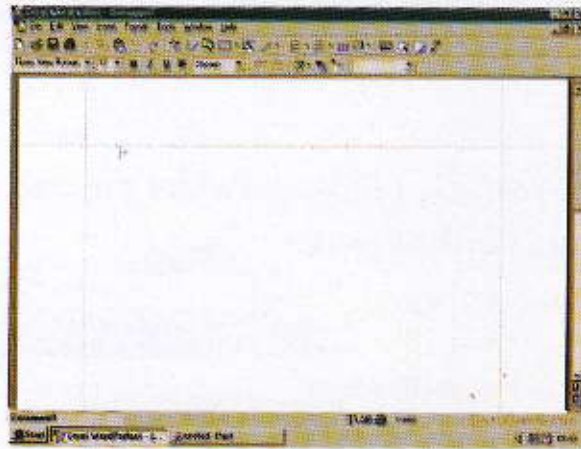
Quattro Pro 8'de ise yine yeni WYSIWYG özelliği sayesinde dokümanlarınızla basılacağı halde çalışabiliyorsunuz. Kullanıcı dostu arabirim ile tablolar ve formüller kolay bir şekilde oluşturulabiliyor. Quickcell özelliği ile bir hücreyi uygulama çubuğuna sürükleyip bıraktığınız zaman

diğer hücrelerin değiştirilmesi ile o hücrenin değişimini izleyebiliyorsunuz. Bir başka yenilik olan Quick Filter ile ise ilgisiz veriler ekrandan kaldırılarak anahtar bilgilere odaklanma daha kolay sağlanmış oluyor. Corel Presentations 8'de eklenen 180 adet önceden hazırlanmış profesyonel arka planlar bulunuyor. Custom Audiences özelliği ile aynı sunum materyali ile değişik sunumlar yapabiliyor ve bunları ayrı ayrı dosyalarda kaydetmek zorunda kalmıyorsunuz. Show It ile ise hazırladığınız sunumları tüm animasyonlar, ses, grafik ve video ile Web üzerinden sunmanız da mümkün oluyor. Sunumları geliştirmek için 120 adet geçiş efekti su-

nuyor. Bunları hızlandırmak için ise Intel'in MMX teknolojisine de tam destek sağlanmakta. Oldukça geniş olan desteği ile Microsoft Powerpoint, Lotus Freelance Graphics ve Harvard Graphics ile dosya transferi yapılabiliyor. CorelCENTRAL 8, Internet bağlantınızı kullanarak gerçek zamanlı sesli görüşme ve bilgi paylaşımı yapabilmenizi sağlıyor. E-Mail tabanlı mesaj yöntemi ile yine Internet üzerinden hiç sorunsuz mesajlaşılabilir. Takvim özelliği ile tüm toplantılarınızı ayarlayabiliyorsunuz. Bunların haricinde bir Java aracı olan Barista ile zengin içerikli Web sayfaları tasarlayabiliyor, özel efektler içeren Photo House 1.1 ile de resimlerinizi düzenleyebiliyorsunuz. Son olarak da özel uygulamalar geliştirmek için Corel WordPerfect Suite SDK'da paket içinde yer alanlardan.

Sonuç olarak son zamanlardan çıkan Microsoft Office ve Lotus SmartSuite'in Corel versiyonu olarak ifade edebileceğimiz kadar ortak özellikler içeren bir program paketi. Fakat daha fazla artı yönler içeriyor.

ligi bulunuyor. Yeni PerfectExpert kullanıcıya istediği her an yardım sunabiliyor. Genel olarak çekirdek programlardaki sabit menüler ve araçlar ise kullanımı kolaylaştırıyor. Kullanışlı arabirim, konuya duyarlı özellikler ve uygulama çubukları üretkenliğinizi oldukça artırabiliyor. Hızlı açılış, dosya açma ve ekran yenileme özellikleri de iyi. Suite'in tüm çekirdek programları HTML yazma özelliğine ve Web'e erişim imkanına sahip. Java teknolojisi de kullanılarak zengin Web sayfaları hazırlanabiliyor. TextArt özelliği ile kelime işlemci içinde önceden tasarlanmış metin şekilleri kullanabileceğiniz gibi kendiniz de renk ve doku kullana-

Bilgi için

Logosoft, ETİ

Tel : (0.216) 348 13 99

(Logosoft),

(0.212) 212 98 02 (ETİ)

Faks : (0.216) 348 17 54

(Logosoft),

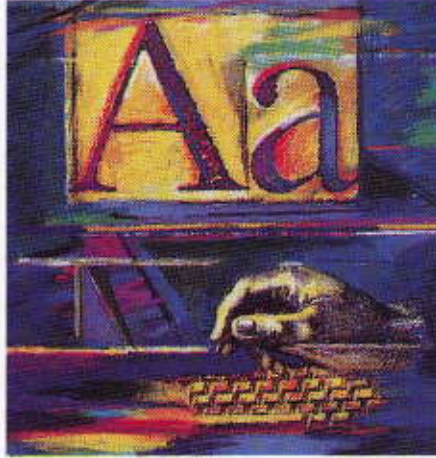
(0.212) 212 98 04 (ETİ)

Fiyat : 319\$

Kes Bi' Fatura

Ofis otomasyonu yazı dizimizde bu ay işleyeceğimiz konu her şirketin vazgeçilmez bir birimi olan muhasebe ile ilgili. Hesap işlerini dışarıdan bir muhasebe şirketine yaptırmayan orta düzeyli ve üstü her şirkette mutlaka bulunan muhasebe bölümleri her gün yüzlerce fatura, irsaliye, çek, senet gibi işlerle uğraşmak zorundadırlar. Ay başlarında

ve vergi dönemlerinde yapılan hesaplamalarda önceki dönemler içinde tutulan kayıtların düzenliliği işlerin kolay yapılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aynı şekilde belirli

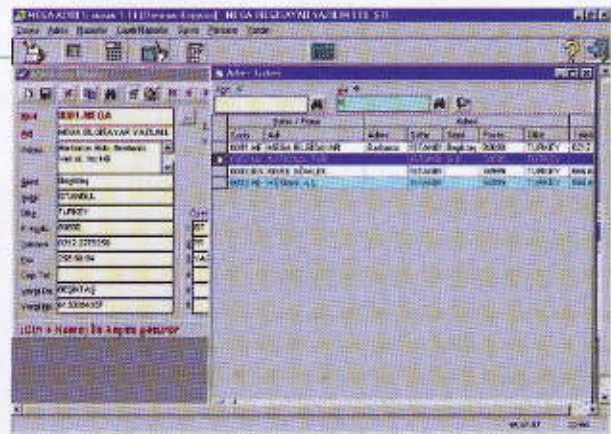
kriterlere göre aranan bir kayıta ulaşmak da düzenli tutulmuş kayıtlarla daha rahat olacaktır. Daha önceki yazılarda belirtildiği gibi bilgi depolamada, arşivleme ve arşivdeki bilgiye ulaşmada hatasız ve hızlı olan bilgisayarlar bu iş için çok uygun olmaktadır. İncelemiştiğimiz bu ay bu doğrultuda tamamı Türkiye'de yazılmış 5 adet ürüne yer verdik. Çeşitli firmalara ait olan bu muhasebe paketlerinin çoğu tek başlarına da çalışan birden fazla modülden oluşmakta. İhtiyaç doğrultusunda

da sonradan da istenen modül çalışan yazılımlara eklenebilmekte ve beraber çalışabilmektedir. Bazı yazılımlarda 42 parçaya kadar ulaşan modül sayısındaki ürünlerin tamamının test edilmesinin mümkün olmayacağından incelemede yer alan ürünler firmalardan gelen ilgili modüller doğrultusunda incelenmiştir. Bu yüzden bazı ürünlerde bazı modüllerin olmadığı düşünülmemelidir. Ürünlerle ilgili daha fazla detaylı bilgi ve demo alabilmek için ürünlerin sonunda yer alan telefonlara başvurabilirsiniz.

Mega Adres

Geçen ay ofis otomasyonu yazı dizimizde yer alan adres etiket programlarını incelememize katılamayan bu yazılıma bu ay yer veriyoruz. Mega Adres, adres bilgilerinin takip edilmesi, etiket basımı, bilgilerin belirli kriterlere göre aranması ve listelenebilmesine olanak sağlayan Windows altında çalışan kullanışlı bir yazılım. Hazırlanan adres kartlarında birden fazla resim ve ses nesnesi tutulabiliyor. Veriler ise Access veritabanı formatında tutulduğu için yine Microsoft'un olan Word ve Excel gibi dosyalarla veri transferi çok kolay oluyor. Ana bilgi giriş ekranında 20 haneye kadar alfanümerik kodlama, kartta adres ile ilgili not ve birden fazla resim kullanabilmek mümkün o-

luyor. Ayrıca kullanıcının belirleyebileceği 10 adet özel alan bulunuyor. Bunların her birine daha sonradan grupta yapabilmek için kod verilebilecek 6 adet de özel kod alanı mevcut. Eğer bir modem kartınız varsa kartta yer alan numaralar otomatik olarak da çevrilebiliyor. Etiket basımı sırasında iki farklı ebat kullanılabiliyor ve etiketin hitap ibaresi değiştirilebiliyor. Esnek kart girişi sayesinde, belirli kriterlerle kartlara tek tek girmeye ge-

rek kalmadan düzenleme yapılabilir. Son olarak da rapor sihirbazı sayesinde raporları yine belirtilen kriterlere göre hızlı bir şekilde kağıt üzerine ya da ekrana istenilen yazı stilinde dökmek de mümkün oluyor.

Mega Entegre V5.0

Modüler mantıkla çalışan Mega yazılımlarının Entegre adı altındaki bu yazılım paketinin 5. sürümünde muhasebe, stok, cari, fatura, senet/çek, bordro, irsaliye ve ofis modülleri bulunuyor. Dosya tabanlı çalışan bu yazılımların tümü aktif olarak mouse kullanımını destekliyor. Alınan tüm dökümlerde ekran 256 kolon olarak sağ ve sol kaydırılabilir kullanılabiliyor ve yine ekranda başlık, detay, toplam satırlarının değişik renklerde görülmesi ve dökümü de mümkün oluyor. Baskı için lazer veya renkli yazıcı kodları belirlenebiliyor. Yine tüm modüllerde döviz takibi yapılabilir ve kullanılan kod satırları da 20 haneye kadar destek veriyor. Esnek rapor desteği sayesinde ve yeni sorgulama teknikleri ile (alan büyüktür değer gibi) raporlama daha kolay hale geliyor. Muhasebe modülünde esnek dönem kavramı ile yıl başlangıcının herhangi bir ayda olabiliyor. Maliyet merkezleri takibi, maliyet merkezi muavin ve mizan dökümü yapılabilir. Hesap planında 2 adet hesap fişi ve 2 adet de açıklama ile iki dilde muhasebe takibi yapmak da mümkün oluyor. Cari modülde ise 12 aylık TL/Döviz dağılımı ve detaylı B/A dağılımı görülebiliyor. Yine de-

tail bir biçimde döviz, detaylı risk, kartta senet/çek durumu ve dağılım takibi yapılabilir. Fatura modülünde satır bazında iki olmak üzere toplamda 3 iskonto yapılabilir. Fatura girişi sırasında satıcı kodu dışında bayi kodu verilerek buna göre döküm ayrıştırma mümkün hale geliyor. Bütün faturalarda açıklama, miktar, tutar arayabilmek de mümkün. Senet çek modülünde tamamen bordroya bağlı bir mantık var. Giriş, çıkış, iade, kapama bordroları işleme, bordro giriş, değişiklik iptal olanakları mevcut. Stok kontrol modülünde birbirine bağımlı yada bağımsız çift birim takibi yapılabilir. Fiş girişinde ise konsinye, iade gibi çeşitli türler verilebiliyor. Satış fiyatlarının isimlerinin parametrik verilebilmesi de mümkün. Bordroda da 20 adet ek öde-

me, 10 adet ek kesinti, 5 adet özel alan tanıtımı ve bunların esnek olarak formlerle hesaplanabiliyor ve EK-1, EK-2, vizite kağıdı, işe giriş belgesi dökümleri alabiliyor. Ayrıca tüm alanlarda yuvarlama yapabilmek, esnek kart girişi ile otomatik olarak toplu kart değiştirmek de mümkün. Detaylı personel bilgileri kan grubundan, askerlik durumuna kadar herşeyi içeriyor.

Bilgi İçin

Mega Yazılım

Tel : 0212-2588255

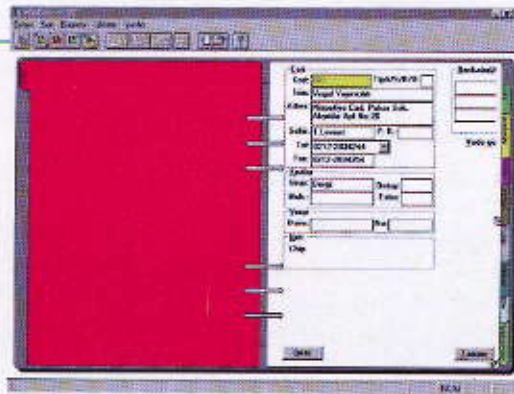
Faks : 0212-2588894

Fiyat : Adres - 11 milyon+KDV

Entegre - 65 milyon+KDV

Motiva WinCari

Motiva yazılım firması tarafından hazırlanan bu program isminden de anlaşılacağı gibi sadece cari hesaplarınızı tutan bir yazılım. Windows 3.1, 95, Nt ve OS/2 işletim sistemleri altından da çalışan yazılımın kullanıcı arabirimi bir ajandayı andırıyor. Masanızın üzerindeki kara kaplı defterin yerini alacak olan bu programla cari hareketlerinizi girip anında bakiyelerinizi görebiliyorsunuz. Vade hesaplarınızı yapıyor, taksitlerinizi peşin ödemeli yada ödemesiz he-

saplayabiliyorsunuz. Aynı zamanda diğer programlarda hazırladığınız cari kart ve hareket bilgilerini programa aktarırken kullanılan görsel arabirim de işi oldukça kolaylaştırıyor. Satıcılar, müşteriler, bankalar ve diğer gruplarda tanımlanan cari kartlarda; borç, alacak, veresiye, avans, ücret, çek-senet, gelir ve gider gibi her türlü para hareketi ta-

kip edilebiliyor. Ortalama vade, taksit sayısı, tutarları, peşin değeri, ağırlıklı ortalama, ana para ve vade hesaplamaları, taksit ve ödemeler modülü ile yapılabilir. Diğer ticari programlarda yer alan CSV formatına aktarılabilen cari kart ve hareket bilgilerini biraz önce de bahsedildiği gibi alan eşleme yöntemi ile Wincari programına aktarmakta mümkün. Çeşitli filtrelerin kullanımı ile formatlanabilir raporlar oluşturulabiliyor, düzenlenmiş rapor formatı ve filtreleri kullanıcı tanımlı rapor olarak saklanabiliyor ve görüntülenmiş raporlar export edilebiliyor. Uygun fiyatı ve içeriği ile bu konudaki işlerinize çözümler sunabilecek bir yazılım.

Bilgi İçin

Motiva Yazılım

Tel : 0256-612 3095

Faks : 0256-612 3610

Fiyat : 35 \$ + KDV

Ofisim Kasam

Fet yazılımın ofisim paketinde yer alan yazılımlardan biri olan kasam programı kişilerin nakit, çek, senet gibi para ile ilgili bütün işlemlerini takip edebilmeleri için hazırlanmış olan kullanımı kolay bir arabirime sahip bir Windows programı. Program diğerlerinden farklı olarak alışıldık muhasebe mantığı ile çalışmamakta. Kullanım esnasında program kendini kasanın yerine koyarak çalışmakta. Böylece yapılan işlemlerin türüne göre ilgili kasa hareketi karşılığı program tarafından otomatik olarak yapılıyor. Program, bir ana kasa ve bu ana kasanın altında nakit kasa, çek kasa, senet kasa ve diğer kasayı ayrı ayrı takip ediyor. Tüm program boyunca çıkan ve giren ise kasaya ait. Nakit, çek ve senet dışındaki her türlü işlem de diğer başlığı altında takip ediliyor. Programda bu mantıkla yer alan nakit, çek ve senet giriş çıkışları bölümleri altından ilgili her türlü işlem yapılabilir. Burada farklı muhasebe mantığı nedeni ile dikkat edilmesi gereken durum ise hem hesap kartının hem de kasanın incelenirken programın kendini ilgili kasa yerine koyduğu olmalı. Bu nedenle işlem hesap kartının ilgili giren yada çıkan bölümünde yer alıyor. Diğer bölümü için de aynı şeyler geçerli. Hareket fişi bölümü ile de tarih, hesap kodu, adı, türü ve işlem, vade, evrak numarası, açıklaması ve tutarı gibi giriş çıkış hareketleri, nakit, çek, senet ve diğer işlem türleri için kullanılabilir. Giriş ve çıkış işlemi hareket fişinden yapılmış ise diğer işlemlerin tahsil ve ödeme işlemleri diğer tahsil ve ödeme işlemleri bölümünden yapılabilir. Son olarak da eğer belirli periyotlar ile tekrar eden bir işin girilmesi gerekiyorsa program bu işlemi toplu olarak otomatik bir biçimde "Çoğalt" tuşu ile yapabiliyor.

Bilgi İçin

FET Bilgisayar

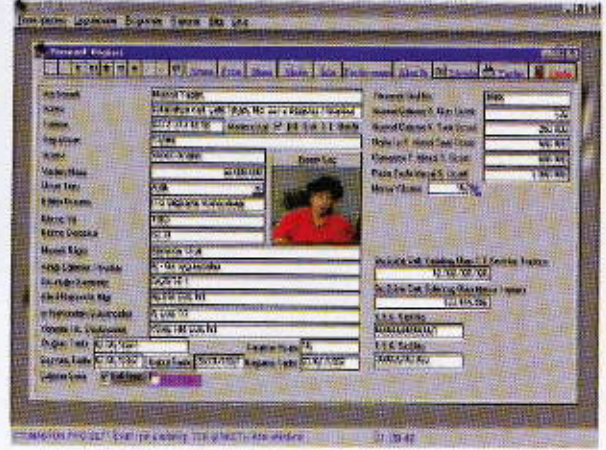
Tel : 0212-266 42 50

Faks : 0212-266 42 35

Fiyat : 6 milyon +KDV

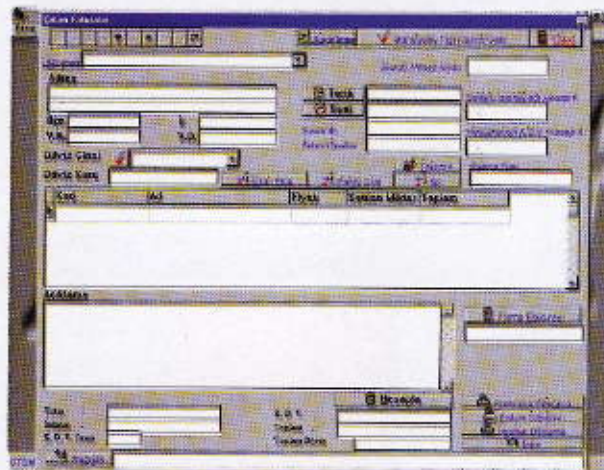
Melsoft Otomasyon

Melsoft tarafından hazırlanan Otomasyon Pro Set Windows altında çalışan komple bir otomasyon seti. Firma işlemleri, uygulamalar, programlar ve raporlar ana başlıklarından oluşan yazılımda ilk ana başlık altından muhasebe fişleri girişi yapılabilir. Eskiden devir eden kayıtlar üzerinde çalışmak için de yine bu menü kullanılabilir. Üretim, satış, satın alma, stok kontrol, maddi duran varlıkların kontrolleri ve kayıtları da buradaki alt menüler vasıtasıyla yapılabilir. Kasa hareketleri de yine buradan takip edilebilir. Ayrıca personel, para ve hizmet yönetimi ve yurtdışı işlemler buradan

yardımcı programlar yer alıyor. Buradan form dökümü, faiz vade hesaplamaları, kur takibi yapılabilir. Windows'un standart kelime işlemcisi ve hesap makinesine de buradan ulaşılabilir. Tüm verinin ya da tek tablonun kopyalanması, tablo boşaltılması ya da onarılması gibi veri yönetimi ve tüm ayarlar da yine bu menüden yapılıyor.

Programlar menüsüne istenilen programlarda eklenebilir. Son olarak da raporlar menüsünden hesap planı, genel hareket dökümü, mizan, kasa, yardımcı, büyük ve onaylı yevmiye defteri, bilanço, gelir gider dökümü almak mümkün oluyor.

Çok fazla geniş ve detaylı bir otomasyon yazılımı olan Melsoft'un kullanımı da buna rağmen oldukça kolay.

Bilgi İçin

Melsoft Yazılım

Tel : 0212-216 03 45

Faks : 0212-212 3131

Fiyat : 12000\$ ile 30000\$ arasında değişiyor

Eta For Graphics

ETA'nın son sürümü olan ETA for Graphics, Dos ortamında da olsa kullanıcıya grafik bir arabirim sunuyor. Kullanıcı isterse normal text ortamında isterse de grafik ortamda fare kullanılarak çalışabiliyor. Modüler mantıkla çalışan ETA'nın toplam 43 modüllük bir seri bulunuyor. Bunlar içinden kullanıcılar tarafından en çok tercih edilen modüllerden seçilerek oluşturulan Temel ticari sette ise stok, cari, fatura, muhasebe, çek senet, irsaliye ve yardımcı programlar olan kartoteks, dövizli cari, ve opsiyonel olarak da çift birimli stok ve barkod ile çalışma gibi modüller sunuluyor. İstenirse buna personel ve demirbaş yazılımları da eklenebiliyor. Bu modüllerin ön plana çıkan birkaç özelliği ise şöyle sıralanabilir: Stok modülünde, her stok kaleminin 3 sayfadan oluşan çok amaçlı bir stok kartı üzerinde tutulması ve kalemle ilgili bütün hareketlerin bu kart üzerinde analiz edilebilmesi, stokların farklı kriterlere göre gruplanabilmesi, stoktaki mallarla ilgili beş ayrı fiyat takip edilebilmesi ve otomatik yeniden fiyatlandırma yapılabilmesi. Stok raporlarında Excel bağlantısı da yapılabiliyor. Cari mo-

dülde, çek ve senetlerle ilgili işlemlerin vadeler itibari ile de değerlendirilebiliyor. Cari hesap kartlarında bilgilere erişimin kod ve ünvanı ile mümkün olması ve özel kodlar yardımıyla kartların farklı kriterlere göre gruplanabilmesi de mümkün. Yine cari hareketler nakit, fatura, dekont, senet ve çek şeklinde ayrı ayrı kayıtlar halinde tutulabiliyor. Çok amaçlı cari kart ise 2 sayfadan oluşuyor. Stokta olduğu gibi burada da raporlamada Excel ile bağlantı bulunuyor. Ayrıca analiz edilmek istenen rapor sonuçları doğrudan Lotus 1-2-3 ve Symphony programlarının dosya yapılarına uygun olarak transfer edilebiliyor. Fatura modülünde ise ekran kullanıcının ihtiyaçlarına göre kullanıcı tarafından biçimlendirilebiliyor. ETA irsaliye ile esnek irtibat kurulabiliyor. Yine entegrasyon sayesinde fatura iptali yapıldığı zaman bütün modüllerde buna uygun olarak otomatik ayarlanabiliyor. Aynı fatura dahilinde birden fazla KDV oranına tabi malların faturaları kesilebiliyor. 10 değişik tipte fatura girişi yapılabilmek de mümkün. Muhasebe modülünde de çok seviyeli ve esnek hesap planlarının tanımlanması, istenilen se-

viyedeki muavin hesaplarla çalışılması da mümkün. 15 farklı kasa ile işlem yapılabiliyor. Hesap detayı ahrken T1 ile birlikte Miktar/Döviz değerleri aynı anda tek tuşla görülebiliyor. Yine raporlarda Excel bağlantısı bulunuyor. Bütçe analizi yapılması da kullanıcıya sunulan imkanlar arasında. Bütün modüllerde sol üstte ilgili bir adet bitmap resim bulundurulabiliyor ve istenirse bu resim büyük bir şekilde görülebiliyor. Network ortamında çalışma sırasında 10 farklı yetki tanımlanarak belirli düzeydeki insanların modüllerin sadece belirli kısımlarına ulaşmaları ve çalışmaları gibi kısıtlamalar getirilebiliyor.

Bilgi için

ETA Bilgisayar Yazılım

Tel/fax : 0212-232 5100 Pbx,
231 3800, 231 5872

Fiyat : 176 milyon (stok, cari, fatura, muhasebe, çek-senet, irsaliye)
+ 72 milyon (bordro)
+ 57 milyon (demirbaş)

Mikro MikBüro 8.53

Mikro yazılım tarafından hazırlanan muhasebe paketi, genel muhasebe modülü olan mikrogen, personel takip modülü, işletme defteri modülü olan mikrocin, amortisman ve yeniden değerlendirme modülü mikrodeğer, kambiyo senet ve çek modülü kamsnck ve muhasebe cari modülünü içermekte.

Bilgi için

Mikro Yazılım

Tel : 0212- 282 57 00

Faks : 0212- 282 97 77

Fiyat : 97.950.000 (işletmeler),
59.950.000 (serbest muhasebe, mali müşavir ve oda kayıt numaralı olanlara)

Genel muhasebe modülünde, muhasebe fişleri, defterler ve mizanlar, mali tablolar takip edilebiliyor. Raporlar ve grafikler de bu münüden alınabiliyor. Aynı şekilde hesap planı ve kartları da buradan düzenlenebiliyor. Personel takip modülünde toplu puantaj, raporlar ve vergi oranları gibi genel parametreler ayarlanabiliyor. Mikroper adındaki bu modül ile personel sicil, puantaj, vergi iade, konut fonu ve tasarruf ve dönemsel işlevler yapılabiliyor. Ayrıca tahakkuk raporu, ücret bordrosu ve zarf bilgileri gibi dökümler alınabiliyor. Sosyal yardım, sendika, ek kazanç, vergi dilimleri ve indirimleri, SSK limit ve oranları gibi program parametreleri de yine buradan ayarlanmakta. İşletme defteri modülü olan mikrocin'de ise gelir, gider ve genel hareket girişi ve defter dökümleri alınabiliyor. Mizanlar ha-

zırlanabiliyor. Bildirge ve beyannameler, raporlar ve analizler görülebiliyor. Mikrodeğer adı altındaki amortisman ve yeniden değerlendirme modülü olan mikrodeğer ile de sabit değer tanıtım kartı girişi yapılabiliyor. Aynı münüden sabit kıymet, KDV, yeniden değerlendirme, amortisman, satılan demirbaş, 1994 yılı düzeltme raporları alınabiliyor. Kambiyo defteri hareketlerinin, devrinin ve kapanışının yapıldığı modül ise kamsnck adını alıyor. Senet çek işlemleri de buradan yapılmakta. Son olarak yer alan muhasebe cari modülde ise rapor alınması dışında serbest meslek makbuzu kesilebiliyor, tahakkuk, ödeme girişi ve tahsilat girişi yapılabiliyor döküm alınabiliyor. Firma kısmında ise firmalar ile ilgili bilgiler bulunuyor. Mikbüro'da oldukça detaylı ve kullanışlı bir muhasebe yazılımı.

Escort 2 yıl garanti, 8X Cd-Rom, 16 Bit Sound Blaster, 16 Mb Ram, 1Mb ekran kartı, 14 Digital monitör, P120 Micro Speaker, 4 Watt Mouse, toz örtüsü kutusunda hiç kullanılmamış 1100\$.

Tel: (0 232) 420 91 68
Yaşar Uslu

Sega Master System 2, Video Oyun, 3 kartuşu ve tüm aksesuarlarıyla 8.500.000.TL

Tel: (0 282) 652 89 56
(19'a kadar)
(0 282) 651 62 07
(19'dan sonra)
Genker Ercan

Intel 120 Pentium, VX Board, 200'e kadar destekli 16 Mb Fdd Ram, S3 Trio 2 Mb ekran kartı, 1 Gb Hd 12 X Cd-Rom, Ess 1868 Pnp ses kartı, 14" ekran NI-LR. Pazarlıksız 950\$.

Tel: (0 232) 246 10 15
Ersan Turan

Bir adet Atari 520 ST bilgisayarım bulunmaktadır. Özellikleri: Ekran kartı kablosu, 35 adet müzik, oyun ve çeşitli yazılımlar ayrıca Midi tipi müzik cihazlarına bağlanmak için bağlantıları. Çeşitli Commodore parçaları, programları satılacaktır.

İlgilenenlerin 19.30'dan sonra (0 232) 247 77 28 nolu telefonu aramalarını rica ediyorum. Cihazlar düşük fiyata verilecektir.
Emrah Gener

Intel 486DX2-66, 256 K Cache, 8 Mb Ram, 1 Gb Quantum Hdd, CL-1Mb VESA, 14" 0.28 Dp Svga color, Fdd, Win95 klavye. Çok temiz son fiyat 450\$.

Tel: (0 282) 651 00 07
Erhan Şahin

Çeviriler, tezler, logo-grafik tasarımlar, dizgi-mizanpaj, Pc için geniş arşiv. Türkçe Win 95 80\$.

Tel: (0 542) 421 61 66
(0 212) 548 01 72
Ozan Pinar

Satılık Amiga 500, 2 adet TV Mod., 2 adet Joystick, yüzlerce program, oyun ve müzik programı. Fiyatı: 130\$

Tel: (0 232) 368 50 11
Murat Uygur

Pentium 75, 16 Mb Ram, 420 Mb Hdd, 8X Cd sürücü, Creative ses kartı, 1 Mb ekran kartı, mouse, mikrofön, hoparlör, Lc 20 printer, ve Cd'lerimi 1000\$'a satıyorum.

TEL: (0532) 414 9520
(0212) 235 0029 (Akşam)
Tarik Taşkıran

Az kullanılmış Aida-ta bilgisayar. 486-Sx, 4 Mb Ram, 210 Mb Hard-disk, 512 Kb Ekran kartı, 16 Bit Ses Kartı, Sony 4x Cd-Rom, 14" Monitör, Türkçe klavye, Mouse, Mousepad.

Fiyatı: 60.000.000.-TL
Tel: (0 332) 321 09 31
Engin Mendi

486 Dx2-80, 8 Mb Ram, 512 Kb Advance Logic ekran kartı, 540 Mb Harddisk, 4x Sony Cd-Rom, 16 Bit Ess 1868 ses kartı, 102 tuş Türkçe Q klavye, Windows 95 Türkçe işletim sistemi, 8 Ohm gücünde 2 Hoparlör, Masaüstü Mikrofön, Ekran koruyucusu (Filtre), Mouse+Pad, bilgisayar örtüsü, 100 ve 50 disketlik 2 disket kutusu, 14" Svga 0.28 düşük radyasyon ekran, Fifa 97, Descent 11, Guilty ve Media Maestro Cd'leri, Mini Tower Kasa, Escort Truva 95 Model bilgisayar satılıktır.

Tel: (0 266) 762 34 99
Cihan İmer

Çok temiz Intel Pentium-133, 16 Mb Ram, Tomato VX Board, uzaktan kumandalı Creative 12x Cd-Rom, Creative 16

Bit ses kartı, Seagate 1 Gb Harddisk, Cardex 2 Mb Mpeg'li ekran kartı, 33600 Hsp modem, 14" 0.28 LR monitör, Türkçe klavye, Mouse.

Tel: (0 542) 415 11 19
(0 212) 230 18 35
Akşam 8.00'den sonra
Vedat Küçük

Amiga 1200, Hd 160 Mb, 2.5" Harddisk, 150 adet disket, dergiler, kitaplar, 2 Adet Joystick 250\$.
Tel: (0 212) 25219 22
İsmail Güzey

**Sahibinden Notebo-
ok:** Intel Pentium 166 Mmx, 10X Cd-Rom, 1.44 Fdd, 2.1 Gb Hdd, 12.1" Lcd ekran, 32 Mb Ram, 33600 Fax-modem, 2 Mb Video, Touch Pad Mouse, Travel Car Adaptör, Carrying Case. Win 95, Office 97, Corel 7.0, Corel Office 7.0.

Fiyatı: 4950\$
Tel: (0 532) 315 77 29
Fethi Alpay

Acilen satılık Hp 486 DX2-66, Intel anakart, 8 Mb Ram, 345 Hdd, 14" ekran, 16 Bit ses kartı, 1.44-2.88 Fdd.
Fiyatı: 600\$
Tel: 467 40 17

Pentium 100, 2.5 Gb Hdd, 16 Mb Ram, 8x Cd-Rom, 16 Bit ses kartı+mikrofön+hoparlör, 1 Mb S3 Trio ekran kartı, MPR II renkli monitör.

Programlar; Office, Eta, Corel 3 (Türkçe), Corel 6 ve oyunlar.
Tel: (0 212) 679 10 47
Hanefi Çolak

Sahibinden Amiga 1000 bilgisayar + klavye + 2 joystick + 1 mouse + 50 disket + 200'lük disket box + 1 adet çizim programı
Tel: (0 216) 360 25 52
Orhan Edige

Compaq Ite 386/20, /387 Math Pr. 4 Mb Ram, 40 Mb Hdd, 3,5 Floppy, Q Türkçe Windows yüklü az kullanılmış Notebook + çantası 350\$
Tel: (0 312) 418 70 25
Ismail Tuna

Sahibinden, Pentium-166, 2,1 Gb Hdd, 32 Edo Ram, Mpeg yazılımlı 4 Mb ekran kartı (Virge), Mmx destekli Mainboard, 16x Cd-Rom sürücüsü, 16 Bit Aztech ses kartı + hoparlör, klavye, mouse, ayrıca radyo kartı ve anteni, 14" renkli ekran, ayrıca pek çok sürpriz program, Bu günümüzün multimedia canavarı Pc'si sadece 1600\$. Pazarlık yapılır.
Tel: (0 216) 360 88 40
Serkan

486 Dx Board, 586 Ibm Cpu + fan, 1 Mb E. K., 120 Mb Hdd, 8 Mb Ram, 640 Kb Cache, 14" Vga monitör 1.44 5.25 2 Floppy mini Tower kasa,

Mouse, Klavye, Windows 95 yüklü, 450\$.
Tel: (0 532) 414 81 79
Cengiz

**Yüzlerce Basic As-
sembly** Pascal Source + ansiklopedik ve öğretici Utility, kargo ve disket masrafları dahil 10\$
Tel: (0 322) 458 67 23
Recep Çağatay Çınar

**Satılık Vestel Asteo
Intel 133,** 16 Mb Edo Ram, 1.2 Gb Hdd, 3.5" Floppy, 256 Kb Önboard, 1 M 53 Trio 064 + 5 Vga ekran kartı, mini Tower kasa, 14" Mpr II monitör, yeni 3 yıl garanti.
Tel: (0 286) 618 48 06
Mustafa Erbaş

1996 Model, 486 DX2-66 bilgisayar, 8 Mb Ram, 540 Mb Hdd, Renkli monitör, 4X Goldstar Cd sürücüsü, 16 Bit ses kartı, Mouse, Pascal ve Delphi programlama dilleri.
Fiyatı: 700\$.
Tel: (0 312) 379 18 15
Savaş Kınay

Sahibinden IBM Pc 340-Intel Pentium 133 Cpu, 32 Mb Ram, 2.5 Gb Hdd, 2 Mb ekran kartı, IBM G41 Digital Monitör, 20X Cd Rom Driver, 16 Bit Ses kartı (Kolon + Mikrofon)

IBM PS/2 Mouse, 33600 Voice (Tele sekreteri) Fax Modem, kullanılmamış Internet erişim paketi, orijinal Windows 95 Cd, lisanslı Access 2.0 tamamı 2 ay kullanılmış, 1850\$.
Tel: (0 258) 261 39 52
Altuğ Taş

Satılık çok kullanılmış Pentium 166, Intel Triton, 512 Kb Cache, 2 Gb Hdd, 32 Mb Ram, 15" renkli monitör, 20X Cd Rom, 2 Mb S3 Trio Vga kart, 1.44 Mb Floppy, 16 Bit ses kartı, Speaker, Mikrofon, 33600 Fax Modem, Q Türkçe klavye 1500\$.
Tel: (0 262) 431 33 57
Yıldırım Kümel

Çok temiz Escort 486DX4-100, 8 MB RAM, 850 MB HDD, 1MB Ekran Kartı, 512 KB Cache Bellek, 1.44 MB Floppy, 14" renkli monitör, Slim kasa, Mouse, Q klavye, Windows 95. Fiyat: 425\$
Tel.: (0 252) 214 20 27
Şenol Avcı

Sahibinden 486 DX4/100, 8 Mb Ram, 500 Mb Hdd, 1 Mb ekran kartı, 6X Creative Cd-Rom, 16 Bit ses kartı, 2400/9600 Fax/Modem, ekran, klavye ve Dm Printer.
Tel: (0 212) 263 40 76
Uğur Çağlar

**Satılık 16 Bit ses kar-
tı,** 6 Buttons Mega Joystick ve oyun Cd'si sadece 79\$.
Tel: (0 282) 673 23 26
Yunus Emre Candaz

**18 yaşından büyük-
lere** resimler, disket dahil 1\$. Posta ücreti alıcıya aittir.
Tel: (0 212) 694 28 52
Onur Doğan

Satılık IBM PC, 130 Mb sabit disk, 2 Mb Ram, iki tuşlu mouse, Q klavye, IBM monitör, mousepad, ekran filtresi ve toz örtüleri. Fiyatı: 160\$
Tel: (0 224) 362 07 13
Engin Aktürk

Acele satılık 386, 5 ay kullanılmış, 0.28 NILR/MPR II, renkli Vestel monitör, 7 aylık garanti belgesi mevcut, 2 Mb Ram, 85 Mb Hdd, 1.44 Fdd klavye, mouse + pad + oyunlar 285\$.
Tel: (0 312) 352 07 42
Ümit Sarıncı

**18 yaşından büyük-
lere** Adult fotoğraflar içeren disketler, tanesi 2\$ (Posta ücreti karşı tarafa aittir).
Tel: (0 476) 227 92 86
(saat 18'den sonra)
Ömer Faruk Keser

Chip Emrinizde

Değerli Chip Dergisi ve
ChipMan,

Uzun zamandır derginizi takip ediyorum. Ayrıca böyle geniş konular içeren bir dergi yaptığınız için sizleri kutlar başarılarınızın devamını dilerim.

Benim sorunun mouse ile ilgili bir problem. Bilgisayarım Pentium 75, 16 Mb Ram'li bir Siemens Nixdorf. Bilgisayarımın mouse'u bilmediğim bir nedenden dolayı ekrandan tamamen silindi. Windows 95 kullanıyorum. Mouse'un tüm fonksiyonları yok olmuş durumda. Sanırım kardeşim bilgisayarı biraz kurcalamış ve açılıştaki güçlükler yaratıyor. Mouse'u tekrar nasıl düzeltebilir ve ekrana yansıtabilirim?

Bu problemi DOS'tan gidermenin bir yolu var mı?

Mouse'um çalışmadığından Temmuz ayı cd'sini halen çalıştıramadım. Yardımınızı bekliyorum, şimdiden teşekkürler.

Onursal Akbulut

CHIP Mouse'u Windows 95 DOS'tan bağımsız kontrol ettiği için sorunu DOS'tan çözemezsiniz. Mouse'unuzun görünmemesinin iki sebebi olabilir. Birincisi mouse'unuzun takılı olduğu portun bozulmuş veya bir şekilde ayarının bozulmuş olması ola-

bilir. Bunu Windows 95 ilk açıldığı sırada takılı bir mouse bulamadığını söyleyerek size belirtir. İkinci sebep ise mouse'unuzun pointer'ı bozulmuş olabilir. İlk durumda işiniz Control Panel ile. Oradan yeni donanım arayıp silinen portu tekrar bulacaksınız. Eğer port bulunursa Windows da ona takılı olan mouse'u otomatik olarak tesbit eder. İkinci durumda ise yine Control Panel'e girip mouse ile ilgili yerden yeni pointer'lar seçmeniz gerekiyor.

Değerli ChipMan,

Bu sana ikinci mektubum (faksım) olacak, fakat bu sefer başka bir sorunun var ve senden yardım bekliyorum.

Sorunum şu: Pentium 75 kullanıyorum. Windows'un dili Almanca. Windows amblemi bilgisayarında gözüken bir den aşağıda yazılı olan şeyleri bilgisayar yazıp Windows'a girmiyor.

"Windows 95 Gestartet... Die Folgende Datei fehlt oder ist beschadigt. C:\Windows\Himem.Sys

Die Folgende Datei fehlt oder ist beschadigt. C:\Windows\FSHLP.Sys

Befehl oder Dateiname nicht gefunden.

Befehl oder Dateiname nicht gefunden.

HDINFO version 2.10

(C) Copyright Siemens Nixdorf information System AG 1995

Win.Com nicht gefunden. Windows kann nicht geladen werden."

Bilgisayarımın dili Almanca olmasına rağmen İngilizce komut da alabiliyor.

Onursal Akbulut

CHIP Bunların manası ya Windows dizininiz silinmiş ya da dizindeki tüm komutlar bozulmuş. Windows 95'i baştan kurmanız gerekiyor. Büyük ihtimalle sabit diskinizin bir köşesinde uzantısı .CAB olan Windows kurulum dosyaları bulunmaktadır. O dizine girerek kurma programını çalıştırın. Tüm işlemler bitip de makinenizi baştan açtığınızda Windows 95 sorunsuz olarak çalışacaktır.

Sevgili Chip Yetkilileri,

Benim sizlere bir tanesi çok önemli olan iki sorunun var.

1.Midi veya Mod formatlı ses kaydı yapabilen programlar var mı? Var ise verdiğiniz cd'de yayınlayabilir misiniz?

2.Benim için çok büyük olan bu sorunu size en ince ayrıntısına kadar anlatayım; benim 386 bir bilgisayarım var. Derdim ise bilgisayarımda Pctools 5.0 versiyonu var ve bu programı çalıştırdığım zaman "Error in Exe Fail" hata mesajı veriyor. Bu hata mesajını verdikten sonra Pctools'u silip yeniden yükliyorum. Yükler yüklemeyi çalıştırıyorum. Bir defa çalışıyor ikinci denememde ise aynı hata mesajını veriyor. Aynı zamanda dosyanın uzunluğu da artıyor. (Bu sorun daha önce de olmuştu. Ben ise iki üç defa harddisk'i formatlamak zorunda kalmıştım.) Virüs olabilir kuskusu ile bilgisayarı temiz disketten açarak Fprot 2.25'i çalıştırdım. O da virüs bulamadı. Ben de hata mesajı veren Pctools programını diskete kopyalayıp işyerimde Dr. Solomons ile baktım o da

virüs bulamadı. Son çare olarak hatalı olan Pctools programı ile normal çalışmamın diskete kopyaladım. Bu disketi size gönderiyorum. Disketteki hatalı olan programın adı Error Pc.exe çalışmamın ise virüs bulaşmasını diye uzantısını değiştirdim. Onun adı Normal.exe yardımcı olursanız çok sevinirim.

Not: Harddiskimde hiç bozuk sektör yok. Windows 3.1'de bazen kilitleniyor. Bilgisayarımın hafızası 2 Megabayt.

İsimsiz

CHIP 1. Midi ve mod formatları müzik parçalarının formatlarıdır. Bir enstrümanın sesini kaydedip daha sonra kendi yaptığınız bir mod formatlı parçada kullanabilirsiniz. Midi formatı ise standarttır ve enstrümanlar daha önceden sentetik olarak elde edilmiş seslerdir. Tüm midi destekleyen cihazlar için ayndırlar. Dolayısıyla siz sesleri wave formatında kaydedip daha sonra mod formatında yaptığınız müzik parçalarında kullanabilirsiniz. Hem ses kaydı yapan hem de gerek mod gerek midi parçalarını çalabilen çeşitli programları daha önceki sayılarımızda cd'lerimize dahil ettik.

2. Gönderdiğiniz disketi inceledik. Biz de virüs bulamadık. Ancak programın kodunda ciddi hatalar olmuş. Bir virüs gibi davranabilecek kod parçalarına rastladık. Tam olarak temizlenememiş veya çok yeni bir virüs olabilir. Elimize geçen anti-virüs programlarının en yeni sürümleri ile disketinizi taramaya devam edeceğiz.

Chip Emrinizde

Değerli Chip Dergisi Yöneticileri,

Öncelikle böyle güzel bir dergi çıkardığınız için sizlere teşekkür etmek istiyorum. Benim bir sorumum var açıklarsanız memnun olurum. Elimde sıkıştırılmış oyunlar var. Winzip'e girip Extract'e basıyorum fakat oyunları oynayamıyorum. Bu oyunları nasıl oynayabilirim?

Teşekkür eder yayın hayatınızda başarılar dilerim.

Deniz Yeni/İçel

CHIP Eger sıkıştırılmış dosyalar işlemiden sonra açılıyorsa, açıldıkları dizine girip oradan "install" veya "setup" gibi oyunu kurmaya yarayan programları çalıştırmalısınız. Oyun tamamen kurulduktan sonra rahatlıkla oynayabilirsiniz.

Sevgili Super ChipMan,

Öncelikle bu kadar başarılı bir dergi çıkardığınız için size teşekkür etmek istiyorum. Ben derginizi ilk aydan beri takip etmekteyim. Derginizden çok güzel bilgiler öğrendim. Benimse bazı sorunlarım var. Henüz bir bilgisayarım maalesef yok. Ben bir süre bir bilgisayar şirketinde çalıştım ve burada donanım hakkında biraz bilgi edindim. Şimdi ise kendi bilgisayarımı kendim topluyorum. Benim sorunlarımsa şunlar;

1. Şu ana kadar kendime ancak board, ram, kasa, klavye alabildim. Aldığım board Gigabyte firmasının HX Board'u. Benim sorum bir arkadaşım bu kart ile Pentium 166 işlemciyi Pentium 200 olarak tanıtmış. Board Cpu voltajını kendisi

detect ettiği için Cpu yandıktan çalışabiliyormuş ve bu makine ile Pentium 200 olan bir makineyi test etmiş. Ve makinelerin aynı hızda çalıştığını saptamış. Bu konuda bana bilgi verirsiniz sevinirim. Yani 166'yı 200 olarak tanıtsam makinem sorunsuz, yüksek performansta çalışabilir mi? Bu şekilde söylemek istediğim işlemci en yüksek performansta çalıştırmak için Board Cpu'un ısısını kontrol ediyormuş, ısısı yükseldiğinde performansı düşürüp Cpu'yu soğutuyor, Cpu soğuduğunda performansı tekrar artıyormuş. Böyle bir şeyin olması ihtimali var mı?

2. Haziran sayınızda ekran kartlarını incelediniz. Ben burada 4 Mb'lı Cardex'in S3 Virge chip'li olanını almayı düşünüyordum ancak bu araştırma çıktığı zaman kafam karıştı. Sizce bu iyi bir seçim olur mu? Ayrıca monitör olarak 14" Lite-on marka bir monitör almayı düşünüyorum. Bu ekran kartı ve monitörle hangi çözünürlüklerde iyi bir sonuç alabilirim ve monitörde gerçek 3 boyutlu görüntü alabilir miyim? Bu konuda aydınlatırsanız sevinirim.

3. Harddisk olarak Quantum Bigfoot'un 4.3 Gb'lık almayı düşünüyordum ancak arkadaşımın bir makinesinde eski Quantum Bigfoot Harddisk gördüm ve Harddisk 5 1/2"lik bir Harddisk'ti. Arkadaşım tüm modellerinin büyük olduğunu ve performansını Fireball modeline göre çok yavaş olduğunu ve kolay bozulduğunu söyledi bana. Bu konuda bilgi verirsiniz sevinirim. Ayrıca bu iki Harddisk'in erişim süreleri gibi teknik

bilgilerini bana iletirseniz sevinirim.

4. Verdiğiniz Cd-Rom'ları çok beğeniyorum. Ama bilgisayarım olmadığı için onları şimdilik kullanmıyorum. Onları kullanması için bir arkadaşıma verdim. Kendisi bana programların büyük bir kısmının çalışmadığını söyledi. Halbuki Cd-Rom'u 20 hızlı ve Ram'i 16 Mb. Dolayısıyla donanım konusunda bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Bu konuda beni aydınlatırsanız sevinirim.

Şimdiden cevaplarınız için teşekkür ederim. Yayın hayatınızda başarılar dilerim.

Emrah Gener/İzmir

CHIP 1. Bahsettiğiniz olayın adı "Overclocking" ve profesyonel kullanıcılar tarafından kullanılan bir yöntem. Intel'in herhangi bir işlemcisini bir üst hızda çalıştırabilirsiniz. Gerçi artık bunu engelleyen bir modülü eklediklerini belirtiyorlar ama biz henüz rastlamadık. Birçok kişi bu şekilde başarı sağlarken bazı işlemcilerde de sık sık kilitlenmeler oluyor. Yani bir Pentium 166'yı Pentium 200 gibi çalıştırmak mümkün. Ancak her zaman muhtakkak söylenen bir söz vardır: Sorumluluk tamamen size aittir. Ayrıca board'un cpu'nun sıcaklığını ölçmesi olayı bahsettiğiniz kartta yok. O yüzden board'un cpu'nun performansını düşürüp artırması gibi bir olay da söz konusu olamaz. Cpu'nuzu kendi çalışma frekansından daha yüksek bir frekansta çalıştıracaksanız iyi soğutmanız gerekir. Kilitlenmelerin sebebi çoğunlukla aşırı sıcak-

lıktır. 4 Mb hafızalı ve S3 Virge işlemcili ekran kartı size birçok konuda fazlasıyla yetecektir. Monitör ise zaten pek o kadar önemli değil. Görüntüsünün kalitesinin yanısıra standartlara (radyasyon yayma, enerji koruma gibi) uymasına da dikkat edin. Almayı düşündüğünüz ekran kartı üç boyutlu ve iki boyutlu grafiklerde oldukça başarılı bir kart. 3. Quantum'un tüm modelleri kalite olarak iyidir. Ancak erişim süresi olarak Bigfoot'lar Fireball'lara göre daha yavaş kalıyor. Ayrıca belirttiğiniz gibi boyut farkları var. Elimizde teknik dökümanları bulunmadığı için size tam detaylı bilgiler veremiyoruz ancak Quantum'un internet sitesine bağlanarak burada bulunan bilgilere bakabilirsiniz. 4. Cd'lerimizde verdiğimiz programların birçoğu shareware olduğu için belirli süreler sonunda kurulamaz veya kullanılamaz hale geliyorlar. Bu yüzden bazı programlar çalışmamış olabilirler, ancak cd'ye koymadan önce tüm programları dikkatle test ediyoruz.

Süper ChipMan,

Benim bu size ikinci yazım önceki sorunlarına yardımcı olduğunuz için teşekkür eder yeni sorunlarıma geçiyorum.

1. Benim derginize abone olmamın ve diğer bilgisayar dergilerini takip etmemin amacı internet ve animasyondur (bir de mesleğim icabı bilgisayarlı muhasebe). Bir bilgisayar sorunu vardı, o da Ağustos ayı içinde geliyor ve donanımı hakkındayken bilgin olmadığından ge-

len bilgisayarı kendi başıma upgrade etmek zorunda olduğumu şimdiden sezinliyorum. Sizden yardım istiyorum. Önce, animasyon için sizce en ucuz ve en iyi yazılım CHL professional V20C öğrenci için 300\$+KDV olmak üzere en düşük konfigürasyonu bana verebilir misiniz ve bir de yapacağım eserleri en ucuz ve güvenli olarak hangi kayıt aracıyla saklayabilirim?

2. İnternet için kendinin hazır olmadığını (İngilizce-min yetersiz olması) fakat Avrupa ülkelerinin çoğunda daha 8 yaşında çocukların internete bağlanmaları benim internete geç bile kaldığını gösteriyor. Sizden bu konuda istediğim derginizde, internet hakkındaki gelişmeleri bize aktarmanız... İnternette hiç yabancılık çekmeden dolaşmak için İngilizce-min ne derecede olması veya hangi çeviri programının bulunması gerekiyor?

3. İnternette karşılıklı olarak görüntülü konuşmanın diğer haberleşme cihazlarından ucuz olduğunu ve fazla bir donanıma ihtiyaç olmadığını öğrendim. Bu konularda yardımcı olursanız memnun olurum.

Fatih Uğur/İstanbul

CHIP 1. Animasyon ve internet uygulamaları için kullanacağınız bilgisayar çok güçlü olmalı. Bizce en az bir HX chipsetli anakart, Pentium 166 (mümkünse MMX destekli), 32 megabayt ram ve tabii 4 megabayt Virge işlemcili ekran kartı. Animasyon için özellikle kaliteli bir ekran kartına ihtiyacınız var. Bu şekilde hazırladığınız bir bilgisayar rahatlıkla diğer işleriniz

için de kullanabilirsiniz. Kayıt ortamı olarak da tavsiye edebileceğimiz, hem kullanım kolaylığı hem de başka bilgisayarlarda rahatlıkla kullanabilmeniz açısından cd-rom'ları tavsiye edebiliriz. Alacağınız fazla pahalı olmayan bir cd yazıcı çok işinize yarayacaktır. Seçmeden önce bu ayki test köşemizi inceleyebilirsiniz.

2. Dergimizde zaten her ay İnternet ile ilgili en az bir yazı yayınlanıyor. Ayrıca İnternet kursumuzda, İnternet'in tüm olanaklarından nasıl faydalanabileceğinizi yazıyoruz. İngilizce ise İnternet için gerçekten gerekli. Eğer sadece İnternet'i gezmek istiyorsanız sayısı yüzü geçmeyecek bilgisayar terimini öğrenerek çok rahat istediğinizi yapabilirsiniz. Ama eğer İnternet'ten gerçek manada faydalanmak istiyorsanız, yani kaynak takibi, doküman araştırması gibi konular sizi ilgilendiriyorsa zaten çok iyi bir İngilizce bilgisine ihtiyacınız var. Bu da malesef çeviri programları ile kapatılabilecek bir açık değil.

3. Bir modem ve modem bağlayacağınız hoparlör ve mikrofonlarla bunu yapabilirsiniz. Gerekli programı kurduktan sonra İnternette belli server'lara bağlandığınızda sizinle aynı programı kullanan kişilerle sesli görüşme yapabiliyorsunuz. Bu konuda çok detaylı bilgileri görsel olarak bulabileceğiniz yeni cd'mizi inceleyiniz.

Değerli Chip Dergisi,

Öncelikle şunu söylemeliyim ki yayınlarınız çok iyi, başarılarınızın devamını di-

lerim. Lütfen bana Microsoft Network hakkında detaylı bilgi verin, şimdiden teşekkürler.

Serkan Akar/İzmir

CHIP Microsoft Network, Microsoft firmasının kendi bünyesinde kurduğu büyük bir ağı. İçinde aynı internetteki gibi ulaşabileceğiniz bilgiler mevcut. Bildiğimiz kadıyla Türkiye'de direk bir telefonla yok ama İnternet üzerinden bağlanabiliyorsunuz. Daha detaylı bilgi için Microsoft Türkiye'nin (0 212) 258 59 98 no'lu telefonunu arayabilirsiniz.

Sayın Chip Dergisi Yetkilileri,

Öncelikle derginizin her ay bir Cd vermesini çok beğeniyorum. Cd'lerinizin içeriği çok güzel. Pentium 100, 16 Mb Ram, 1.6 Gb Hard-disk, 6 hızlı Cd Rom, 16 Bit ses kartı, 2 Mb S3 Trio 64V+ Mpeg donanımlı bilgisayar kullanıyorum. Sorularım:

1. Daha önceleri çalıştırabildiğim video cd'lerim sebebini bilmediğim bir hata sonucunda çalışmamaya başladı. Herhangi bir çalıştırma programına girdiğimde şu mesaj yazmaya başladı: "Program hatası. Programınız bir .dll dosyasına bir devingen bağ kuruyor."

SANSÜR DEĞİL, SHOW SUNUYORUZ!

<http://www.tansat.com.tr>

TANSAT

İLETİŞİM LTD. ŞTİ.

BİZİ İZLEMeye DEVAM EDİNİZ

433 6371 - 432 3663 **0312**

Eutelsat 2F2 10°Doğu

H. 11,163 Mhz

Çarşamba, Perşembe

Cuma, Cumartesi

Saat 01:00

HotBird 2, 13°Doğu

H. 11,785 Mhz

Her Gün

Saat 02:00

SATIŞ TEHSİLLİKLERİ VERİLECEKTİR

which is usually only found in viruses. Please contact Frisk Software International to check if this a known false alarm or send us a copy for analysis" bu mesaj niye çıkıyor? Bilgisayarında virüs mü var?

Sorularımı cevapladığınız için teşekkür ederim.

Koçak Özcan/Osmaniye

CHIP 1. Kartınızın üzerinde bulunan chipset Intel'in ilk çıkardıklarından. Pentium 166'ya kadar destekliyor. Kart ile ilgili ayrıntılı bilgileri bu ayki anakart yazımızda bulabilirsiniz.

2. Quantum'un tüm harddiskleri oldukça kalitelidir. Elinizdeki harddisk de piyasanın aranan ürünlerinden. Oldukça sağlam olması sebebiyle içerisindeki bilgiler kolay kolay kaybolmuyor. Erişim süresi de oldukça düşük. Ayrıca bu harddiskin sevilen yanlarından biri de sessiz çalışması. Quantum'un Fireball modeli yaptığımız testlerde de oldukça iyi performans sergilemişti. Eski sayılarımızı karıştırıp ilgili teste bir göz atmanızı tavsiye ederiz.

3. Renklerin yanlış çıkmasının sebebi programların renk sayısı birbirini tutmuyordur. Kullandığınız grafik programında daha yüksek renk sayılı bir sayfa açarak capture ettiğiniz resimleri bir de bu şekilde yerleştirin.

4. İnternet'e bağlanırken kullanılan 822'li hatlar şu anda paralı. Gündüz üç geceleri ise beş dakikada bir kontürün attığını hesaba katıp ne kadar telefon parası vereceğinizi hesaplayabilirsiniz. (Şu anda kontür fiyatı 6000TL.) Servis sağlayıcıların ise hepsi birbirlerinden farklı opsiyonlar ve

fiyatlar sunuyorlar. Herbiri ni tek tek arayarak karşılaştırma yapabilirsiniz. Ya da yakında yapılacak fuarda yüz yüze de görüşmeler yapabilirsiniz.

5. 16 bit ve 44.1 KHz oldukça kaliteli bir format ve çok hafıza ister. Yaklaşık birbuçuk dakikalık bir kayıt ve bunun tamamen ram'de durması hafızanın oldukça fazla bir bölümünü kapsar. Yani hafızanızın yetmemesi normaldir. Ancak programın da bu durumda sabit diskinizde bir alan açıp orada çalışması gerekir. Bu işleminizi bir de başka programlarla yapmayı deneyin.

6. Smartdrv programı disk/disket işlemleri için sabit diskinizde tampon bir bellek açarak yapılan okuma ve yazma işlemlerini hızlandırmaya yarar. Eski den oldukça başarılı bir programdı, ancak artık pek kullanılmıyor. Yaptığımız testler sırasında cd sürücülerde performansı arttıracığı yerde düşürünce hafızadan kaldırmak zorunda kaldık. Dos komut satırından

Smartdrv /?

yazarak parametrelerini ve açıklamalarını okuyabilirsiniz.

7. Bir önceki cevapta da açıkladığımız gibi komut satırına yazacağınız bir komutla parametrelerini öğrenebilirsiniz. Veya Autoexec.bat içine ilgili satırı ekleyerek her zaman çalışmasını da sağlayabilirsiniz. Hafızada olup olmadığını görmek için de mem/c/p yazarak ekrana çıkan satırları inceleyebilirsiniz.

8. Başka bir dizine install edin ve daha önceden yükleyeceğimiz bir install takip programı ile sistemde ne gibi değişiklikler yaptığını

kontrol edin. Daha sonra elle kaldırabilirsiniz. Bu takip programları cd'lerimizde verdiğimiz Uninstall, Cleansweep gibi programlar.

9. Heuristic arama sırasında kod sanal olarak çalıştırılır ve yapılan işlemlere göre bazı değerler toplanır. Sonuç belli bir değerin üzerinde ise alarm verilir. Bu değerler verilirken bazı bariz kriterler toplanır. Örneğin sabit diske dosya açma, anlamsız dallanmalar gibi. Eğer exe dosyanız böyle şeyler yapıyorsa yanlış alarm olabilir. Normal bir virüs taramasından da geçirebilirsiniz.

Sayın Chip Yetkilileri,

Ben derginizin Eylül 96'dan beri abonesiyim. Derginizi çok beğeniyorum ve zevkle okuyorum. Sorunlarım gelince; Benim 16 Bit Ses kartı Sound Blaster ve 8 hızlı Cd-Rom 16 Ram Pentium 166 bir makinem var. Benim sorununum, Cd-Rom'um okumuyor bazen boş dönüyor. Sorunuma bir çare bulursanız çok teşekkür ederim.

Ayrıca size soracağım bir soru var; Ben bu aralar bir yazıcı almak istiyorum siz hangi marka yazıcı önerirsiniz?

Selman Yapar
İstanbul

Live, Naked Women!
FREE!

The Juiciest
ONLINE SITE

HIGHLY EXPLICIT SEXUAL ENTERTAINMENT!
Over 100,000 Adult Gifs, Shareware - Updated Daily!
LIVE VIDEO SEX - 24 HRS.
FREE UNLIMITED DOWNLOADS! NO SUBSCRIPTION REQUIRED!

Use Your Modem To Dial!
00-1-416-297-4496
VISIT OUR WEBSITE: <http://www.moresex.com>
INTERNATIONAL AND LONG DISTANCE RATES APPLY. 18+.

Chip Emrinizde

CHIP 1. Marka belirtme-mişsiniz ancak bazı cd sürücüler kopya cd'leri okurken çok zorlanıyorlar. Eğer diğer cd'lerde bir sorun yoksa donanımsal bir arıza yoktur. Yine kısa aralıklarla cd sürücünün kafasını ve cd'lerinizi temizlemeyi ihmal etmeyin.

2. Yazıcı olarak da tavsiyemiz Temmuz sayımızda yapmış olduğumuz yazıcı testini incelemeniz. Ne için kullanacağınızı, yaklaşık fiyatını, hız ihtiyacınızı belirtmediğiniz için bir şey söyleyemiyoruz, ancak tüm bu kriterlere göre yapılmış bir incelemeyi Temmuz sayımızda bulabilirsiniz.

Sevgili ChipMan,

Derginizin tartışılmaz üstünlüğünü tartışmak istemiyorum. Önce bu başarınızdan dolayı tüm Chip dergisi çalışanlarını tebrik ediyor yardımlarınızdan dolayı teşekkürlerimi sunuyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Hemen derdimi dökmek istiyorum. Dert bende derman sizde. Bundan yaklaşık olarak 3 ay önce bir bilgisayar aldım. Özellikleri: Pentium 120, 16 Edo-Ram, Windows işletim sistemi yüklü. Başka bir özelliği yok. Donanım olarak son derece eksik fakat elinden geldikince donanım eksikliğini gidereceğim. Fakat bundan önce size sormak istediğim, cevaplarını bir türlü bulamadığım sorularım var. Yardımlarınız için çok çok teşekkürler.

1. Bilgisayarı açıyorum açılma işlemi tamamlanmadan Windows 95 amblemi olan görüntüden hemen sonra ekran kararıyor ve bilgisayar şöyle bir mesaj veriyor

"VKD Aygıtı başlatırken: Windows koruma hatası. Bilgisayarı yeniden başlatmamız gerekiyor." Ctrl+Alt+Del tuşuna basarak bilgisayarı yeniden başlatıyorum. Bu sefer Windows logosundan sonra "1. Normal, 2. Günlüklü, 3. Güvenli Kip vs." diye seçeneklerin bulunduğu bir ekrana geçiyor. Normal seçeneğini seçip onayladığımda bilgisayar ancak açılıyor bunun nedeni ne olabilir temiz açılış disketleri ile bilgisayarı açmayı denedim bir değişiklik olmadı. Config.Sys Autoexec.Bat ve Command Com dosyalarını inceledim, komutlarda bir yanlışlık görülüyor böyle bilgisayarı açmaya devam edersem zararı olur mu?

2. Bilgisayar ile programlama yapmak istiyorum. Fakat programlama dilleri arasındaki farkı anlayamıyorum. Örneğin; Java ile Visual Basic arasındaki veya C++ ile Assembly arasındaki fark nedir? Edit programını kullanarak Bat uzantılı Toplu işlem dosyaları yapıyorum. Edit programını kullanarak başka bir işlem yapabilir miyim?

3. Derginizin 7/97 sayısının Chipucu köşesinde sürekli Dos Modunda açılış diye bir ipucu vardı. Ms Dos.Sys dosyasında değişiklik yaparak uyguladım fakat Dos Modunda açıldıktan sonra klavye İngilizce oluyor. Türkçe olarak nasıl ayarlayabilirim?

4. Bilgisayarımdaki bazı programları yedek almak istiyorum. Mbackup ile yedek aldım fakat geri yüklemeye yapmıyor. Mbackup'ta Restore seçeneğine geçiyorum kaynak disketi tanıttık-

tan sonra Restore düğmesine basıyorum. Çünkü ne tab tuşu ile ne de oklarla bilgisayar üstüne gelmiyor. Mbackup yerine Xcopy, Copy veya başka bir komut kullanarak yedek almam mümkün değil midir?

Serat Aksu/Zonguldak

CHIP 1. Sürücülerden biri bozulmuş olabilir. Eğer önemli bir veri yoksa tüm Windows dizinini silerek Windows'u yeniden kurun. Tüm aygıtları da baştan sormalısınız.

2. Aslında tüm dillerde amaç aynıdır. Kullanabileceğiniz programları en az yorularak ve en hızlı şekilde yapmak yapacağınız seçimde önemli bir etken olmalı. Eğer çok güçlü uygulamalar yazmayacaksanız ve erken yaşlanmak istemiyorsanız Assembler'i unutun. Eğer hız ve güç biraz önemliyse C ve türevlerini seçebilirsiniz. Ama sadece eğlence için yazacaksanız görsel dilleri seçmenizi tavsiye ederiz. Basic veya biraz daha karmaşık olmasını isterseniz C, kullanım kolaylığı ve hızlı öğrenmek isterseniz Delphi olabilir. Platformdan bağımsız bir dil olarak Java'yı da seçebilirsiniz. Edit ise bir yazı yazma programıdır. Her türlü programı bu editörle yazıp daha sonra ilgili compiler ile derleyip kullanabilirsiniz. Ancak çok daha kullanışlı editörler de bulabilirsiniz.

3. Bunun için Config.sys ve Autoexec.bat dosyasında bazı değişiklikler yapmanız lazım. Config.sys dosyasına
device=display.sys con= (ega,1)
country=090,857,co-

untry.sys

Autoexec.bat dosyasına
mode con cp prepare=(857) ega2.cpi
mode con cp select=857

keyb tr,,keybrd2.sys /id:179
satırlarını ekleyerek Türkçe q klavye kullanabilirsiniz. 4-MsBackup programında bir hata olabilir veya siz hatalı kullanıyor olabilirsiniz. Restore seçeneği ile rahatlıkla tekrar açabilmeniz lazım. Alternatif olarak yedeklemek istediğiniz dosyaları zip ile sıkıştırabilirsiniz de...

Chip Tüketici Köşe'sine,

Derginizi severek ve ilgiyle okuyoruz. Bu aralar çok mağdur durumdayken sizin bu ayki derginizde bu köşeyi görünce çok memnun oldum ve yardım edebileceğinizi düşünerek içim rahatladı. Benim sorulum bir sabit disk ile ilgili. 09.07.1996 tarihinde Escort marka bilgisayarımı upgrade ettirdim ve 1.2 Gb kapasitede Quantum Bigfoot marka bir harddisk aldım. Geçen ay bu sabit disk sebebi belli olmayan bir şekilde yandı. Ben de final zamam olduğu ve proje hazırladığım için okuldaki bu işten anlayarak arkadaşlarımı çağırdım. Onlar sabit diskin arızalı olduğunu ve benim de proje hazırlanmam gerektiği için makineyi diskette kullanabileceğimi söylediler. Sabit diski sökerek bilgisayarı upgrade ettirdiğim Simaş Bilgisayar ve Tük. Mal. İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.'e girdük ve onlar da sabit diski Deniz Bilgisayar diye Escort'un OEM'i olan bir şirketten aldıklarını söyleye-

Chip Emrinizde

Sevgili ChipMan ve Chip Dergisi Çalışanları,

Bir dergide reklamınızı gördüğümde beri size aboneyim. Derginiz gerçekten güzel ve içerikli. Bir bilgisayarının istediği tüm bilgiler bu dergide ve Cd'nizde var. Benim Pentium 120, 1.2 Gb Harddisk, 16 Mb Ram, 16 Bitlik ses kartı, 8X Cd-Rom, Win 95 ve gerekli yazılımları olan bir bilgisayarım var.

1. Sorum belki de tüm bilgisayarların korkulu rüyası olan sabit Disk dolması. Sabit Diskim dolduğu için yeni program alamıyorum. "Bence en iyi çözüm Upgrade etmek" dedim. Birkaç bilgisayarcıya sordum. Biraz pahalı geldi. Mümkünse ne tür yol izlememi, eğer Upgrade yapacaksam fiyatlarını verirsiniz sevinirim. **2.** Bu sorun Win 95 ile ilgili. Ekranın sağındaki sütunda bulunan "Programlar" bölümünde bulunan karelerde soru işareti var. Bu yüzden Microsoft Word, Excel, Power Point gibi programları çalıştıramıyorum. Acaba bu olayın sabit diskin 10 Mb'ye düşmesiyle bir ilgisi var mı? Varsa ne yapabilirim? **3.** Karşı komşunuzun bilgisayarı ile kendi bilgisayarımı modem veya modem olmadan birbirine bağlayıp Rally Championship'i karşılaştırmak istiyoruz. Bu konuda ne yapabiliriz? **4.** Sizin verdiğiniz Cd'ler ile küçük animasyonlar yapmak istiyorum. Bu mümkün mü? Mümkün ise nasıl yapacağımı ve nasıl yol izleyeceğimi belirtirseniz sevinirim. Ayrıca, böyle animasyonlar yapabileceğim programlar varsa isimlerini öğrenmek isterim.

Yayın hayatınızda başarılar diler, cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Erhan Yıldırım/Antalya

CHIP 1. Yapabileceğiniz en iyi şey bir tane daha ve daha yüksek kapasiteli bir sabit disk almanız. Bunu sisteminize ikinci bir sabit disk olarak tanıtıp kullanabilirsiniz.

2. Bahsettiğiniz Microsoft Office'in araç çubuğu olmalı. Orada gördükleriniz kısayollardır ve büyük ihtimalla ilişkilendirildikleri programlar silinmiş. Sadece araç çubuğunu baştan kurabilir veya ayarlardan istediğiniz değişiklikleri yapabilirsiniz.

3. Eğer mesafe çok fazla değilse daha önce dergimizde bağlantılarını yayınladığımız şekilde bir seri kablo hazırlayıp birbirinize bağlanabilirsiniz. Eğer mesafe fazla ise ethernet kartları ile küçük bir ağ kurabilirsiniz. Modem ise her zaman her mesafede kullanabileceğiniz bir seçenek.

4. Maalesef geçen ay verdiğimiz Highlight Pro programı anıyordu ve bu ayki cd'mize düzgün olanını dahil ettik. Bu program ile üç boyutlu çizimler ve animasyonlar hazırlayabilirsiniz.

Sevgili Chip Dergisi Çalışanları,

Ben Amd K5 P-75, S3 32/64 Pci 1 Mb ekran kartı ve Windows 95 sistemi kullanıyorum. Windows'ta problemim var. Windows rengini 16 renkten fazla bir renge ayarladığım zaman program açılışlarında sistemim kilitleniyor. Yalnızca mouse ikonunu hareket ediyor. S3'ün değişik sürücülerini kullandım fakat hiçbir sonuç vermedi. Ne yapmam konusunda bana yardımcı olursanız sevineceğim. Teşekkür ederim.

Kenan Özyavaş/4.Levent-İst.

CHIP Ekran kartınız başka bir kartla çalışıyor olabilir. Bunu sistem ayarlarına bakarak anlayabilirsiniz. Eğer ekran kartınızın yanında bir ünlem işareti varsa kaldırıp tekrar kurun ve diskette gelen sürücülerini yükleyin.

Sayın Chip Yetkilileri,

Ben vatani görevini yapmakta olan bir askerim. Görevli olduğum yerde bilgisayar kullanılıyor. Bende biraz şeylerden bildiğim olsun diye Chip'in Temmuz sayısını aldım. Buradan sizlere başarılar diliyorum ve teşekkür ediyorum. Bana bir konuda yardım ederseniz çok sevinirim. Bilgisayar konusunda (program, komutlar, disketler vs.) bilgi sahibi olmak istiyorum. Zaten bu konulardaki bilgiler Chip dergisinde var ama ben biraz komutlar ve programlar hakkında bilgi sahibi olmak istiyorum. Ben bilgisayarda sadece Pw'den yeni dosya açıyorum ve yazıma yazıyorum. Başka bir program çalıştıramıyorum.

Chip yetkililerine şimdiden çok teşekkür ederim.

Harun Çelik/Merzifon

CHIP Eğer bahsettiğiniz kadar tecrübesizseniz bilgisayarı kitaplardan öğrenmenizi tavsiye ederiz. Dergimiz de profesyonellere olduğu kadar yeni başlayanlara da yardımcı olacak kadar dolu.

Muhteşem ChipMan,

Yazıma başlamadan önce böyle kaliteli bir dergi çıkardığınız için bütan

dergi çalışanlarına teşekkür ederim.

Benim 8 Mb Ram, Intel Pentium 120, 1.2 Gb Harddisk'e sahip bir bilgisayarım var. Ayrıca Windows 95 işletim sistemini kullanmaktayım. Size iki sorum olacak.

1. Yaklaşık 4 gün önce bilgisayarına 16 Bit Yamaha Power Sound ses kartı ve 16x Cd-Rom aldım. Bunları ilk çalıştırdığımda ses kartı sorunu yaptı ve sadece Windows 95 ve onun içinde çalışan oyunlarda işlev görmeye başladı. Bunun üzerine aldığım yere geri götürüp bunu düzeltmelerini istedim ve sorunumu düzelttiler. Orada her şey normaldi fakat eve gelince "Dos" ortamında çalışan oyunların sesi arada sırada gelmeye başladı. Sizce sorun ne olabilir? **2.** Temmuz sayınızda verdiğiniz Cd'de bulunan Norton Anti-Virüs programlarını bilgisayarıma yükledim. Fakat makinemde bulunan Microsoft Plus'la birlikte Windows 95'i iyice yavaşlattı. Bu nedenle Norton'u silmek istedim. Ama sildikten sonra her Windows açılışında C:\PRGRO~1\Symantec\Symevnt.396 ve C:\Program~1\Norton~1\Navop.vxd dosyalarının gerekli olduğunu haber vermeye ve herhangisi bir tuşa basarsam Windows açılışının devam edeceğini söylemeye başladı. Ne yapabilirim? Emre Açmaz

CHIP DOS oyunları genelde setup ile çalışır ve sizin ses kartı adres ve kesmelelerini girmeniz isterler. Bu yüzden ayarları bir yere yazın ve her lazım olduğunda girin. 2-Silerken "Add/Remove programs"i kullanmanız gerekiyordu. Baştan kurup bu şekilde kaldırırsanız sorun çözülecektir.

Chip Emrinizde

Okurlar Soruyor, CHIP Uzmanları Yanıtlıyor

Herkesin bilgisayarıyla başı dertte. CHIP uzmanları bundan böyle en çok yaşanan ve en ilginç soruları sizler için yanıtlıyor. CHIP destek hattının da bu köşenin oluşmasında büyük katkıları oluyor. Sizler için derlediğimiz ayın en ilginç problemlerine bu köşede çözümler bulmaya çalışacağız. Sizin de başınız bilgisayarınızla dertteyse, bu köşede işinize yarayacak bilgiler bulabilirsiniz.

SABİT DİSKLER

1 GByte'tan büyük sabit disklerde problemler

420 MB'lık sabit diskim yeni programlar için yeterli olmadığından yeni bir 1 GByte Enhanced-IDE bir sabit disk satın aldım. Bu yeni diski IDE denetleyicisine bağladım ve BIOS'ta gerekli ayarları yaptım ama sevincim kurasımda kaldı. DOS altında 1000 MB'ın sadece 520 MB'ı görünüyor.

Hemen sabit diski satın aldığım yere gittim. Bana yardımcı olur diye bir Diskmanager programı verdi. Eve gelince bunu hemen kurdum, her şey olması gerektiği gibi oldu. 1 GB'lık sabit disk tanıdı. Ancak Windows altında bazı programlar sürekli kilitleniyor. Bazı yazılımlar ise hiç çalışmıyor. Bu sabit disk yöneticisi olmadan uygulamalar eski sabit diskimde sorunsuz o-

larak çalışıyordu. Yeni sabit diskimi programlar kilitlenmeden tam kapasitesinde nasıl kullanabilirim?

CEVAP: Bu problemi çok basit bir matematik hesabıyla çözebilirsiniz. Sabit disk parametrelerini bulun, kafa (head) sayısını ikiye katlayın, silindir sayısını da ikiye bölün. Daha sonra BIOS'ta bu parametrelerle sabit diski yeniden tanıttın. Artık sabit diskinizin tam kapasitesini kullanabilirsiniz.

INTERNET

Alfanümerik karakterler girmek

Bu soruyu belki binlerce defa cevaplandırdınız ama E-Mail adresimdeki alfa karakterini nasıl yazabilirim?

CEVAP: Bunun için [Alt Gr] ve [q] tuşlarına basmanız veya [Alt] tuşu basılıyken nümerik bloktan [64] girmeniz yeterli.

DOS

Silinmiş Dosyaları Tekrar Kurtarabilir miyim?

Son zamanlarda sabit diskimde çok fazla veri çöplüğü birikti. Bu yüzden bu-

yük bir temizlik işine giriştim ve tüm gereksiz dosyaları sildim.

Bu sırada yanlışlıkla önemli dokümanlarımı da silmişim. Çöp Kutusu'nu da boşaltmışım. Bu dosyaları tekrar nasıl geri alabilirim?

CEVAP: Silinmiş dosyaların geri getirilmesi sadece MS-DOS 6.22'nin veya Norton Utilities'in UNDELETE.EXE (veya Unerase) programlarıyla mümkündür. Bilgisayarınızı eski DOS sürümüyle boot edin. Eski DOS sürümü bilgisayarınızda mevcut değilse bir sistem disketi de kullanabilirsiniz.

"cd recycled" ile gizli bir dizin olan RECYCLED dizinine geçin. Daha sonra "Undelete.exe" programını çalıştırın. Anca "Geri Dönüşüm Kutusu" kendisine gelen dosyaların adlarını değiştirir. Bu yüzden istenilen dosyayı bulmak biraz zor olabilir.

En basit şekilde bu dosyayı büyük- lüğünden tespit edebilirsiniz. Aradığınız dosyayı bulduğunuzda dosya adının ilk harfini yeniden belirtmeniz gerekir. "Undelete" programı daha sonra dosyayı tekrar oluşturmaya çalışacaktır.

Undelete programını kapatın ve geri alınan dosyayı başka bir dizine kopyalayın. Daha sonra bilgisayarınızı yeniden başlatabilir ve kurtardığınız verilere tekrar asıl adlarını verebilirsiniz.

Chip Emrinizde

WINDOWS 95

Windows 95 altında yanlış sistem kayıtlarını silmek

Uzun süre önce P133 bilgisayarına Windows 95 kurdum. Derleyip toparlama ve temizlik işlerini çabucak halletmek istediğim için Symantec'in Norton Utilities programını kullanıyorum.

Ancak yer darlığı yüzünden bunları kendim sabit diskten sildim. Windows 95 bu yüzden SYSTEM.INI dosyasında veya Registry'de hatalı bir kayda sahip olduğumu söylüyor. Ancak buralarda hiçbir kayda rastlayamadım.

CEVAP: Norton Utilities for Windows 95 kullandığınız için bu programın kurulumu esnasında Registry'de bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu tip hatalı bir kaydı bulmak için REGEDIT aracını "Başlat / Çalıştır / Regedit" ile çalıştırın ve "Düzen - Bul - Bakılacaklar" altında tüm seçenekleri işaretleyin. Böylece hatalı bir kaydı mutlaka bulacak ve silebileceksiniz.

VfW Kurulumunda Hata Mesajı

Microsoft Video for Windows'u kurduktan sonra şu hata mesajıyla karşılaştım: "Script or DLL has been corrupted. CreateDialog() failed: mscuistf.dll:900". Daha sonra kurulum işlemi o'a bölünme hatasıyla yarıda kalıyor.

Bilgisayarımın konfigürasyonu şöyle: Pentium 100, 32 MB RAM, ATI Mach64 1Mbyte PCI, Creative Labs Soundblaster 16 Basic. Aşağıdaki sürücülerini kurdum: ATI, Soundblaster. Bilgisayarımda Video for Windows'u nasıl çalıştırabilirim?

CEVAP: Bu problemin çözümü hiç de zor değil. ATI grafik kartınızın sürücülerini yeniden kurmanız ge-

rekiyor, Video for Windows bu durumda yeniden çalışacaktır.

AUTOEXEC.W40 mı AUTOEXEC.DOS mu?

Pentium 90 bilgisayara sahibim, Windows 95 ve MS-DOS 6.22 kurulu. Farklı partitionlar yapmadım. MS-DOS 6.22 "Önceki MS-DOS sürümü" olarak kurulu durumda.

Windows 95'i kapattığımda, MS-DOS 7.0'a geçiş yaptığımda ve bir DOS programı kurduğumda sürekli şu problemle karşılaşıyorum: Bilgisayarı yeniden DOS-6.22 sürümüyle açtığımda her iki sistem dosyası olan AUTOEXEC.BAT ve CONFIG.SYS dosyalarında bu programlarla ilgili hiçbir kayda rastlayamıyorum. Her iki sistemde de, programı yeniden kurmaya gerek duymadan bu ayarları kaydedebilmenin bir yolu var mı?

CEVAP: DOS 7.0 altında AUTOEXEC.DOS ve CONFIG.DOS dosyalarını, AUTOEXEC.BAT ve CONFIG.SYS dosyalarıyla değiştirerek bu problemi çözebilirsiniz. Tam tersi şekilde MS-DOS 6.22 altında MS-DOS 7.0 dosyaları *.W40 uzantısına sahip olurlar.

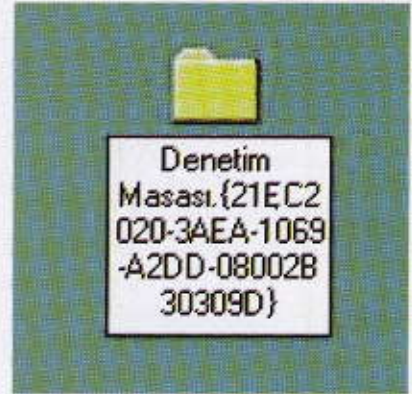
Öncelikle her iki sistemde de sürücülerin ve programların çalışıp çalışmadığını kontrol etmelisiniz. Bunlar sorunsuz olarak çalışıyorsa yeni eklenen satırları kendiniz aktarmalısınız.

Masaüstünde Denetim Masası İçin Kısayol

Denetim Masasıyla sürekli çalıştığım için, masaüstüne denetim masasını açacak bir kısayol yerleştirmek istiyorum. Başlat menüsüyle uğraşmak istemiyorum, tek bir çift tıklama ile Denetim Masası'na ulaşmak istiyorum.

CEVAP: Bunun için masaüstünde boş bir alana sağ fare tuşu ile tıklayın ve menüden "Yeni" komutunu seçip yeni bir klasör oluşturun. Bu klasöre "Denetim Masası.{21EC2020-3AEA-1069-A2DD-08002B30309D}" ismini

verin. Burada boşluklara ve diğer noktalama işaretlerine dikkat edin. Parantezleri [Alt] tuşuna basılı tutup [123] girerek ("[" için) ve sonra da yine [Alt] tuşuna basılı tutup klavyeden [125] tuşlayarak ("]" için) elde edebilirsiniz. [Enter] tuşuna bastığınızda masaüstüne Denetim Masası'nın bir simgesi yerleştirilecektir.

PC DONANIMI

Arabirim Kartı Bozuk mu?

Elektronik devreler yapmayı çok seven biriyim ve kendi bilgisayarımı da kendim toplayıp yaptım. Yani bu konuda epey bir bilgi sahibiyim. Ancak büyük bir problemim var: Arabirim kartının bozuk olup olmadığını veya sorunun bir yazılım ayarından kaynaklandığını nasıl anlayabilirim?

CEVAP: Değişik sistem analiz ve diyagnoz programları, mesela Norton Utilities, PC Tools veya CheckIt bu problemin çözümünde size yardımcı olacaktır. Ancak hatalı bileşeni bulmak için ek olarak LPT ve COM arabirimleri için bir de Loop Back kablosuna ihtiyacınız var. Ancak bununla arabirim kartlarını komple kontrol edebilirsiniz.

Bu tip bir kablo elektrikçilerde, bazı bilgisayar dükkanlarında bulabilir veya kendiniz yapabilirsiniz. Bunun için donanımla ilgili teknik kitaplara bakmamız gerekir.

Arşivleyip başvurabileceğiniz yeni bir seri

Serimizde neler var?

Bölüm1 / Chip 7/97:

Navigator ve Internet Explorer WebBrowser'larının Mükemmel Kullanımı

Bölüm2 / Chip 8/97:

Arama makinelerini kullanmak ve Web'de yolunu bulmak.

Bölüm3 / Chip 9/97:

E-Mail yollamak, almak ve Newsgroup'larında tartışmalar yapmak.

Web ve özel Homepage'lere olan eğilime rağmen Internet' teki en faydalı kullanım hala E-Mail. Elektronik posta hesaplı ve hızlı bir biçimde, özel haberlerinizi tüm dünyaya gönderiyor. Bunun aksine Newsgroup'lar, herkesin kendisine ait bir "not" asabildiği Internet' teki büyük bir kara tahtadır. Bu yazıda E-Mail ve Newsgroup'ların kullanımını öğreneceksiniz.

E-Mail ve Newsgroup'lar

Elektronik haber (E-Mail) gönderme, Web ve özel Homepage'lere olan ilgiye rağmen, Internet'teki en popüler ve faydalı kullanım şekli olarak karşımıza çıkar. E-Mail, hızlı, kolay ve hesaplı- tabi yazılımın çalışması şartıyla. E-Mail, Online hizmetler de sunar ve bu, çoğunlukla gerçekten yalın bir biçimde olur. Sadece Internet'le uğraşan ve Mail'ler alıp yollayanlar, programlarını daha yakından tanımak zorundalar. Web Browser'ınızın E-Mail fonksiyonlarını nasıl kullanacağımızı veya ihtiyaç halinde bağımsız programları nasıl kurabileceğimizi "Ağ için hazırlanmış" serimizin bu üçüncü bölümünde bulabileceksiniz.

E-Mail: Pratik ve ucuz

Modern E-Mail programları, pek çok haberi, hazır bir Internet bağlantısı (offline) olmadan, yazmayı ve bunun sonucunda bir defada hemen göndermeyi mümkün kılar. Bir kontür ile birden fazla mail gönderilebilir- haberlerin veya mesajların Avustralya, İtalya veya Almanya'ya gitmesi far- ketmez.

Başlıklardaki terimler ne anlama geliyor?

Bir E-Mail, basit olarak düşünülürse bir ASCII- metninden oluşur. Bir haberin üzerinde bulunan değişik başlıklar (Header olarak da adlandırılır) ilginç detaylar hakkında bilgi verirler. Örneğin, Mail' in hangi sunucudan geldiğini, ne zaman hangi istasyona ulaştığını ve gönderenden alıcıya hangi yol ile geldiğini gösterir. Header'da bulunan en önemli bilgiler:

- **Sender:** Gönderenin E-Mail adresi
- **Date:** Gönderme tarihi
- **Received:** Bu kayıtlar, bir Mail'in hangi is-

tasyonlar üzerinden geldiğini gösterir. Her bir yerel saatte görülebilen tarih ve zaman verileri de oldukça ilginç.

➤ **Message Id:** Bu sayı, her Mail'i net bir şekilde tanımlar; duruma göre yapılacak olası bir incelemede yardımcı olur.

➤ **To:** Alıcının adı ve E-Mail adresi; sivri uçlu parantezler içinde görünür.

➤ **From:** E-Mail adresi ile birlikte gönderenin adı.

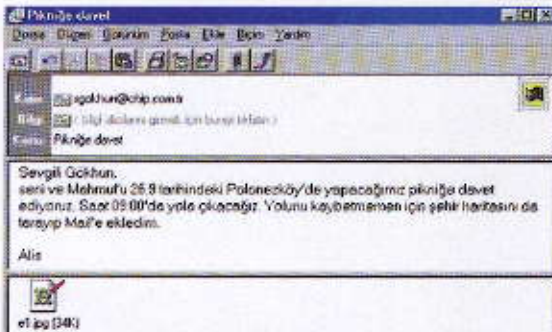
➤ **Subject:** Mail'in konusu. Gönderenin tanımladığı biçimdeki konu satırı.

Newsgroup'lar: Herkes için E-Mail

Elektronik haberlerin bir başka çeşidi ise Newsgroup'lardır (haber ve tartışma grupları olarak da adlandırılırlar). Her bir Internet kullanıcısı Newsgroup'larla ağı, diğer tüm kullanıcılara açık, okuyup cevaplandırabilecekleri Mail'ler bırakabilir. Internet'te böylece pek çok bitpazarı oluşur.

E-Mail ve Newsgroup'lar için gerekli en önemli standard programları diğer sayfalarda bulacaksınız.

Jens Geisel ve Marc Labitzky'den çeviren Alis Strimciyan

Microsoft'un Internet Mail'i: Bu ücretsiz program, pratik bir E-Mail yönetimi sunuyor.

Internet

Windows'un posta merkezi

EXCHANGE İLE E-MAIL

Windows 95 ve NT kullanıcıya, Internet üzerinden E-Mail alışverişi yapabilen bir E-Mail programı sunuyor: Exchange (Gelen Kutusu). Yazılım, önceden Windows Kur ile yüklenmiş olmalı. Eğer daha önceden Exchange'i kullanmadıysanız, masaüstündeki Inbox (Gelen Kutusu) sembolünün üzerine yapacağınız çift tıklama ile bir sihirbaz tarafından konfigürasyon gerçekleşir. Tabii Exchange'i daha sonradan E-Mail'ler için düzenleyebilirsiniz:

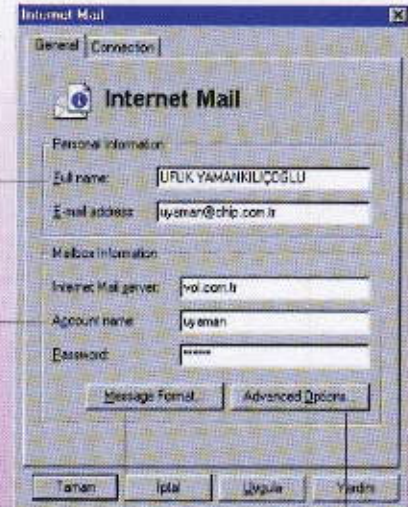
1. Exchange'i başlatın.
2. Araçlar/Hizmetler/Ekle simgelerine tıklayın.
3. Sunulmuş olan hizmetlerin listesinden Internet Mail'i seçin ve seçiminizi onaylayın. Eğer Internet Mail kaydı listede görünmüyorsa, "Başlat / Ayarlar / Denetim Masası / Program/Ekle Kaldır" ile Windows Kur üzerinden TCP/IP protokolünü içeren "Çevirmeli Ağı" yükleyin.
4. Eğer Internet Mail, Exchange'in hizmet listesine alınmış ise, bu hizmeti "Özellikler (Properties)" alanını tıklayarak konfigüre edin.
5. General (yukarıdaki resim) bölümüne, Internet sunucunuzdan aldığınız

Kullanıcı bilgileri: Buraya tam olarak adınızı ve E-Mail adresinizi girin. E-Mail adresinizi, Internet sunucunuzdan temin edebilirsiniz.

Posta kutusu bilgileri: Internet Mail Server alanına, Internet sunucunuzun sizin için yönettiği postanın bulunduğu bilgisayarın adını girmelisiniz. Heap adı, Account olarak da adlandırılır, Mail bilgisayarı altında kayıtlı bulunduğunuz isimdir. Kural olarak bu, E-Mail adresinizdir, (işaretinin önündeki bölümdür. Şifreniz ise, Mail'e erişimin yalnızca sizin tarafınızdan yapılabileceğini garanti eder.

Haber formatı: "Message Format" bölümünde gönderilen Mail'ler için "Mime" uyumlu formatı kullanmak kullanışlı bir seçenektir. Mail'lerde böylece özel Türkçe karakterleri de kullanabilirsiniz.

Gelişmiş seçenekler: Çıkan haberleri başka bir Server'a yönlendirmek.

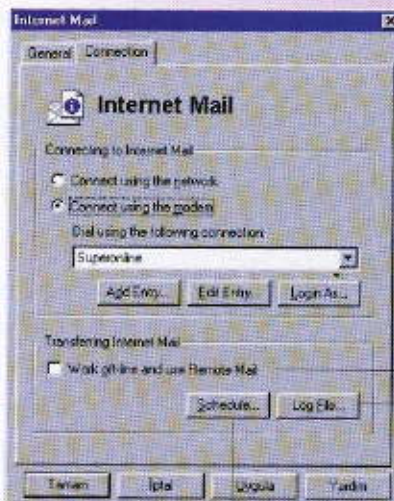
nız değerleri girin.

6. Connection (soldaki resim) bölümüne, Internet sunucusuna kuracağınız bağlantıyı belirtin. Açık bir hat, yani telefon kullanıyorsanız, servis sağlayıcınız/ Provider için geçerli olan Çevirmeli Ağ'da konfigüre edilmiş olan bağlantıyı belirtmek durumundasınız.

Internet sunucunuz, Mailserver

Account'unun yanısıra özel olarak seçiminiz için bir kayıt adı ve şifre verirse, bu verileri "Login As..." alanının yardımı ile programa bildirmelisiniz.

E-Mail'lerinizi offline yazıp okuyabilmeniz için kesinlikle "Work off-line and use Remote Mail" seçeneğinin işaretli olması gerekir. Exchange, tarafınızdan yazılmış olan haberleri, Internet sunucusunun mail bilgisayarına manuel bir bağlantı kurmanıza kadar Outbox'ta biriktirir ve birarada yollar. Bunun aksine size gelmiş Mail'leri anında lokal PC'nize alabilirsiniz.

Bağlantı şeklini belirlemek:

Internet bağlantınızı bir modem üzerinden gerçekleştirirken, Internet sunucunuzun üzerinden seçtiğiniz, Çevirmeli Ağ bağlantısı için gerekli seçenekleri belirlemelisiniz. Eğer hiçbirini düzenlenmemişse, "Add Entry" butonunun yardımı ile yapılabilir.

Offline çalışmak: Burada, Exchange'in, Mail'leri sadece istenildiği zaman alacağını ve offline olarak okunacağını belirleyebilirsiniz.

Bir protokol verisi açmak:

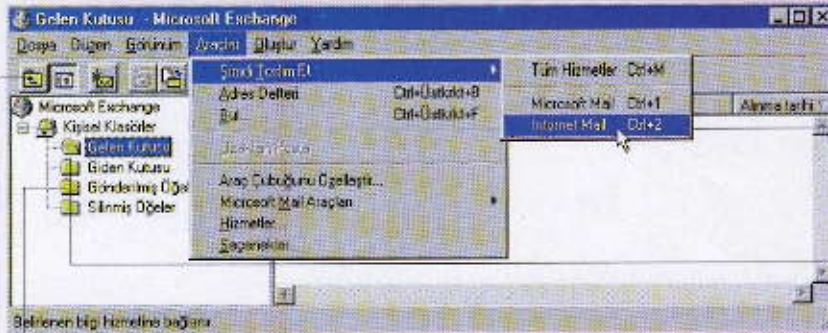
Burada, yapılan işlemlerin bir protokol dosyası (Log File) olarak kaydedilip edilmeyeceği belirlenir.

Schedule: Yeni bir Mail'in otomatik olarak arandığı zaman aralığı.

Internet

E-Mail'leri göndermek: Bu menü seçeneği ile doğru bir konfigürasyonda Mail'lerin değişimi için gerekli bağlantıyı kurar. Eğer Exchange'i sadece E-Mail'ler için kullanıyorsanız "Şimdi Teslim Et" seçeneği yeterlidir.

Gelen Kutusu: Internet'e bağlanırken yalnızca Mail'ler göndeririz. Aynı anda Exchange, yeni Mail'lerin gelip gelmediğine bakar ve bunları posta girişine taşır.

Giden Kutusu: Bir Mail yolladığınızda, Exchange önce bütün Mail'leri biriktirir ve bir sonraki Internet bağlantısında bunları birlikte yollar.

Araç çubuğu: En önemli işlemleri, ikon olarak sunar. Fare ile bir sembolün üzerinde durursanız, bir iki saniye içinde fonksiyonları ifade eden bir yardım metni görünür.

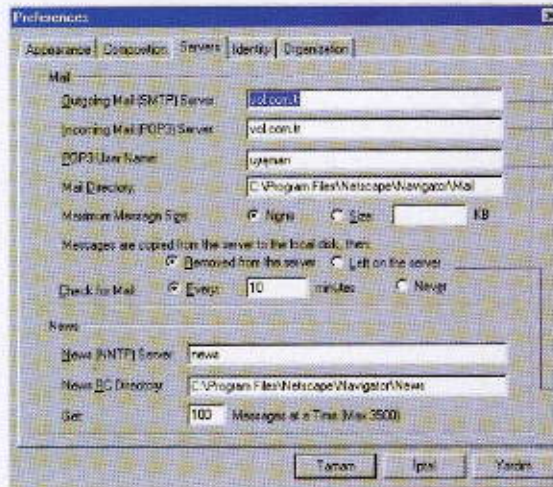
Web-Browser'a entegre edilmiş

NETSCAPE NAVIGATOR3 İLE E-MAIL

Netscape'in Navigator'ını Web'de surf için kullanan birinin elinde bir Mail programı var demektir. Çünkü Web Browser'ın buna uygun bileşenleri vardır. Sadece Internet sunucunuzdan öğreneceğiniz birtakım ayarları yapmanız gerekir. Bunlar:

1. Mail geliş ve gidişleri için Server adı
2. Şifre için Login adı
3. Kullanıcı/- Hesap adıdır.

Internet, gönderdiğiniz ve diğer kullanıcılardan aldığınız Mail'leri ayırır. Bunun için Internet sunucuları, SMTP ve POP3 transfer protokolleri için ayrılmış her Mail çeşidine göre Mailserver'lar hazır bulundurmak zorundadır. Internet sunucuları çoğunlukla her iki Mail türü için de aynı Server adını kullanırlar. Değerleri, Options/ Mail- and News Preferences menüsünden Servers bölümüne girin, sağda gösterildiği gibi. Identity bölümünde kimliğinizle ilgili verileri girmeniz gerekiyor, yani isim, E-Mail adresi, ve gerektiğinde E-Mail adresinin yanında cevap adresi ve firma adını da belirtmeniz gerekiyor. Değerler doğru girildiyse, Internet sunucusuyla bağ-

Outgoing Mail Server: Burada Mail'inizi Internet'e gönderen bilgisayarın adını girin.

Incoming Mail Server: E-Mail'leri sizin için alan bilgisayarın adını buraya girin. Burada Mail'inizi Internet'e gönderen bilgisayarın adını girin.

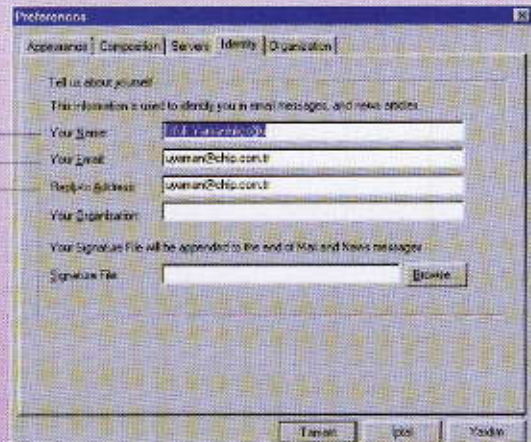
Mail Directory: Gelen Mail'lerin kaydedileceği dizini burada belirliyorsunuz.

Server üzerindeki Mail'leri silmek: Burada görülen seçenek (Removed from Server), baktığınız ve lokal Mail programınızda bulunan tüm Mail'leri, Mail Server'ın üzerinden siler. İkinci seçenek olan "Left on the Server" ise, Mail'leri sunucu üzerinde bırakır.

Katılımcı adınız: Buraya girdiğiniz isim, alıcı tarafından Sender Header alanında görünür.

E-Mail adresleri: Bu alanda, E-Mail adresiniz bulunmalı.

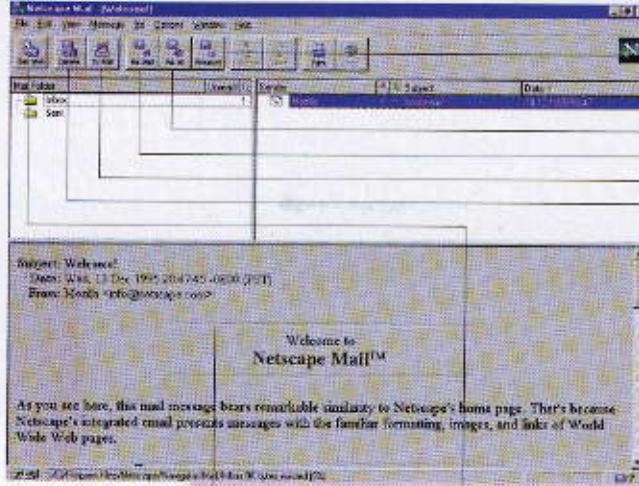
Cevap Mail'leri için adres (Reply-to Address): Eğer Mail'lenizin cevabının aynı adrese yollanmasını istemiyorsanız buraya başka bir E-Mail adresi girebilirsiniz.

Internet

lantı kurulabilir ve Mail gelip gelmediğine bakılabilir. Bu program, Mail'leri offline yazmaya da izin veriyor. Bunun için bir Mail formunun menüsündeki Options / Deferred Delivery seçeneğini seçmelisiniz. O zaman Outbox'daki bu mesaj bir sonraki bağlantıyla kadar korunur. Dikkat: Bu şekilde Outbox'a gönderilmiş bir Mail üzerinde bir daha değişiklik yapılamaz. Tüm Mail'leri yazdıysanız Internet sunucunuzla bağlantıyı kurun ve postayı yollayabilmek için Mail programından File menüsünü ve daha sonra da "Send Mails in Outbox" simgelerini tıklayın.

Mail penceresi. Burada, pencerenin sağ üst kısmında gönderen listesinden seçilmiş olan E-Mail metni görülür.

Mail almak: Internet sunucunuza bağlandıysanız, bu ikonun yardımı ile gelmiş olan postayı alabilirsiniz.

Mail'i başkasına aktarmak: Aldığınız bir Mail'i başka bir alıcıya aktarma (forward etme) imkanı sağlar. Sadece yeni E-Mail adresini girmeniz gerekir.

Tüm alıcılara cevap göndermek: Size gelen Mail aynı zamanda birden çok alıcıya gönderildiyse, bununla cevabınızı yalnız gönderene değil, diğer tüm alıcılara da aynı anda gönderirsiniz.

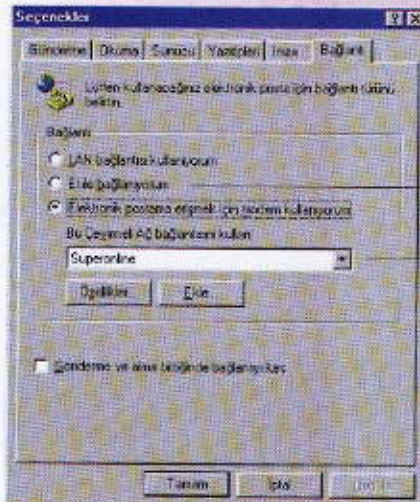
News yazarı birine cevap göndermek: Bu fonksiyon, yazarının alıcı olarak bulunduğu bir Mail formu oluşturur. Size düşen yalnızca bir metin yazıp onu göndermek.

Mail göndermek: Bir Mail yazdıysanız, bu fonksiyonun yardımı ile gönderebilirsiniz.

Mail silmek: Seçilmiş Mail'i siler.

Microsoft'un Internet Explorer için Mail Eklentesi

INTERNET MAIL İLE E-MAIL

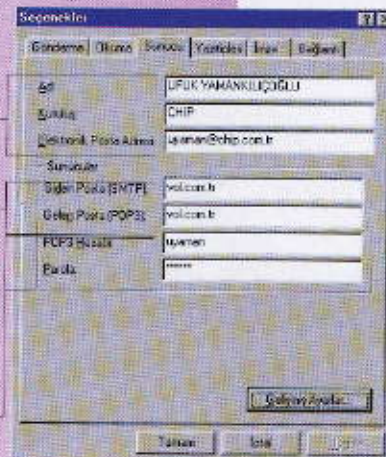
Bağlantı şekli: Mail Server'a bağlantı şekli verebilme imkanınız var. Telefon hattı (modem) üzerinden yapılacak bir bağlantı için "Elektronik postama erişmek için modem kullanıyorum" seçeneğini seçmelisiniz.

Bu Çevirmeli Aö bağlantısını kullan: Windows95'in Çevirmeli Aö'ü üzerinden Internet sunucunuza bir PPP bağlantınız varsa, bu erişimi burada ayarlayın.

İsim ve E-Mail adresleri: Burada, isminizi ve E-Mail adresinizi ile kendinizi tanıtır. Internet erişimini mesleki olarak kullanıyorsanız, firmanız hakkında da veriler verebilirsiniz.

Server isimleri: Mail'lerinizi Internet'e gönderen ve alan sunucuların adını buraya giriyorsunuz. Bir Mail'leri gönderen sunucu (Giden Posta (SMTP)), diğeri de E-Mail'lerinizi alan Server (Gelen Posta (POP3)).

POP3 Hesabı ve parola: E-Mail hesabınıza erişim sağlayabilmek için, bir hesap adı ve şifre kullanın.

E-Mail ve Windows95 gibi şeylerde Exchange ile barışık olmayanlar için Microsoft özelleştirilmiş ve ücretsiz bir program sunuyor. Bu programın adı Internet Mail and News.

Internet Mail, Internet Explorer'la mükemmel bir uyum içinde. Yeni fonksiyonları Browser'ın Mail butonu ile çağırıyorsunuz. Bu Mail programını Internet Explorer olmadan da çalıştırabilirsiniz.

Internet Mail ilk çağrılışında Microsoft' un genel tarzı olarak bir sihirbaz (Wizard) ile programın konfigürasyonunu oluşturur. Bu sırada hesap adınızı, şifreyi, Mail Server'ınızın adını(giren ve çıkan Mail için) tıpkı E-Mail adresiniz gibi hazır bulundurmanız yararlı olur. Tabi bu değerleri daha sonra da tamamlamak veya değiştirmek

Internet

Ancak haberleri oluşturan (Newsserver) pek çok bilgisayar Internet'e bağlıdır. Newsserver'lar, her sunucunun aynı güncel konumda olmasını sağlamak amacıyla yazılarını ve konularını düzenli olarak takas ederler.

Nasıl Usenet katılımcısı olunur?

Usenet'teki tartışmalara katılabilmek için bir Internet erişimine sahip olmanız gerekir. Internet erişimi de sunan büyük Internet sunucuları ve Online hizmetler, kendi Newsserver'larıyla sohbet ederler ve müşterilerine Usenet için daha iyi bir erişim olanağı sunarlar. Ancak hiçbir Provider/ Servis Sağlayıcı belli bir haber grubunu kullanıma sunma zorunluluğunda değildir. Müşterileri için seçtikleri konular, tamamıyla servis sağlayıcılara bırakılmıştır. Örneğin bir sunucu olan EUNET, yaklaşık 8000 haber grubu sunar. Temelde bu Server'ın hafızasının kapasitesiyle ve her yeni erişime yer sunmamasıyla ilgilidir. Bu yüzden servis sağlayıcılar ilginç olmayan grupları doğrudan çıkarırlar. Ayrıca bazı sağlayıcılar hukuksal nedenlerden dolayı bazı yerle-

re erişimi olanaksız kılıyor.

Tartışma gruplarına (forumlarına) erişim Newsserver'lar üzerinden sağlanır. Bunun adını servis sağlayıcınızdan öğrenebilirsiniz. Eğer bir sunucudan erişime sahipseniz sunucunun adını öğrenmeniz yeterlidir.

Compuserve veya AOL gibi büyük bir Online hizmetinin müşterisi iseniz, Usenet'e katılmak genellikle bu hizmetin erişim yazılımı ile mümkün olur.

Hiyerarşi, düzen sağlar

Haber grupları konularına göre bölünmüş ve hiyerarşik olarak düzenlenmiştir. Bir temel kavramdan yola çıkarak gittikçe dallanırlar. Örneğin büyük bir grup olan bilgisayar konuları kısaltılarak comp başlığıyla birleştirilmiştir. Burada işletim sistemleriyle ilgilenen os (operating system) alt grubu bulunur. Bunun altında ise tek tek işletim sistemleri düzenlenmiştir. Windows NT veya OS/2 ile uğraşan grupların isimleri ise comp.os.ms-windows.nt ve comp.os.2' dir.

Konularına göre düzenlenmiş ana grupların yanısıra ülkelerle göre dü-

zenlenmiş gruplar da bulunur. Geniş seçenekler ise İngilizce yapılan haber gruplarında var. Burada İngilizcenin iyi olması gereklidir.

Haber gruplarının hiyerarşik yapısına uygun olarak Usenet'e katılımı mümkün kılan Newsreader'lar Windows Explorer'a çok benzeyen bir kullanıcı yönetimi sunarlar: comp, alt, de vb. gibi pek çok ana grup bir listede gösterilir. Alt gruplara bölünen gruplar kural olarak çift tıklama ile veya bir ismin önündeki sembolün yardımı ile açılırlar, tıpkı PC'nizin lokal sabit diskinde bulunan bir klasör gibi.

Haber gruplarına abone olun

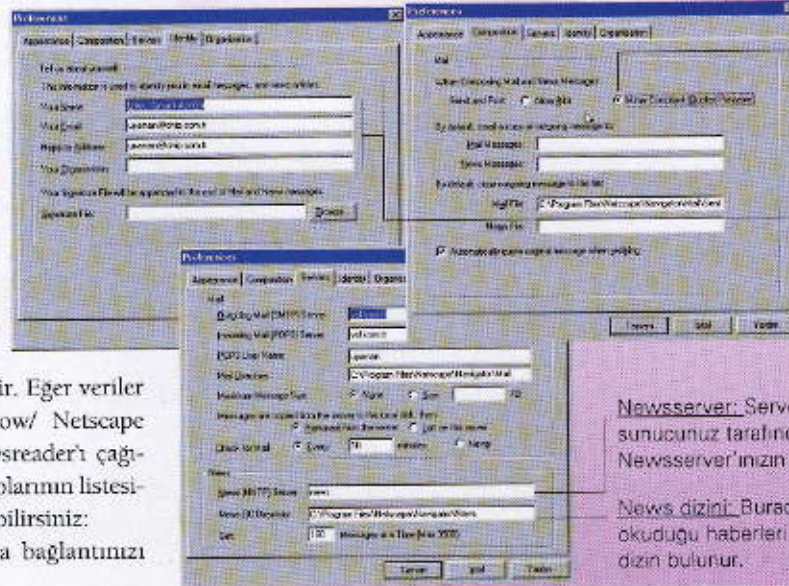
Grubunuzu bulana kadar bütün grup listesini dolaşmak zorunda değilsiniz. Devasa boyuttaki seçenekler arasından yolunuzu bulabilmek için abonelik seçenekleri var (İngilizce "subscription"). Sadece içerik olarak ilgilendiğiniz haber gruplarına abone olabilirsiniz. İstedığınız takdirde Newsreader'ınız artık sadece bu grupları gösterir. Eğer artık bir haber grubuyla ilgilenmiyorsanız, onu iptal edebilirsiniz.

Web-Browser'a Entegre Edilmiş

NETSCAPE NAVIGATOR3'LE NEWSGROUPLAR

Navigator'ı başlattığınız zaman, ilk olarak Newsreader'ı konfigüre etmeniz gerekir. Bunun için ilgili seçenekleri "Options / Mail and News Preferences" ile çağırın. İlk etapta önemli olan, bu sayfa üzerinde göreceğiniz Servers, Identity ve Composition bölümleridir. Eğer veriler doğru girilmişse, Window/ Netscape News menüsünden Newsreader'ı çağırın. İlk seferde haber gruplarının listesini PC'nize şöyle yükleyebilirsiniz:

1. Internet sunucusuyla bağlantınızı kurun.

E-Mail için karakter seti: Burada MIME Compliant (Quoted Printable) seçilmiş olmalıdır.

Kişisel veriler: Identity kartına diğer Usenet katılımcılarının gördüğü adınızı ve E-Mail adresinizi girin.

Newsserver: Server bölümüne, Internet sunucunuz tarafından bildirilen Newsserver'ınızın adını girin.

News dizini: Burada, Navigator'ın okuduğu haberleri lokal olarak sakladığı dizin bulunur.

Internet

2. Newsreader penceresinin sol üst köşesinde haber sunucusunun adı görülür. Bunu seçin.
3. Newsreader penceresinde "Options / Show All Newsgroups" seçeneklerine tıklayın. Bunun üzerine kullanıma hazır tüm grupların listesi yüklenecektir. Bu birkaç dakika sürebilir.
4. Listeyi yükleme işlemi bitince Newsserver'ın adının önündeki artı işaretini tıklayın. Böylece açılması ve tüm Newsgroup'ları sunması gerekir. Eğer sunmazsa- bazı Navigator sürümleri burada bir program hatası (bug) ile karşı karşıya- önce isminin önündeki artı işaretini çift tıklamak suretiyle Newsserver'ı açıp kapatın. Bundan sonra artık grupların listesi görünmelidir.

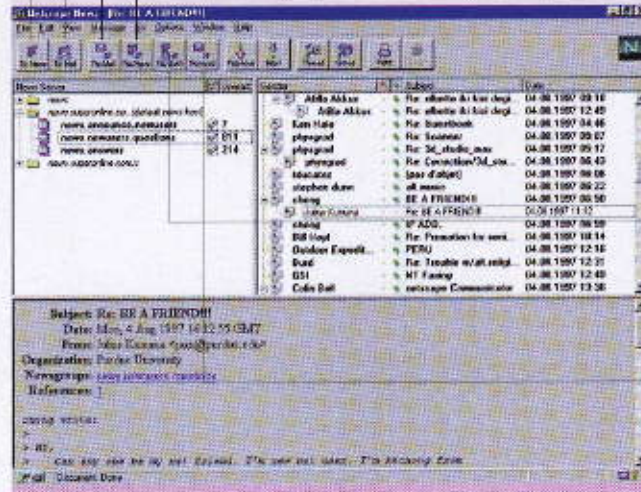
En çok sevdiğiniz gruplara abone olun

Bir grup adının önünde artı işareti varsa, bu o gruba ait alt grupların bulunduğunu gösterir. Artı işaretinin üzerine bir tıklama veya grup adının üzerine yapılacak çift tıklama ile grup, sabit diskinizin üzerindeki bir klasör gibi açılacaktır. Ancak kişisel olarak çoğunlukla binlerce haber grubundan ancak birkaçı ilginç olduğundan bunlar abone edilir. Sözkonusu grup adının yanındaki kontrol kutusuna tıklayın- böylece bu gruba abone olursunuz ve kutu bir onay (çentik) işareti gösterir. Aynı şekilde

Yeni haberler: Yeni bir haber yazabilmek için bir pencere çağırır. Bu pencerede, "File/ Send Now" ile, haber Newsserver'a gönderilir.

Mail yazmak: Burada, bir E-Mail oluşturulup gönderilir.

Haber yazıcısına Mail: Belirli bir haberin yazarına doğrudan E-Mail gönderir.

News olarak cevap: Cevaplandırılmış habere cevap olarak eklenen bir haber oluşturur.

Haber ve Mail olarak cevap: Aynı anda haberin yazarına bir cevap haberi ve bir de Mail gönderir.

Haberleri başkasına aktarmak: Belli bir alıcıya bir Mail gönderir. Haber ise ek olarak birlikte gönderilir.

bir grubu kolayca kaldırabilirsiniz de. Sadece abone olduğunuz grupları görmek için "Options / Show Subscribed Newsgroups" menüsünü seçin.

Bir grubu tıkladığınızda program kısa bir yükleme süresinden sonra pencerenin sağında haberinizin konu satırlarını (headlines) gösterir. Bir Headline üzerine yapacağınız bir diğer tıklama ile alt pencerelerdeki haberlere ulaşırsınız.

Alt.test grubunda denemeler yapın

News' lere nasıl cevap vereceğinizi,

bu sayfadaki resimlerin yazılarından bakabilirsiniz. Mail' leri nasıl cevaplandıracağınızdan veya nasıl yaratacağınızdan henüz emin değilseniz, size küçük bir chipucu: Usenet yeni başlayanları da düşünüyor ve katılımcılarına test grupları sunuyor.

Alt.test, alt.test.s veya alt.test.test Newsgroup'larında biraz çalışın. Burada kimseyi rahatsız etmeden cevaplar veya haberler yazabilirsiniz. Böylece Newsreader'ınızı nasıl kullanacağınıza dair bir fikir edinebilirsiniz.

Microsoft'un Internet Explorer'ına News Eklentisi

INTERNET NEWS İLE NEWSGROUP

Ücretsiz bir Microsoft programı olan Internet Mail ve News'i yüklediyseniz, programı ilk defa çalıştırdığınızda konfigürasyon için sihirbaz size yardımcı olacaktır. Bunun için, Newsserver'ınızın adına, E-Mail adresinize, Login adınıza (hesap adı) ve Internet sunucunuzun adına girebilmek için şifrenize ihtiyacınız olacaktır. Tüm verileri doğru girdiyseniz, yazılımınız bunları işler ve tüm

Newsgroup'ların bulunduğu listeyi yüklemeye başlar.

Yükleme işlemi bittikten sonra, Internet News, Newsgroup penceresinde (bu sayfada görüldüğü gibi) grupları gösterir. Şimdi bağlantıyı kesip rahat rahat grupları inceleyebilirsiniz. İlginizi çeken ve takip etmek istediğiniz Newsgroup'lara "Abone Ol" düğmesi yardımıyla abone olabilirsiniz. Abone olduğunuz Newsgroup'lar

isimlerinin önündeki bir gazete sembolü ile seçilirler.

Sözkonusu pencereyi daha sonra yenilenmiş olarak Haberler / Haber Grupları...'ndan çağırabilirsiniz. Bunun için All bölümünü tıklayın. Kendi kişisel abone listenize "Abone" simgesi yardımıyla her zaman bakabilirsiniz. "Aboneliği Kaldır" ile grupları yine abone listenizden çıkarabilirsiniz.

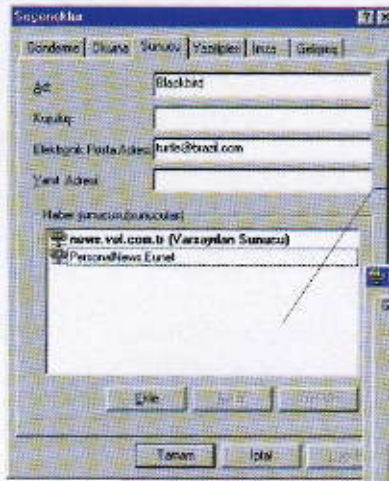
Newsgroup'ları ve yazıları seçmek

Programın "Haber Grupları" alanında içinde bulunduğunuz haber gruplarının adları görünür. Onun altındaki pencerede ise yazıların bütün konu başlıkları (Headlines) bulunur. Başlıklardan birini tıklarsanız, bütün yazı yüklenir ve bir alttaki pencerede görünür. Bir haber grubundaki tartışmalara nasıl katılabileceğinizi resmin içinde sağdaki ikon açıklamalarında görebilirsiniz.

Haber gruplarına

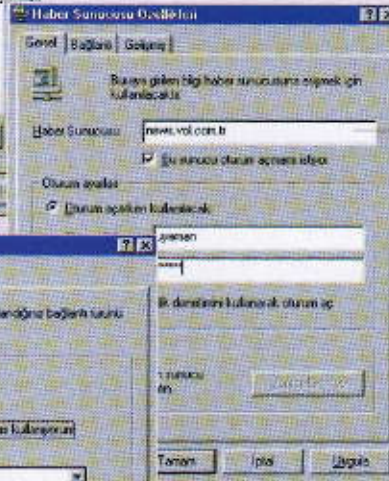
abone olmak:

Bu dialog "Haberler / Haber Grupları" menüsü ile çağılır. "Tümünü" bölümünden gösterilen tüm gruplardan birşeyler arayabilir ve abone olabilirsiniz.

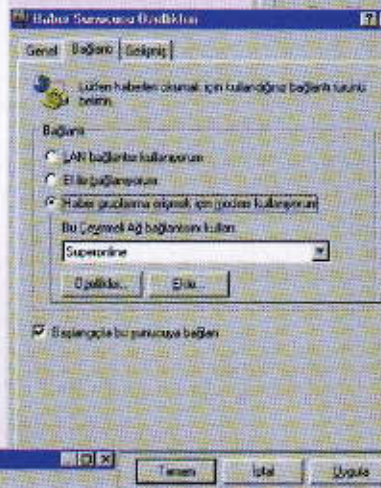
Katılımcı verileri: Buraya, diğer kullanıcılar tarafından görülecek olan isminizi ve Mail'leri alabilmek için E-Mail adresinizi girin. Cevap adresi olarak firma adınızı veya başka bir adres de girebilirsiniz.

Newsserver'lar: Haber almak isteyebileceğiniz değişik sunucuları buraya girebilirsiniz. Bunun için liste alanının altındaki "Ekle" butonuna tıklayın.

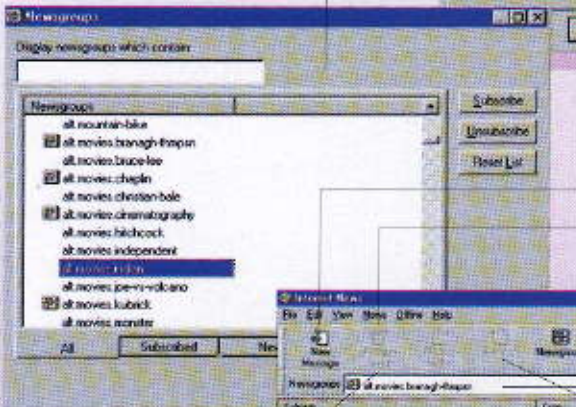

Bir Newsserver eklemek:

"Ekle" butonunu tıkladıktan sonra bu iletişim kutusu görünür. Önemli olan Newsserver'ın adıdır ki bunu Provider'ınızdan öğrenebilirsiniz. Server'a kaydolmak için hesap adınızı ve parolanızı da yazın.

Bağlantı: Burada bağlantı şeklini seçin: Network, modem veya manual. Eğer Çevirmeli Ağ'da Provider'ınızdan modem bağlantısı için bir erişime sahipseniz, bunun ek olarak ayarlanması gerekir.

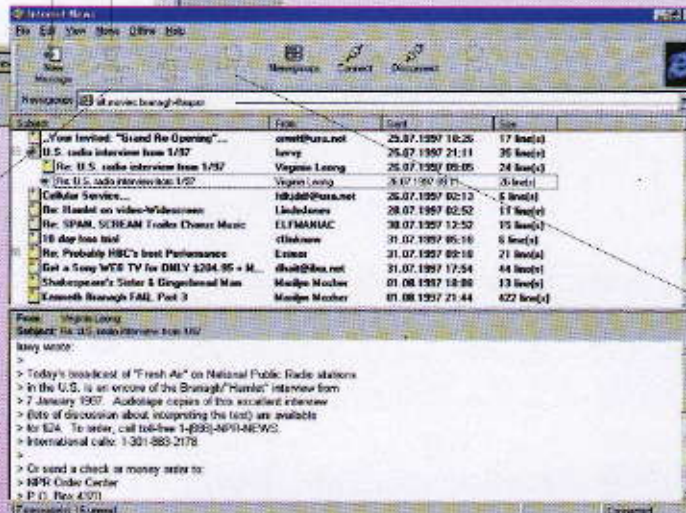

Bir haber yazmak: Bununla, söz konusu haber gruplarına kendi haberlerinizi eklemek üzere bir form çıkar.

Haber yazarına Mail: Buraya yapacağınız bir tıklama ile belli bir haberin yazarına gönderebileceğiniz bir Mail penceresi çıkar.

Bir habere cevap

vermek:
Grup içinde, başka bir habere cevap olmasını istediğiniz haberi oluşturmak için bu ikonu tıklayın.

Haber gruplarını göstermek: Internet Mail, abone olduğunuz grupları bu alanda listeler. Okun üzerine tıklayın ve istediğiniz grubu arayın. Haberin Headline'ları alttaki pencerede görünecektir.

Haberleri aktarmak: Başka bir kullanıcıya gitmek üzere aktüel haberlerin eklendiği bir E-Mail yaratır.

Internet

E-MAIL VE NEWSGROUP'LAR HAKKINDA

Çevirmeli Ağ: Modem veya ISDN hattı üzerinden uzaktaki bir bilgisayarla, bir Internet sunucusu (Provider) ile bağlantı kurmaya izin veren, Windows95'deki bir sistem parçası. Bunun için gerekli veriler, çoğunlukla Provider'dan temin edilir.

E-Mail: Internet veya Intranet üzerinden online olarak, tıpkı Online hizmetlerde olduğu gibi diğer katılımcılara yollanabilen haberlerdir. Dar anlamıyla E-Mail çoğunlukla - Online hizmetlerdeki Mail değiş tokuşunun veya Mailbox sistemlerinin aksine- gerçek Internet Mail'lerini ifade eder. Gerçek Internet Mail, transfer protokolleri POP3 ve SMTP ile çalışır. IMAP4 ise yeni bir protokoldür ve günümüzde bazı Internet sunucuları tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

E-Mail Adresleri: Üç bölümden oluşurlar:

1. Kullanıcı adı,
  2. Ünlü @ işareti,
  3. Alıcının posta kutusunun bulunduğu bilgisayarın adresi
- Bilgisayar adresi, bilgisayarın domain isminden ve Toplevel Domain'inden (bkz. "Toplevel Domain" kutusu) oluşur.

@ işaretinin önünde bulunan alıcı adınızı, çoğu Online hizmetinde ve Internet sunucusunda kendiniz seçebilirsiniz, eğer daha önceden bu isim başkasına verilmişse.

Newsgroup: Newsgroup (haber grupları) devasa boyutlarda bir dijital

duvar gazetesidirler. Onları kullanıma sunan ağı adı Usenet'tir. Her katılımcı, haberler sunabilir veya başka haberlere cevaplar yazabilir. Internet'te binlerce grup kullanıma açıktır. Newsgroup'lara katılabilmek için gereken programlar Newsreader, Newsclient veya Newsbrowser'dır.

NNTP(New Network Transport Protocol): Usenet'teki pek çok Newsserver tarafından kullanılan bir transfer standardı.

POP3(Post Office Protocol3): Internet'te gelen E- Mail'ler için kullanılan transfer protokolü. Bugün kullanılan sürümü POP'tur.

Posting: Haber grubundaki bir tek yazı.

Provider: İngilizceden alınmış, Internet sunucusu anlamına gelen ifade.

Response(Follow-up): Haber grubundaki bir yazının cevabı. Kural olarak Response kullanılır.

SMTP(Simple Mail Transport Protocol): Bir Mailserver'dan Mail'lerin yollanabildiği transfer protokolü.

Thread: Haber gruplarında, birbiriyle ilgili olan yazıları (cevaplarıyla birlikte) ifade eder.

UUCP(Unix to Unix Copy): Usenet'te pek çok Newsserver tarafından kullanılan bir transfer protokolü (NNTP gibi).

Usenet: Bu kavram, Internet'in aksine fiziksel bir ağı değil, haber gruplarına katılanların oluşturduğu

Toplevel Domain'ler

Kısaltma	Anlamı
.com	commercial, ticari firmalar
.edu	educational, Eğitim kurumları, Üniversite, okul vb.
.gov	government, hükümet kurumları
.mil	military, askeri kurumlar
.net	network, Internet' teki Provider veya yönetim ayarlamaları
.org	organisation, diğer alanlar dışındaki (özel) organizasyonlar

Ülke kısaltmaları

Kısaltma	Ülke
.tr	Türkiye
.au	Avustralya
.at	Avusturya
.be	Belçika
.ca	Kanada
.ch	İsviçre
.de	Almanya
.dk	Danimarka
.fi	Finlandiya
.fr	Fransa
.it	İtalya
.lu	Lüksemburg
.nz	Yeni Zelanda
.se	İsveç
.uk	İngiltere
.us	USA

Örnek: peterk5@u. washington.edu
Bilgisayarda bir adres
"u.washington" olduğu zaman bu tahminen Washington Üniversitesi'ni ifade eder.

E-Mail adreslerinin yapısı: Nelerden oluşurlar

Kullanıcı adı: Kullanıcının belli bir Internet bilgisayarında Mail alıcısı olarak tanındığı alıcı ismi.	Domain adı: Mail sunucusunun Internet'te kayıtlı olduğu isim. Toplevel Domain ile birlikte bir bilgisayar ifade eder.
@ işareti: Kullanıcı adını bilgisayar adından ayırır.	Toplevel Domain: Söz konusu Mail Server'ının ait olduğu büyük grubu ifade eder (bkz Toplevel Domain kutusu).

butünüğü ifade eder. Usenet'teki bilgisayarlar, yazılarını UUCP ve NNTP protokolleri üzerinden değiştirirler. Usenet, Internet üzerinde sınırlandırılmış değildir. Mailbox birlikleri de, Fidonet gibi, haber gruplarındaki değiş tokuşlara katılırlar. Bu sebeple Usenet'i Internet ile aynı tutmak doğru değil.

Internet ve Erotizm

Yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar en fazla bağlanılan ve gelir getiren 50 site arasında başını erotik dergilerin Internet sitelerinin çektiği Adult sitelerden başka site olmadığını gösteriyor.

Internet, ülkemizde ilk olarak yayılmaya başladığı zamanlarda gerek medya gerekse de servis sağlayıcılar tarafından herkesin istediği her şeyi bulabileceği yeni bir medya olarak lanse edilmişti. Çoğu kişi istediğini buldu mu bilemeyiz, ama sayıları oldukça yüksek belli bir kesim insanın bu yeni medyayı oldukça sevdiği belli. Yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar en fazla bağlanılan ve gelir getiren 50 site arasında başını erotik dergilerin Internet sitelerinin çektiği Adult sitelerden başka site olmadığını gösteriyor. Belli bir kültürün yerleşmediği ve yerleşemeyeceği de kesin olan Internet ortamında yayınlanan herhangi bir bilginin ve resmin tamamen sansürlenmesinin ve önüne geçilmesinin imkanı ise neredeyse bulunmuyor. Oldukça masum resimlerin yer aldığı Internet üzerinde erotiklik sınırlarını kat ve kat aşan sitelere de sık bir biçimde rastlanabiliyor. Yine Internet üzerinde kurulan belli siteler ise Adult sitelere 18 yaşından küçük kullanıcıların bağlanmasını engellemek gibi hizmetler verebiliyorlar. Böylece bunlardan birine üye olarak eğer varsa küçük çocuklarınızın bu tür sitelere ulaşmasını engellerken onları yatırdıktan sonra gönül rahatlığı ile sörf yapabiliyorsunuz. Internet'e bağlanan insanların büyük bir çoğunluğunun mutlaka bağlandığı bu tür sitelere herhangi bir arama makinesine Adult anahtar kelimesini vererek rahatlıkla ulaşılabilir. Bundan sonra size kalan bulunan yüzbinlerce site üzerinde sörf yapmak. Merak edenler için en çok bağlanılan siteleri araştırdık. Üç ana grup altında incelenen sitelerin adreslerini aşağıda bulabilirsiniz. Bunun yanında rehber olması açısından binlerce Link içeren siteler de var.

En fazla bağlanılan siteler

WWW.sizzle.com

WWW.passionet.com
 WWW.webgirls.com
 WWW.ultrax.com
 WWW.websplash.com
 WWW.centerfolds.com
 WWW.eros.no
 WWW.webpower.com/amateurs
 hotbox.danni.com
 www.alleykatz.com
 www.over21.com
 www.hotsex.com
 www.fever.com
 www.bravado-xxx.com
 www.adultplayground.com
 best.com
 www.cybergirls.com
 www.69pornplace.com
 www.hotgirl.com
 www.pornflicks.com
 www.lovelust.com

www.adultamerica.com
 www.nudecelebrity.com
 www.cafeflesh.com
 www.celebnude.com
 www.vegaslive.com
 www.webvirgins.com
 www.sexfinder.com
 www.kissinggirls.com
 www.cinemaxxx.com
 www.hotteens.com
 www.upskirts.com
 www.sexzilla.com
 www.siacom.com
 www.spotlight.net/adult
 www.sweetlilthings.com
 www.swingnet.com
 www.ultimatehardcore.com
 www.vegaslive.com
 www.videovixens.com

Internet

Adult Magazin Siteleri

<http://www.summerskyes.com/contents.html>

Mega Adult Magazine Models, Erotik Film Yıldızları

<http://www.links.net/int/intsex.html>

CyberPorn (tm) Adult Online Magazine

<http://users.vnet.net/litsouth/JERESPG.htm>

<http://www.indulgent.com/indulge/news/software.html>

Indulgent Arts Adult Internet magazine

<http://www.gentcab.com>
The Gentlemen's Cabaret

<http://www.sexsoft.com/sshome.htm>

SexSoft The World's Premiere Adult Online Magazine!

<http://www.netsafari.com/singles/adult.htm>

Singles Connections Magazine

<http://www.lysator.liu.se>
Anime Picture Archive

<http://www.latin nude.com/>
Latin Nude Adult Links Magazine

<http://www.hustler.com>

<http://www.eropics.com/eromag/eromag.htm>

Eropics Adult Magazine On-Line

<http://www.adultstarsmagazine.com/>
Welcome to Adult Stars Magazine

<http://www.ecstasy.net/>
Experience Ecstasy Online. XXX Adult-Magazine

<http://www.playtoy-web.com/links.htm>
Adult Entertainment Magazine

<http://www.les-escort.com/adit-mag.html>
Adult Magazine Links

<http://www.cyber-porn.com/links/mags2.html>
CyberPorn (tm) Adult Online Magazine

<http://www.playboy.com>

<http://homemade-hotshots.com/Amateur Adult Video Magazine>

<http://www.2good.com/memaadult1.htm>
Adult Magazine

<http://www.orgasmia.com/orgasm/samples.htm>
Orgasmia! The Ultimate Online Adult Magazine & Cyber Playland!!

<http://www.fantasypit.com/boom-box/>
Adult Magazine Model Tammy Boom's Boombox

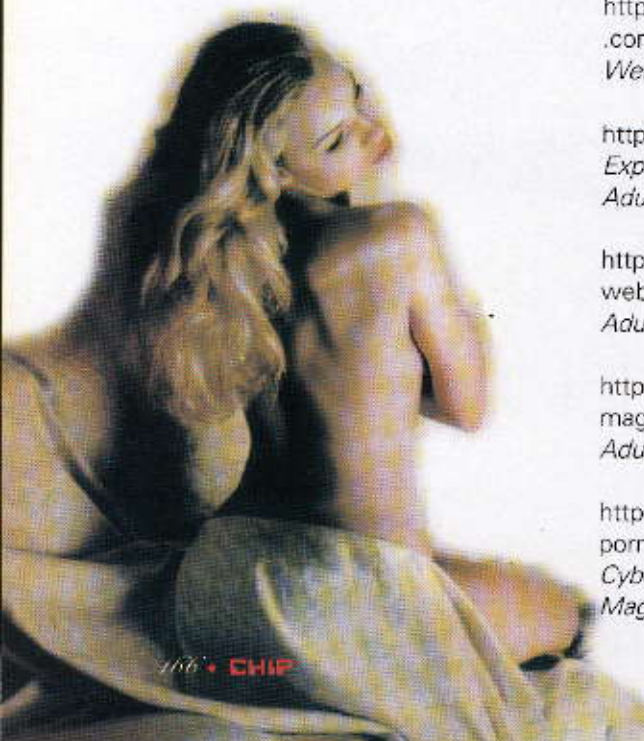
Manga Siteleri

<ftp://ftp.hawkenet.com/pub/anime>
Anime Maniac

<ftp://ashih.got.net/pub/web/alan/anime/hanime.html>
H-Manga Page

<ftp://ftp.netcom.com/pub/es/es-somdah/h/>
Essomdah's H Site

ftp://ashih.got.net/pub/web/alan/anime/index_an.html
H-Anime Page

WWW.HotSex.COM

HotSex

<ftp://gr5.u-strasbg.fr:6860>
Ecchi ftp site

<http://www.ptf.hro.nl/~hiryu/candy.htm>
MonMon Candy Shrine

<ftp://ftp.netcom.com/pub/mu/mughi/>
Mughi's H Site

<ftp://iczer1.usacomputers.net/pub/Anime/Images/H/Misc>
Tom's Anime FTP & WWW Site

<http://caravan.nomad.net/~vegeta>
Vegeta's Homepage H-pictures, some H-games

<ftp://ftp.netcom.com/pub/yo/yokosima/>
Yokosima H Anime Site

<http://www.isomedia.com/homes/trc/intro.htm>
Anime-X

<http://www-ec.njit.edu/~ean2470/>
Big Ed's Hentai Web Page

<http://central.co.nz/~sirius/cartoon.html>
Cartoon links

<http://www.infomaniak.ch/~marcjoe/>
Collection H

<http://webpages.marshall.edu/~barker11/hentai/index.html>
Dial "H" for Hentai

<http://www2.usa1.com/~treason/super.html>
Dark Side Of Anime

<http://www.acm.usl.edu/~tme5843/anime/ecchi/>
Exo's H Anime Manga Page

<http://www.io.org/~chen/game/Gamemaniac's Hentai Page>

<http://www.armory.com/~ebradley/anime/otaku.html>
Eugene Bradley's Anime Page

<http://miyu.v6s.dorm.ncku.edu.tw/~hentai/hentai.html>
H Anime/Manga/Game Pictures Archive

http://http.tamu.edu:8000/~css3415/ecchi_manga.html
H Manga Home Page

<http://www.worldnet.fr/~gilh/mangas.htm>
Hentai Manga Pictures

<http://www.winter-net.com/~wombat/DH1.html>
Hentai Freaks Page

<http://anime.canet.com/Big Fire Anime>

<http://www.ptf.hro.nl/~hiryu/candy.htm>

http://www.st.rim.or.jp/~yuichi_m/Tareme-Paradise

<http://www.megatoon.com/~patnath/hentai-1.htm>
Page repertoire ANIME

<http://www.free-thought.com/Wireless's Erotic Anime>

<http://www.duke.edu/~csh2/toon.html/>
Chip's Erotic Toon and Anime Page

<http://www.studentaccess.com/hp/user/>
Sailor Moon X-Rated Page

<http://www-leland.stanford.edu/~mhirono/uuddlrba/maruhi.html>
Masa Maruhi's webpage

<http://www.st.rim.or.jp/~red/index.html>
Red's Gallery

<http://www.free-thought.com/>

<http://www.generation.net/~tomato/lonely.html>
Loneliness H anime

<http://members.aol.com/nilsheuer/disney.htm>
Erotic Disney Stuff

<http://www.insv.com/verotik/>
Verotik Publishing has some horror erotic cartoons

http://www.infomaniak.ch/~james/ang_ogenki.html
Ogenki Clinic has some humorous, sexy, black and white sketch arts.

Frame'lerle Çalışmak

JavaScript kursumuz bu defa Frame'lerle devam ediyor. Aslında JavaScript altında Frame'ler HTML'dekilerle hemen hemen aynı. Bununla birlikte çok küçük, ancak oldukça da önemli olan bir fark var. HTML komutları kullanılarak, bir Link üzerine tıkladığında Browser penceresindeki diğer bir Frame'de belli bir dosyanın gösterilmesi sağlanabilir. JavaScript'te ise aynı Link üzerine tıkladığınızda "farklı" Web sayfalarının gösterilmesini sağlayabilirsiniz.

CHIP bu bölümde kısa bir Online-Ansiklopedi örneği ile Frame'lerin doğru kullanılışını gösteriyor. Pencere, sol bölümde içinde dört tane terim olan bir Frame'i gösteriyor. Bunlar Hyperlink'ler diye adlandırılır. Bunların üzerine tıkladığınızda sağ Frame, üzerine tıkladığınız link ile ilgili açıklamayı gösterir.

Menü Frame'inde terimlerden başka iki tane de sayfa kaydırma tuşu ortaya çıkar. Bunların yardımıyla aktif terimden bir sonrakine geçebilir ya da bir öncekine geri dönebilirsiniz. Frame'lerin tanımlanması ve bunlara ait terimlerin gösterilmesi HTML komutlarıyla problemsiz gerçekleştirilebilir. JavaScript her iki sayfa kaydırma tuşuyla devreye girer. Tam burada değişken a-

Kurs Bölümleri

CHIP 6/97

Temel bilgiler, Web sayfasında metinlerin gösterilmesi, tarih fonksiyonu

CHIP 7/97

Fonksiyonlar, değişkenler, formlar, eval() fonksiyonu

CHIP 8/97

Matematik objeleri ile bilimsel hesaplamalar

CHIP 9/97

Çerçevelerle çalışmak

CHIP 10/97

JavaScript'in geleceğine bakış

lanlarıyla (Arrays) ve Location objesiyle karşılaşıyorsunuz. Bu konudan ilerde daha çok bahsedilecek.

Frame'leri düzenlemek: Bir HTML örneği

HTML altında Frame'lerin tanımlanmasını sağlayan özellikler ve Attribut'lar JavaScript'te de kullanılırlar. Web sayfalarının programlanması ile ilgilenenler muhtemelen CHIP'te daha önce yayınlanan HTML kurslarını okumuşlardır. 5/97'deki üçüncü bölümde Frame'in nasıl tanımlandığı an-

Frame'ler JavaScript altında HTML'ye göre daha geniş imkanlar sunuyorlar. Bu imkanlar sayesinde Web sitenizdeki sayfalar arasında daha kolay ve daha konforlu şekilde dolaşabilirsiniz.

latılmıştı. Bununla ilgili kısa bir özeti "HTML Komutlarıyla Frame Kurmak" kutusunda bulabilirsiniz.

Online-Ansiklopedi için Frame oluşturmak, HTML kullanılarak yapılabilir. Index.html dosyasının listelenmesi şöyle olur:

```
</html>
<framesetcols="20%,*"border=2>
  <framesrc="Menu.html"
    name="Ifade">
  <framesrc="Baslik.html"
    name="Aciklama">
</frameset>
```

İki Frame tanımlanır: Birincisi "Ifade" adını taşıyor, name="Ifade" özelliğinin yardımıyla tanımlanıyor ve Menu.html dosyasını gösteriyor. İkinci Frame ise "Aciklama" adında ve Baslik.html dosyası ile ilişkili. Diğer taraftan bu sayfaya gelen Online-Surfer'i karşılıyor ve menü çubuğunun terimlerle nasıl kullanılması gerektiğini açıklıyor.

Bu örnekte, içinde kısa bir metin olan basit bir HTML dosyası var. İki Frame arasındaki ayırım sütununun kalınlığı

border=2

Internet

ile iki pixel olarak ayarlanabilir.

En önemli dosya Menu.html. Bu dosya Ansiklopedi'nin içinde bulunan terimlere toplu bakışı sağlar. Bunlar Hyperlink olarak tanımlanmışlardır. Bununla ilgili olarak resimde ileri ve geri sayfaya gitme tuşlarını görebilirsiniz. Tuşlar bir formun yardımı ile oluşturulmuşlardır. Bu yöntemle ilgili bilgiyi JavaScript kursunun üçüncü bölümünde (CHIP 8/97) okuyabilirsiniz.

Audubon terimini gösteren birinci Hyperlink şöyle tanımlanır:

```
<a href="Audubon.html"
  target="Aciklama"
  onClick="SayfaNo(0)">
  Audubon</a><br>
```

Link'in üzerine tıkladığımızda görünen dosya Audubon.html adını alır ve bu dosya halen karşılama sunuşunu yapan Frame'de görünür. Burada Frame'in adı olan "Aciklama" devreye girer. Bu Frame "Target" özelliğiyle gösterilince, ilan ilgili Frame'e yönlendirilmiş olur. Üçüncü özellik

```
onClick="SayfaNo(0)"
```

Link üzerine yapılan bir tıklama ile "SayfaNo" JavaScript-fonksiyonunu çağırır ve ona 0 sayısını verir. Bunun anlamı ileride daha çok önem kazanacak.

Aynı şekilde diğer Link'ler de oluşturulur. Bütün bunların sonunda Target olarak Aciklama Frame'i verilmiş ve "SayfaNo" fonksiyonu aktif hale getirilmiş oldu.

Sayfa kaydırma tuşları: Bir JavaScript örneği

Sayfayı ileri ve geri kaydırma tuşları form olarak şöyle düzenlenir:

```
<form>
<input type="button"
  name="back"
  value=" < "
  onClick="goBack()">
<input type="button"
  name="forward"
  value=" > "
  onClick="goForward()">
</form>
```

Bu iki kutu "back" ve "forward" isimlerini taşıyorlar. Value Attribut'u kendi yüzeyinde olanı tanımlar. Genişlik, Value Attribut'unda gerektiği kadar boşluk bırakılarak ayarlanır. Ve burada JavaScript devreye girer. Tuşlar fare tıklamalarına duyarlı fonksiyonlarla birleştirilmiştir. Sayfayı ileri kaydırma tuşu "goForward" metodunu, geri kaydırma tuşu "goBack" metodunu aktif hale getirir. Bunlar için parametre verilmediği halde bu iki metod parantezlerle tanımlanmalı ve çağrıldıklarında düzenlenmiş halde olmalı. Bu JavaScript'in bir özelliğidir.

Şimdi de Script dilinin HTML'de olmayan bir avantajını öğreneceksiniz. Java ile yabancı Frame'lere gitmek mümkün. Bunu gerçekleştirebilmek i-

çin "goForward" metodu şu komutları içerir:

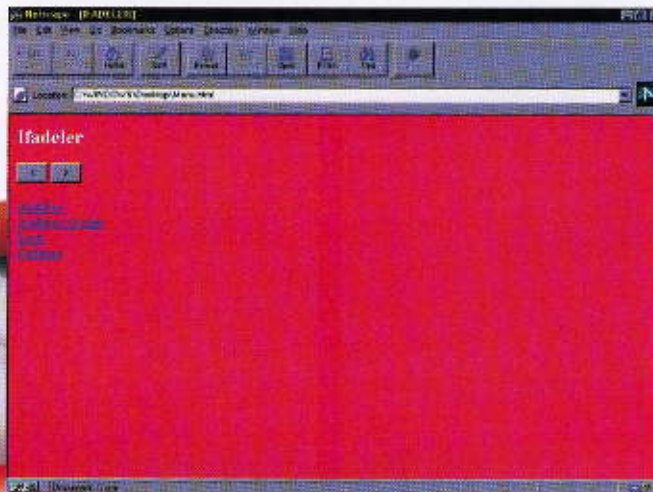
```
function goForward() {
  if (Sayfa<3) {
    Sayfa = Sayfa+1;
    parent.Aciklama.location.href =
      text[Sayfa];
  }
}
```

JavaScript bir Frame'e belirli bir hiyerarşi içindeki bir nesne gibi davranır. Böylece bir Frame'in yarattığı bir dosya Ana Frame olarak nitelendirilebilir. Bu, bizim verdiğimiz örnekte <frameset> Tag'ı ile birlikte olan Index.html dosyasıdır. Bundan oluşturulan "Ifade" ve "Aciklama" Frame'leri de Küçük Frame'ler olarak adlandırılır. Ana ve küçük Frame'ler direkt bir ilişki içindedirler ve JavaScript üzerinden birbirleriyle bilgi alışverişinde bulunabilirler.

Menu.html dosyasının tuşları aynı zamanda küçük Frame'e de ait olurlar. Bunlar ana Frame'e bilgi gönderebilirler. Ama bu, şu andaki örneğimizin amacı değil. Bir küçük Frame olan "Ifade", ikinci küçük Frame olan "Aciklama"yı bir çok kez etkilemek ve orada her terimin açıklanmasını gösterecek yeni bir HTML dosyası yüklemek zorunda. Eğer iki küçük Frame arasında direkt bir bağlantı yoksa ne yapmak gerek?

"Direk bir bağlantı yok" cümlesi sizin aslında doğru yolu tahmin etmenizi sağlayacak bir ipucu. Çünkü aralarında indirek bir bağlantı var. Ana Frame'ler küçük Frame'lerle bağlantıda olduklarına göre iletişim Ana Frame'lerin üzerinden yürüyebilir. Bu da bu Frame'lerin tanımlanmasında Name Attribut'ların yardımıyla neden Ana Frame adını aldıklarının açıklaması. Artık bu Frame'lerden bu isimlerle bahsedilebilir.

Frame'lerin isimlendirilmesinde JavaScript nesnelerinin hiyerarşisi yansıtılırken noktalar ayraç ola-

Örneğimizde yön tuşları sayesinde Web sayfa üst aralarında geçiş yapmak mümkün oluyor.

HTML Komutlarıyla Frame Kurmak

Frame'lerle bir Web-Browser'ın penceresini bölmek ve her bölümünde bağımsız bir HTML dosyası göstermek mümkün. Bu kurs bölümündeki gibi bir Web sayfasını iki Frame ile oluşturmak için üç tane HTML dosyası gerekli. Birinci dosya, burada Index.html, pencerelerin bölünüşünü tanımlıyor, fakat kendisi görünmüyor. Bu dosya, Web sayfasını çağırabilmek için ilgili URL'de gösterilen dosyadır. Diğer iki dosya ise iki Frame'in içeriklerini gösterirler. Index.html dosyası şöyle görünür:

```
<html>
<frameset cols="12%,88%">
<frame src="Menu.html">
<frame src="Baslik.html">
</frameset>
</html>
```

Index.html, <html>-Tag'ıyla HTML sayfası olarak tanımlanır. Aslında <head> ve <body> Tag'ları gerekli değil, önemli olan <frameset>: bu Frame'in tanımını açar; </frameset> ise tanımlı sona erdirmiş.

Ölçüm İşleri

Aynı ayrı Frame'lerde bulunan

<frameset>-Tag'ı da aynı şekilde belirlenir. Bunun için iki özellik vardır: "cols" ve "rows".

```
<frameset cols="12%,88%">
```

komutu pencerenin dikey sütunlarını düzenlemek zorunda olduğunu anlatır (col=colums, Türkçe "sütunlar"). İlk değer, sol Frame'in pencerenin % 12'sinde bulunması gerektiği anlamına gelir, ikinci değer % 88 ise ikinci Frame'in kalınlığını tanımlar. Eğer pencere yatay olarak iki Frame'e bölünmek istenirse <frameset> Tag'ı şöyle olur:

```
<frameset rows="12 %,88%">
```

Buradaki "rows" "satırlar"ın İngilizce ifadesidir. Frame boyutunun yüzde ile göreceli bildirimi ile birlikte pixel ile mutlak bildirimi de mümkün. İkinci Frame Browser'dan hesaplanır. Bunun için sadece ilk Frame'in genişliği verilir ve ikinci değer de "*" olarak verilir. Sol Frame 100 pixel genişliğinde olacaksa bu yazılır, sağ Frame otomatik olarak hesaplanır:

```
<frameset rows="100,*">
```

Bu opsiyon yüzde verileri için de geçerlidir:

```
<frameset rows="12 %,*">
```

Aynı ayrımı şu şekilde de elde edebilirsiniz:

```
<frameset rows="*,88%">
```

İçerik Nasıl olmalı?

Şimdi de Frame'leri dolduracak olan HTML dosyalarını vermeniz gerekiyor. Bunlar arka arkaya <frame> Tag'ı ile tanımlanabilirler.

```
<frame src="Menu.html">
<frame src="Baslik.html">
```

Bu satırlar HTML dosyası olan Menu.html'yi ilk, Baslik.html dosyasını ikinci Frame'e verir. Sıralama, boyut bildirimi sıralamasının dışında, <frameset> Tag'ında oluşturulur. Ansiklopedi örneğimizde Menu.html sayfa kaydırma çubuğunu içeriyor, Baslik.html ise Web sayfası çağırıldığında bir başlık resmi gösteriyor.

rak kullanılır. Bunun için "parent" ya da "top" olarak adlandırılan ana Frame'e ve buradan bir noktaya ayrılarak başka bir küçük Frame'e gidin:

```
parent.Aciklama
```

Bu nesne tanımlamasından sonra yeni bir nokta koyarak "location" yazın. Location yeni bir nesne tipini ifade eder. Her Browser penceresi ya da her Frame Location nesnesi içerir. Bu nesne, birçok özellik üzerinden pencere ya da Frame'de yüklenmiş olan sayfaya erişimi sağlar. Bu özelliklerden en önemlisi "href". Bu, yüklenen HTML dosyasının URL'sini içeren bir dizi gösterir. "hostname" veya "protocol" gibi diğer özellikler bu dizilerin birer bölümlerini içerirler. "href" özelliğinin okunmasının yanı sıra, buna bir de değer, yani herhangi bir URL de verebilirsiniz. Böylece ilgili pencere ya da Frame'e verilen diziyi gösteren HTML

dosyası yüklenmiş olur. İkinci Frame'e erişen tam program satırı şöyle olur:

```
parent.Aciklama.location.href=
text[Sayfa]
```

Bu satır, text[Sayfa] değişkeninde bulunan dosyayı Aciklama Frame'ine vermiş olur.

Artık JavaScript'in yeni bir verim niteliğine alışmış olduk: Değişken alanları (Arrays). Bununla ilgili olarak bir sonraki sayfadaki "JavaScript ile alan çalışması" kutusunu okuyabilirsiniz. Menu.html dosyasının listelenmesinde Header'a bir text değişken alanı konmuş ve dört eleman dizilerle kaplanmış olur. Bu diziler ansiklopedik açıklamalar içeren HTML dosyalarının isimlerini yüklerler.

```
text = new Array();
text[1]= "Audubon.html";
text[2]= "AudubonSoc.html";
```

```
text[3]= "Laozi.html";
text[4]= "Software.html";
Sayfa= 0;
```

Paragrafın son satırında Integer değişken "Sayfa" ortaya çıkar.

Sayfa, daha önce text değişken alanında belirlenmiş olduğu gibi, yüklenen dosyanın Index'ini yükler. Bu Index "goForward()" metodunda ilk olarak sıralanır. Program tekniğine göre böylece sayfayı ileri kaydırma sürmüştür. "goBack()" metodunda sayfa aynı şekilde bir geriye sıralanmış olur. Bundan sonra Frame'de dosyanın yüklenmesi gerçekleşir.

Sayfa değişkeninin kullanılması için ilk çağrıdan önce 0 (sıfır) değerinin verilmesi gerekir. Kullanıcı Web sayfasını yükleyip ilk olarak ileri tuşuna tıkladığında Başlık'tan sonra ilk terim görünmelidir. İlk terimin dosya adı Array elemanı olan text[1]'de bulunuyor. Array İndice'leri istediğiniz gibi

JavaScript ile Alan Çalışması

Arrays: Muhtemelen bu ismi diğer programlama dillerinden tanıyorsunuzdur. Arrays aynı isimde birçok değişkenin toplamını gösterir. Değişken alanlarının içinde aynı elemanlara ulaşılabilmesi için elemanlar her seferinde bir Index'le nitelendirilmiştir.

JavaScript Array'leri nesneler olarak anlar. Nesne tipinden sonra yazılan "new" komutuyla tutarlılık elde edilir. Bu kurstaki Ansiklopedi örneğinde text değişkeninin Array'i şu komutla oluşturulur

```
text=new Array();
```

Bunun için diğer programlama dillerinde olduğu gibi istenen eleman sayısının bildirilmesi şart değil. JavaScript gerektiğinde bir değişken alanına kendisi yeni bir eleman ekler. Array'ler elde edildikten sonra tüm elemanlara aynı değer verilir. Bu, köşeli parantezlerle yazılan bir Index'le gerçekleştirilir.

```
text[0]= "Audubon.html";
```

komutu alanın ilk elemanına 0 Index'i ile Audubon dizisini verir. Bizim örneğimizde her eleman bir dizi alır. Bir Array'in elemanları JavaScript altında değişik veri tipleri de içerebilirler. Bir sonraki eleman text[1]'e bir Integer sayı yüklemek herhangi bir karşılık oluşturmaz.

seçebilirsiniz, örneğin 5'ten 8'e ya da 110'dan 107'ye kadar. Sadece Sayfa değişkenine uyan bir başlangıç değeri vermeniz yeterli, bu da JavaScript'in esnekliği.

Eğer Sayfa 0 değerini almış ve kullanıcı da sayfayı geri kaydırma tuşuna tıklamışsa ne olur? Sayfa -1 değerini alır. Fakat text[-1] değeri yok. Aynı problem Sayfa değeri 4 olduğunda ve kullanıcı sayfayı ileri kaydırma tuşuna tıkladığında da ortaya çıkar. Böyle olduğunda Browser sevimsiz bir hata raporu bildirir.

Bir IF yapısı bu problemi çözer. "goBack()" metodunda eğer Sayfa 1'den büyükse Sayfa'nın değeri bir azaltılır ve text[Sayfa] ifadesi ile tanımlanmış HTML dosyaları gösterilir. Aynı şekilde değişken goForward() metodunda Sayfa henüz 4 değerini almamışsa 1 artırılır. Ayrıca IF şartları, tanımlanmış bir text[] değişkenini işaret etmeyen tıklamalarda hiçbir şey olmamasını sağlarlar.

SayfaNo() metodu

Kullanıcı sayfa kaydırma tuşlarının yardımıyla tek tek terimlere geçebilir, fakat Hyperlink'ler üzerinden de terimleri direk işleyebilir. Eğer böyle yaparsa kullanıcının böyle bir sıradan sonra tekrar ileri ya da geri sayfaya geçebilmesi için aktif durumdaki Sayfa değişkeninin kullanılması gerekir. Bunu da 3. metod "SayfaNo()" sağlar.

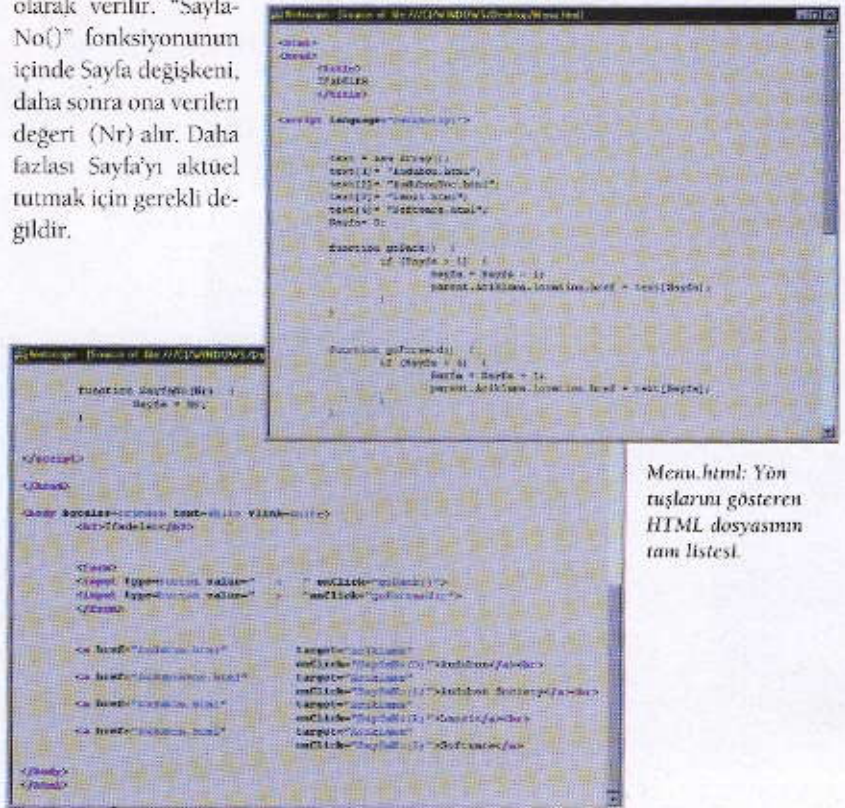
Bu metod Hyperlink'lerin tek tek tanımlanması sırasında onClick özelliğinin yardımıyla yerleştirilir. Aynı zamanda buna parantez içerisinde, text Array Index'inde aktif HTML dosyasını gösteren ifadeye ait sayı parametre olarak verilir. "SayfaNo()" fonksiyonunun içinde Sayfa değişkeni, daha sonra ona verilen değeri (Nr) alır. Daha fazlası Sayfa'yı aktuel tutmak için gerekli değildir.

Son sayfada bildirilir: "Daha ileri gidemezsiniz."

İlk ya da son Ansiklopedi sayfasına ulaşmayı sona erdirmek için ileri ya da geri kaydırma yerine listelemeyi şöyle değiştirebilirsiniz: Son Ansiklopedi sayfasından sonra tekrar ilki ve de ilk Ansiklopedi sayfasından sonra tekrar sonuncusu görünür. Alternatif olarak "Bu son sayfa. Daha ileri gidemezsiniz." şeklinde bir uyarı bildirilebilir. Siz şu anda JavaScript'i uygun değişiklikleri kendi başınıza düzenleyebilecek kadar öğrendiniz.

Bu kısa Ansiklopedi örneği sadece JavaScript altında Frame'lerle temel olarak nelerin yapılabileceğini gösterdi. Daha fazla kutulardan oluşan Frame'ler de burada anlattığımız yoldan Script diliyle çalıştırılabilir. Siz yeter ki her seferinde Frame'ler arası hiyerarşiyi açık bir şekilde kurun ve doğru referanslarla oluşturun.

Kursun bir sonraki ve son bölümünde JavaScript'in geleceğine bakış var.

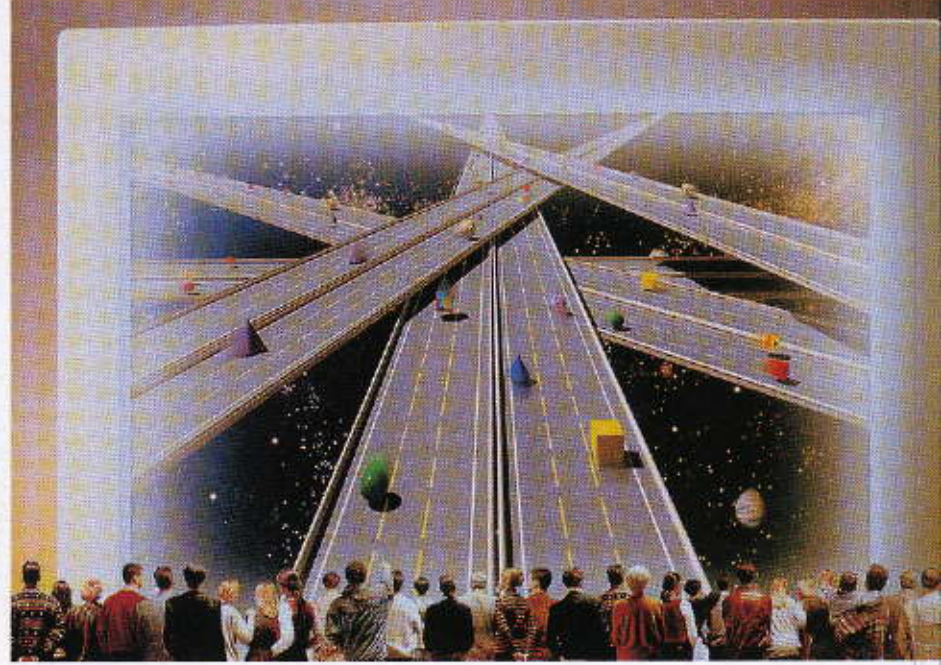

Menu.html: Yön tuşlarını gösteren HTML dosyasının tam listesi.

TCP/IP Nasıl Çalışır?

TCP ve IP birbirinden ayrılmaz iki parça. Bu ikisi birlikte bilgi otoyolunda veri değiş tokuşu trafiğinin düzenlenmesini sağlıyor. Chip bu kısaltmaların ne anlama geldiğini ve siz bir Homepage'i Browser'ınızda görene kadar arka planda nelerin cereyan ettiğini açıklıyor.

Her şey ABD Savunma Bakanlığı Pentagon'un bir projesiyle başladı. Bilişimcilere verilen görev hem basit hem de zordu: Atom savaşına rağmen hayatta kalabilecek bir bilgisayar ağı yaratmak. Bu ağı tahrip edilen hatları kendiliğinden tanıması, onların çevresinden dolanması ve başından itibaren tahrip edilen bağlantı bilgisayarlarından etkilenmemesi gerekiyordu.

Proje daha sonra Internet'in tohum hücreleri olarak niteleyebileceğimiz ARPANET'e bağlandı. ARPANET adını yüksek teknoloji geliştirme ajansı denilen merciden alıyordu (Advanced Research Project Agency). Başlangıçta dört adet olan node bilgisayarların sayısı otuz yıl içinde otuz milyonu geçti. Daha büyük bir veri ağı bulunmuyor. Peki bu ağların ağı ayrıntılarda nasıl çalışıyor?

Hem Internet hem de Intranet'te birçok bilgisayar aynı anda bir ortam üzerinden iletişim kuruyor. Bu en basit durumda bir firma ağında bilgisayardan bilgisayara bağlanan koaksiyal bir kablo olabilir. Sokak trafiğinden olduğu gibi burada da bir kontrol

mekanizması olması gerekiyor, aksi takdirde ortaya bir karmaşa çıkabilir. Birbirine iletişim kurmak isteyen bilgisayarların, bunu önceden belirlenmiş kurallara göre yürütmesi gerekiyor. Bu kurallara ise protokol adı veriliyor.

Bir Web Server'daki verilerin nasıl olup da evimizdeki PC'nin Web Browser'ına geldiğini tam olarak anlayabilmek için, kuru teoriye bir göz atmak gerekiyor. Basit bir Homepage görüntülemek için bile büyük bir donanım ve yazılım çalışması yapılmak zorunda.

Bilgisayarlararası İletişim

Web sayfası örneğinde kalmayı sürdürürelim: Verileri Web Server yazılımı sunuyor; verilerin gönderilebilmesi için ise bir ağ kartına ya da bir modem ihtiyacı duyuyor. Birbirine bağlı PC'ler arasındaki alan da boş değil, burada da veriler A'dan B'ye transfer edilene kadar birşeylerin cereyan etmesi lazım. Veri naklinin yapısı uluslararası norm örgütü ISO tarafından saptanan OSI katman modelinden ibaret. Söz konusu olan ağ üzerinden

Bugüne kadar "... Nasıl Çalışır?" dizimizde yayınlananlar

RAMDAC	11/96
Mürekkep	
püskürtmeli yazıcılar	1/97
Joystick	2/97
Modem	3/97
Sabit Disk	4/97
Aküler	5/97
GIF	6/97
MPEG	7/97

iletişimin üreticilerden bağımsız olarak betimlenebileceği düşünsel bir model. "Kitabi" bilgilere göre ağ alıcı ve vericide yedi katman kullanıyor. Katman denilen yapı bileşenleri iletişim kuran bilgisayarların ve yazılımlarının bölümleri. En alt katman Bit aktarımı ("physical layer") ve ağ kartı ya da modemden ibaret. Burada veriler hiçbir ulaşım düzenlemesi yapılmadan ve ne anlama geldiklerine bakılmadan, fiziksel olarak taşınıyor.

Meraklısına

Aktarım kesin değil: Ortam bloke durumdaysa ya da bozuksa, aktarım yapılmıyor.

Aktarım katmanı emniyet katmanı ile bağlantı kuruyor ("link layer"). Bu katman fiziksel Bit değiş tokuşunu düzenliyor. Çoğu durumda emniyet katmanı en alt katmanla bir birim oluşturuyor ve ikisi birlikte ağ kartı görevi görüyor.

Bu katmanın üzerine iletim katmanı yerleştirilmiş ("network layer"). Burada basit Bit aktarımı bir iletişim kanalına dönüşüyor. İletim katmanı yalnızca belirli bilgisayarların birbiriyle bağlantı kurması ile ilgileniyor. Verileri paketler halinde değiş tokuş ediyor, ama içeriklerine bakmıyor.

Bir sonraki katman nakil katmanı ya da "transport layer" "network layer" üzerinden oluşturulmuş olan iletişim kanalı üzerinden bilgilerin aktarımını olanaklı kılıyor. Ancak bu katman sayesinde ki, veri aktarımı emniyetli ve güvenilir bir biçimde cereyan ediyor. Bunun altındaki tüm katmanlar aktarım güvenliği ile hiç ilgilenmiyor, onlar yalnızca azami veri transferi için düzenlenmiş durumda.

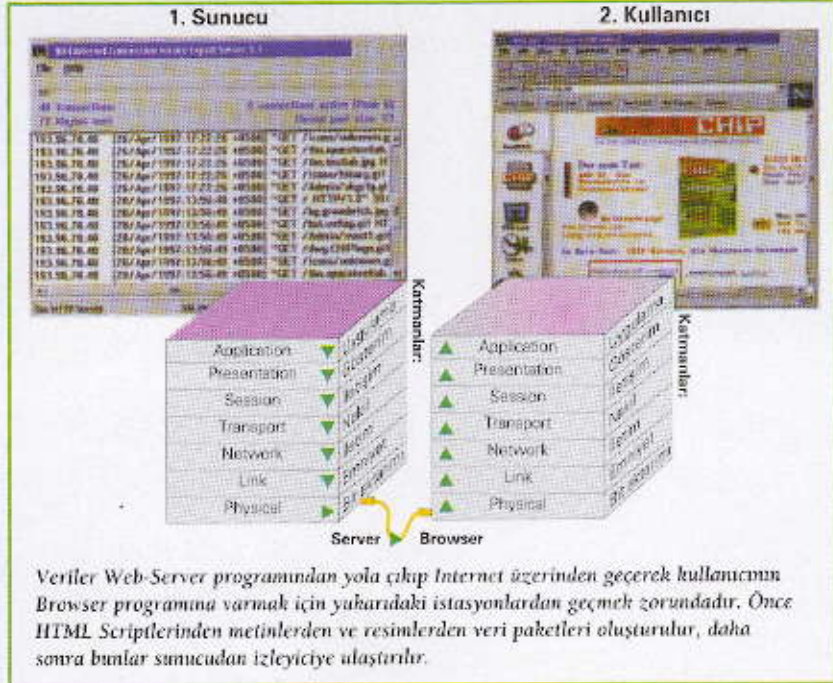
Nakil katmanı üzerine iletişim katmanı oturuyor ("session layer"). Bu katmandan itibaren saf Byte değiş tokuşu içeriğe yönelik bir anlam kazanıyor. Bu katman örneğin bir Server'dan bir dizinin alınması gibi bir hizmeti olanaklı kılıyor.

Sondan bir önceki katman gösterim katmanı ("presentation layer"). Burada alt katmanlardan gelen bilgiler uygulama programlarının beklentilerine göre hazırlanıyor. Örneğin büyük bir bilgisayar bağlanan bilgisayardan farklı bir sayı formatı kullanıyorsa, dönüştürme işlemi burada yapılıyor.

Son katman, yani uygulama katmanı ("application layer") basitçe iletişim programının kendisi, yani örneğin bir Browser'dan ibaret.

Çoğu durumda gösterim ve iletişim katmanlarının bir araya toplanmış olması olanaklı. OSI modeli ağ bağlantıları için katı bir yapılandırma kılavuzu değil.

Ayrıntılarıyla ISO/OSI Katman Modeli

İletişim Çeşitleri

Veri işleme alanında temel olarak iki çeşit iletişim arasında ayrım yapılır: Bağlantısız ve bağlantı yönlü iletişim. Açıklamak için basit analogilere başvurabiliriz: Telefon bağlantısı bağlantı yönlü bir hizmettir. Birini aradığınızda onunla konuşmak için bir bağlantıya ihtiyacınız vardır. Ancak bağlantı tamamlandığında konuşmaya başlayabilirsiniz.

Postayla bir paketin gönderilmesi ise bağlantısız bir hizmettir. Paketleri A'dan B'ye ulaştırmak için sabit bir haberci kademesi yoktur. Bunun yerine bazı paketler toplanır ve çoğunlukla kullanılan rotalar üzerinden taşınır. Taşıma işleminin ayrıntılarda nasıl işlediği, güvenilir ve hızlı olduğu sürece, ne alıcının ne de gönderenin umurundadır.

Veri tekniği alanındaki ayrım ise bu kadar katı tanımlanmamıştır: Bağlantı yönlü bir hizmet, sürekli paketlerin gönderilmesi ve alındıklarının teyid edilmesinin karşılıklı iletilmesiyle bağlantısız bir hizmet üzerinden simüle edilebilir. Ters anlama gelen hileye başvurmak da aynı şekilde olanaklıdır.

Peki iletişim ne kadar güvenli? Bu

soruyla kastedilen verilerin dinlenmeye karşı güvenliği olmak yerine, daha basit bir şeydir: İletişimin vuku bulup bulmadığının kesinliği söz konusudur. OSI modelinin alt katmanları emniyet konusuyla pek ilgilenmiyorlar. Ancak bunların üzerindeki katmanlar bu zahmeti üstleniyorlar ve bu da pek küçümsenebilecek bir iş değil.

Bu nedenle, en basit bir biçimde temel hizmetleriyle birbirinden ayırbileceğimiz iki tür iletişim bulunmaktadır: TCP ve UDP.

En sık kullanılan aktarım protokolü TCP'dir. Bu protokol alt katmanların üzerine oturmakta ve daha yukarıdaki katmanlara bağlantı yönlü bir hizmet sunmaktadır. TCP verilerin A'dan B'ye kusursuz aktarılmasını garanti etmekte ve en kötü durumda üst katmanları hata mesajlarıyla uyarılmaktadır.

Bu garantiyi sağlamak için TCP'nin çok çalışması gerekiyor: Neyin gönderildiğinin raporunun tutulması ve bir şeyler aldığında gönderene verilerin geldiğinin en ince ayrıntısına kadar teyid edilmesi onun işleri arasındadır. Veri gönderirken dikkat edilmesi gereken şey, veri paketi ne ka-

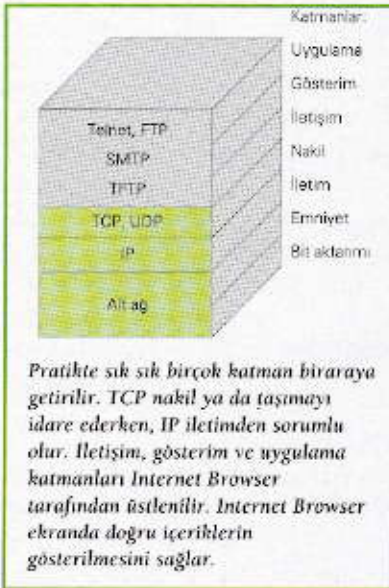

Meraklısına

dar küçük olursa olsun, alıcı tarafından teyid edilerek işinin bitirilmesi olmalıdır; aksi takdirde varana ve teyid edilene kadar gönderilip duracaktır.

Üst katmanlar için bu çok konforlu bir durumdur: Onlar aktarım garantisine güvenmekte ve işin ağır kısmını TCP'ye bırakmaktadırlar. Buradaki dezavantaj ise performansın bariz bir biçimde frenlenmesidir.

Katmanların Biraraya Getirilmesi

User Datagram Protocol

TCP'nin alternatifi UDP'dir. Bu hizmet bir kanal postasına benzemektedir. Bir şeyi kanala atarsınız ve UDP inşaallah o şeyi A'dan B'ye iletir. Olmazsa şansınız yok demektir.

Bu durum ancak veriler pek önemli olmadığında ya da uygulama programlarının kendisi doğru aktarımı sağlayabildikleri zaman kabul edilebilir. TCP burada olsa olsa iki kat kumanda çalışması anlamına gelebilir. Aman aman bir kumandaya sahip olmayan bir bağlantısız hizmet olarak UDP fazla kabark değil ve böylelikle de epeyce hızlıdır.

Büyük Ağlarda PC İletişimi

Ne olursa olsun birbirine bağlı PC'ler birbirleriyle doğrudan iletişim kurmamaktadırlar. Veriler özellikle In-

ternet'te "nodes" bazen de "hops" adı verilen çok sayıdaki ara istasyon üzerinden geçmek zorundadır. Peki herhangi bir zamanda alıcıya ulaşması için bir node diğer hangi node bilgisayara bir paket göndermek zorunda olduğunu nereden bilmektedir?

İşleyiş şöyledir: Alıcı da, verici de birer adresle tanımlanmıştır. Bu adres hiyerarşik olarak düzenlenmiştir; örneğin CHIP-Almanya'nın Web Server'ının adresi (www.chip.de) 194.175.173.29'dur. Bu yazım tarzı adresi akılda tutabilmek içindir ve adres bir ikili sözcükten ibaret, yani 32 Bit uzunluğundadır. Çok uzun olan sayılarla uğraşmak zorunda kalmamak için, adres 4 Byte'a bölünür ve noktalarla birbirinden ayrılır. Her Byte'ın değeri 0 ila 255 arasındadır.

Tabii bu durum 32 Bit'lik bir adresle 2^{32} bilgisayar adresinin olanaklı olduğu anlamına gelmemektedir. Bunun nedeni ise alt ağlardır. Birbirine mekan olarak yakın olan bilgisayarların benzer numaralara sahip olması gerekmektedir; adreslerin bir bölümü adeta kod olarak hizmet vermektedir. Böylelikle belirli sayıda bilgisayar bir grup oluşturur ve 150 bilgisayar için $2^8=256$ adres ayrılmak zorunda kalınır.

Ancak kod nerede bitmekte, numara nerede başlamaktadır? Bu sınır ağ maskesi ("netmask") tarafından çizilir. Sınır bilgisayarın içinde bulunduğu ağ bölümünün büyüklüğüne bağlıdır. Tipik küçük bir firma ağı örneğin C ağı adını alır ve 253 adrese sahip olur (üç tanesi özel amaçlar için ayrılmıştır). Bu 8 Bit'lik bir adres uzunluğuna tekabül eder.

32 Bit'i tamamlamak için gereken 24 Bit ise kodu, yani "ağın adresini" oluşturur. Böylelikle ağın adresini ağdaki bilgisayarın adresinden ayıran ağ maskesi 255.255.255.0 olur. Bu numara 24 yazılı ve sekiz silinmiş Bit'e tekabül eder; böylelikle isteğe bağlı olarak bölümlerden herhangi biri ortadan kaldırılabilir.

Bu hiyerarşik olarak düzenlenmiş adresler yardımıyla, alıcı ve gönderen arasında bulunan node bilgisayarlardaki Router adlı özel program-

lar yolculuğun bir sonraki adımının nereye yöneleceğine karar verirler. Bir paket dünya üzerindeki seyahatini tamamlayıp alıcıya ulaşan kadar 30 istasyona kadar bir yol geride bırakır.

Veri Yolculuğunun Rotası

Bir node bilgisayar belirli bir yolun kapalı olduğunu saptarsa, bozukluğu ortadan kaldırabilir umuduyla paketi başka bir node bilgisayara ulaştırma-ya çalışır. Bu iki bilgisayarın Router'ları aralarında iyi ve kötü bağlantı yolları hakkında iletişim kurarlar. Böylelikle Internet kendi kendini konfigüre etmektedir. Tabii bu belirli bir paketin katedeceği yolun önceden belli olmaması anlamına da gelmektedir. Aynı bilgi ya da haberin parçaları olan birçok paket de tümüyle farklı yollardan taşınabilir.

Tek tek paketler farklı yollardan gidebilecekleri içindir ki, doğal olarak alıcıya paketlerin gönderildikleri sırayla ulaşacaklarını garanti etmek olanaklı değildir. Paketleri düzenlemek alıcının görevidir. Ne alıcının ne de gönderenin ağı bu davranışı üzerinde bir etkisi söz konusu değildir.

Rahat Lokmalar

Veri akışı her zaman bir hattın ya da node bilgisayarın devreden çıkmasıyla kesintiye uğramaz. Bazen iletişimi sağlayan bilgisayara yapacağı iş fazla da gelebilir. Bu bilgisayar böylece bir durumda paketin içinden verilerin yalnızca bir bölümünü iletmeye karar verebilir ve paketi küçük, kolay yutulur lokmalara dönüştürür. Lokmalar bir sonraki bilgisayar tarafından normal paketlermişcesine iletmeye devam edilirler.

Alıcı haberi otomatik olarak birçok mozaik taşından yeniden oluşturur. Kullanıcı kulisler ardında kendisi için sarfedilen büyük çabanın farkına bile varmaz.

Veri İletişiminin Başlangıcı

İnsanlararası iletişimde olduğu gibi, bilgisayarlar da birbirlerine hitap ettiklerinde kendilerini tanıtır.

Veri değiş tokuşu (3. katman olan

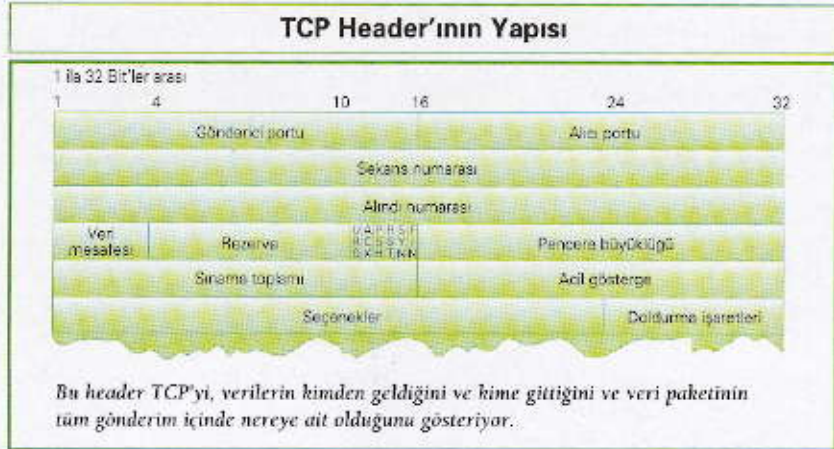

network layer'dan itibaren) Internet Protocol (IP) üzerinden cereyan eder. İki bilgisayar arasında taşınan veriler burada paketler haline getirilir. Bir paket her zaman içinde protokol hakkında daha kesin bilgiler içeren "header" ile başlar. Bundan hemen sonra "payload" adı verilen asıl veriler gelir.

IP tarihi boyunca birçok kez değişikliğe uğramıştır. Protokol header'ındaki ilk veri sürüm numarasıdır; bu numara şu sıralar 4'dür. Buna header'ın büyüklüğü ile ilgili veri bağlanır (ikili sözcükler halinde 4 Byte). Servis tipleri verisi paketlerin nasıl muamele göreceğinin etkilenmesine izin verir. Burada örneğin özellikle önemli paketlere bazı notlar yapılandırılabilir. Paket uzunluğu verisi paketin header da dahil olmak üzere Byte cinsinden uzunluğunu verir. Alan yalnızca 16 Bit uzunluğunda olduğu için, bir paket hiçbir zaman 65536 Byte'dan uzun olamaz.

"Identification" gönderenin gönderilen paketi açıkça ayırd etmesini sağlayan bir veridir. Normalde bu paket numarasını sürekli sayan bir sayaç olacaktır.

"DF-Flag" ("don't fragment") alıcı bilgisayarı veri paketinin yalnızca bütün olarak iletebileceği konusunda uyarır, parçalamayı ya da bölmeyi engeller. Bu durumda eğer paket hedef bilgisayar için çok büyükse, basitçe silinir. "MF-Flag" ("more fragments") aktarılan paketlerin bir

bilgisayardan diğerine gönderilirken herhangi bir zamanda bölünmüş olduğunu dile getirir. Başka bir deyişle bu tanımlanma numarasına sahip başlangıçtaki paketin yalnızca bir bölümü gönderilmiş olmaktadır.

Bu durumda fragman mesafesi ise başlangıçtaki paketin hangi Byte'ından itibaren bu paketin içeriğinin başladığını dile getirir. Alıcı bu veriyle orijinal paketi bir puzzle gibi biraraya getirebilir.

Yaşama süresi ("time to live" ya da TTL) bir paketin ne kadar süreyle ağda iletileceğini belirtir. Her istasyonda bu sayıdan 1 çıkarılır. Sayı 0 olduğunda paket silinir. Bu prosedürün anlamı yerine ulaştırılamayacak olan paketlerin sonsuza kadar iletilep durmasını engellemekten ibarettir.

Taşıma protokolü ("transport protocol") verilerin hangi veri transferi

için belirlenmiş olduğunun bilgisini içerir. En önemlileri TCP ve UDP'dir. Sınama toplamı ile protokol header'ının hatasız transfer edilip edilmediği kontrol edilebilir.

Gönderici adresi ve alıcı adresi olagan 32 Bit'lik yazım içersinde transferin kaynağını ve hedefini belirtirler. Ağ yönetimi gibi özel görevler için header seçeneklerle genişletilebilir. 32 Bit sözcüğü tamamlamak için boşluklara doldurma işaretleri konur.

Ağ Hizmetlerinin İletişimi

Normalde birçok hizmet aynı anda iletişimde bulunur. Veri transferi sırasında yalnızca hangi bilgisayarların birbiriyle iletişim kurduğunun değil, hangi hizmetlerin de birbiriyle iletişim kurduğunun açıklığa kavuşturulması için port numaralarından yararlanılır.

Başka bir makineden bir şeyler isteyen bir bilgisayar ya bir port numarasıyla iletişim kurmayı deneyebilir ya da danışmaya başvurabilir. Danışma portmap adında bir programdır ve hangi hizmetlerin hangi numaralar üzerinden ulaşılabilir olduğunun bilgisini verir. Telefon danışmada olduğu gibi, portmap de herkese açık olmayan numaraları bildirmeyi reddedebilir. TCP veri transferi sırasında bu yüzden istenen hizmeti ve onun yönetimini karakterize etmek için başka bir header daha kullanır. Bu header IP paketinde veri alanında, doğrudan IP header'ı ile yararlanılan veriler arasında bulunur. Daha yük-

IP Header'ının Yapısı

Her bilgisayar diğer tüm bilgisayarlarla gerçekten konuşabilmek için, verilerin kimden geldiğini, nereye gitmesi gerektiğini ve veri paketiyle ne yapılması gerektiğini tam olarak söylemelidir. Veri puzzle'ını alıcı tarafında doğru olarak biraraya getirebilmek için gerekli anahtar header sağlar.

Chip Emrinizde

Bu mesaj ne diyor? Yardımcı olursanız sevinirim.

2. Bilgisayarımı açtığımda Windows 95'e girerken garip yazılar çıkıyor. Bunları Enter yaparak geçebiliyorum. Bu durumu nasıl düzeltebilirim?

Eren Kılcal/Erzurum

CHIP 1. Video cd'leri oynatmamasının sebebi bozulan bir sürücü olabilir. Bu sürücüyü baştan kurarak sorunu çözebilirsiniz. Elinizdeki tüm video cd oynatan programları baştan kurunuz.

2. Bunun sebebi yanlışlıkla silmiş olduğunuz bir dosyadır. Normal şartlarda bir programı silmek için "uninstall" yöntemini kullanmak gerekir. Bu yöntem sonucunda program kurulurken "system.ini" ve "win.ini" gibi sistem dosyalarına eklediği satırları silerek sonradan sorun çıkması engellenir. Eğer programı kendiniz silerseniz böyle sorunların oluşma ihtimali vardır. Giderek bilmek için sildiğiniz programı baştan kurup daha sonra "kurallara uygun" bir şekilde kılde kaldırırsınız.

Bay Süper ChipMan,

Derginizi ilk sayısından beri takip ediyorum ve bu gördüğüm en iyi bilgisayar dergisi. Benim bilgisayarım 16 Mb Edo Ram'li, 4xCd Rom ve Umc 486 Pnp Pci Board'lı olan bir Cyrix 586. İlk sorunun cd rom ile ilgili. Bazı cd'lerden program çalıştırmak istediğimde cd rom sürücüsünün motoru hızla dönmeye başlıyor ve makine kilitleniyor. Bilgisayarı kapatıp açmadıkça düzelmiyor. Acaba cd-

rom'un temizlenmesi mi gerekiyor? Yada daha büyük bir sorun olabilir mi? (Cd-Rom sürücümün markası Sanyo)

İkinci sorum görüntü kartıyla ilgili. Kart 1 Mb S3 Trio 64 Expert Color Setup'a sahip ve Vesa 1.2. Makine ilk açıldığında monitör 640*480 veya daha yüksek çözünürlükte iken ekranda boyuna renkli çizgiler beliriyor. Bunun nedeni ne olabilir? Bu sorunu bilgisayar açılırken Setup'a girip hiçbir şey değiştirmeden kaydedip çıkarak geçici olarak çözümlüyorum.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder yayın hayatınızda başarılar dilerim.

Kaan Akkurt
Bakırköy-İst.

CHIP 1. Bu sorunun birçok sebebi olabilir. Sizin de belirttiğiniz gibi sürücünüzün kafası kirlenmiş olabilir. Veya içine koyduğunuz cd'lerde bir sorun olabilir. Sürücünün kafasını temizleyerek bir deneme yapabilirsiniz. Eğer tüm cd'lerde aynı problemi yaşıyorsanız sorun cd'dedir. Başkalarının cd sürücülerinde denediğiniz cd'leri kendi makinenize da takarak karşılaştırma yapabilirsiniz.

2. Autoexec.bat'ın içine FCON D

satırını ekleyerek bu sorundan kurtulabilirsiniz. Bu program ekran kartınız ile gelen disketlerden bir tanesinin içinde olmalı. Görevi de "feature connector"u devre dışı bırakmak. Aynı hatayı ekran kartınızı 2 me-gabayta çıkararak da çözebilirsiniz.

Sayın Chip Dergisi,

Öncelikle sizi böyle bir dergi çıkardığınız için tebrik etmek istiyorum. Derginizi Şubat 97'den itibaren okumaya başladım. Derginizde yeni bilgisayar kullanmaya başlayanın da, senelerdir bilgisayar kullananın da faydalanabileceği yerlerin olması çok güzel. Sözü uzatmadan sorularıma geçiyorum. Pentium 133 işlemcisi, 32 Mb Edo Ram'i, 1.2 Gb Quantum Fireball Hdd'i, Acer 8 hızlı Cd-Rom sürücüsü, Sound Blaster 16 ses kartı, 33600 bps modemi, 2 Mb S3 Trio 64V+ Mpeg ekran kartı olan bir bilgisayar kullanıyorum. İşletim sistemim Windows 95.

1. Bilgisayarımı açılırken anakart için "I 430FX-2A59 CP0CC-00" yazıyor. Bana bu kart hakkında bilgi verirsiniz? En yüksek hangi işlemciyi takabilirim?

2. Bilgisayarımın Hdd'i Quantum Fireball TMI 280A. Bu Harddisk hakkında fazla bir şey bilmiyorum. Bana hızı ve kalitesi ile ilgili bilgi verir misiniz?

3. Need For Speed Se'daki resimleri nasıl Paint Shop Pro'nun okuyabileceği bir formata dönüştürebilirim? Print Screen tuşuna bastığımda veya Paint Shop Pro ile capture yaptığımda renkler yanlış çıkıyor.

4. Ağustos ayında Internet'e bağlanmak istiyorum. Ayda ortalama 40 saat Internet kullanacağımı düşünüyorum. Bana makul bir fiyata hızlı ve sorunsuz Internet hizmeti verebilecek bir firma söylerseniz sevinirim.

5. Bilgisayarımı bir hafta önce 16 Mb'tan 32 Mb'a çıkarttım. Windows'un So-

und Recorder'ında 16 Bit 44.100 Hz Stereo bir ses açıyorum (86 saniyelik bir müzik). Bu müziğin arkasına aynı müziği koymak için Edit menüsünden Insert File komutunu veriyorum ve 16 Bit 44.100 Hz Stereo olan aynı müziği seçiyorum. Bilgisayar biraz işlem yaptıktan sonra bu işlemi tamamlamak için yeterli hafıza olmadığını, bazı programlardan çıkıp tekrar denememi istiyor. Acaba gerçekten 32 Mb yetmiyor mu yoksa Soundrec bu işlemi yapamıyor mu?

6. Smartdrv ne işe yarar?

7. Bilgisayarımda Smartdrv var ama Autoexec.bat'ta Smartdrv'in çalışması için herhangi bir komut yok (ya da ben öyle sanıyorum). Smartdrv'in bilgisayarın açılışında yüklenip yüklenmediğini nasıl anlayabilirim? Yüklemiyorsa yüklemesi gerekli midir? Bana hız açısından faydası ve zararları ne olur? Bilgisayarımda Windows dizininde bu program var. Windows açılırken yüklenmesini sağlamak için Autoexec.bat'a hangi komutları eklemeliyim?

8. Arkadaşımın bilgisayarına Need For Speed 2'yi yükledik ve oynadık. Sonra kendisi uninstall ederken bir sorunla karşılaşmış. Oyun tam olarak uninstall olmamış. Uninstall dosyası yok. Oyunu şimdi install etmek için önce uninstall etmek gerekiyor. Uninstall edemiyoruz. Ne yapmalıyız?

9. F-Prot 2.27 ile Heuristic virus araması yaptığımda Warcraft 2'nin bir dosyası olan "War2.exe" için "War2.exe contains code

Anakartlar...

Yeni bir bilgisayar alırken genelde işlemcisi, bellek miktarına, sabit disk kapasitesine, monitör, ses ve grafik kartı gibi parçalara dikkat etmekteyiz. Belki de çoğunlukla sadece işlemcisinin ne kadar hızlı olduğuna bakarak almaktayız, fakat bütün bu parçaların takıldığı anakarta pek fazla önem vermemekteyiz. Pentium işlemciler çıktığından beri çeşitli seri numaraları olan değişik model anakartları duymaya başladık. Peki bu değişik model anakartların farkı nedir?

Evdeki kullanımının dışında birçok fabrika, servis sağlayıcı, muhasebe veya büyük firmalarda ana makina olarak kullanılan PC'ler kullanım alanına göre değişiklik göstermektedir. PC'ler bu kullanım amaçlarına göre değişen konfigürasyonlara sahiptir. Anakartlar ise istenilen performansı sağlayabilmesi için değişik modellere sahiptir; buna en basit örnek olarak takılabilecek bellek veya işlemci miktarını gösterebiliriz.

Temelde üzerine işlemciyi, belleği, kartları taktığımız anakartlar birbirlerine benzerlik gösterebilirler de içerdikleri entegreler açısından farklılık göstermektedirler. 82430FX, 82430HX, 82430VX, 82430TX, 82440FX, ATX gibi modellendirilen anakartlar bu isimlerini, sistemdeki parçaların birbirleri ile iletişim kurmasını sağlayan PCI-set denilen entegrelerden almaktadırlar. Bios'larında ve anakartı üreten firmalarda farklılık gösteren anakartlar model olarak bu chipset'lere bağlıdır, çünkü takılan işlemci aynı mimariye sahiptir.

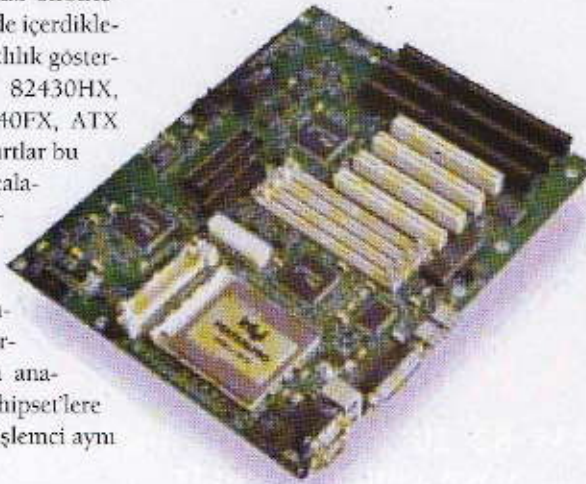
Chipsetler gelişen modelleri ile beraber birçok yenilikleri beraberlerinde getirmektedir. Önbellek ve bellek kontrolü, veri arabelleği ve PCI'dan ISA'ya köprü vazifelerinden oluşan üç ana birimden oluşmaktadırlar. Chipsetlerle beraber önemli diğer elemanlar ise sistem kontrol ve veriyolu kontrol üniteleridir.

İkinci seviye önbellek:

Önbellek işlemcinin kod çalıştırırken geri yazmalar ve sık işlenen verileri

depoladığı yerdir. SRAM tipi önbellekler anabellekten daha hızlı veri transferinde bulunurlar ve bunu chipset kontrol eder. Bu bölümde write-back, write-through gibi işlemler meydana gelmektedir. Write-back desteği bugün bütün anakartlarda bulunmakta. Önbellekte write-back snoop fonksiyonlarının yerine getirilmesine yardımcıdır. Snoop PCI master anabelleğe geçiş yapmaya kalktığında birinci ve ikinci önbelleklerde tetiklemek için yaratılan bir çevrimdir. Böylece önbellekteki ilk satırın işi bittğinde ikinci satırdaki veriler devreye sokulmakta ve işlemcinin duraksaması önlenmektedir.

PCI okumasında write-back verisi anabellekte birleştirilmekte. Birleştirilen veri PCI'ya geri gönderilmekte ve arada DRAM'a yazma veya herhangi bir DRAM'dan okuma esnasında geçecek süre engellenmiş oluyor. PCI'ya yazmada ise yine write-back verisi gelen PCI'ya yazma verisi ile birleştirilmekte ve birleştirmek için kullanılan arabellekte yer kalmadığı zaman PCI verisinin durakması engellenmektedir.

EDO DRAM:

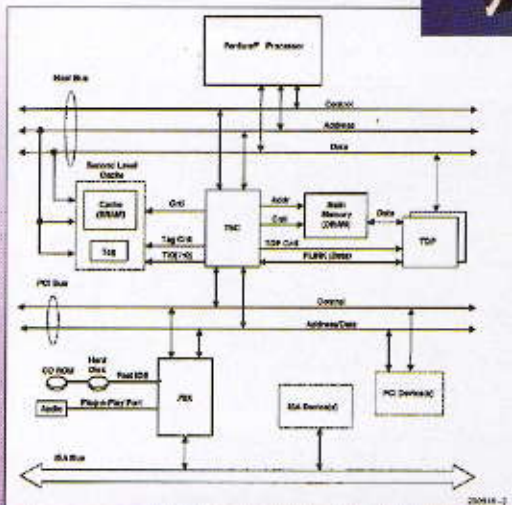
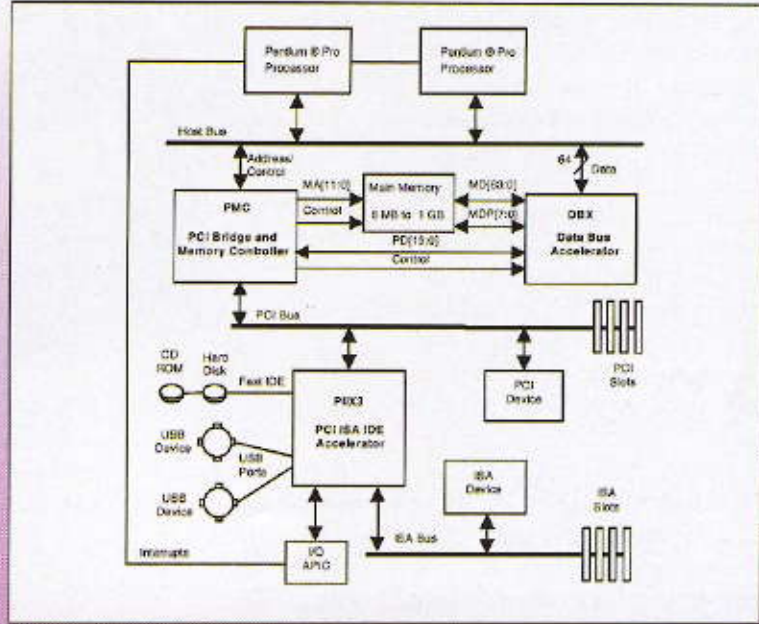
Extended Data Out (veya Hyper Page) DRAM'ler normal DRAM'lerden daha hızlı okumaları için tasarlanmıştır. Fast Page DRAM'lerdeki gibi bir sonraki tazelemeye kadar aradaki önhazırlık zamanında (CAS) hafızanın okunamazlığı EDO DRAM'lerde olmamaktadır. EDO DRAM'lerin X-2-2-2 zamanlaması FPM DRAM'lerin X-3-3-3 zamanlamasına karşılık gelmektedir.

PARITY ve ECC DRAM'ler:

Hafızada oluşan hataların düzeltilmesi ve bulunması pariteli SIMM'ler tarafından yapılmaktadır. Pariteli SIMM'ler ile anakartın ECC (Error Checking and Correction) operasyonları desteklemesi sağlanabilir. Pariteli bellek tek bit hatalarını bulabilir, ECC bellek çift bit hatalarını bulabilir ve tek bit hatalarını düzeltebilmekte. Hatalar, bozuk modüller, değişik hızlardaki hafıza modülleri, DMA veya hafıza uyumsuzluklarından meydana gelebilir.

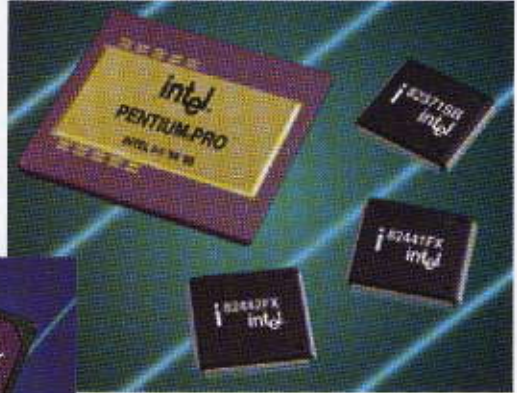
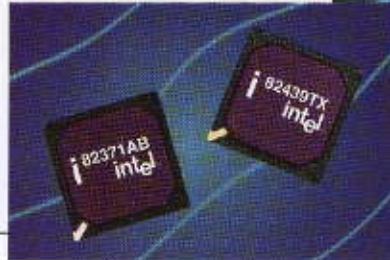
82430FX

82430FX PCİset, 82437FX sistem kontrol (TSC) ve 82438FX veriyolu kontrolden (TDP) oluşmaktadır. Pentium 75, 90, 100, 120 ve 133 Mhz hızlarındaki işlemcileri destekler. Ana belleğe 64-bit veriyoluna sahip olan chipset 4 Mb ile 128 Mb bellek aralığını kontrol edebilmektedir.

82430FX PCİset Sistem**440FX PCİset Sistem Blok Diagramı**

Sağda PentiumPro işlemci ve 82440FX PCİset'in ek işlemcileri, 82441FX bellek kontrol ünitesi, 82442FX veriyolu hızlandırıcı entegreleri görülmektedir.

Aşağıda 82439TX PCİset işlemcisi ve 82371AB PIIX4 hızlandırıcısı görülmektedir.

82430HX

82430HX PCİset yanında 82439HX sistem kontrol (TXC) ünitesine sahiptir. 3V kullanan Pentium işlemcileri çalıştırabilen bu chipset PCI yollarında 2.1 standardı uyumludur. Çift işlemci desteği olan chipset write-back önbelleği uyumludur ve istenirse önbelleksiz, 256Kb veya 512Kb önbellek ile çalıştırılabilir. 4 Mb ile

512Mb bellek aralığını kontrol edebilmektedir ve bu aralığı önbellek ile uyumlu çalıştırabilir. İşlemci ve PCI'lar arasında optimize edilmiş bağlantı sağlayan TXC iki fiziksel arabelleğe sahip. 6 Dword genişliğindeki arabellek işlemciden PCI karta yazımlarda grafik işlemlerini hızlandırmakta. 8 Dword genişliğindeki arabellek ise işlemciden anahafzaya yazmalarda birleştirici unsur, write-back çevrimlerinde, PCI'dan arabelleğe yazmada ve okumada kullanılmaktadır. 82430HX chipset USB'ı da desteklemektedir.

82430VX

82430VX PCİset, 82437VX sistem kontrol (TVX) ve 82438VX veriyolu ünitesine (TDX) sahiptir. 64-bit veri-

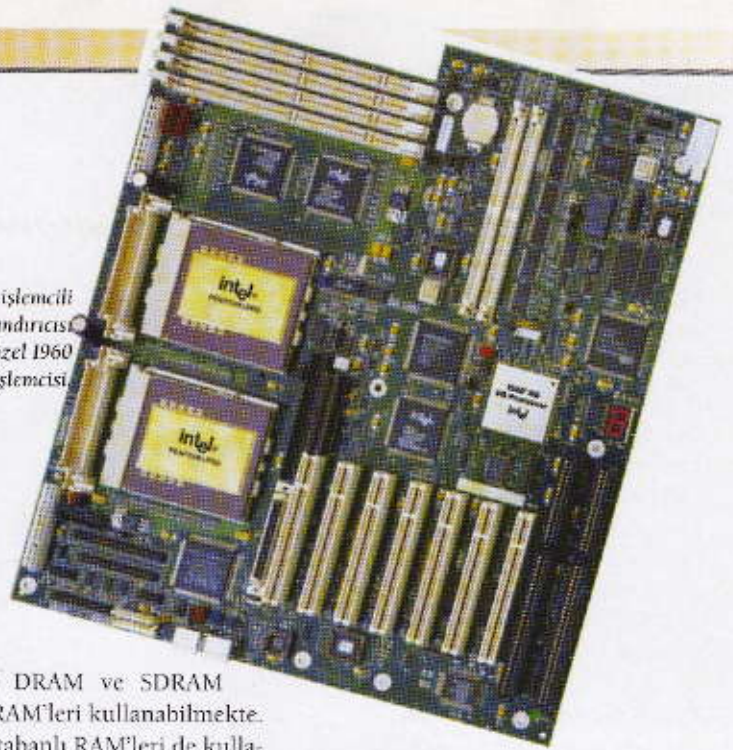
Meraklısına

yoluna sahip olan chipset EDO bellek türünü 66MHz saat hızında 6-2-2-2 şeklinde okuyabilmektedir. Simetrik ve asimetrik DRAM kullanan 82430VX karışık EDO/SPM/SDRAM bellek türlerini desteklemektedir. Paylaşılmış hafıza belleği mimarisine sahip bu chipset (SMBA) 2 yollu arabirimi ile bir grafik kontrol cihazına sistem hafızasındaki bir bölümü görüntü belleği olarak kullanmasına imkan sunmaktadır. 430VX chipset arabellekler, programlanabilir zamanlayıcılar, burst ve Dword birleştiricisi ve optimize edilmiş DRAM zamanlaması ile SMBA ortamında maksimum performans sağlaması için geliştirilmiş. Snoop ahead özelliği ile TVX master PCI'ları tam PCI band genişliğini kullanma olanağı sağlamakta. TDX ise işlemci/önbellek, anabellek ve PCI arasındaki veriyollarını sağlamakta. Arttırılmış sistem performansı için TDX read prefetch ve posted write buffer'lara sahiptir.

82430TX

Hem mobil hem de masaüstü sistemleri destekleyen 82430TX PCIset, 66 ve 60 MHz anakart hızında çalışan ve 3.3V ile 2.5V kullanan Pentium işlemcileri çalıştırmaktadır. 4 ile 256 Mb anabelleği kontrol edebilen chip-

PentiumPro işlemcili ve I/O hızlandırıcısı olan özel 1960 işlemcisi

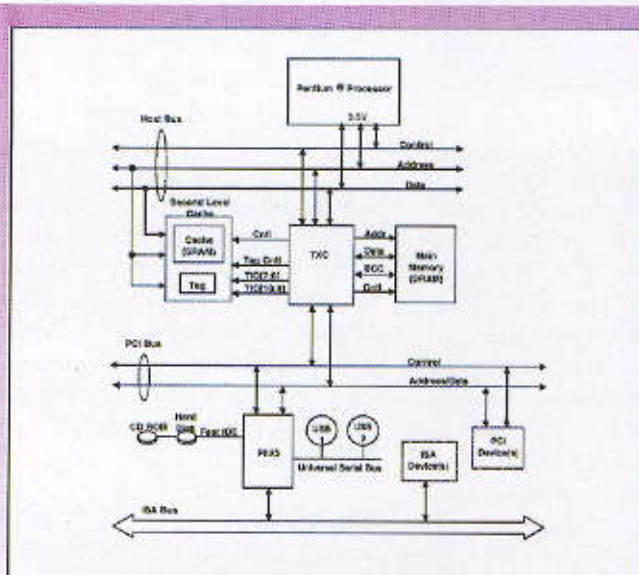
set 64Mbit DRAM ve SDRAM teknoloji RAM'leri kullanabilmekte. FPM, EDO tabanlı RAM'leri de kullanabilen chipset 6 adet RAS hattına sahip.

82440FX

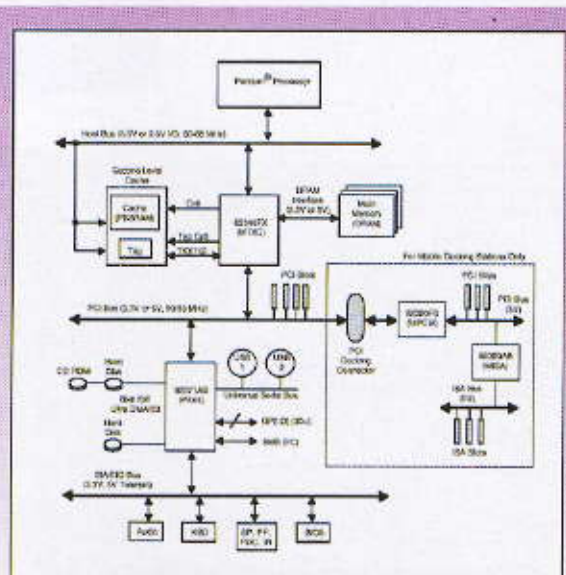
82440FX PCIset, 82441FX PCI ve bellek kontrol (PMC), ve 82442FX veriyolu hızlandırıcısı (DBX) ünitelerine sahiptir. 66 Mhz saat frekansına kadar bir veya iki Pentium Pro işlemci kullanılması için tasarlanmıştır. FPM (Fast Page Mode), EDO (Extended Data Out-Page Mode) ve BEDO (Extended Data Out - Burst Mode) DRAM desteklemekte ve bu türdeki bellekleri otomatik olarak tanıyabilmektedir. 4, 16 ve 64 Mb RAM modülleri kullanabilen 82440 FX, 8 Mb ile 1Gb bellek aralığını kontrol edebilmektedir.

82371FB (PIIX), 82371SB (PIIX3), 82371AB (PIIX4) PCI ISA IDE Xcelerator

82371, PCI ve ISA hatları arasında köprü sağlamakta. PCI ve ISA master/slave arabirimine sahiptir ve PCI'da 25-33 Mhz, ISA'da ise 7.5-8.33 Mhz arasında veri iletişimi sağlar. Hızlı IDE arabirimine sahip olan bu entegreler PIO ve bus master IDE desteği verir. Mod 4'e kadar olan zamanlama ayarları ile saniyede 22 Mb veri transferi hızı sağlarlar. Bus master IDE burst transferleri için 8 tane 32 bitlik arabellek kullanmaktadır. PIIX3'de bunların yanısıra ayrı master/slave IDE modu desteği de bulunmaktadır. Anakartlarda tak ve çalıştır özelliği

TXC Sistem Blok Diagramı

MTXC Sistem Blok Diagramı

ni sağlamak için PIIX'de iki adet yönlendirilebilir DMA kanalı, bunlar için 4 byte arabellek ve interrupt hattı mevcut. PIIX3'de ise bu interrupt hatından bir tane bulunmakta. Tak ve çalıştır için yönlendirilebilir PCI interruptları bulunan PIIX PCI 2.0, PIIX3 ise PCI 2.1 tanımlarına göre çalışmaktadır.

Sistem zamanını, tazelemeyi ve ana-

kartın hoparlörünün ses tonunun ayarını için 82C54 zamanlayıcı entegresi, interruptları iki 82C59 entegresi, gelişmiş hızlı F tipi DMA ve 7 adet DMA kanalı iki adet 8237 entegresi kontrol etmekte. Universal Serial Bus ise PIIX3 arabirimli chipsetlerde bulunmakta. PIIX ünitesi 82371FB ile beraber 82430FX chipsetlerde bulunuyor. PIIX3 ise 82371SB ile ve 82440FX, 82430 HX ve 82430VX chipsetlerde bulunmakta. PIIX4 yeni üretilen 82430TX chipsetlerde bulunmakta.

USB Desteği

Universal Serial Bus'ın özelliği dışarıdan hub kullanılmasına gerek kalmadan fiziksel cihazların bağlanabilmesi ve tanımlanması. USB kanalları aynı teller üzerinden senkron ve asenkron veri iletişiminde bulunabilmekteler. Bant genişlikleri ise telefon, ses ve diğer uygulamalar için yeterli düzey ve kalitede. 127 fiziksel cihaza kadar destekleyen USB, hata kontrolü ve yanlış düzeltme protokollerine sahiptir.

Anakartlar yeni modelleri çıktıkça bazı problemler de yanında getirmektedir. Örneğin 82430FX chipset uyumluluğu test edilirken, PCI slot kullanan bazı kartlarda TSC (sistem kontrol ünitesi) kitlenmiş PCI saat çevrimlerini doğru düzgün serbest bırakamamaktadır. Test sırasında hata veren sistemde belli başlı bir PCI video kartı, ses kartı ve standart Microsoft Windows VGA sürücüsü kullanılmakta. Bu konfigürasyonda sistem kitlenmektedir. Kitlenme TSC'nin ses kartının DMA'ından hemen önce gelen kitlenmiş PCI ekran kartına yeniden erişmeye çalışmasında olmaktadır. Bu durum kitlenmiş PCI ekran kartının yeniden bir LOCK PCI çevrimi yapıldığında bunun TSC tarafından düzgün bir şekilde bırakılmamasından kaynaklanmaktadır. Saat çevrimi düzgün bırakılmadığından ses kartının DMA'sı görevini tamamlayamamakta ve sistem kitlenmektedir. PCI ekran kartını üreten firmanın sürücüleri kullanıldığında CPU kitlenmiş PCI saat çevrimlerini yaratmamakta ve sistem kitlenmemektedir.

Ali Kemal Akçam

Sözlük

EDO:	Extended Data Out (veya Hyper Page Mode)
ECC:	Error Checking and Correction (çift bit hatalarını bulur, tek bit hatalarını düzeltebilir)
PIIX:	PCI ISA/IDE Xcelerator
DBX:	Data Bus Accelerator
LBA:	Logical Block Addressing
APM:	Advanced Power Management
PCMCIA:	Personal Computer Memory Card International Association
SIMM:	Single Inline Memory Module
DIMM:	Dual Inline Memory Module
SO DIMM:	Small Outline Dual Inline Memory Module
SO SIMM:	Small Outline Single Inline Memory Module
VLB:	VESA Local Bus
VESA:	Video Electronics Standards Association
ISA:	Industry Standard Architecture
EISA:	Extended Industry Standard Architecture
PCI:	Peripheral Component Interconnect
IDE:	Integrated Drive Electronics
SCSI:	Small Computer System Interface
USB:	Universal Serial Bus

Tekstil'in DEV'leri

Melsoft Konfeksiyon Üretim

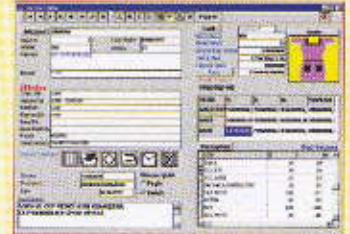
Planlama'yı Tercih Ediyor..... Çünkü;
kullanması kolay, eğitimi kolay, uygulaması kolay, raporları kolay ve en geniş haliyle, hem de Windows üstünlükleriyle sunuluyor.

Modüller

Ön Maliyet
Sipariş
Planlama
Son Maliyet
Sipariş Takip
Stok Kontrol
Satın Alma
Carli Kart
Ön Planlama
Örme
Boya
Baskı
Kesim
Dikim
Nakış
Fason
Atölye Takip
Genel Hareket
Sevki
Tasnif
Kur Girişleri
Yazı Editörü
Çizim Editörü, Koli Etiketli, Sorun Çözüm, On-line Yardım, Faiz vade hes., Veri yönetim

Referanslar

Cemtaş Tekstil
Özşah Konfeksiyon
İdeleks Tekstil
Karakaş Tekstil
Ribatek Tekstil
Sezginler Tekstil
Kondersan(Deri)
Burcu Çocuk Giyim
Kurt Tekstil
Lara Tekstil

Ticari uygulamada görsel sunum, kolay kullanım

OTOMASYON

Küçük Set.....

Muhasebe, Yevmiye defteri, Bilanço, Hesap Planı, Mizan, Büyük Defter, Onaylı Yevmiye Defteri, Genel Hareket, Kasa Defteri Dökümü, Ayarlar, Fatura, İrsaliye, Tahsil, Tediye, Kelime İşlem

Limit Set.....

Küçük Set + Üretim, Satış, Satın Alma, Stok, Çek Takibi, Senet Takibi, Carli Kart, Fatura İşlemleri

Standart Set.....

Limit Set + Demirbaşlar, Kasa Hareketleri, Form Tasarımı, Personel Yönetimi, Hizmet Yönetimi, Bordro, Prim, ...

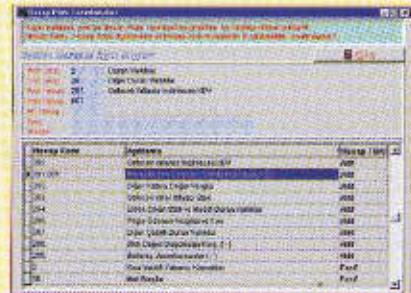
Pro Set.....

Standart Set + Yurt Dışı Yönetimi, Abone, Sipariş Takip, Yazışmalar, Kimlik basımı, Karakter analizi.....

Çok veya Tek şirketli bütün modüller sadece Windows 95 veya Windows NT'de çalışır.

Melsoft'un hiçbir programı

DOS'ta çalışmaz!!!

Melsoft'un Diğer Programları

Elektra Hizmet Takip, TransWare(Kara Nakliyesi), Kumaş Üretim Takip, Boyahane Takip, Personel Yönetim Sistemi, Finans Yönetim Sistemi, Muhtar Takip, Melsoft Adres -Etiket, Melsoft Kuaför, Veri Aktarım

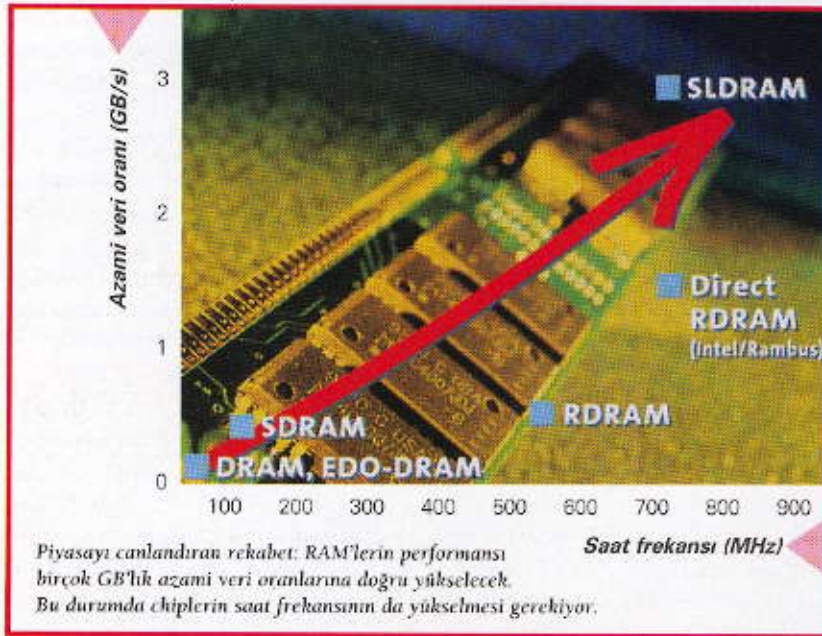
Melsoft

Tel:(0212)213 44 58 216 03 45 213 48 91
Fax: (0212) 212 31 31

Bellek Savaşı

Bellek çipleri sektöründe şiddetli bir iktidar mücadelesi cereyan ediyor. Sözkonusu olan RAM'in geleceği ve dev bir pazar. Sonbaharda işlemcilerde 300 Megahertz sınırı ortadan kalktığında, daha hızlı RAM yapıtaşlarına talep de yükselecek.

İşlemcilerde saat frekansı geçen on yıl içerisinde on kattan fazla arttı. Buna karşılık RAM'e erişim bugün de neredeyse eskiden olduğu kadar uzun sürüyor. Erişim süresi olağan olarak kullanılan çiplerde 70 nanosaniyeden bugün yalnızca 60 nanosaniyeye inmiş durumda. Şu sıralar en modern bellek yapıtaşları (SDRAM) bile on yıl öncesinde olduğundan iki kat bile hızlı değil. Sonuç: Eskiden işlemciler verileri neredeyse hemen RAM'den alırken, modern işlemciler, çalışma döngülerine bakıldığında, hep daha fazla bellek içeriklerini beklemek zorunda kalıyor.

İşlemciler şimdiye kadar becerikli adresleme ve kurnazca düşünülmüş Cache bellek gibi optimizasyonlarla işlerini yürütüyorlardı. Ancak şimdi

bir 300 Megahertzlik CPU kitle pazarına girmenin eşliğinde: Intel'den Pentium II. Ve daha bir yıl geçmeden, yani gelecek yıl 400 MHz'likler ortaya çıkabilir.

Intel-Rambus İttifakı

İkilem şöyle: Daha hızlı bellekler olmadan daha hızlı işlemcilerden pek bir şey beklenemez. Bu yüzden Intel'in yöneticileri başarıya vaadedilen teknolojiler arayışına girmişti. Aranan kan görece küçük Kaliforniyalı bir firma olan ve çok hızlı bellek çipleriyle ünlenen Rambus'da bulundu. RDRAM adı verilen bellek çipleri Silicon Graphics'in High-End-Workstation'larında ve Nintendo'nun 64-Bit'lik oyun konsollarında bulunuyor.

Intel ve Rambus, yaklaşık olarak

Intel'in Merced işlemcisiyle birlikte, 1999 yılında bir "Direct RDRAM" chipi piyasaya sürmeyi planlıyorlar. En geç o zaman DRAM'ın temposu işlemci hızının umutsuzca gerisinde kalacak. Ama Rambus'un çözümü aynı zaman içerisinde ikiye katlanmış veriyolu genişliği ve daha yüksek saat frekansı sayesinde saniyede 1,6 GB'lık bir band genişliği (azami veri oranı) sunacak.

Şimdiki RDRAM bellekler bellek denetleyicisine yeni ve yalnızca 8 Bit genişliğindeki bir bellek veriyolu (RAM-Bus) üzerinden erişiyor. Yeni veriyolu gerçi yeni denetleyiciye ve anakarta ihtiyaç duyuyor, ama bazı avantajları da yok değil: Denetleyici ve anakart gerekli bağlantı sayısının düşüklüğü sayesinde daha basit ve daha ucuz olarak inşa edilebiliyor. Daha da önemlisi şu: Layout daha sade olduğu için, rahatsız edici ısınmaların nötrale edilmesi çok daha kolay.

Üretici Rambus anakartların ve ilave elektronların nasıl kurallara uygun inşa edileceğini gösteren bir kitapçık yayınladı. Böylelikle RDRAM'ler daha şimdiden 600 MHz civarında saat frekanslarıyla çalış-

Temel Bilgiler

RAM Mimarisi

RAM'in erişim hızını yükseltmek için veriyolu genişletilebilir. 64 Bit'lik çipler şu sıralar olağan standart oluşturuyor ve aynı zamanda bir sınır teşkil ediyor. Bir sonraki adım, yani 128 Bit'lik bir veriyolunun geliştirilmesi yüksek derecede karmaşık ve pahalı olabilir.

Daha fazla performansa giden diğer yol ise daha yüksek bir saat frekansı üzerinden geçiyor. Buradaki sorun ise şu: Daha yalnızca 100 MHz'lik bir saat frekansında bile chip dizaynlarının çok çaba sarfetmesi gerekiyor ki, birbirine komşu bağlantılar arasında rahatsız edici etkiler oluşmasın.

RAM Sözlüğü

RAM (Random Access Memory)
Seçime bağlı olarak her bellek hücreğine erişilebildiği için, bir bilgisayarın anabelleği RAM adını almaktadır. RAM'ler normalde uçucu belleklerdir, akım kesildiğinde içeriklerini kaybederler.

DRAM (Dynamic RAM)
Dinamik okuma-yazma belleklerinde (DRAM), verileri bellek hücrelerinde tutmak için, yükler döngüsel olarak durmadan tazelenmelidir. Bunun dezavantajı erişim süresinin tazeleme süreçleri ve işlemcinin bekleme süreleri yüzünden SDRAM'lerde olduğundan daha yüksek olmasıdır. Avantajı ise DRAM'ın ucuz olması, daha az ısınması ve daha basit yapısı dolayısıyla daha yüksek bir entegrasyon yoğunluğuna sahip olmasıdır.

FPM (Fast Page Mode) DRAM
FPM uzun süre DRAM standardı olarak kaldı, ancak artık eskimiş ve EDO tarafından geçilmiş durumda. FPM DRAM verilere erişimi optimize etmektedir: İşlemci en son talep edilen verilerle bir sayfanın aynı sırasında bulunan verileri sorguladığında, bellek denetleyicisi yalnızca sütun konumunu adreslemek zorunda kalmaktadır.

EDO (Extended Data-Out) DRAM
EDO DRAM (ya da Hyper Page

Mode DRAM) FPM belleği gibi çalışmaktadır, ancak CAS'da (Column Address Signal) yapılan değişiklikler ve uzatılmış Data-Output sayesinde daha hızlıdır. Bu chipler, bir yandan bir sonraki adres yerleştirilirken, veri değerlerini hala okunmak üzere hazır tutabilmektedirler. Bu durum okuma süreçlerini hızlandırmaktadır.

RDRAM (Rambus DRAM)
Rambus firmasının bu belleği geleneksel DRAM'dan yaklaşık on kat daha hızlı olacak, ancak bellek denetleyicisinde ve anakartta değişiklikler gerektirmektedir.

SDRAM (Synchronous DRAM)
EDO'nun takipçisi işlemciyi kontrol eden sistemin saat frekansı ile kendini eş zamanlı hale getirmektedir. Böylelikle erişimdeki gecikmeler önlenmektedir. Bir veri serisi (Burst) hızla transfer edilmektedir. Şimdiye kadar çok az bilgisayar sisteminde kullanılmaktadır.

SRAM (Static RAM)
Statik okuma-yazma belleğinde sürekli bir akım depolanmış bilgileri muhafaza etmektedir. Bunun avantajı SRAM'ın tazelenmeye ihtiyaç duymaması, bu yüzden DRAM'den biraz daha hızlı olması ve kolay yönetilebilir olmasıdır. Dezavantajlar ise daha fazla enerji gereksinimi ve daha fazla ısınmadır.

Bu ittifakın adı şimdiye kadar Sync-Link Konsorsiyumu idi, ancak kısa sürede adı yaratılacak belleğin adıyla bütünleşmiş durumda: SLDRAM Konsorsiyumu.

İlk chiplerin gelecek yıl dolmadan piyasaya çıkması bekleniyor. Tasarım Rambus konseptini kendine örnek alıyor. Direct RDRAM'da olduğu gibi, SLDRAM da dar (16 Bit) ve yüksek saat frekansına sahip bir bellek veriyolu ile çalışacak. Konsorsiyumun bazı üyeleri reklamlarında olağanüstü 3,2 GB'dan bahsetse de, ortak ürün herhalde Intel ve Rambus'un ürünüyle karşılaştırılabilir bir performansla erişecek. 3,2 GB'lık bir değer ise en azından bugünden bakıldığında olsa olsa yalnızca birçok bağımsız SLDRAM alt sistemlerinin kanal hüzmelenendirilmesi yoluyla elde edilebilir. Unutmamak gerekir ki, bu durum Rambus çözümünde de olanaklı.

Intel-Rambus Bir Adım Önde

Bir başka deyişle iki çözüm arasındaki fark daha ziyade politik bir doğaya sahip: SLDRAM açık bir standart, herkes ona göre üretim yapabilir; Direct DRAM ise özel ve lisans ücreti gerektiriyor. Buna rağmen Intel/Rambus ikilisinin rakip konsorsiyumun toplu pazar gücü karşısındaki gücü fena değil. Ne de olsa Intel belirgin bir bellek açlığına sahip işlemciler geliştiriyor. Makul olan Intel'in önce Direct RDRAM için chipsetleri ve anakartları geliştirecek olması.

Bir başka avantaj ise teknolojik doğaya sahip: Rambus'un daha önceden yeni DRAM prensibi hakkında sağlam bir temele sahip tecrübesi var. Rakip konsorsiyumun bu noktada henüz araştırma ve geliştirme çalışmaları yapması gerekiyor. SLDRAM'ların, 1998 yılı için duyurulmalarına rağmen, 1999 yılı için duyurulan Direct RDRAM'lerden önce piyasayı sarılabileceği kuşkuyla görünüyor.

Alfred Poschmann ve
Heike Kaltschmidt'ten çeviren
Garo Antikacıoğlu

yor, yani saniyede azami 600 MB veri sağlıyor.

Direct RDRAM'ların kendisi hakkında şimdilik yalnızca spekülasyon yapmak olanaklı. Intel tarafından talep edilen saniyede 1,6 GB'lık orana yalnızca iki adımın kombinasyonu yoluyla ulaşılabilir: Bir yandan biraraya gelen geliştirici ekipler saat frekansını yükseltecekler, diğer yandan buna rağmen veriyolu genişliğini 16 Bit'e çıkararak ikiye katlayacaklar. Ancak en iyisi ayarlanabilirlik. Böylelikle görece basit bir biçimde başka

veriyolu kanalları eklemek ve bant genişliğini birkaç katına çıkarmak olanaklı.

SLDRAM Konsorsiyumu

Ancak Intel ile Rambus arasındaki anlaşma endüstrinin geri kalan bölümü için büyük bir dezavantaj getiriyor: Bu chipleri üretmek isteyenler, lisans için ücret ödemek zorunda kalıyor. Sonuç: Mitsubishi, NEC ya da Siemens gibi birçok chip üreticisi geleceğin RAM'i için açık bir standart geliştirmek üzere biraraya geliyor.

Geleceğin Modemleri

Modem teknolojisi gelişmeye devam ediyor. ISDN'e bağlanan tüm umutlara rağmen 56Kbit tekniği ile çalışan modemler ile mevcut analog hatlardan mümkün olan en yüksek fayda sağlanmaya çalışılıyor.

ADSL-Modemler ise hepsinden de hızlı.

Intel'in patronu Andy Grove ve Microsoft'un lideri Bill Gates ağız birliği etmişçesine aynı sözleri sarfederek mevcut telefon hatlarındaki bant genişliğinin artık yeterli olmadığını belirtiyorlar. Yeni geliştirilen bir teknik ise her ikisini de yalançı çıkaracağı benziyor.

ADSL

Asymmetric Digital Subscriber Line'in kısaltması olan ADSL belki de mevcut telefon hatlarımız için son kurtuluş çaresi. Bu teknikte iki adet farklı modem söz konusu. İki modem arasında da bakır iki tel bulunuyor. Yani şu anda kullandığımız telefon kablosu. Veriler asimetrik olarak taşınıyor. Kullanıcı tarafına saniyede 9 Megabit hızında, diğer ta-

rafa ise saniyede 800 Kilobit hızında bir taşıma yapıyor. Bu rakamlar ISDN'in 140 katı ve neredeyse lokal bir Ethernet ağı hızına yaklaşıyor. (10Base-T)

ADSL teknolojisinde verinin aktarım hızı kablunun uzunluğu ile çok yakından ilgili. Örneğin dijital televizyonlarda gerekli olan saniyedeki 6 Megabitlik hız için modemın ilk güçlendiriciye olan uzaklığı birbuçuk kilometreyi aşmamalı. (Güçlendiriciler, sokaklarda gördüğümüz telefon şirketinin koymuş olduğu santralden önceki toplayıcılar. Bu kutularda toplanan telefon kabloları buradan santrale veya ihtiyaç varsa başka bir güçlendiriciye ulaştırılıyor. Zayıflayan sinyaller bu noktalarda yeniden güçlendiriliyor.) "Video-On-Demand" denilen sistemde ise (istediğiniz filmi seçerek oynattığınız size özel bir sistem) saniyede 1,5 Megabitlik bir hız yeterli ve bu da 5,5 kilometreye denk geliyor. Bu uzaklık zaten şu anda birçok telefonun güçlendiriciye olan uzaklığının çok üstünde bulunuyor. Yani sistemin kullanımında bir sorun çıkmayacak gibi görünüyor. Güçlendiriciler arasındaki mesafelerin ise pek önemi yok. Aralarında kullanılan kablolar daha kaliteli ve bu kablolarda yolculuk eden sinyaller de daha kuvvetli.

Saniyede 56 Kilobit: Son nokta değil

Uzun süre telefon ağının bant genişliğinin yüksek hızda veri iletişimi için yetersiz olduğu konuşuldu. Yeni çıkan 56k-Modemler ile en azından tek yönlü olarak hız sınırı aşıldı. Şimdi ise her ne kadar daha hızlı olamayacağı kanısı yaygın olsa da geliştirilen

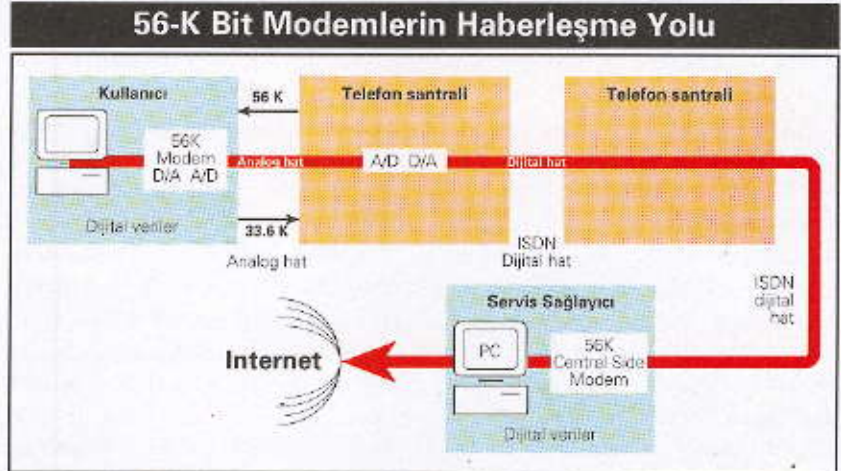
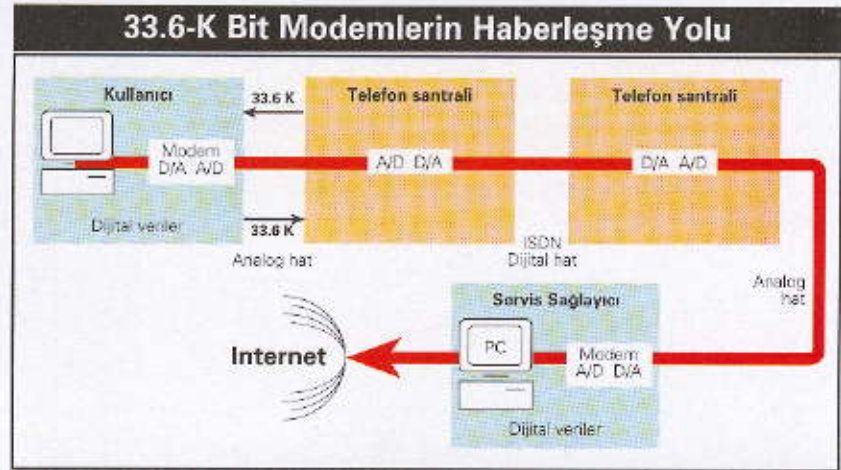

teknolojiler ile şu anki sınır da aşılmaya çalışılıyor. Peki bu mümkün mü? Bunun için telefon ağları ile ilgili ufak teknik bilgilere ihtiyacımız var. Telefon sadece insanların konuşması amacıyla tasarlandığı için konuşma frekansları esas alınarak hazırlanmış bir sistem. Konuşurken kullandığımız bant genişliğinin alt ve üstünden (çok pes ve tiz sesler) kesilerek insan kulağının pek de farkedemeyeceği bir şekilde tasarrufa gidilmiş. Hatta istatistikler sonucu elde edilen en çok kullanılan frekanslar için bir ayarlama yapılmış. 300 Hertz ile 3300 Hertz arasına denk gelen bu aralığın dışında kalan frekanslar ise santrallerde filtreleniyor, yani atılıyor.

Bu teknik bilgilerden sonra şu sonucu çıkarabiliriz ki, sınırları telefon kabloları değil, kabloların tümünün bulunduğu yer olan santral belirliyor. Problem de iletişim şirketlerinin her gelen sinyali telefon sinyali, bilgisayar şirketlerinin ise her gelen sinyali veri sinyali olarak işlemek istemeleri. Bu şekilde bir sonuca varılamayacağı ortada...

ADSL mevcut hatları kullanıyor, ama modemlerin hattın her iki ucuna da takılması gerekiyor. Mevcut modemlerimizden farkı da, onlar gibi alınıp hemen monte edilip çalıştırılmamaları. Modemin "karşıt parçası" telefon hattının bağlandığı güçlendiriciye takılmalı. Bu da telefon şirketinin halletmesi gereken bir konu. (Sonuç olarak söyleyebiliriz ki, ADSL bir cihaz veya teknoloji değil, çok bir servisin ismi olacağı benziyor.) ADSL teknolojisi de ISDN de olduğu gibi konuşmaya paralel olarak aynı anda veri iletişimi sağlanabiliyor. Bunu sağlayan güçlendirici tarafında bulunan ve "Splitter" adı verilen cihazlar.

Üreticiler ADSL'in teknik olarak pazara hazır olduğunu belirtiyorlar. Başlangıçta ADSL teknolojisini kullanan modemlerin fiyatlarının 1000 Mark civarında olacağı bile belirlenmiş durumda. Halihazırda çeşitli Avrupa ülkelerinde pilot bölgelerde denemeler yapılıyor ve önümüzdeki sene içinde ADSL'in tüm Avrupa'ya yaygınlaşması bekleniyor. Bu yılın sonunda

3Com ve Pulsecom firmalarının birer ADSL paketi çıkaracakları biliniyor. Siemens ise Xpress Link D adı altında çıkaracağı paket ile hem ADSL hem ISDN uyumlu bir çözüm sunacağını belirtiyor. Ortada olan bir gerçek ise ADSL'in 1998 yılında yaygınlaşması ile ISDN ve 56 Kbit teknolojilerinin sıkışacağı.

Diğer taraftan

ADSL'den daha önce geliştirilmeye başlanan ve daha popüler olan ISDN ve 56Kbit teknolojileri de hızlarını kesmediler. ISDN pahalı olması sebebiyle yeterli ilgiyi göremedi. Talep analog hatları kullanan normal modemlerimiz. Popüler olan ise 33600 bps'lik ve ASVD özelliği (eş zamanlı konuşma ve veri transferi) olan modemler. 33600 bps hız sınırı son gelişmelerle tek taraflı da olsa aşıldı. Bu tarafın da kullanıcı tarafı olması tercih ediliyor. Yani örneğin servis sağlayıcıya gönderdikleriniz 33600 bps

ile giderken evinize gelenlerin hızı 56Kbit oluyor. Peki sınır nasıl aşıldı? Aslında analog hatlarda bu sınır gerçekten 33600 bps, ancak yeni bir teknoloji olan ISDN'in de kullanımı ile daha yüksek hızlar mümkün oluyor. Sadece ISDN yeterli değil. Aralarda verilerin geçtiği santrallerin de dijital olması gerekiyor. Türkiye bu konuda gerçekten birçok ülkeye göre daha şanslı durumda. Çok genç bir telefon şebekesi altyapısına sahibiz ve dijital santrallerin oranı daha yüksek. Tablolardan da anlaşılacağı gibi aslında 56Kbit için homojen bir yapı söz konusu. Bunu anlamak için yine biraz teknığe inelim.

ISDN ve 56Kbit

Modemler bilgisayardan çıkan dijital sinyalleri analog hale çevirmeye veya bilgisayara gelen analog sinyalleri dijital hale çevirmeye yararlar. Analog hale çevrilmesi bildiğimiz duyulabilir ses haline gelmesi demek. (Telefon

Ötesi

hatlarının sadece konuşma sinyallerini taşıyabildiğini daha önce belirtmiştik.) Bunu da bir servis sağlayıcıya veya BBS'e bağlanırken duyabilirsiniz. Öncelikle bilgisayarınızdan çıkan veriler modem aracılığıyla sese çevrilir. Daha sonra santralde tekrar dijital hale çevrilir ve diğer santrale yollar. (Ayrı santrallere bağlı numaralara tabii...) Burada tekrar analog hale çevrilen sinyaller hatta verilir ve karşıdaki bilgisayarın modemi-ne ulaştırılır. Modem sinyalleri tekrar dijital hale çevirip bilgisayara iletir. Görüleceği üzere aynı işlemler birkaç kere tekrarlanıyor ve bu da oldukça fazla zaman kaybına sebep oluyor. Oysa tamamı ISDN olan bir hatta bilgisayardan çıkan sayısal veriler basit kuvvetlendirme veya zayıflatma işlemleri haricinde hiçbir yavaşlatmaya uğramadan diğer bilgisayara ulaşabilirler. Buradaki sorun ise ISDN'in ev kullanıcıları için çok pahalı olması. Sadece servis sağlayıcının kendine çekeceği bir ISDN hat ile aradaki bazı çevirme işlemlerini eksiltmesi mümkün. Bu da tabloda görüldüğü gibi tek taraflı bir hızlanmaya sebep oluyor. Burada dikkat çeken bir nokta da servis sağlayıcı tarafından modem. ISDN çıkışı olan bu modem aslında bir ISDN kartı. Ancak analog modemlerle de haberleşebilen bir kart. "Central Side Modem" veya "Host Side Modem" adı verilen bu modemin verileri yollarken muhakkak bir santral üzerinden geçeceklerini bile-rek tasarlanmış olması gerekiyor. Santraller de sadece konuşma sinyalleri için olduklarından özel yöntemler, protokoller

geliştirilmeli. Burada da işlemci üreticilerinin kendi yöntemlerini geliştirmeleri sebebiyle bir farklılık ortaya çıkmış. Rockwell'in geliştirdiği K56 flex ve US Robotics firmasının geliştirdiği X2. İki farklı protokol ve sonuç olarak birbiriyle 56Kbit

haberleşemeyen iki ayrı modem. Yani eğer servis sağlayıcınızda sizdekinden farklı markadaki modem bulunuyorsa hiçbir zaman 56Kbit olan modeminizden tam randıman alamayacaksınız. Tabii bu durumda standart olan 33600 bps hızına düşerek haberleşebiliyorlar ancak yine de bu uyumsuzlukları çok önemli bir problem.

Fiyatları ise diğer tüm sistemlere göre çok daha elverişli. Neredeyse herkesin bildiği gibi US Robotics firması 33600 bps hızındaki modemlerini internet sitelereinden alabileceğiniz ücretsiz bir program ile 56Kbit'e güncelliyor. Tabii Flash-Eprom'lu bir Sportster veya Courier V.Everything modelleri bu programla güncellenebiliyor. Diğer modem ve modem için işlemci üreticileri de düşük bir ücret karşılığında kendilerine yollanan modemleri güncelleyip geri yollayacaklarını söylüyorlar. Ancak hala piyasaya 56Kbit modem sürülmedi. Prototip denilen ilk çıkarılan modeller (genelde lehimleri bile elle yapılır.) üreticiler tarafından özellikle Cebit 97'den sonra Amerika ve Avrupa'da çeşitli bilgisayar dergilerine test edilmeleri amacıyla yollandı. Ama henüz satışa çıkarılan bir model bildirilmedi. Bu gecikmenin sebebi ise bu yılın sonuna kadar, geliştirilen bu yeni teknoloji için bir standartın açıklanmasının beklenmesi. Tabii servis sağlayıcıların ISDN hatlara geçmesi de o kadar çabuk olmuyor.

ISDN'de durum

ISDN ile beraber ilk akla gelen yüksek fiyatı oluyor. Eğer ücretleri bir kenara bırakırsak ISDN'in yeni bir

teknoloji olması sebebiyle bir geçiş dönemi yaşanacağını düşünebiliriz. Her yeni gelen teknolojinin de kendinden önceki ile uyumlu olması gerektiğinden evler için "hibrit" kartlar tasarlanmış ve hatta satışa sunulmuş durumda. Bu

kartla hem yeni dijital hatları hem de eski analog hatları kullanmak mümkün oluyor. Sadece ISDN için geliştirilen kartların teknolojisi "winmodem" denilen ve normal modemlerdeki bazı donanım parçalarının yaptıklarını yazılım ile halleden "yarı modem"lerinkine benziyor. Yani arka planda bir faks alırken çalıştığımız program tekliyor ve yavaşlıyor. Hatta yavaşlama sebebiyle karşı tarafın hattı kapatma ve faksın yarın kalma ihtimali bile var. Hibrit kartlar ise faksları analog hat üzerinden ve donanım aracılığı ile alarak size hiçbir şey hissettirmiyorlar. Burada da bir standartlaşmadan bahsetmek zor. Firmalar ISDN ile analog hatları aynı anda kullanabilen farklı kartlar üretmişler. 33600 bps hızına kadar veri transferine izin verenler mevcut. Fiyatlar da özelliklerine göre 200 DM ile 1000 DM arasında değişiyor. Tabii bunlar sadece kartların fiyatları. Daha önce de belirttiğimiz gibi hat çekilmesi ve ekstra donanımlar, servisler bu fiyatın üzerine biniyor. ISDN için henüz erken gibi görünüyor.

Sonuç

Öyle görünüyor ki, servis sağlayıcılar arasındaki bu rekabet ortamında ve bu yüksek fiyatlar çerçevesinde ilk olarak 56Kbit'e geçeceğiz. Bizce yatırım yapılması gereken şimdilik 33600 bps'lik bir modem. Ancak 56Kbit'e yükseltilebilir bir model olması da oldukça önemli. Böyle bir modem ile hem bugün için en yüksek hıza ulaşılabilir hem de yakın gelecek için iyi bir yatırım yapmış olursunuz.

Derleyen Güçlü Aydoğan

Windows 95

için Word

Bölüm 1

Serimizin birinci bölümde, Windows için Word programının nasıl başlatıldığını ve en ideal şekilde metin oluşturmak ve yönetebilmek için gerekli program arabirimi ayarlarının nasıl yapıldığını öğreneceksiniz. Alıştırmalar için, yeni bir klasör yaratacak ve önemli olan ön ayarlamaları yapacaksınız. Buna, kullanıcı olarak kaydınız ve yeni metinler oluşturan bir takım seçenekler dahildir.

En verimli biçimde çalışabilmeniz için araç çubukları hazırlayacaksınız. Ayrıca, yeni düğmelerin nasıl hazırlandığını, varolan düğmelerin nasıl silindiğini, düğmeler ve araç çubukları üzerinde nasıl hakim olacağınızı göreceksiniz. Bundan sonra, ilk küçük alıştırma metninizi oluşturacak ve bunu düğmeler ve metin cevveli ile biçimlendireceksiniz. Bu arada, farenizin ve klavyenizin birbirini ne kadar ideal bir şekilde tamamladıklarını farkedeceksiniz.

- ☐ Windows 95 için Word'ü başlatmak
- ☐ İpucu sihirbazı: Hergün yeni
- ☐ Windows için Word'den çıkmak
- ☐ Kullanıcı ve sistem bilgileri
- ☐ Yeni bir klasör düzenleme
- ☐ Kayıt ve düzenleme için ek seçenekler
- ☐ Araç çubuklarını ekleyip/kaldırmak ve konumlandırmak
- ☐ Araç çubuğuna yeni bir düğme
- ☐ Yeni bir araç çubuğu
- ☐ Birinci çalışma metni
- ☐ Kayıt modu- Ekleme veya üzerine yazmak

- ☐ İmleci hareket ettirmek ve fare ile seçmek
- ☐ İmlecin klavye ile hareket ettirilmesi
- ☐ Metinlerin kalın ve italik yapılması
- ☐ Metinlerin renkli işaretlenmesi ve altlarının çizilmesi
- ☐ Kenarlıklar ve Gölgeleme
- ☐ İşlemlerin tekrarlanması
- ☐ İşlemlerin geri alınması ve yinelenmesi
- ☐ Çalışma metninin kaydedilmesi
- ☐ Baskı Önizleme
- ☐ Çalışma metninin basılması
- ☐ Doküman penceresinin kapatılması
- ☐ Doküman açılması
- ☐ Word for Windows'un kapatılması

Word 7.0

2

Windows 95'e giriş

Windows 95'e giriş

Windows 95 için Word'ü çalıştırmak

1. PC'nizi ve monitörünüzü açın.
2. Kullanıcı adınızı ve Windows veya Windows Network'ünüzün şifresini girin.
3. Windows 95 işletim sistemini başlattıktan sonra, BAŞLAT düğmesini tıklayın.
4. Program menüsünü açmak için, PROGRAMLAR kaydının üzerine gelin.
5. Açılan program menüsünden, "Microsoft Word"ü seçin ve bir tıklama ile Windows 95 için Word Sürüm7.0'ı başlatın.

Ipucu Sihirbazı: Her gün yeni bir ipucu.

Standart araç çubuğundaki "Ipucu Sihirbazı" düğmesi.

İpucu sihirbazı: Hergün yeni

1. Araç çubuğunun başlamasıyla görünen "Ipucu Sihirbazı"nı okuyun.
2. "Ipucu Sihirbazı"nın sağ kenarındaki hareket oklarıyla, şu ana kadar gösterilmiş ipuçlarına gözatabilirsiniz. Bir sonraki ipucu için alttaki oku tıklayın.
3. Eğer güncel ipucunun gösterilmesini istemiyorsanız, araç çubuklarındaki STANDART araç çubuğundaki "Ipucu Sihirbazı"nı tıklayarak kapatın.
4. Bu düğme üzerine bir daha tıklayarak "Ipucu Sihirbazı"nı tekrar görebilirsiniz.

Windows için Word'den çıkmak

Belgeleriniz için emniyet sorunsu

1. Word penceresini tekrar kapatmak için, DOSYA menüsünden ÇIKIŞ seçeneğini seçin.
2. Bu arada eğer bir metin belgesi yazdıysanız şöyle bir mesaj çıkacaktır: "Belgel içindeki değişiklikleri kaydetmek istiyor musunuz?"
3. Yazdığınız yazıların kaydedilmemesi için HAYIR kutusunu tıklayın. Bundan sonra program penceresi kapanacaktır.
4. Böylece tekrar masaüstü görünür ve şöyle bir seçim şansınız olur: Windows 95'i, BAŞLAT/OTURUMU KAPAT ile kapatmak veya Windows95 için Word'ü,BAŞLAT düğmesi üzerinden PROGRAMLAR menüsünden tıklayarak yeniden başlatmak.

Kullanıcı ve sistem bilgileri

1. Windows için Word'ü başlatın. Program penceresi, BELGE1 adını taşıyan boş bir metinle belirir.
2. "Yardım Menüsünden, Microsoft Word hakkında" seçeneğini seçin. Bu dialog alanı, programın yüklenmesi sırasında tanımlanan kullanıcı verilerini gösterir.
İşletim sistemi ve donanım hakkında bilgi edinmek için SİSTEM BİLGİSİ düğmesini tıklayın. Bu dialog alanından ayrılmak için DOSYA altındaki ÇIKIŞ seçeneğini tıklayın ve Sistem Bilgisini TAMAM düğmesini tıklayarak kapatın.
3. ARAÇLAR / SEÇENEKLER' i seçin. Bu dialog alanında, üstüste düzenlenmiş 12 tane bölüm bulunur.
Siz KULLANICI BİLGİSİ kaydını tıklayın.
4. Adınızı ve soyadınızı AD alanına yazın, BAŞ HARFLER'inizi kontrol edin ve PC'nizi kişisel olarak kullanıyorsanız MEKTUP ADRESİ alanına açık adresinizi yazın, aksi halde bölümünüzün kısaltmasını ve firma adresinizi girin. İletişim kutusunu kapatmak ve yapılan değişiklikleri kaydetmek için TAMAM düğmesini tıklayın.

Sistem Bilgisi düğmesi

Araçlar/ Seçenekler

Yeni bir klasör düzenleme

1. Yeniden ARAÇLAR / SEÇENEKLER'i çağırın.
2. DOSYA KONUMLARI'nı tıklayın. Birinci seçenek olan BELGELER seçilmiş durumdadır, bunu DEĞİŞTİR ile KONUM İŞLEME olarak değiştirin.
3. Windows için Word'ün şimdiye kadar Başlat'a göre yönettiği klasör, listede seçili durumda. YENİ KLASÖR YARAT düğmesini tıklayın KLASÖRÜN ADI metin alanına "CHIP Eğitim" yazın.
4. Klasör'ü TAMAM ile oluşturun, ve yeni klasörü çift tıklayın. TAMAM' dan sonra KONUM İŞLEME'de C:\CHIP Eğitim kaydı görünür.
5. Kapat düğmesini tıklayarak bulunduğunuz bölümden çıkın.

Dosya konumları

Yeni bir klasör oluşturmak

Kayıt ve düzenleme için ek seçenekler

1. ARAÇLAR / SEÇENEKLER altında Kaydetme bölümünü seçin. OTOMATİK KAYDETME ARALIĞI'nı 15 dakikaya yükseltin (bunu yukarıyı gösteren oku tıklayarak yapın).
2. HIZLI KAYDET BELGE ÖZELLİKLERİNİ SOR Seçeneklerini işaretleyin.
3. DÜZENLEME bölümüne geçin. Burada YAZILARI SEÇİLENİN YERİNİ ALSIN /SÜRÜKLE BIRAK İLE METİN DÜZENLEME OTOMATİK SÖZCÜK SEÇİMİ AKILLI KESME VE YAPIŞTIRMAYI KULLAN seçeneklerini işaretleyin.
4. TAMAM düğmesini tıklayarak bu alanı onaylayın.

Belli bir zaman aralığı içinde otomatik kayıt

Araç çubuklarını eklemek/ kaldırmak ve konumlandırmak

Sağ fare tuşu ile oluşan menü

1. Farenizin sağ tuşuyla, yukarıdaki kenarda görülen düğmelerden birini tıklayın ve kısayol menüsünden ÇİZİM araç çubuğunu tıklayarak seçin. Böylece ekranın alt tarafında bir liste çıkacaktır.
2. Kısayol menüsünü (sağ fare tuşunu tıklayarak çıkan menü) ARAÇ ÇUBUKLARI için tekrar açın ve işaretlenmiş tüm seçenekleri tıklayarak kaldırın (Standart, çizim, biçimlendirme).
3. Araç çubukları olmadığından şu anda farenin sağ tuşuyla çalışma metodu çalışmıyor. Bu yüzden GÖRÜNÜM/ARAÇ ÇUBUKLARI'ni seçin ve daha önce kaldırdığınız o üç seçeneği tekrar tıklayın ve TAMAM ile onaylayın.
4. Farenizle, STANDART araç çubuğunun sol alt köşesine gelin ve fare tuşunuzu basılı tutarak metin alanına doğru çekin. Fare tuşunu bırakın. Şimdi araç çubuğu küçük bir pencere haline gelecektir.
5. Bu pencereyi, farenizi basılı tutarak ittiğinizde, imleç, STANDART ifadesinin bulunduğu başlık çubuğunun üzerinde durur. Başlık çubuğunu çift tıkladığınızda, STANDART araç çubuğu eski yerine gidecektir.

Araç çubuğunda yeni bir düğme

Tüm ekran Simgesi

1. Farenizin sağ tuşuyla bir araç çubuğuna tıklayın ve ÖZELLEŞTİR'i seçin. Böylece ÖZELLEŞTİR dialog alanı belirecektir.
2. KATEGORILER altında GÖRÜNÜM üzerine gelin ve TÜM EKRAN düğmesini seçin, sağda ilk satır. Altaki AÇIKLAMA alanında, seçilen düğmenin fonksiyonları tanımlanır. TÜM EKRAN düğmesini, STANDART araç çubuğuna doğru yukarı sürükleyin ve disket sembolü ile ifade edilen KAYDET'in tam yanına geldiğinizde farenizin tuşunu bırakın.
3. ÖZELLEŞTİR dialog alanını kapatın ve yeni düğmenizi tıklayın. Windows için Word tüm düzenleme ve durum çubuklarını kapatır, sadece yeni düğmeyi allta hazır tutar. Bu düğmeyi tıklayarak tekrar eski konumunuza dönersiniz.
4. Tekrar kısayol menüsünden (farenizin sağ tuşuyla) ÖZELLEŞTİR dialog alanını açın. Yeni düğmenizi araç çubuğundan silmek için, düğmeyi, fare tuşunu basılı tutarak aşağıya taşıyın ve dialog alanını kapatın.

Kullanıcı tarafından tanımlanmış bir Araç çubuğu (burada pencere modunda)

Yeni bir araç çubuğu

1. ÖZELLEŞTİR ile açılmış dialog alanından keyfinize göre bir düğme seçin ve bunu yukarıki kenarda bulunan METİN CETVELİ'ne taşıyın.- Yani var olmayan bir araç çubuğuna. Böylece bu düğme için bir çubuk açılacak ki bunun adı ARAÇ ÇUBUĞU1 olacaktır.
2. Birkaç tane düğmeyi bu çubuğun üzerine yerleştirin. Bu düğmelerin ARAÇ ÇUBUĞU1 içine yerleştiklerine dikkat edin, çünkü Windows için Word buna özellikle dikkat etmediğinizde, kendiliğinden her bir düğme için yeni bir araç çubuğu yaratır.
3. Daha sonra ÖZELLEŞTİR dialog alanını kapatın ve sağ fare tuşunuza basınca oluşan menüden ARAÇ ÇUBUKLARI dialog alanını açın. Yeni araç çubuğunuz olan ARAÇ ÇUBUĞU 1'i seçin ve SIL düğmesini tıklayın. EVET ile onaylayın.

Birinci Çalışma Metni

1. İmleç, yeni metin penceresi BELGE 1'in birinci satır birinci sütununda yapıp söner.
2. STANDART araç çubuğundaki TUMUNU GOSTER düğmesini tıklayın, böylece paragraf sonları ve basılmayacak işaretler (boşluk, tab vb.) görürsünüz.
3. Aşağıda gördüğünüz çalışma metnini yazın. Akıcı bir biçimde, satır sonlarında tuşuna basmadan yazın. Sadece metinde geçen yerlerde basın.
4. Metni yazdığınız sırada imlecin pozisyonunu gösteren durum çubuğuna dikkat edin.
5. Yanlış bir şey yazdığımızda, harfleri tek tek, imlecin solundan veya imlecin sağından [Delete] tuşuyla silebilirsiniz.

Tumünü göster

Böl 9.3cm Sat 5 Süt 14

Satır çubuğundaki imleç pozisyonu

Bu dünyada, kimsenin daha kötü yapamayacağı ve daha ucuza satamayacağı hiçbir şey yoktur. Ve kendilerini fiyatlara göre ayarlayan insanlar böyle davranışların avı olurlar.

Çok ödemek akılcıca değildir, ama çok az ödemek daha kötüdür. Çok ödediğiniz zaman biraz para kaybedersiniz, hepsi bu. Ancak bunun aksine az ödediğiniz zaman bazen her şeyi kaybedersiniz, çünkü aldığınız şey, yapmasını istediğiniz görevleri yapamaz.

Kayıt modu- Ekleme veya üzerine yazmak

1. İmleci, [ctrl] + [home] tuş kombinasyonu ile metnin başına getirin.
2. [Ctrl]+ kombinasyonu ile imleci kelimeler arasında hareket ettirebilirsiniz. Ctrl tuşunu basılı tutun ve İmleç tuşu ile ikinci satırdaki "kendilerini" kelimesine kadar gidin.
3. INSERT tuşuna basın.
4. "sadece" kelimesini yazın. Yeni girdiğiniz metnin, eski metnin üzerine yazıldığı görülecektir.
5. Metnin üzerine yazma modunu kapatmak için tekrar INSERT tuşuna basın ve metni düzeltin: Kendilerini sadece fiyatlara göre ayarlayan insanlar ....

INS DELET ÜZ

Üzerine yazma modu

İmleci hareket ettirmek ve fare ile seçmek

1. Farenizi alın ve imlecinizi gelişigüzel metin yerlerine tıklayın. Farenizin tuşunu basılı tutarak birtakım harfler seçin.
  2. Çift tıklama ile "Görev" kelimesini seçin. Bunu aşağıdaki kelimelerle de deneyin:
İktisat	Para
Risk	Arz
3. Fareyle sol kenardaki metin satırını seçin ve bunu [Delete] tuşu ile silin. Bu işlemi, DÜZEN / GERİ AL YAZILAN menü seçeneğinden veya STANDART araç çubuğu üzerindeki GERİ AL düğmesinden tekrar geri alın.
  4. İkinci paragrafı, sol dışarı kenarından, çift tıklama ile seçin. Denemek için bunu da silin ve GERİ AL ile tekrar geri getirin.
  5. Sol satır kenarına yapılacak üçlü bir tıklama ile, tüm metin seçilmiş olur.

Görev tamamlanmadı

sol köşedeki fare imleci

İmlecin Klavye ile Hareket Ettirilmesi

1. Metnin başlangıcına atlamayı artık biliyorsunuz: [Ctrl]+[Home]. İmleci [Ctrl]+[End] ile metnin sonuna getirin ve yön tuşları ile metin içerisinde geriye doğru hareket ettirin.
2. İmleci [End] ile satır sonuna getirin ve [Home] ile satırın başına getirin.
3. Peki imleç hangi tuş kombinasyonu ile sözcük sözcük ilerler? [Ctrl] + [→] ve [Ctrl] + [←] tuşlarını deneyin.
4. İmleci bir sonraki paragrafa getirmek için [Ctrl] + [↓], bir önceki paragrafa getirmek için [Ctrl] + [↑] tuşlarına basın.
5. Eğer şimdi ek olarak bir de [Ctrl] + [↵] tuşunu basılı tutarsanız, metin seçilecektir.
6. Tüm metni işaretleyin.
[Ctrl]+[Home]
[Ctrl]+[↓]+[End]

Kalın ve İtalik

Kalın

Kalın değil

Metinlerin Kalın ve İtalik Yapılması

1. Bir sözcüğü fare ile seçin.
2. KALIN düğmesini tıklayın.
3. Aşağıdaki sözcükler üzerine çift tıklayın ve onları da kalın yazılmış hale getirin:
Para Ekonomi
Arz Risk
Düğmeye dikkat edin, eğer düğme içeri bastırılmışsa, tüm seçilmiş olan bölümler kalın yazılmıştır.
4. Bir satırı sol dışına tıklayarak seçin ve ITALIK hale getirin.
5. Sol dışa üç kere tıklarsanız, tüm metni seçmiş olursunuz. Daha sonra her iki düğmeye tıklayarak metindeki tüm kalın ve italik yazılışları ortadan kaldırabilirsiniz.
6. Her iki düğmeyi bir kez daha deneyin, ve seçilmiş metindeki kalın ve italik yazılışları (Ctrl)+(Space) ile ortadan kaldırın.

Altı Çizili

Biçim/Yazıtipi ile alt çizmek

Metinlerin Renkli İşaretlenmesi ve Altlarının Çizilmesi

1. Renkli işaretlemeler için VURGULU düğmesini aktif hale getirin. Fare imlecini farenin sol tuşunu basılı tutarak gelişigüzel metin üzerinde gezdirin. Renkli işaretlemeyi yeniden silmek için, fare imlecini farenin sol tuşunu basılı tutarak yeniden aynı metin parçası üzerinden geçirin.
2. Aşağıdaki cümlelerin ALTI ÇİZİLİ düğmesini kullanarak altını çizin:
Çok ödemek akıllıca değildir, ama çok az ödemek daha kötüdür.
3. BİÇİM/YAZITİPİ üzerinden aşağıdaki metin parçalarının altını farklı farklı çizin:
daha kötü   Altı Çizili (Düğme üzerinden de yapılabilir)
daha ucuza   Sadece Sözcükler (BİÇİM/YAZITİPİ üzerinden)
akıllıca değildir   Altı Çift Çizili (BİÇİM/YAZITİPİ üzerinden)
çok az ödemek   Altı Noktalı Çizili (BİÇİM/YAZITİPİ üzerinden)

Windows95

için Excel

Bölüm 1

Excel'i başlatmak ve temel ayarlamalar

Serimizin birinci bölümünde, Windows 95 için Excel 7.0'ı başlatmayı, fare veya klavye ile komutlar girmeyi, hücreler seçmeyi öğreneceksiniz. Birinci tablonuzda, toplamlar hesaplayacak ve bu sayıları para birimi biçimine oturtacaksınız.

Verilerin Excel'den kopyalandığı veya sıraların tanımlandığı, en verimli veri giriş biçimlerini öğreneceksiniz. Hücrelerin, satır ve sütunların nasıl seçildiğini, sonradan nasıl eklenildiğini ve nasıl oluşturulduğunu göreceksiniz. Tablo alanlarını, çerçeveler, kenarlıklar veya bir örnek ile belirtecek ve hücre içeriklerini yatay/ dikey olarak düzenleyeceksiniz.

Çalışma kitabını kayıt etmeyi, kapatmayı ve sonradan tekrar düzenleyebilmek için açmayı öğreneceksiniz.

☐ Windows 95 altında Excel 7.0'ı başlatmak	☐ Sayfa yapısının kontrolü ve basım
☐ Fare ile komutlar ve hücreler seçmek	☐ Otomatik Hesaplama ile değerlendirme
☐ Klavye ile komutlar ve hücreler seçmek	☐ İşlev Sihirbazı
☐ Veriler girmek ve bunları otomatik olarak tamamlamak	☐ Maksimum ve minimum için formüller
☐ Bir tabloyu bitirmek ve tablo sayfasını adlandırmak	☐ Sayı biçimlerinin belirlenmesi
☐ Çalışma kitabını kaydetmek	☐ Hücre içerikleri ile sonradan çalışma
☐ Kullanıcı tarafından tanımlanan veri özellikleri	☐ Net maaş hesabı için formüller
☐ Excel'den çıkmak ve kitap açmak	☐ Formüllerin gösterilmesi ve basılması
☐ Toplam ve para birimi biçimi	☐ Tablonun otomatik biçimlendirilmesi
☐ Satırlar, hücreler ve sütunlar eklemek	☐ Tamamlanmış ve otomatik biçimlendirilmiş tablo
☐ Yazı tipi ve yazı büyüklüğünü seçmek	☐ Yardım'ın çalıştırılması
☐ Hücre hizalama	☐ Yardım Konuları'nın düzenlenmesi
☐ Satır yüksekliğinin ve sütun genişliğinin değiştirilmesi	☐ Yardım Sihirbazı ve İpucu Sihirbazı
☐ Çerçeveler çizgiler ve desenler eklemek	

Excel 7.0

Başlamak için bu düğmeyi tıklayın.

2

Windows 95 altında Excel 7.0'ı başlatmak

Tek bir bilgisayar için

1. PC'nizi çalıştırın ve görev çubuğundaki "Başlat" düğmesine basın.
2. "Programs/ Microsoft Excel"i seçin.
3. Excel'i ilk defa çalıştırıyorsanız, bilgi penceresini KAPATMA düğmesini tıklayarak iptal edin.

Network'te

1. PC'nizi ve monitörünüzü açın. Kullanıcı adınızı ve şifrenizi girin.
2. Eğer Başlat menüsü çıkarsa, "Excel 7.0" komutunu seçin.
3. Eğer bir menü çıkmadıysa, Başlat düğmesini tıklayın ve "Programs/ Microsoft Excel"i çalıştırın.
4. Excel'i ilk defa çalıştırıyorsanız bilgi penceresini KAPATMA düğmesini tıklayarak iptal edin.

Çalışma kitaplarını kaydetmek

Bir hücre, tıklanarak aktif bir hücre haline gelir.

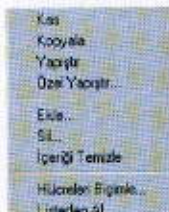
Seçilen hücreler, birinci hücre beyaz kalır.

Fare ile komutlar ve hücreler seçmek

1. Farenizi, araç çubuğundaki düğmelerden birinin üzerinde gezdirin. Bu işlem GÖSTERMEK olarak adlandırılır.
2. Belli bir hücre üzerinde durun ve bu hücreyi seçmek için farenizin sol tuşuna basın. GÖRÜNÜM menüsünün üzerine gelin ve farenizin sol tuşuna basın. Böylece menü açılacaktır. Bu işlemin adı "Tıklama"dır. Şimdi menüyü kapatmak için menü adının üzerine tekrar tıklayın.
3. Bir hücrenin üzerine gelin ve farenizin sol tuşuna ardarda seri olarak iki defa basın. Bu işlemin adı "Çift tıklama"dır ve bir hücre kaydını harekete geçirir.
4. Farenizin sol tuşunu tutarak, A1 hücresinden C1 hücresine kadar çekin. Bu işlemin adı "Çekmek"tir ve hücreleri seçer.
5. Bir hücreye gidin ve bir kısayol menüsü açmak için farenizin sağ tuşuna basın. Menüü kapatmak için menünün dışında kalan herhangi bir alanı tıklamanız yeterli olur.

"Görünüm" menüsü

Bir kısayol (sağ fare tuşu ile tıklayınca açılan) menüsü

Klavye ile komutlar ve hücreler seçmek

1. Hücrelerin içinde sağa ve sola hareket edebilmek için imleç tuşlarına basın.
2. Hücrelerin içinde yukarı aşağı hareket edebilmek için imleç tuşlarına basın.
3. Yön tuşlarını, A1'den C 3'e kadar tüm hücreleri seçebilmek için bu alan üzerinde hareket ettirirken, (Shift) tuşunu basılı tutun.
4. Bir hücrenin içinde düzenlemeler yapabilmek için, F2 tuşuna basın. Bunu bitirmek istediğinizde ESC tuşuna basın.
5. GÖRÜNÜM menüsünü açmak için Alt tuşuna basın ve bir "A" girin. ESC tuşuna iki defa basarak bu menüyü tekrar kapatmış ve tablo sayfasına dönmüş olursunuz.
6. Bir kısayol menüsü açmak için, imleci belirli bir hücrenin içinde hareket ettirin ve +F10 tuş kombinasyonuna basın. Menüü kapatmak için ESC'e basın.

Veriler girmek ve bunları otomatik olarak tamamlamak

1. A1 hücresini tıklayın ve bu hücreye "Yol masrafları" yazın.
2. UYGULA düğmesini tıkladıktan sonra A2 üzerine tıklayın ve bu hücreye "Pazartesi" yazın.
3. Eğer yanlış bir şey girdiyse, IPTAL ET düğmesini tıklayın.
4. Güncel hücredeki düzenlemeleri sonlandırmak ve aynı anda bir sonraki hücreyi seçmek için, UYGULA düğmesinin yerine tuşunu veya , veya yön tuşlarını da kullanabilirsiniz.
5. Eğer veri girişini , veya ile onayladıysanız, hatanızı GERİ AL düğmesiyle düzeltebilirsiniz.
6. Aynı şekilde B1 hücresine "1. Hafta" yazın ve tuşu ile kapatın.
7. Tekrar B1 hücresini tıklayın ve içeri doldurmuş olduğunuz kutucuğu üç hücre sağa E1'e kadar çekin. A2 hücresini tıklayın ve önceden doldurmuş olduğunuz bu kutucuğu dört hücre aşağı çekin.

İptal etmek

Uygula

1. hafta

Dolu bir kutucuk

	B	C	D	E
1. hafta	2. hafta	3. hafta	4. hafta	

Doldurulan alan

Bir tabloyu bitirmek ve tablo sayfasını adlandırmak

1. Aşağıda belirtilen sayı değerlerini girin. Seçilmiş olan satırdaki değerlerden ilkinin girip diğerlerini, yukarıda gösterilen yöntemle kopyalayın.

	A	B	C	D	E
1	Yol masrafları	1. hafta	2. hafta	3. hafta	4. hafta
2	pazartesi	45,6	23,45	15,4	25
3	salı	37,9	37,9	37,9	37,9
4	çarşamba	24,5	60	65,5	11,45
5	perşembe	34,5	78,9	20	34,9
6	cuma	32	45	12,7	10,4

Yeniden adlandırma komutu

"Sayfanın adını değiştir" dialog alanı

2. BİÇİM menüsünden SAYFA/ YENİDEN ADLANDIR komutunu seçin ve verilen tablo adının üzerine "Masraf" yazın.
3. Tamam düğmesini tıklayarak bunu onaylayın. Sayfanızın yeni adı, ekranınızın sol alt tarafında görünecektir.

Çalışma kitabını kaydetmek

1. KAYDET düğmesini tıklayın.
2. KİTAP1 dosya adının üzerine Yol Masrafları yazın.
3. KAYDET tuşuna basın. VERİ ÖZELLİKLERİ dialog alanı görünecektir.
4. VERİ BİLGİLERİ bölümüne aşağıdaki bilgileri işleyin:
Başlık: Yol kitabı
Konu: Yolculukların değerlendirilmesi
Anahtar Sözcükler: Masraf
5. Kitabı kaydetmek ve dialog alanını kapatmak için TAMAM düğmesini tıklayın.

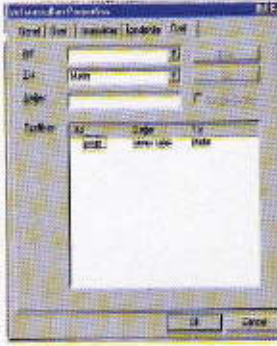

Çalışma kitabını kaydetmek

Özet bölümü seçili olan Özellikler dialog alanı

Kullanıcı tarafından tanımlanan Özellikler

Kullanıcı tarafından tanımlanan veri özellikleri

1. Kayıt ettiğiniz verinin veri özelliklerini kontrol etmek için DOSYA / ÖZELLİKLER menüsünü seçin.
2. GENEL, ÖZET, İSTATİSTİK ve İÇİNDEKİLER bölümlerindeki kayıtları denetleyin.
3. ÖZEL bölümüne girin ve İSİM listesinde PROJE ifadesini seçin
4. Tür listesinden METİN'i seçin ve DEĞER'e "CHIP- Eğitim Birinci Tablo" yazın.
5. EKLE düğmesine basın ve TAMAM ile bu dialog alanını kapatın.
6. Çalışma kitabınızı kapatmak için DOSYA/ KAPAT'ı seçin .

Boş bir standart kitap

"Aç" dialog alanı

Excel'den çıkmak ve kitap açmak

1. Excel'den çıkmak için DOSYA/ ÇIKIŞ'ı seçin.
2. Excel'i yeniden başlatın. SAYFA1 isimli yeni ve boş bir KİTAP1 açılacaktır.
3. AÇ düğmesini tıklayın ve Yol Masrafları adını seçin.
4. AÇ düğmesini tıklayın. Birinci çalışma kitabı açılırken aynı anda boş olan KİTAP1 kapanacaktır.

"Otomatik Toplam" düğmesi

=TOPLAM(C2:C6)

C7'deki formül

=TOPLAM(E2:E6)

E7'ye kopyalanan formül

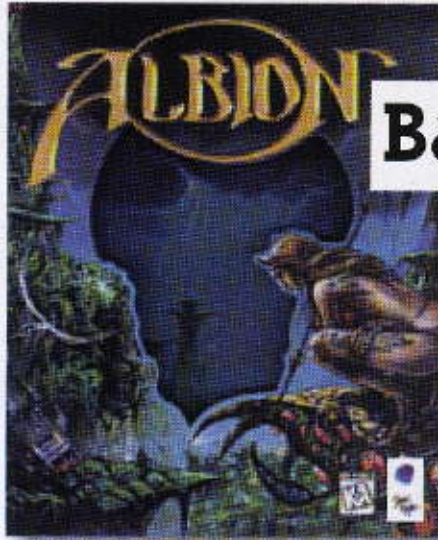
Para birimi biçemi düğmesi

Toplam ve para birimi biçemi

1. B7 hücrelerini ve sonra OTOMATİK TOPLAM düğmesini tıklayın. Şu formül görünecektir: =Toplam(B2:B6)
2. Düzenleme çubuğundaki UYGULA düğmesini tıklayın.
3. Doldurmuş olduğunuz bu kutucukla, C7- E7 hücrelerine de aynı formülü kopyalayın.
4. Sonra arka arkaya B7, C7, D7 ve E7 hücrelerini tıklayın ve düzenleme çubuğundaki formüllere bakın. Excel, kopyalama işlemini yaparken yeni hücre adreslerini göz önünde bulundurur.
5. B2'den E7'ye kadar hücreleri seçin ve PARA BİRİMİ BİÇEMİ düğmesini tıklayın.

Harikalar Diyarında

Başka Bir Dünya...

Bu ay oldukça güzel bir RPG tarzı oyunu inceleyeceğiz. Albion öncelikle Dark Sun ve benzeri yapıdaki oyunları sevenlerin dikkatini çekeceğini sandığımız bir oyun.

Konusu ve oynanabilirliği oldukça iyi olan Albion sizi kısa sürede atmosfere sokmayı başaracaktır. Oyun DOS ve Windows altında çalışabilecek şekilde tasarlanmış, DOS altında kurulum ve çalışma son derece sorunsuz ve hızlı gerçekleşiyor. Çalıştırmak için 8 mb ram gerekiyor, işlemci olarak ise bir Pentium 100 rahatlıkla yeterli oluyor. Doğrudan cd üzerinden çalıştığı için hard disk üzerinde 5 mb gibi az bir alan kurulum için yeterli oluyor, 4x ya da daha hızlı bir cd sürücü de bir diğer ihtiyaç, network oyunları desteklenmediğinden modem gerekmiyor. Oyun mouse ve eğer isterseniz klavye kullanılarak oynanıyor. DOS altında kurulum için cd sürücüye geçip Install komutu vermeniz yeterli, ses kartının tanıtımını da yaptıktan sonra oyunu çalıştırıyorsunuz ve ekrana tuhaf bir rüyayı çağrıştıran bir demo geliyor. Demo bittikten sonra gelen ana menüde sırasıyla şu seçenekler var; Continue Game oyununa kaldığınız yerden devam etmenizi sağlar, New Game yeni bir oyun başlatır, Load Game daha önceden kaydettiğiniz bir Save Game dosyasını yükler, Options ses ve grafik detayı ayarlarını yapmanıza olanak tanır, View Intro demoyu tekrar gösterir, Credits oyunun yapımcılarını tanıtır, Quit Game oyundan çıkmanızı sağlar.

Derin uzayın araştırılması esnasında keşif uydularından biri yeni bir gezegenle ilgili bilgiler göndermeye başlar, gelen bilgilere göre bu gezegen oldukça zayıf ve radyoaktif bir atmosfere sahip ölü bir yerdir. Üzerinde herhangi bir yaşam belirtisi yoktur ancak son derece zengin hammadde kaynaklarına sahiptir, buraya kurulacak bir koloni şüphesiz büyük gelir getirecektir. Uzay madenciliği ve gemi inşaatı konusunda oldukça iddialı bir firma olan Daimler-Daihatsu-Thompson şirketi son derece gelişmiş bir koloni gemisi olan Toronto ile burada bir üs kurmayı planlar. Toronto türünün en gelişmiş örneğidir, bu devasa gemi indigi noktada tamamen açılarak

bir maden çıkarma ve işleme ünitesi haline gelebilecektir ve gelişmiş yapay zekası sayesinde çok az personele ihtiyaç duymaktadır. Böylece gemi gezegene doğru yola çıkar, oyunda kumanda ettiğimiz ana karakter olan Tom işte bu

Uzarlarda Yeni Bir Gezegen...

Konu şimdiden birkaç yüz yıl sonrasında geçiyor, insanoglu teknolojiye çok ilerlemiş ve pek çok gezegende madencilik ve üretim kolonileri kurmuştur.

Harikalar Diyarında

gemide görevli olan bir keşif mekiği pilotudur. Görevi inişten önce son bir keşif uçuşu yapmak ve aşağıda herşeyin yolunda gittiğinden emin olmaktır. Ne var ki Tom son zamanlarda oldukça tuhaf bir rüya görmekte ve rüya gezegene yaklaştıkça daha da güçlü bir hal almaktadır. Gezegenin yörüngesine girdikleri gün yine aynı rüyayı görür ve sıkıntılı bir şekilde uyanır, işte tam bu noktada oyun başlar ve Tom kontrolümüze geçer. Ana ekrana baktığımızda Tom ve çevresini izometrik bir açıyla görüyoruz, en altta bulunan resmin üzerine sağ tuşla tıkladığımızda karakter ekranı açılacaktır. Bu ekran kumanda etmekte olduğumuz karakterlerin kişisel özelliklerini, seviyelerini, yeteneklerini, donanımlarını ve diğer özelliklerini gösteren üç ayrı ekrandan oluşuyor, bu ekranlar arasında 1, 2, ve 3 yazan tuşlara tıklayarak geçiş yapabilir, Exit tuşu ile oyuna dönebilirsiniz. Envanterinizde yeralan bir nesneyi sürükleyip bırakarak karakterler arasında takas edebilir ya da ana karakterinizin donanmasını sağlayabilirsiniz. Nesnelerin üzerine sağ tuşla tıkladığımızda Examine (incele), Drop (yere bırak), Use (kullan), Read (oku) gibi farklı komutlar içeren küçük menüler açılır. Ana oyun ekranına döndüğümüzde ilk yapmamız gereken şey koridora çıkmaktır, ilerlemek için klavye kullanabilirsiniz, yine mouse ile işaret ettiğiniz yöne sol tuşla tıklayarak Tom o yönde ilerletilebilir. Bu ekranda sağ tuşa basarsanız ana menü seçeneği çıkacaktır, eğer tıkladığınız yerde bir nesne, kapı vs. varsa yine kü-

çük bir menü açılacaktır, Manipulate (harekete geçir), Take (al), Examine (incele) gibi komutlar nesnelerle etkileşimde bulunmanızı, Talk To (konuş) bir şahısla diyaloga girmenizi sağlar. Oyunda biriyle konuşurken Tom tarafından sorulabilecek bazı soruların dışında karşınızdakine yöneltebileceğiniz standart sorular da bulunmaktadır.

çük bir menü açılacaktır, Manipulate (harekete geçir), Take (al), Examine (incele) gibi komutlar nesnelerle etkileşimde bulunmanızı, Talk To (konuş) bir şahısla diyaloga girmenizi sağlar. Oyunda biriyle konuşurken Tom tarafından sorulabilecek bazı soruların dışında karşınızdakine yöneltebileceğiniz standart sorular da bulunmaktadır.

Herşey Ters Gittiğinde...

Tom koridora çıktığında kız arkadaşına rastlayacak ve o uyurken olan bir kazada beraber uçacağı teknisyenin öldüğünü öğrenecek. Esasen uçuş için hazırlanması ve anons edildiğinde girmesi gerekmektedir, ancak bu kaza biraz şüpheli olduğundan etrafta dolanıp olay yerini incelemesi nispeten iyi olacaktır. Gemide dolanıp dostlarla biraz konuştuktan sonra güvenliği atlatıp olay yerine girmenin bir yolunu bulabilirsiniz, burada bulacağınız silahı güvenlik elemanlarına kapırmamak ise size kalmış. Arnk işinizin bittiğine karar verdiğinizde anonsa cevap verin ve yeni ortağınız Dr. Rainier ile uçuşa çıkın. Uçuşta her şey ters gidecek ve mekik gezegene düşecek. Ne var ki burası sanıların aksine ölü bir gezegen değil, son derece canlı bir tabiat içeren ve daha da ilginç zeki ve uygar bir yaşam türüne ait bir dünya. Bu canlılar her işlerinde büyüden faydalanyorlar, sizi görünce şaşırarak fakat sizi tedavi edip hayatınızı kurtarmaktan çekinmeyecekler. Sağlığınıza kavuştuktan sonra

şehirlerinde dolaşip yetkililerle anlaşarak Toronto için saptanan iniş noktasına varmayı planlamalısınız. Ancak bu dünyanın bilinmeyen tehlikelerine karşı hazır olmayı ihmal etmemelisiniz. Etrafta bulacağınız altın, yiyecek, silah ve malzeme işinizi kolaylaştıracak. Oyunda hazen, mesela yabancıların şehrinde dolaşırken olduğu gibi, görünüm 2D izometrik yapıdan üç boyutlu Doom tarzı bir şekile geçebiliyor. Bu ekranlarda dolaşmak diğerinden farklı değil, etrafınızla yine mouse ile etkileşimde bulunuyorsunuz. Ne var ki sağ tuşla tıkladığınızda çıkan menüye fazladan bir de Map (harita) seçeneği ekleniyor. Bu haritada gittiğiniz yerleri görebiliyorsunuz, bilgisayar önemli mevkileri işaretliyor ve haritada bu noktalara tıklayarak doğrudan oraya ulaşabiliyorsunuz. Karakterler zaman içerisinde pek çok yeni şey öğrenecek ve seviyelerini yükseltecekler, bu durum dolaşırken daha az yorulmaktan tutun da kavgalardan sağ çıkma şansınızın artmasına kadar pek çok şeyi etkiliyor. Bu gezegende büyü çok etkili bir araç olduğundan büyü yapmayı öğrenmeniz ve ne şekilde gelişeceğini hiç kestiremediğiniz maceranızda bundan faydalanmanız gerekli. Düşmanca tavırlar sergileyen yaratıklarla savaşmanız belirli bir alan üzerinde gerçekleşiyor, karelere bölünmüş olan alan üzerinde karakterlerin hareketlerini ve diğer detayları ayarladıktan sonra alttaki Start düğmesine basıyorsunuz, herkes hamlesini yapıyor ve o Turn böylece bitiyor. Eğer durum çok kritikse kaçmayı da deneyebilirsiniz, ancak buna her zaman olanak olmuyor. Genel olarak ele alırsak geleneksel RPG yapısının dışına pek çıkmayan fakat oynaması bir hayli zevkli bir oyun, grafikleri ve sesleri iyi tasarlanmış üstelik arabirimi de karmaşık değil. RPG meraklılarına olduğu kadar herkese tavsiye edilebilir.

M. Berker Güngör

Mertay Computer / Tel: (212) 269 12 77

Sistem İhtiyaçları:

P-60 işlemci ve 16 mb ram,
6 mb hard. disk 4x cd sürücü,
DOS ve Windows 95

BİZ HEPİMİZ UZAYDAN GELDİK...

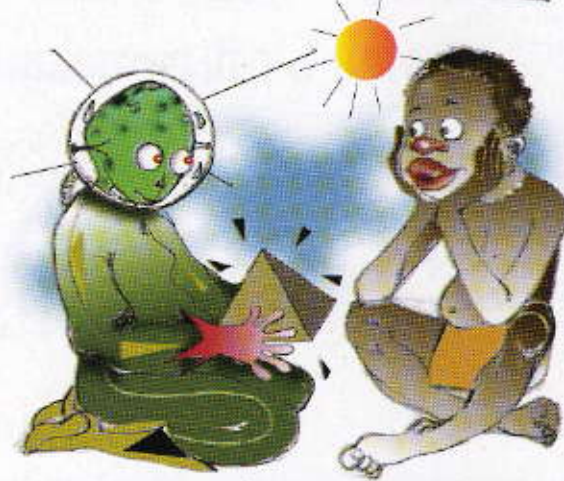
Yazan: Kerem Öncül
Çizen: Emine Bora

Bu gün kimse evrendeki tek zeki canlının insan olduğunu iddia etmiyor. Başka gezegen sakinlerinin yeryüzünü ziyaret etmediğini, uzaylıların değişik zamanlarda dünyaya gelmediklerini de kimse kolay kolay kanıtlamaz...

Tam tersine: Uzaylıların dünyaya geldiğine inananları, UFO'ları özlemle bekleyenleri destekleyen pek çok "kanıt" var: Örneğin, Daniken ve benzerlerine kalırsa, Mısır piramitleri dünya dışından gelmiş üstün bir teknoloji olmaksızın inşa edilemezdi!

"Tanrıların Arabaları" ve başka pek çok popüler kitaba göre, uzaydan gelenler, dünyanın ilkel yerlilerini eğiterek uygarlığın doğmasına katkıda bulunmuşlardı...

Daha ileri giderek, hayal gücü geniş kitle yazarlar, uzaylıların halen aramızda olduklarını...

...kendilerini gizleyerek bizlerle birlikte yaşadıklarını iddia ediyorlar...

Uzaylılarla, UFO'larla ve yeryüzünün dünya dışı misafirleriyle ilgili tek doğru spekülasyon da bu,

Evet, biz hepimiz uzaydan geldik!

...gittiğimiz her gezegene uygarlığımızı götürdük, ama kendi kültürümüzü onlara zorla empoze etmeyecek kadar da uygardık.

Şu gezegen senin bu gezegen benim, uzun süre yıldızlararası uzayda dolaştık, uygarlığımız ışık hızına erişebilecek teknolojiye erişir erişmez...

Toprağa bağlı değildik; yine de kimilerimiz ıssız gezegenlere yerleşti. Kimilerimiz de indikleri gezegenlerin sakinleriyle kaynaştı...

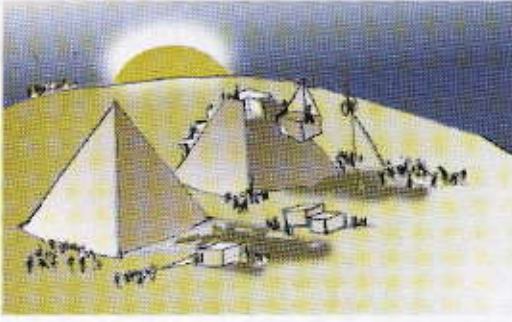

Kendi gezegenimizin hangisi olduğunu bile unuttuk zamanla. Çünkü hep yer bizimdi: Bütün evren.

Harikalar Diyarında

Bir kısmımız burada da durmayıp yeni gezegenlere doğru yollarına devam etti. Biz, kalanlar, bu güneş sisteminin üçüncü gezegeni üzerindeki insanların arasına karıştık. Dünyalılar farklıydı: Mısır piramitlerinin ve Çin seddinin kaç bin insanın hayatına mal olduğuna tanıklık ettik. Haçlı seferleri ve Yüzyıl Savaşları sırasında...

...bizlerden de öldürülenler oldu. İrlanda'dan Afrika'ya, her yerde açlıktan ölen çocukları gördük, Victoria çağında eğlencesiz ve sevgisiz hayatları, Celali isyanlarında kesilen kafaları seyrettik, bir ömür boyu küçük bir toprak parçasına yapışıp onu sahiplenen Alman köylüleriyle tanıştık...

Biz onların içine karıştık, dağıldık. Dilimiz onlarınkine karıştı, soyumuz da... Ama onlara karışmadık, hiçbir zaman kimseye müdahale etmedik: Bu dünya da evren gibiydi; göçebeliğimizi sürdürüp gezdik, şarkı söyledik...

...kimi insanlar bizi seçti, bizim yaşamımızı. "Biz" oluverdiler çabucak. İnsanların çoğu ise, farklılığımız yüzünden bizden nefret etti. Pek çok yerde lanetlendik. Dünyalıların garip tutkularını, meselâ mülkiyet duygusunu bilmediğimiz için 'hırsız' diye cezalandırdık; gezgin olduğumuz için geleneklere karşı çıkmakla suçlandık, eğlenmeyi sevdiğimiz için adımız 'tembel'e çıktı...

...öte dünyaya aldatmadığımız için dinsiz diye bize saldırdılar, her birimiz dilediği gibi yaşadığından ahlaksız diye yaftalandık... Toplama kamplarında Yahudiler kadar biz de yakıldık.

Ama bildiğimizi okuduk. Ölümsüz değiliz, her saniyenin tadını çıkarmaya devam ettik. Fala inanmadık fal baktık, yarına ölümsüz eserler bırakmak için beste yapmadık, zevk için çaldık, söyledik.

Biz hepimiz uzaydan geldik. Birkaç bin yıldan sonra, dış görünüşümüz iyice siz dünyalılara benzedi. Ama içimiz başka: Sizlerin eviniz, banka hesaplarınız, silahlarınız ve kaygılarınız var. Bizimse, bir yerden ötekine gitmeye yarayan arabalarımız, gitarlarımız, teflerimiz, darbukalarımız ve kaç gezegenden getirdiğimiz neşe...

Bize buralarda kimisi "Roman" diyor, kimisi de "Çingene", ama ne farkeder ki?

İç belli olmaz, epten içiniz sıkılırsa belki bi gün işi gücü bırakıp siz de bize katılırsınız be! Süleyeyim işte, sen eğlenemedikten sonra epsi boş, er gezegen tırışka beyau!

Copyright by CHIP, VOGEL INTERNATIONAL

VERLAGSGES. mbH, Würzburg,

DEUTSCHLAND

ISSN: 1300-8418

Yazı İşleri

Garo Antikacıoğlu, Gökhan

Sungurtekin, Ufuk Yamanlıoğlu,

Mahmut Karşioğlu, Güçlü Aydoğan

Ali Kemal Akçam

Yazı İşleri Sekreteryası

Yeliz Aygöl

Katkıda Bulunanlar

Ahmet Özişik, Alis Sürücüyan,

Erhan Toker, Zafer Babür

Özlem Altınçekiç

Young Multimedia

Yazı İşleri Tel: (212) 283-4244

Yazı İşleri Faks: (212) 283-4254

Yazı İşleri E-mail adresi: chipye@chip.com.tr

Görsel Yönetmen

Hayri Sinoglu

Grafik/Bilgisayar

Hatice Bala

CHIP Reklam Koordinatörü

Gönül Morgül

CHIP Reklam Müdürü

Şebnem Karabıyık

Müşteri Temsilcisi

Yeliz Koyun

Abone Servisi

Asu Bozyayla

Nur Geçili

Tuba Alkan

Dağıtım Servisi

Nebi Danacı

Üretim Koordinatörü

Turgay Tekatan

Abone Servisi Faks: (212) 281-3908

İllüstrasyon

Emine Bora

Genel Koordinatör

Melih Şahin

Genel Müdür

Erhan Yasar

VOGEL Yayıncılık Ltd. Şti.

Adına Sahibi

ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Şakir Batumlu

Renk Ayrımı - Film Çıkış

GAMA

Tel: (212) 282 53 22-23

Baskı

Uniprint Uniprint A.Ş.

Tel: (212) 283 83 71

Dağıtım

BIRYAY A.Ş.

VOGEL Yayıncılık

Peker Sokak, 26 Kat 3

Levent İSTANBUL 80620

Tel: (212) 283-4244

Faks: (212) 269-5021

VOGEL Ankara Şubesi

Ankara Sorumlusu

Dilek Özgen Batumlu

Hafta Sokak, 12/5

G.O.P. Ankara 06700

Tel: (312) 447-2772

Faks: (312) 447-1569

REKLAM İNDEKSİ

3M	5
3D CAD/CAM	INSERT
3P	91,117,175
ADA	111
ALBİM	57
ARMONİ	29,83
ASEL	25,215
ATP	35
AVS	155
BARKAT	159
BAŞARI ELEKTRONİK	45
BİLGİNCİ	9
BİLSAG	137
BİLTUR	43
BİMEKS	163
BİMEL	141
COMPEL	145
DOS	147
EGE PORCAN	83
EMEK	157
EMPA	26,27
ESCORT ENERJİ	84,85
ESTRON	143
FEKOM	105
GENPAZ	167
GOLD BİLGİSAYAR	67,69
GÜNEŞ	179
HANEL	31
HARMONY	213
HESMAK	177
HİSAR	131
İNSELBERG	99
INTERPRO	114,115
INTERPROBİS	181
İSTANBUL FUARCILIK	30
İS BANKASI	11,13,15
İZBİLFU	217
KARMA	A.K,32,33,79
KARTEL	21,23
KOCKAYA	101
MARKET	220,221,222,223,224
MBS	169
MELSOFT	189
MICROSOFT	Ö.K.İÇİ, 3
OFİS	139
PAKİN	107
PAN	103
PHILIPS	39,41
PRODEM	81
PROTA	47
RAINBOW	95
RAKS	86,87
RÖNESANS	185
SEA YAZILIM	119
SENCERLER	54,55
SES 3000	211
TANSAT	133
TEKNOBİL	89
TELCO	135
TETRİS	173
TRANSTEKNİK	17,19
TULIP	125
TURCOM	97,153,171
UFOTEK	49,165
VEGA	151
VEGA YAZILIM	61
VESKOM	A.K.İÇİ
YA-GE	123
YILDIZ	109

EKİM SAYISINDA NELER VAR

Windows'un Geleceği

Windows cephesindeki son gelişmeler, yeni iletişim sistemleri

İnceleme: Modemler

28.800 ve 33.600 bps modemler
incelemede

İnternet Eğitim Serisi Bölüm 4

Netscape Communicator 4.01
Netscape'in en son ürününün
mükemmel kullanımı, chipuçları...

Doktor PC

Sabit disk problemlerine son!

NC Nasıl Çalışır

CHIP, Network Computer'in
çalışma prensiplerini açıklıyor.

Javascript kursu devam ediyor...

CHIPUCU Kataloğu:

Windows 95, Windows 3.1,
DOS ve uygulamalar için
onlarca chipucu

Diğerleri

Ofiste bilgisayar, ilginç Web
adresleri, Uzman desteği,
Wave Programları,
Gaga-Gotchi Çılgınlığı!

**CHIP gelecek ay da iki CD
verecek. Bilişim sektöründe
faaliyet gösteren firmaların
ve ürünlerinin tanıtımını
içerecek olan bu
kapsamlı CD'yi kaçırmayın.**